H. TROYAT

ÖRÜMCEK

E. Yayınları

ÖRÜMCEK

ŞAHESER ROMANLAR

HENRI TROYAT

ÖRÜMCEK

★

Fransızcadan çeviren
HAMDİ VAROĞLU

★

GÜVEN YAYINEVİ

Yayınlayan
V A S I F Ü L K Ü
GÜVEN BASIM ve YAYINEVİ
Cağaloğlu Yokuşu, Narlıbahce Sokağı. 11
İstanbul

Bu seri
VAHDET GÜLTEKİN'in
başkanlığında bir heyet tarafından hazırlanmaktadır.

HENRI TROYAT

FRANSIZLAR ona daha ilk romanlarından beri Genç Üstat adını takmışlardı. Fransız edebiyatının bu yeni genç üstadı bir Fransız değildi ama, damarlarında Tolstoy'ların, Dostoyevskiy'lerin kanını taşıyordu. Bugün de birçok büyük eleştirmenler onun eserlerinde Tolstoy'u, Dostoyevskiy'i hatırlatan özellikler bulurlar.

Henri Troyat (anri troya), Lev Tasarov adıyla, 1911' de Rusya'da doğdu. Devrim üzerine, beş yaşındayken, annesiyle, babasıyla birlikte Rusya'dan kaçarak İstanbul'a geldiler. Burada birkaç yıl kaldıktan sonra, 1920'de Fransa'ya gittiler, Paris'te yerleştiler. Böylece, Lev Tasarov kendisine ikinci anayurt olacak olan Fransa'ya dokuz yaşında ayak basmış bulunuyordu. Pastcur Lisesi'nde okuduktan sonra üniversitenin hukuk fakültesini de bitirdi, kendini edebiyata verdi. Bu arada, Fransız uyrukluğuna da girmişti.

Henri Troyat, 1935'te, daha ilk romanıyla dikkati çekti, Fransa'nın en büyük edebî armağanlarından birini, Populiste Armağanı'nı kazandı. «Faux-Jour» (Yalancı Gün) adındaki bu romanın yazarı yirmidört yaşında bir delikanlıydı. Arka arkaya dört roman daha verdi. Üç yıl sonra da, daha yirmiyedi yaşındayken, beşinci romanıyla, kendini «büyük romancı» olarak yalnız Fransa'ya değil, bü-

tün dünyaya tanıttı. 1938'de çıkan bu roman «L'Araigne» (Örümcek) adını taşıyordu. Eleştirmenlerin hayranlıkla karşıladıkları bu roman üzerine, ünlü «Les Annales» dergisi şöyle yazıyordu:

«B. Henri Troyat genç romancılarımız arasında en göze çarpanlardan biri. Şimdiye kadar her romanı haklı olarak büyük bir ilgi gördü. Yeni romanı olan «Örümcek» de muhakkak ki armağan jürilerinin dikkatini çekecektir.»

Bu bir kehanet değildi, çünkü «Örümcek» gerçekten armağana lâyık bir eserdi. Nitekim, 1938 yılının Goncourt Armağanı bu romana verildi.

Bu belki de görülmemiş bir başarıydı. Genç yaşındaki büyük yazar bir değil, birkaç armağana lâyıktı. Gerçekten de, Fransız Akademisi, aynı yıl, Henri Troyat'ya o güne kadar çıkan bütün eserleri için Louis Barthou Armağanı'nı verdi. Bundan sonra da armağanlar birbirini kovalayacaktı. Bu arada, genç romancı 1952'de Monako Prensi II. Rainier Armağanı'nı kazandı, aynı zamanda Monako Edebiyat Kurulu'na da üye seçildi. Bundan sonra Henri Troyat'nın Fransız Akademisi'ne seçilmesi de gecikmedi: Büyük romancı 1958'de Fransız bilim, sanat, edebiyat dünyasının bu Ölmezler'i arasına girdi.

Ünlü Fransız edebiyat-sanat dergisi «Les Nouvelles Littéraires» de Henri Troyat üzerine çıkan bir yazıda şöyle deniliyor:

«Gerçek romancının özelliği var onda. Balzac kendini överken bu özelliği şöyle anlatır: Nüfus kütüğüyle boy ölçüşmek.»

Gerçekten de büyük romancılar yeni yeni kişiler yaratan kimselerdir; hem de gelip geçici kişiler değil, tarihin kayıtlarına kalan büyük adamlar gibi, edebiyat tarihinin sayfaları arasında daima yaşayacak ünlü kişiler. «Örümcek» i okurken büyük yazarın bu özelliğini hemen her sayfada hissedeceksiniz.

V. G.

Bütün iyi etleri zehire çeviren örümceğin bu yaptığını yapmaktan sakının.

Marguerite De Navarre

BİRİNCİ BÖLÜM

I

BİR çıngırak sesiyle ürperdi. Saatine baktı: Bir olmuştu. Bu saatte annesi de, kız kardeşleri de sokaktan dönmüş olamazlardı. Dehlizde, güm-güm öten ayak sesleri yaklaşıyordu. Gérard Fonsèque yorganı üzerinden atarak yatakta doğruldu.

— «Kim o?»

— «Ben Julien. Rahatsız mı ettim?»

Kapı açıldı, çakıl taşı gibi sert, esmer yüzlü, bakışları kız gibi baygın, iri yapılı bir genç adam gözüktü. Gırtlak kemiğinin fırlaklığı usturanın yıprattığı gerdanında belli oluyordu. Ayağında cilâlı kunduralar vardı.

Eşikte durakladı. Yarı kapalı pancurlar içerisini sıcak, dumanlı bir loşluğa gömüyordu. Duvarlardaki raflar tıklım-tıklım kitap doluydu. Masanın üstünde, hokka işi gören alçıdan bir kafatasının etrafında darmadağın kâğıtlar vardı. Havada bir ekşi ter ve ilâç kokusu dalgalanıyordu.

Julien Lequesne karyolaya doğru ilerledi, bir karış uzamış sakalı, süzülmüş vücudu ile, ateş ve ter içinde yatan arkadaşının nemli elini sıktı.

Gérard sordu:

— «Nikâh töreninden mi kaçtın?»

— «Annen senin hasta olduğunu söyledi. Ziyaretine gelmek istedim. Nasılsın?»

— «Daha iyiceyim, teşekkür ederim. Nasıl oldu tören? Sıkıcı, değil mi?»

— «Yo, katiyen; gayet iyi oldu.»

— «Ben de öyle demek istiyordum.»

Gérard bıyık altından gülüyor, ateş gibi yanan avuçlarını birbirine sürtüyordu. Kız kardeşinin nikâhında bulunmak istememişti. Evvelki akşam, soğuk almak ümidiyle, paltosuz, şapkasız, yağmur altında dolaşmıştı. Şimdi ateşi otuz dokuzdan fazla olsa gerekti. Fakat kız kardeşi Luce'ün kiliseye girişini, orada ilerleyişini, bir sokak kedisi gibi yağlı, tombul o Paul Aucoc'un yanında diz çöküşünü görmemek için nelere tahammül etmezdi ki! Homurdanırcasına devam etti:

— «O bol tuvalet gösterişi, bol müzik, bol dedikodu arasında yapılan tantanalı dinî törenlerden nefret ediyorum. Bu işin zavallı alayiş tarafı bana öğürtü veriyor. Füme jambonun etrafına uçurtma kâğıdından süs yapar gibi bir şey. Bana biraz tafsilât versen-e, Luce nasıldı?»

— «Çok güzeldi. Neşeliydi, vekarlıydı...»

— «Usul icabı!»

— «Eniştenin kolunda önümüzden geçerken...»

Julien ağır ağır konuşuyordu. Söyleyecek kelime arıyor, ya da sahneyi istemiye istemiye hatırlıyor gibiydi. Gérard onu dinliyordu ama, zoraki dinlediği belli oluyordu. Bir haftadan beri duyduğu ıztırabı, o sinsi öfkeyi her cümlesi biraz daha derinlere gömüyordu. Buna rağmen hep daha fazla bir şeyler öğrenmek ihtiyacı içindeydi.

— «Çok kalabalık mıydı?»

— «Evet. Tebrik töreni bitip tükenmek bilmedi.»

Gérard, hemen, o daracık yeri, kurşuna dizilecekler-

miş gibi duvarın dibine sıralanmış gelinle güveyi, akrabalarını, davetlilerin yerinde sayarcasına ilerleyişlerini, tebrikleri, kucaklaşmaları görür gibi oldu. Luce'le Paul Aucoc dostlarını biribirlerine takdim ediyorlardı: «Kocam... Karım...» Daha şimdiden, herşeyleri müşterek oluvermişti.

Doğrusu, umulmadık bir evlenme olmuştu bu. B. Aucoc'un bir tuzlama fabrikası vardı. Oğlu da babasıyla çalışıyordu. Fakat Luce, Paul Aucoc'u sevmiyordu. Onunla, apartımanının, çevresinin, yaz tatillerinin hatırı için evlenmişti. Karşısına çıkan fırsatı, gözü doymaz bir genç aşifte telâşıyla yakalamıştı. Büyük mağazaların teşhir ettikleri kumaş topları üzerine saldıran, kupon yığınlarını karıştıran, itişip kakışarak, biribirini tırmalıyarak, titreyen elleriyle, en iyi parçayı kapmaya uğraşan kadınların hasis ihtirasıyla hareket etmişti. En iyi parçayı yakalamıştı. Mesuttu. Annesi de mesuttu. Herkes mesuttu, Gérard müstesna!

Bn. Fonseque'in «Luce nişanlandı» diye Gérard'a haber verdiği sabah yüzünün nasıl madrabazca bir memnuniyetle yayvanlaşmış olduğunu hatırladı. Gérard, o ânda, felâketin şümulünü tam mânasıyla ölçememişti. Fakat hemen ertesi günlerden itibaren, feci işkence başlamıştı. Luce, eski Luce değildi. İki yıldan beri çalıştığı terzihaneden çıkmıştı. Annesiyle bütün konuşmaları tuvalet, mobilye, davetli listesi gibi konulardan ibaretti.

Nikâh tarihi yaklaştıkça aileler arasındaki ziyaretler aşırı derecede çoğalıyordu. Aucoc'lar Fonsèque'lere geliyorlar, Fonsèque'ler Aucoc'lara gidiyorlardı. İki kabileyi birbiri içine yerleştiriyorlar, yeni evlilerin yumuşacık, pufla yuvasını hazırlıyorlardı. Sonu gelmez akşam yemekleri veriliyor, bıyıkları boyalı, dev gibi iri-yarı bir adam olan baba Aucoc bu yemeklerde bas sesiyle nutuklar çekiyor, sofrada tabak değiştirmek için onun susmasını beklemek gerekiyordu. Kahve salonda içiliyordu. Luce'le Paul,

sevdalı kumrular rolünde, ele ele, göz göze oturuyorlardı. Bazan, nişanlı bay fotoğraflar çıkarıp gösteriyor, Luce de, küçük bir kız çocuğu gibi cırlak sesle, hayran hayran konuşuyordu:

— «Bu kayanın üstündeki siz misiniz? A! Ne tuhaf! Peki bu? A, ne tuhaf! Ya bu? A! Bu daha da tuhaf!» diyordu.

Misafirler gittikten sonra, Luce, bir defterin sayfalarına, çeyizinin üstüne işlemeye mahsus marka örnekleri çizmeye koyuluyordu. Bir akşam, Gérard'a birkaç yaprak uzatmıştı. Bu yapraklarda, üst üste birtakım tekerlekler, üçgenler, dörtgenler, baklava biçimleri görülüyordu. Bu şekillerle ortalarına çizilmiş L. F. A. markaları biribirlerine dolanmıştı.

— «Bana bir akıl versen-e!»

Bacakları biribirine dolanmış bu markalar, okadar tıpatıp bir çiftleşme tasviriydi ki, Gérard ne cevap vereceğini bilememiş, şaşırıp kalmış, ağlayacak hale gelmişti.

Gérard rahatsızlık veren bu düşünceyi zihninden silmek için kendini zorladı. Hemen başka bir konu bulmak gerekiyordu. Ne olursa olsun, başka bir şey konuşmalıydı. Başka bir konu ile ilgilenmek gerekti!

— «Bırakalım bu bahsi» dedi. «Akşama, bizimkiler nikâh töreni hakkında bana etraflı bilgi vereceklerdir. Zevklerini bozmak istemem.»

Soluk soluğaydı. Göz ucuyla Julien'e baktı. Genç adam yorgun, dalgın görünüyordu. Masanın üstünde, Gérard'ın birkaç günden beri çevirmeye çalıştığı ingilizce polis romanının müsveddelerini görmüştü.

Gérard: «Pek ilerletemedim» dedi. «Yayınevi sahibi sabırsızlanıyor. Ama, ne yapayım! «Kötülük» üzerine yazacağım felsefe denemesini düşünüyorum.»

— «O tasarıdan vazgeçmedin mi?»

— «Niçin vazgeçeyim? Hem benim için, hem başka-

ları için esaslı bir kitap olacak. Kâinatı temaşa eden bir gözlük! Ama, şimdi, felsefenin sırası değil. Böyle bir günde... Luce'den konuşalım. Luce hakkında en düşünürsün?»

— «Bilmem... Ben Luce'ü pek az tanıdım.»

— «Evet. Ben ona acıyorum. Çok cici bir kızdı. İncecik, zarif, açık kalpli, çocuk gibi. Kiliseye gitmeden önce odama geldi. Beyaz fistanı öyle yakışmıştı ki, daha da güzelleşmişti...»

Gérard, konuşurken, göz ucuyla Julien'i süzüyordu. Sesini ne kadar tatlılaştırırsa, ona daha fazla azap verdiğini anlıyordu. İndirdiği darbelere teslim olan, savunmaktan âciz, yalnız kendi üzgünlüğünü yenmeye uğraşan bu adamı bu halde görmekten zevk alıyordu.

— «O hantal herifin pençesine düşmesi yazık oldu» diye devam etti. «Daha iyisine lâyıktı. Bekleyemedi.»

Gérard bu sözleri kendi kendine okadar tekrarlamıştı ki, onları şimdi bir başkasına söylemesi garibine gidiyordu. Buna rağmen hesaplı bir hınzırlıkla devam etti:

— «Şimdi nerede acaba? Mânâsız bir balayı seyahatine çıkmış olacak. Bir kompartımanda, süslü, tombul kocasının karşısında oturuyordur. Tekerlek gürültüleri arasında, burun buruna konuşuyorlardır. Kendilerini şu ânda hatırlayan bizleri düşünmüyorlardır bile...»

Julien bir cigara çıkarmış, sinirli sinirli onu yakmakla meşguldü.

Gérard: «Hasta boğazıma acı» dedi.

Genç adam, cigarayı bir tablaya bastırıp söndürdü. Sonra döndü, pancurları aralık duran pencereye yaklaştı. İnce, sert bir yağmur yağıyordu. Issız Vosges Meydanı, cılız ağaçlarıyla, binalarının pembe taş cepheleri, kuytu kemerleriyle, terk edilmiş bir kasaba meydanına benziyordu. Bir kadın bir direğe vura vura paspas silkmekle meşguldü.

Julien karyolanın yanına geldi. Bitap görünüyordu.

Kadın kirpiklerini andıran uzun kirpikli gözkapakları hızla kırpışıyordu. Gırtlak kemiği, ağlamamak için kendini zor tutuyormuş gibi, cılız boğazında inip çıkıyordu.

Gérard, ansızın sordu:

— «Onu seviyor muydun?»

Julien bir ân duraladı, sonra: «Evet» dedi.

Bunu sakin bir sesle söylemişti. Hiçbir hareket yapmamış, başını bile eğmemişti. Gérard şaşaladı, bir lâhza sustu, sonra gene sordu:

— «Iztırap mı çekiyorsun?»

— «Evet.»

— «Onu elden kaçırmamak için hiçbir teşebbüste bulunmadığına pişmansın, değil mi?»

— «Neye yarar ki?»

Gérard bir kahkaha attı:

— «İş işten geçmiş miydi?»

— «Zannederim.»

— «Sen tımarhaneliksin, azizim!»

Arkadaşına karşı âni bir kin duyuyordu. Sanki kız kardeşi o istemediği adamla evlendiği için kabahat bu arkadaşındaymış gibi, ona karşı direnmek istiyordu.

Haşin bir eda ile: «Artık, onun hayatından uzaklaşmandan başka çare yok!» dedi.

— «Luce'ün hayatında hiçbir zaman büyük bir yer işgal etmiş değilim.»

— «Ne biliyorsun?»

Bu, mükemmel bir mukabeleydi. Karşısındakinin kalbine şüphe sokmak, huzursuzluk yaratmak, vicdan azabı uyandırmak gerekti.

Julien Lequesne başını kaldırdı, onun yüzüne baktı. Kaşları biribirine yaklaşmıştı, alt dudağı bir parça titriyordu.

Mecalsiz bir sesle: «Bu bahsi bırakalım, olmaz mı?» dedi. «Bir daha hiç bunu konuşmayalım... Daha doğrusu, bugün konuşmayalım...»

* * *

Bn. Fonsèque ancak saat yedi buçukta eve döndü. Gelir gelmez de ilk işi Gérard'a bir fincan sıcak et suyu, peksimet, soğuk komposto hazırlatmak oldu. Onun yanına oturdu, nikâh hakkında tafsilât vermeye hazırlandı.

Fakat Gérard onu susturdu. Julien herşeyi anlatmıştı. Bir parça yorgundu. Sükûtu tercih ediyordu. Annesine, asıl kendisi niçin yemek yemediğini sordu.

Bn. Fonsèque: «Karnım aç değil» dedi. «İkindiyin fazla kahvaltı ettim.»

Bu cevap Gérard'ın pek fenasına gitti. Annesinin sırtında hâlâ hâreli mavi saten robu vardı. Bu rop onu, diri bir kabuklu deniz mahlûku gibi, pırıltılı, lenduha bir şey yapıyordu. Kır saçları, şakaklarında, ustaca kıvrımlarla toplanıyordu. Solgun, löp yanakları sarkıyordu. Göz altları, içleri boşalmış su torbaları gibi kırış-kırıştı. Üzgün, heyecanlı, âvâre görünüyor, sık sık soluyordu.

Gérard aile efradının hep birlikte, yatağının başı ucunda geçirdikleri daha başka akşamları hatırladı. En hafif nezlesi bu toplantılara vesile olurdu. Üç kız kardeşiyle annesi kahveyi onun yatak odasında içmeye gelirlerdi. Karyolanın etrafında halka olurlardı. Kız kardeşlerinin en büyüğü olan Elisabeth'in sert çizgili, beyaz yüzü; en küçükleri Marie-Claude'un henüz gelişmemiş çocuk yüzü; Luce'ün boyalı dudaklarındaki gülümseyiş, gevşek hareketleri, baygın esnemeleri şimdi gözlerinin önüne geliyordu.

Kızlar, öğleden sonra akşama kadar şehirde dört döndükten, yabancılarla karşılaştıktan, çeşitli işlerle meşgul olduktan sonra, kuzu kuzu, şipşirin, esrarla dolu, onun

yanına gelirlerdi. Gérard, sırf kardeş sevgisinin sihirli tesiriyle, onları, yabancı gözlerden uzak, odasının kapalı çevresinde alıkoyardı. Bu oda, ona liman işi görüyordu. Orada, öyle üstü kapalı alaylar, öyle kendilerine has âdetler vardı ki, Gérard bunları sırf yabancılar mânâsız bulacakları için severdi. Aile dostlarına gülünç adlar takarlardı. Julien Lequesne'in adı «Prenses Juliana» idi; Vigneral'e, «Asma Yapraklı» adını takmışlardı. Bütün tanıdıklara not dağıtırlardı:

— «Hurault'ya kaç veriyorsun?»

— «Yirmi üzerinden onyedi. Bıyıklarını keseli beri terakki etti!»

Bazan Marie-Claude'la, fistanlarını trampa ederlerdi. Birinin kıyafetine öteki girmiş olarak ortaya çıkmaları pek eğlenceli olurdu.

Gérard, birdenbire, Luce'ün baloya ilk gidişini, ilk boyanmasını hatırlayıverdi. Genç kız, balodan dönünce, yüzünün boyasıyla yatağa yatmak istemişti. Gérard, şimdi, o boyalı çocuk yüzünü, o çiğ et gibi kırmızı fakat güzel dudakları, o parlak gözleri gene görür gibi oluyordu. Kız, o akşam, hayran, biraz da sarhoş, gözlerini bir noktaya dikmiş, bakıyordu.

Bu gece, onu içine çekecek olan koca karyolada, yine o halde olacaktı. Boyalı yüzünü yıkamayacaktı. Bir yemlikte önüne konulmuş yem gibi kendisine yataklıkta ikram edilen zevk tayınına doğru, odanın öbür ucundan ilerleyecek olan tombul, süslü, biçare herifi daha iyi avlamak için hazırlanmış, kendine çeki-düzen vermiş bulunacaktı.

Başını salladı, gözlerini yumdu, içi bulanıyordu. Bu evlenme hayallerini yıkmıştı. Bu evlenmenin bir zekâ ve zarafet hamlesi içinde yapılmasını özlerdi Onun tahayyül ettiği şahane esrarengiz koca hayali yıkılmış, onun yerini, pek pek, bir tatlısu balığı gibi gevşek, yumuşak, şekilsiz Paul Aucoc almıştı. Onun umduğu evlenme ile bugünkü

aşağılık, pazarlıkla evlenme arasında öyle bir uçurum vardı ki! Vücutlarla menfaatler arasındaki bu zelil değiştokuş ne kadar acıklıydı! İçinde aşktan eser bulunmadığı muhakkak olan bir düzen çevresindeki o âşıkane tavırlar nekadar küçük şeylerdi! Fakat alışkanlık, bezginlik, tenin biçare hoşgörürlükleri karı-koca arasındaki bağı azar azar sağlamlaştıracaktı. Onlar da, ötekiler gibi, rastgele bir çift olacaklardı. Sayın bir çift! Kimbilir, belki bazı geceler, kendilerini mesut bile farz edeceklerdi.

Bn. Fonsèque oğlunun alnını hafifçe okşadı:

— «Ateşin düşmüş» dedi. «Sen gelmedin diye Luce öyle üzüldü ki!»

Gérard hafifçe güldü:

— «Hadi canım! Böyle bir günde, hep beni düşünecek değildi ya!»

— «Elbette a canım! Ama, ben kendimden bilirim, evlendiğim zaman...»

Kızlarının evlenmesi dolayısıyla, annelerinin kendi evlenişlerini anlatmaları da kadınlara has bir meraktı.

Gérard, annesinin sözünü kesti.

— «Marie-Claude'la Elisabeth neredeler?»

— «Erkek arkadaşlarıyla tiyatroya gittiler Sordun da aklıma geldi: Kilisede kimi gördüm, biliyor musun? Joseph Tellier'yi.»

Bn. Fonsèque bu sözü söyler söylemez, söylediğine pişman oldu. Gérard birden, kıpkırmızı kesilmişti.

— «Ne istiyor bizden gene bu adam?» diye söylendi.

— «Hiç, yavrucuğum! Elisabeth kendisine varmak istemedi diye, adam bizimle bütün ilgisini kesecek değildi ya! Çok iyi çocuk. Bir aile dostu. Sonra da hâlâ bizim küçük mağazanın müdürü.»

— «Elinde kalan bütün parayı tükettiği mağazanın.»

— «Kabahat onun değildi. Laf aramızda, kız kardeşinin ona varmak istemeyişine de üzülüyorum. Elisabeth

gibi, yirmidokuz yaşında bir kız için, hem de az çeyizli bir kız için, Joseph Tellier iyi bir kısmetti.»

— «Kırkını aşmış, tahsilsiz, parasız, istikbalsiz, üstelik de topal bir herif! Maşallah, kızlarına iyi kısmetler buluyorsun!»

— «Kızı sen kışkırtmasaydın...»

— «Kışkırtmadım. Yalnız, gözlerini açtım, kendini bil, dedim. Bile bile karar verdi. Çok iyi etmişim.»

Sesi titriyor, gözleri, nöbetten çakmak çakmak oluyordu. Karyolasının ayak ucunda asılı bir bezi aldı, yüzünü sildi. Sonra, başını gene yastığa koydu. Bn. Fonsèque oğluna kafa tutmayı sevmezdi. Ondan korkuyordu. Gérard öyle okumuş, öyle iradeli, öyle hassas bir çocuktu ki!

— «Bu gelmiş-geçmiş şeyi bırakalım» dedi. «Sen nasılsın, onu söyle.»

Gérard cevap vermedi. Güreşten çıkmış gibi soluyordu. Çalışma masasının üstündeki lâmbanın yeşil ışığı yüzüne taş gibi sert bir ifade veriyordu. Kadıncağız korktu:

— «Ateşine bakalım» dedi.

— «Yok, yok, istemem... Rahat bırak beni.»

Bn. Fonsèque kalktı, odadan çıktı, Luce'ün odasını derleyip toplamaya gitti.

İki odayı biribirinden ayıran bölmenin öte tarafından, Gérard, annesinin ayak seslerini işitiyordu. Açılıp kapanan çekmelerin gıcırtısı, arasıra da bir şey almak için yere eğilip kalkan iri bir vücudun soluması duyuluyordu.

Az sonra, Gérard, bir hıçkırık işitir gibi oldu. Annesi acaba niçin ağlıyordu? Auoc'un kolları arasına, Aucoc'un yatağına attığı bir kız için böyle sızlanmak gülünç bir şeydi. Fakat kadıncağız, ağlayıp sızlamaktan hoşlanırdı. Kocasının ölümünden beri, hep. ner'deyse bir facia olacakmış gibi bir tasa içinde yaşıyordu. Dört çocuğu olduğu için, felâketzede olmak ihtimalleri dört katına çıkmış gibi

görünüyordu ona. Meselâ üç yıl önce sağlık kurulu, Gérard'ı askerlik hizmetine elverişli bulacak diye nekadar korkmuştu! Ama, sağlık durumu müsait olmadığı için onu tecil etmişlerdi. Bu hem bir talih eseriydi, hem de bir mahkûmluk.

Saat onda Bn. Fonsèque bitişik odadan çıktı. Gérard onun, koridorda uzaklaşan hantal ayak seslerini işitti. Artık büsbütün yalnız kalmıştı.

Sabaha kadar yalnızdı!

* * *

Elisabeth'le Marie-Claude, erkek arkadaşlarıyla birlikte tiyatrodaydılar. Genç adamların yaka iliklerinde, Luce'ün duvağından koparılmış birer küçük parça takılıydı. Yırtılmış, perişan olmuş bir duvak!

Gérard, bu arkadaşların adlarını zihninde araştırdı. Biri Hurault. öteki, Vigneral'di. Liseden eski bir arkadaşı olan bu Vigneral sinirine dokunurdu. Kırmızı enseli, çenesi iri kemikli, ızbandut gibi bir oğlandı. Seyyar tüccar kâtibi kafalı bir şeydi, zaten mesleği de tüccar kâtipliğiydi. Daima bir kadın koynundan çıkmış, başka bir kadının randevusuna koşar gibi, hep yeni yeni aşk dalavereleri, bozuşmalar, barışmalar hazırlar gibi bir hali vardı. İşin içinde bir kadın bulunmadan, onun mesut, bedbaht olabileceğini akıl almazdı. Gérard'a tepeden bakardı. «Seninle metresten bahsetmek benimle edebiyattan bahsetmek gibidır; makasçının yanlış yol vermesi gibi bir şey» derdi. Budala!

Gérard, daima zevale mahkûm hisler âlemini küçük görmezdi ama, ona bir sınır çizilmesi gerektiği kanaatindeydi. Aşağılık iştahları ortadan kaldırmalı diye bir iddiası yoktu, fakat bunlar ideal bir dünya telâkkisinden sonra gelmeliydi. Tenle ruhtan birini tercih etmeli demiyordu

ama, biribirinin zıddı bu iki kuvvet arasında bir denge kurulmalıydı. Bu dengede su kesimi de fazla aşağıda olmamalıydı!

— «Onlara da, kızlara da lâzım olanı ben kendilerinden daha iyi biliyorum» diye düşündü.

O, bu madde dünyasının kendi içindeki kışkırtıcı hamlelere hâkim olmayı bildiği için gurur duyuyordu. Onun gözünde, yalnız ev hayatının önemi vardı; okumanın, tetekkürün, tetkikin verdiği bencil zenginliğin önemi vardı. Yığınuı üstünde kalmak gerekti. İhtirasların dışında kalmak gerekti. Bir dövüşün safhalarını daha iyi anlamak için onun dışında bulunmak gerekmez miydi?

Onun bütün kuvveti bir yana çekilmiş olmasından geliyordu. Başkalarının, değersiz savaşmalarına daldıkları için, iş işten geçtiketn sonra farkına varabildikleri gerçeği kendisi, sükûnet içinde, daha kuvvetle seviyordu.

Gözlerini kapadı. Uyumaya çalıştı. Fakat uyku gelmiyordu.

Elisabeth'le Tellier'yi düşündü. Evet, Elisabeth'i bir küçük dükkânda, hasis hesaplarla uğraşmaktan, alışveriş sıkıntıları içinde bocalamaktan, dar, mânâsız, çirkin bir hayata mahkûm olmaktan kurtarmıştı. Hem de onu, kendi kendisine rağmen, herkese rağmen kurtarmıştı. Elisabeth, daha şimdiden, ona minnettardı.

Kudretli olduğu hissi onu derin bir sarhoşluk gibi sarıyordu.

Elisabeth'le Marie Claude'u düşündü. Uzaktaydılar. Eğleniyorlardı.

Saat ikide, kapı kilidinin acemice kurcalandığını işitti. Kız kardeşlerinin sesleri koridora yayıldı.

Lambayı söndürdü.

II

İTALYA dünyanın en güzel memleketi. Paul beni çılgınca seviyor. Ben Paul'ü çılgınca seviyorum. Deli gibi seviniyorum. Öpücükler, öpücükler, öpücükler. — Luce.

Bn. Fonsèque memnun, hoşgörür bir tavırla güldü, kartpostalı tabağının yanına bıraktı.

Gérard: «Eh» dedi, «postacı epey eğlenmiştir. Kızınız, bu nesir örneğini bir zarf içine koyabilirdi, sanırım.»

Bn. Fonsèque cevap verdi:

— «Nesi var, şipşirin bir kartpostal.»

— «Şaşıyorum, nasıl anlayamıyorsun?»

— «Kızımın mesut olduğunu anlıyorum, çocuğum, bu da bana yetiyor.»

Gérard, peçetesini ağzına götürdü, kıs-kıs güldü:

— «Olur şey değil» dedi. «Luce yeni evlilikten aptallaştı, sen oralı değilsin.»

Marie Claude lafa karıştı, bilgiç bilgiç: «Sevişen genç evliler sevgilerini itiraf ettikleri zaman etraflarındakilere daima bir parça komik gözükürler.»

— «Onyedi yaşının bütün tecrübesinden bizi faydalandırdığın için sana teşekkür ederim, cicim. Ama, genç evliler olarak da bunlar endazeyi bir parça aşıyorlar kanaatindeyim. Luce'e ne olmuş, şaşıyorum. Kocasına baka baka alabildiğine sersemlemiş. Balayı seyahati dönüşü, eminim, Paul gibi o da hımhım konuşacak.»

— «Gérard!»

Gérard, bu alayını kendi de pek beyenmişti. Narin, bakımlı eliyle çenesini okşuyordu. Fikrini uygun bulduklarını yüzlerinin ifadesinden anlamak istercesine, yan gözle, Elisabeth'le Marie Claude'a bakıyordu.

Sonra, tabağın içinde, salçası soğumuş etini karıştırmaya başladı. Karnı aç değildi. Karnı hiçbir zaman acıkmıyordu. Fakat, emektar sofranın başında, annesiyle, kız kardeşleriyle buluştuğu için yemek zamanlarını hoş karşılıyordu.

Masanın tepesinde asılı tavan lâmbası, pırıl-pırıl sofra takımları, cymalı kapılarıyla II. Henri stili büfe, yarıya kadar şeffaf, yarıdan sonra buzlu camlı tek pencere Luce gittikten sonra ailenin iyi kötü bir araya toplandığı değişmez bir dekordu. Sofradan bir takım, bir çehre, bir ses eksilmişti. O boyalı kızın, o delişmen kızıl saçlı, sincap gibi, kırıtkan tavırlı kızın bıraktığı boşluğu hiçbir şey dolduramayacaktı.

Vaktiyle, sofra başında giyim-kuşam lafları olduğu zaman, bu boş, bu kof laflar Gérard'ın canını sıkardı. Fakat Luce'e baktıkça için için öfkelendiği, onu karşısına alıp, uzun uzun, densizliklerini izah etmek istediği, sonra da, içinden, özür dilemek arzuları geçirdiği o zamanların şimdi hasretini çekiyordu.

Buna karşılık, fertleri azalan aileye şimdi daha ziyade hâkimmiş gibi bir his içindeydi. Sanki Luce'ün evlenmesi annesiyle kız kardeşlerini ona daha da yaklaştırmıştı; onları daha büyük bir inançla eline teslim etmişti. Her ân, onlar üzerindeki hâkimiyetini kontrol etmek ihtiyacını duyuyordu.

— «Evli kadınların taklitçiliği sık sık zihnimi kurcalar» dedi. «Kişiliklerini korumayı başaranlar nekadar az! Nietzsche'nin bir sözü vardır. Erkeğin saadeti «istiyorum» demekte, kadının saadeti de «o istiyor» demededir.»

Elisabeth çatalı elinden bırakmıştı. Belki de, onun kendisinden bahsetmek istediğini anlıyordu. Gérard, Tellier'ye varmak istemediği için, zekâ eseri gösterdiği, güzel kız olarak mağrur davranmayı bildiği için kendisini takdir ettiğini ona söylemek arzusunu duyuyordu. Elisabeth'in mesut olması, saadetini de idrak etmesi gerekti. Fakat hislerini hiç belli etmiyordu. Kendi içine kapanmış, esrarlı, duygularını okumak isteyenlere yüz vermiyor gibi bir hali vardı.

Gérard devam etti:

— «Zaten, evli kadınların ne dereceye kadar alçaldıklarını ölçebildiklerinden şüpheliyim. Pek çoğu, kısa bir zaman içinde, kişiliklerinden sıyrılıyorlar, donuklaşıyorlar, kocaları neyse tıpatıp o oluveriyorlar. İtalya dünyanın en güzel memleketiymiş; Paul onu çılgınca seviyormuş; o da Paul'ü çılgınca seviyormuş; deli gibi seviniyormuş. Fazla izaha hacet yok!»

Marie-Claude: «Doğrusu, erkeklerin zihniyetine dair bana garip fikirler veriyorsun» dedi.

Sonra kıpkırmızı kesiliverdi.

Gérard bir kahkaha attı:

— «Fişek patlatır gibi konuşuyorsun, şekerim!»

— «Okadar tuhaf bir şey mi söyledim?»

— «Bırakalım da bu hususta başkaları hüküm versin!»

Bn. Fonsèque: «Çocuklar, çocuklar!» diye yalvardı.

Gérard mendiliyle yüzünü siliyordu. Bu çekişmeler hoşuna gidiyordu. Fırsat arar, sabırla uğraşır, çekişme başladı mıydı da başını arkaya çevirir, gözlerini kısar, kalın camlı, bilim adamı gözlüğünün gerisinden gülümseyerek bakardı. Marie-Claude çocuk yüzünü, çekik yeşil gözlerini tabağına eğmişti. Hiç lüzum yokken bir lokma ekmek kopardı, tabağı itti, bahsi değiştirmek istedi.

— «Bugün, öğleden sonra, Louvre okulunda Charlet'ye dair bir kurs yaptık» dedi.

Fakat Gérard, yakaladığı konuyu bırakmak istemiyordu. Gene Nietzsche'nin kadınlar aleyhindeki alaylı bir sözünü diline doladı.

Elisabeth, elini alnına götürdü:

— «Doydum» dedi. «Hem başım da ağrıyor. Bir parça uzanacağım.»

Bn. Fonsèque endişeyle sordu:

— «Yemiş yemeyecek misin?»

— «Hayır!»

— «Ben de geleyim mi?»

— «Hayır!»

— «Çabuk gelecek misin?»

— «Belki...»

Gérard toparlanmıştı. Ayağa kalkan Elisabeth'in arkasından baktı. Elisabeth, kahverengi, yünlü fistanıyla, zayıf, dik vücuduyla, bir genç adam gibi geniş adımlarla, kapıya doğru ilerledi.

Kendi odasına kadar koşarak gitti. Üzerinde hiçbir kâğıt, hiçbir kitap bulunmayan masasının başına oturdu. Başını iri, soğuk elleri arasına aldı, gözlerini kapadı.

Bu tartışmalar dayanılır şeyler değildi. Luce'den bahsediliyordu ama, asıl konu kendisiydi. Annesinin, yeni evlileri göklere çıkarması Tellier'ye varmak istemediğinden kendisine sitem etmek içindi. Erkek kardeşinin evlilik aleyhinde atıp tutması Tellier'ye varmadığından dolayı kendisini tebrik etmek içindi. İmalı sözler etrafında çatışıp duruyordu.

O, örümceğin ağına yakalanmış sinek gibi, bu tartışmanın öksesine tutulmuştu. Fakat, gene de, annesinin sinsi sitemlerini Gérard'ın bir müddeten beri açıktan açığa belli ettiği şirret sevince tercih ediyordu. Gérard, öğütlerini dinlediği için ona minnettardı. Onu mesut sanıyormuş gibi yapıyordu. Engeli aşan, soluk soluğa uzaklaşan bir kısrağı sesiyle teşvik edercesine onu pohpohluyordu.

Elisabeth, bundan sonra, özel hayatına ağabeysinin karışmasını istemiyordu. Ne o karışsındı, ne başkası. Kendisiyle bukadar meşgul olmaları onu çileden çıkarıyordu. Luce evleneceği erkeği kendi seçmiş, kararını kendi vermişti. Kız kardeşine yapılan niçin kendisine de yapılmıyordu?

Gérard'ın karyolasının kenarına oturmuş, kendisini de yanına almış, nazik, sokulgan konuşuşunu hatırlıyordu. Gérard ona: «Tereddüt edişin başlı başına gösteriyor ki Tellier'yi sevmiyorsun. Mademki sevmiyorsun, ona varmaya hakkın yok. Hem ona ihanet etmiş olursun, hem kendine!» diyordu.

Öfkelenseydi, sesini yükseltseydi, hiç şüphe yok, Elisabeth kendi bildiği gibi davranacaktı. Fakat Gérard okadar makul, okadar dost, okadar ciddi görünüyordu ki! Onun yalan söyleyebileceği, ya da aldanabileceği akla gelmiyordu. Hoş, Elisabeth'in, o tarihte, Joseph Tellier'yi sevmediği de doğruydu. Onunla beraberken canı sıkılıyor, onun karısı olmak ihtimali kendisine zaman zaman iyi, zaman zaman kötü görünüyordu. İlişkilerinin böyle kesilmesi, bu zorla uzaklaşma, Luce'ün ansızın evlenmesi, şimdi, ret cevabı verdiğine onu pişman eden sebepler olmuştu. Aradan pek pek üç ay geçmişti; böyleyken, ne zaman Tellier aklına gelse yüreğine bir ezginlik çöküyordu.

Joseph Tellier, Elisabeth'ten onbeş yaş büyüktü. Bir parça topallıyordu. Gérard'a sorarsanız, çirkindi, inceliklen yoksundu, tahsilsizdi. Hattâ müdürlüğünü yaptığı, Fonsèque ailesine ait o küçük mağazada, birhayli avantalar çıkardığı da söyleniyordu. Fakat Elisabeth, barın ölgün ışığında, kendisine dönük, yorgun, aşınmış iri yüzü: «Anlıyorsun, Elisabeth, anlıyorsun!» diyen, üzgünlükten kısılmış sesi hatırladıkça, bu tenkitler etkisiz kalıyordu. Tellier, böyle derken bir yandan da kısa tırnaklı, buruşuk derili parmaklarıyla, bir tabağın içinde kızarmış patates-

leri kırıyordu. Elisabeth, o tarihte son derece sevildiğini, arzu edildiğini biliyordu. En önemsiz sözünün, karşısında boyun eğen, soluk soluğa kalan bu kıstırılmış avın tâ kalbine işlediğini biliyordu. Ona acıyordu; buna rağmen, son derece sakin, insafsız, devam ediyordu:

— «Sizi öteden beri bir dost bellemişimdir. Hattâ, bu teşebbüsünüze hayret bile ettim...»

Gitmeden önce, Tellier'ye elini uzatmıştı. O da, beceriksizce bir eğilişle, yerlere kadar inerek bu eli öpmüştü. Ceketinin eteği, masanın kenarında duran bir bardağa takılmış, bardak masanın altına yuvarlanmıştı. Garson seğirtmişti.

Elisabeth: «Bırakın, zararı yok» demişti.

Tellier kimbilir ne kadar ıztırap çekmişti! Şimdi bile kimbilir nekadar ıztırap çekiyordu! Elisabeth onu, mukavva kutularla dolu tozlu mağazada, ya da kendisine birçok defalar tarif ettiği küçük odasında tahayyül etti. Soğumuş yemeği mutfak masasının üstünde bekliyordu. Hizmetçi kadın, camın altına bir pusula bırakmıştı. Kahve ibriği gaz ocağının üstünde fıkırdıyordu. Alabildiğine açık kalmış bir radyo operetler çalıyordu. Tellier, yemeğini yiyor, bezgin, yorgun, oturuyordu. Ne yalnızdı, ne yalnızdı!

Elisabeth, Tellier'yi hatırladıkça, şefkatle karışık bir öfkeyle, onun haline acıyor, gözleri yaşarıyor, tatlı bir rikkat boğazını tıkayordu. Onu görmek, teselli etmek, razı olduğunu ona söylemek ihtiyacını şiddetle duyuyordu.

Luce'ün nikâhında onunla konuşabilirdi. Fakat o, usulen bir el sıktıktan sonra savuşmuştu. Belki de kendisini unutmaya çalışıyordu. Artık herşey bitmişti. Gerçekleşebilecek bir şey gerçekleşememişti. Başka birisini mi bulmalıydı? O, Luce gibi, rastgele bir kimseyle evlenecekler-den değildi. Öfkesiyle, yoksunluğuyla yalnız kalacaktı. Kendisine yalnız bir hayat düzenleyecekti.

Luce şimdi neredeydi? Venedik'te bir büyük otelde,

Paul'le beraberdi. Aynı odada, aynı lavabo, aynı karyola. Kulaklarında bir erkek sesi. Beline sarılmış erkek elleri. Dudaklarında bir erkek dudakları.

«Niçin o böyle de, ben değilim?» diye düşündü. «O benim küçüğüm. Üstelik de budala. Bir erkeği mesut edemez. Halbuki ben, ben!»

Kalktı, kendini yatağına attı, kolları iki yana açık, yüzü yastığa gömülü, uzanıp kaldı. Yüzü ateş gibi yanıyor, kanı, kısılmış çenelerinde atıyordu. Fakat ağlamıyordu. Boğazı kısık, gözleri kuru, kof kof hıçkırıyordu.

Tellier'nin, tabak içindeki tekerlek tekerlek kızarmış patatesleri kıran boğmaklı parmakları. Bu saçma hayalin ne münasebeti vardı? Halbuki onu gözlerinin önünden uzaklaştıramıyordu. Kendisi konuşurken, kendi bahtını mahvederken onun da, kendinin de felâketini hazırlarken, o iri elin, sersem sersem patates kızartmaları kırdığını görmek hem çok güzel, hem çok hazin bir şeydi.

Tellier yanına yaklaştığı zaman, bir duman kokusu, bir cilt kokusu duymuştu. Bir erkek kokusu. Luce, şimdi buna benzer bir koku içinde yatıyor, böyle bir koku içinde yaşıyordu. Bu, haksızlıktı. O da kendi zevk hissesini istiyordu. Derhal istiyordu. Gérard'ın tehdidinde olduğu gibi, kişiliğini feda etmesinin ne önemi vardı? Zevk içinde kendinden geçmek nefîs bir şey olsa gerekti. Boyun eğmek, taklitçilik etmek, sersemlik içinde yalvarmak, dilenmek, bir efendi emrinde olmak çok güzel olsa gerekti.

Elisabeth, mağrur, inatçı, haşin Elisabeth, bir efendi istiyordu!

Karyolanın kenarına oturdu. Elbise dolabının aynasında kendini görüyordu. Saçları taraz-taraz, etekliği dizkapaklarının üstüne kadar sıyrılmış, kolları iki yanına sarkık, yüzü yer yer soluk, koca bir kız! Sanki güçlü-kuvvetli, fakat sevimli bir hasımla güreş tutmuştu!

Elisabeth kendini zorladı, sakinleşmeye çalıştı. Üç

gün sonra, Tellier, âdeti olduğu üzere, gelecek, mağazanın aylık hesaplarını getirecekti. Kendisi, çalıştığı yerden, saat altıdan önce sıvışmanın bir çaresine bakacaktı. Eve taksiyle gelecekti. Tellier ile tatlı tatlı konuşacaktı. Belki Tellier onun, yaptığına pişman olduğunu anlayacaktı. Belki onu bir daha görmek isteyecekti.

Koridorda yaklaşan ayak sesleri vardı. Elisabeth bir sıçrayışta ayağa kalktı. Bn. Fonsèque kapıyı açtığı zaman, genç kız, masasının başına geçmiş, sırtı dimdik, yüzü sâkin, oturuyordu. Önünde açık bir kitap duruyordu.

* * *

Elisabeth, kapıdan girince, Joseph Tellier'nin şapkasıyla paltosunun asılı durduğunu gördü. Demek ki hâlâ oradaydı. Onu görecekti. Hemen bu akşam, Elisabeth, üzerinde, bir gözü yok, dolgu bir geyik başı takılı bulunan, yan odadaki aynanın önünden geçerken «bir şey değişmiş» bulunacaktı. Çocukluktan kalma bir âdetle, buna balmumu yapıştırdı. Sonra odaya doğru ilerledi, tokmağı yakaladı.

Öyle mecalsizlik duyuyordu ki, âdeta kalbi ağrıyordu. Bütün düşünceleri tatsız bir yürek çarpıntısının baskısı altındaydı. Tokmağı çevirdi, kapıyı itti.

Umduğu, korktuğu âni heyecanı derhal duydu. Tellier annesinin karşısında oturuyordu, kapıya arkası dönüktü. Dönüp baktı. Elisabeth, silgi lâstiği gibi solgun o tombul yüzü, o minicik gözleri tanıdı. Siyah saçları gayet kısa kesilmişti. Bir omzu ötekinden daha aşağıdaydı. Dudaklarında bir cigara tütüyordu.

— «Merhaba, Elisabeth.»

Elisabeth elini uzattı. Rüyada gibiydi, garip bir hava içindeydi, hareketlerine yarım-yamalak sahipti.

— «Sizi rahatsız etmiyorum ya?» diye mırıldandı.

Tellier başını iki yana salladı. Annesi de başını salladı. Birden, Elisabeth, pek yakında bir felâket olacakmış gibi bir hisle irkildi. Bilmediği bir şey olmuştu, bu şeyi öğrenecekti, onu öğrenmekten korkuyordu. O sırada, annesi, soğuk bir sesle haber verdi:

— «Bay Tellier ne diyor, biliyor musun? Kendisine taşrada çok kârlı bir iş teklif etmişler. Onun için, bizim mağazanın idaresini başka birine devretmek istiyor...»

Elisabeth, yanlış işittiğini sandı.

— «Sahi mi?» diye sordu.

Tellier: «Evet» dedi. «Yerime birini buldum.»

Elisabeth, bir ân, dona-kaldı. Güçlükle soluk alıyordu. Tepeden tırnağa titriyordu. Birkaç saniye içinde, herşey yeniden alt-üst olmuştu. Tellier, tam aşkını yeniden kazanacağını umduğu ânda, elinden kaçıyordu. Kendisi onu kabul ettiği sırada, tam o sırada, o kendisinden kaçıyordu. Öyle ya, Tellier, mağazanın idaresi başından ayrıldığına, Paris'ten gideceğine göre, demek ki sadece onu unutmak istiyordu. Bu çareyi bulmuştu. Bu çareyi tercih ediyordu.

Tellier, boğuk bir sesle, sakin sakin anlatıyordu:

— «Çok iyi çocuktur... Teyzemin oğlu Andoche'un bir arkadaşı...»

Bn. Fonsèque onun sözünü kesti:

— «Burada kalın, gitmeyin. Sizinle çalışmaya ne kadar alışmıştım! Size tam mânâsıyla güvenim vardı. Bu aylık hesaplar bile dostça ziyaretlere vesile oluyordu. Bana bahsettiğiniz zat elbette namuslu biridir ama, tanımıyorum. Kendisini kontrol etmek zorunda kalacağım; bilirsiniz ki bu da benim yapabileceğim iş değil...»

Bu duygu pazarlığına ne lüzum vardı? Tellier'yi kararından kimse vazgeçiremezdi. Yüzüne bakmak, bunu anlamaya yeterdi. Müthiş bir iradeyle kırışmış bu çehre,

iskemlenin üstünde yığılı bir külçe gibi oturan bu vücut, dizler üstünde sıkılı bu yumruklar onu gösteriyordu.

Elisabeth duvara dayandı. Başı hafifçe dönmeye başlamıştı. Tellier, oracıkta, yanı başındaydı. Elini uzatsa ona değecekti. Hem de bu, son görüşmeleriydi. Genç kız, neşeli bir barışma tasarlamıştı. Şimdi ise. Tellier, ona başka bir şey tahayyül ettiriyordu. Onsuz bir gelecek; yazıhanede geçecek kasvetli günler; sofra başında, Gérard'ın ikide-bir Nietzsche'den misaller getirerek çekeceği nutukları dinleyerek yemek yemek; karanlıklarla kuşatılı salonda aile toplantıları; sonra, kendi yatak odasının dayanılmaz yalnızlığı, o daracık karyola; içinde yalnız kendi elbiseleri asılı o buz gibi soğuk dolaplar; üzerinde yalnız kendi tuvalet eşyası duran lavabo; yalnız kendisine mahsus o gece, o uyku; evde kalmış kızlara has o yapayalnızlık!

Bn. Fonsèque o ağlamaklı sesiyle boyuna konuşuyordu:

— «Yoksa ücretiniz mi yetmiyor?»

— «Mesele ücrette değil...»

— «İşler, şu aralık, biliyorsunuz...»

Annesi ne diye odadan çıkmıyordu sanki? Ne diye ikisini baş başa bırakmıyordu? Tehdit etmek, yalvarmak, inlemek gerekiyordu; halbuki, o ağlamaklı, ince ses, hep aynı sebepleri ileri sürüp duruyordu.

— «İnsanın ilerisini sağlayacak bir iş değil, elbette, ama, umuyordum ki...»

Tellier omuz silkti, saatine baktı. Artık sondu. Elisabeth, onunla yalnız kalmış olsa bile, daha başka söyleyecek şey bulamazdı. Tellier'yle annesinin konuşması âdeta isabet oluyordu.

Şakakları boşalmış gibiydi, zonkluyordu. Işık gözlerini yoruyordu. Ancak, sırtını dayadığı duvarın düzlüğü, soğukluğu onu biraz kendine getiriyordu. Bir tek temennisi vardı: Tellier çıkıp gitsin! Ancak o zaman, biraz sükû-

net bulacaktı. Ancak o zaman düşünebilecekti. Gitmek için ne bekliyordu? Biraz daha otururşa, bağıracak, kaçacak, düşecekti! Ama, onun yanında geçirdiği bu dakikalar son dakikalar değil miydi? Salonda, elden geldiği kadar uzun kalmasını istemesi gerekti. Ama, hayır, gitsin, gitsin!

* * *

Tellier veda etmek üzere ayağa kalktığı zaman, Elisabeth, ağır ağır, kaskatı, sırtını duvardan ayırdı. Fakat, muazzam bir irade gayretiyle, yüzünde az çok bir ilgi ifadesi muhafaza ediyordu.

Bn. Fonsèque: «Gitmeden önce bize gene uğrayın» diyordu. «Yerinize bırakacağınız zatı bile tanıştırmak için de olsa. Bay Tellier'ye yol göster, Elisabeth.»

Tellier, onun yüzüne hiç bakmadan, paltosunu, şapkasını askıdan aldı.

Bu hareket, Elisabeth'in görebileceği son hareketiydi besbelli. Boş gecelerinde bu hareketi hayalinde yaşayacaktı. Odadan çıktıktan sonra aynaya bakmayı tasarlamış olduğunu hatırladı. O zaman bir şey değişmiş olacak diye düşünmüştü.

Bir elektrik cereyanına tutulmuş gibi sarsıldı: Tellier'ye doğru bir adım attı. Titrek bir sesle: «Benim yüzümden mi gidiyorsunuz?» diye mırıldandı.

Bu sözü söyleyen gerçekten kendisi miydi? Tellier'nin eli kapının tokmağındaydı. Döndü. Elisabeth, loşlukta, onun ıztıraptan kırışmış yüzünü, küçülen, nemli gözlerini, açık ağzını gördü.

Tellier: «Evet» diye cevap verdi.

— «Gitmeyeceksiniz.»

— «Niçin?»

— «Ben istemiyorum da onun için.»

Tellier şimdi okadar yakınındaydı ki, soluğunu yüzünde hissediyor, esvaplarının kokusunu duyuyordu.

— «Kalırsam siz ne kazanacaksınız?»

— «Sizin varlığınızı.»

— «Beni artık görmüyorsunuz ki!»

— «Görmek isterim.»

Elisabeth bu sözleri söylerken yenemeyeceği kadar büyük bir utanç duyacağını sanmıştı. Halbuki, bunları söyleyebilmek âdeta zevkli şeydi. Devam etti, fısıltı halinde bir sesle şunu da söyledi:

— «Sizi tekrar göreceğim, değil mi?»

Tellier, paltosuyla şapkasını bir iskemle üstüne attı. Titreyen elini alnında gezdirdi. Elisabeth ret cevabı verdikten sonra, metres edindiği o kara kuru, sıska, yüzsüz tezgâhtar kız birden aklına gelivermişti. Adı Marcelle Audipiat idi. Şimdi onunla münasebeti kesmek gerekiyordu. Gerekirse mağazadaki işine de son verecekti. İçini çekti:

— «Bana bunu niçin şimdi söylüyorsunuz?»

— «İş işten geçti mi?»

— «Hayır, ama...»

— «Yarın beni, saat altıda, yazıhaneden çıkacağım sırada bekleyin. Şimdi, artık gidin.»

Tellier, Elisabeth'in ellerini yakalamıştı; şaşkınlıktan irileşmiş, sevinç dolu gözlerle ona bakıyor, bu bakışlar, genç kızı, şaşılacak kadar derin bir rikkate gömüyordu. Sonra, onun uzun, asabi parmaklarını, kuru bileğini öptü. Elisabeth, değişik bir sesle mırıldanıyordu:

— «Gidin... Gidin...»

Bayılacak gibiydi.

Sokak kapısı kapandığı zaman, kafasına vurmuşlar gibi oldu.

III

GÉRARD kâğıdı yırttı, tortop etti, sepete attı. Çeviri iyi olmuyordu. Zaten, kötü romanlar üzerinde böyle zoraki çalışmalardan hoşlanmazdı. Fakat bu işler, evden uzaklaşmasına sebep olacak esaslı işleri reddetmesine vesile teşkil ediyordu. Bu bahanelerin arkasına sığınıyor, içinde büyümekte olduğunu sezinlediği engin, fakat belirsiz esere hazırlanıyordu.

Sandalyenin arkalığına yaslandı. Dışarıda hava henüz aydınlıkken o, pancurları kapamış, lambayı yakmıştı. Gün ışığını görmediği zaman, kendini dünyadan daha tam olarak ayrılmış hissediyordu. Etrafındaki eşya, vaktiyle, cansız göz oyuklarını mürekkeple boyadığı o alçıdan kafatası; sımsıkı sıralanmış boyları biribirine uymayan kitaplar; masanın üstüne dağılmış o kâğıtlar gözünde canlı varlıklar gibi dostça bir değer kazanmıştı. Oda, buz içinde sıkışıp donmuş gibi, sessizlik içinde mahpustu. Apartımandan hiçbir gürültü gelmiyordu. Bn. Fonsèque misafirliğe gitmişti. Elisabeth işindeydi, Marie-Claude da Louvre'deki kurslarda. Yalnız, o hepsinin saat kaçta döneceğini biliyordu.

Kalktı, buz gibi soğuk koridora çıktı.

Babalarının ölümünden birkaç gün sonra, kız kardeşleriyle o, bu koridorda buluşmuşlardı. O zaman on yaşında küçük bir kız olan Elisabeth, bir ölünün son gecesini geçirdiği odada her zaman kan lekeleri görüldüğünü kesin

bir dille iddia ediyordu. Bn. Fonsèque'in çalışma odasına girmeleri yasak edildiği halde, Elisabeth, yanında Gérard, oraya gizlice girmişti. Pancurlar örtülüydü. İçerisi eski dolap kokuyordu. Duvardaki bir tablo tersine asılı duruyordu. Gérard deri kanepenin üstünde kara lekeler görür gibi olmuştu. Haykırarak kaçmıştı. Sonradan bu oda Marie-Claude'la Luce'ün odası olmuştu.

Gérard kapıyı itti. Luce'ün karyolasını mahzene indirmişlerdi. Marie-Claude'unki ise iki gece dolabının arasına yerleştirilmişti. Gece dolaplarının üstünde sinama mecmuaları, ciltli defterler duruyordu. Duvarlarda aktör fotoğrafları, meşhur iki tablonun kopyaları asılıydı. Aynanın kenarına davetiyeler sokulmuş, orada ihmal edilip bırakılmıştı. Masanın üstünde bir gramofon vardı: Marie-Claude bir süreden beri. «linguafone» da yabancı dil dersine çalıştığını iddia ediyordu. Masada, ondan başka bir Zenci heykelciği, her renkten, her boydan zengin bir kalemtıraş koleksiyonu da vardı. Marie-Claude bu koleksiyonla övünürdü. Bunu arkadaşlarına gösterir: «Ne cici şeyler, değil mi?» der dururdu. Bir de, bir kulağı yırtık, bezden köpek vardı. İskemle üstünde duran bu köpeğe dokunmaya gelmezdi: dokunulursa, Marie-Claude avazı çıktığı kadar: «Şu Mathurin-Jérôme'u rahat bırak!» diye bağırırdı.

Burası, tam mânâsıyla bir genç kız odasıydı; densiz, iddiacı, alabildiğine şirin bir genç kız odası. Marie-Claude'un «dünyanın en güzel erkeği» diye tutturduğu birine karşı delice ihtiraslı zamanları vardı. Sonra. durup dururken, meselâ yugoslavca, ya da kalıp dökme usulü öğrenmeye kalkardı; bir hâtıra defteri tutardı, içine çocukça sırlarını itina ile kaydederdi; gelecekten korkar, bu korkusunu pek şirin bir ifadeyle anlatır, ama, öte yandan, ne de olsa ben benim derdi.' Bu oda, inkâr kabul etmez şekilde, sahibini hatırlatıyordu.

Bitişik oda, Elisabeth'in odasıydı. Açık renk duvar kâğıdı; dümdüz perdeler, çıplak zemin. İnsanı daha eşikte dururken, manastır-vari bir düzenlilik.

Gérard elbise dolabına yaslandı, bir ân, gözlerini kapadı.

Kız kardeşleri yokken odalarına girmekten zevk alırdı. Böylece, onların mahremiyetine giriyormuş gibi gelirdi ona. Onların, içinde yaşadıkları o dekor, teneffüs ettikleri o hava kendisini onlara kesin olarak kavuştururdu. Onları daha iyi tanımak için daha neler icat etmezdi ki! Kendisi yokken kızlar binbir türlü âşikâr tehlikeyle karşılaşıyorlardı. Hatırlıyordu: Çocukken, kız kardeşlerinin merdivenden indiklerini görse onlar hesabına korkardı; sokakta karşıdan karşıya geçerlerken görse korkardı. Onları hep dalgın tasavvur eder, sürçecekler, ayak bileklerini incitecekler, düşecekler sanırdı.

Hep öyle kalmıştı. Hele Elisabeth'i çok merak ederdi. Ondan hiç emin olamazdı. Onun üzerindeki sözügeçerliğini denemekten hiç usanmazdı. Dün akşam, sofrada, Joseph Tellier'nin gideceğinden bahsedildiği zaman, büyük kız kardeşinin göstereceği tepkiyi anlamak maksadıyla, aşırı sevinç göstermiş, Marie-Claude, yavaş sesle: «Bazan ne kötü bir adam oluyorsun» demişti.

Buna karşılık, Elisabeth, halinden hiçbir şey belli etmemişti. Sessiz, haşin, zeki, konuşulanların dışında kalıyordu. Tellier adlı o adamın sanki onca hiç önemi yoktu. Hoş, onun üzgün olup olmamasına da belki aldırdığı yoktu ya. Fakat durumundaki sükûnet Gérard'ı şaşırtıyordu. Bu sakinlik aşırı bir sakinlikti, bunun altında bir başka şey bulunsa gerekti. Bir gün önceki o şiddetli, o rahatsız edici şüphe gene içine çökmüştü. Aslında, Gérard, kendini üzmeye bahaneler arıyordu, sanki huzur ve sükûn alışık olmadığı şeylerdi.

Odasına döndü, yatağına uzandı.

* * *

Ansızın, bir yaz akşamını hatırladı.

O akşam, Vigneral, kendisine «yeni ufuklar açmak», «yeni izlenimler kazandırmatk» bahanesiyle onu Chapelle Bulvarı'nda bir eve sürüklemişti. Orada, içi gözüken tüllerle örtülü kızlar, kısraklar gibi salınarak, biribirleriyle dans ediyorlardı. Havada, kızgın bir dişi ve pudra kokusu dalgalanıyordu. Vigneral, yüzünde sinsi bir iştah, aynı zamanda isteksizlikle karışık bir hayranlık ifadesiyle, bu cavallı sürünün fırıl-fırıl dönüşünü seyrediyordu.

Gérard, şimdi, yarı aydınlık küçük odayı, kendi yüzüne doğru eğilmiş o yabancı kadın yüzünü de görür gibi oluyordu. O yüzdeki iri gözler yorgundu, cilt boyadan sertleşmiş gibiydi, rujdan çatlak çatlak, iri dudaklı ağız duman ve et kokuyordu.

Sonra, kulağının dibinde mırıldanan kasvetli sesten tiksinerek kaçmıştı. Bu hayali, o menfur sesi, hafızasını yoran bu yüzle bu mırıltıyı çabucak zihninden uzaklaştırdı. Hayır! Aşk denilen şey bu yapmacıklardan başka bir şeydi. Kadın, vücudu emre amade, bu serilmiş yatan acibe olamazdı.

Ruhları biribirinden tamamen ayrı iki vücudun birleşmesine aşk denilemezdi. Yemek yer gibi, su içer gibi, uyku uyur gibi sevişme olamazdı. Bir kadınla bir erkeğin birleşmesi, en kirli ihtiyaçları güzelleştiren bir ruh birliği içinde olabilirdi. Seçkin iki yaratık arasında, muhakkak ki, hayvanî isteklerle kalbin en yüksek emellerinden yapılma bir âhenk vücuda gelirdi. İçten gelen istek, harikulâde bir cazibeyle yüceleşirdi. Erkekle kadın, şehvet zenginliklerinden hiçbir şey feda etmeden tenlerinin tahakkümünden kurtulurlardı.

Luce bu büyük gerçeği anlamamıştı. Ama, ileride pişman olacaktı. Belki daha şimdiden pişman olmuştu bile.

«Paul beni çılgınca seviyor! Ben Paul'ü çılgınca seviyorum! Deli gibi seviniyorum!» diyordu. Kuru laflardı bunlar! Ah, Julien Lequesne kendisini Luce'e sevdirebilseydi, onunla evlenebilseydi, birleşsinler diye Gérard onları nasıl teşvik ederdi! Fakat Julien, delice nazariyelerine rağmen, iradesiz bir insandı. Tesadüfe güvenme peşin yenilmedir. Bunu unutmayıp kendisine söylemeliydi. Bir deftere bu cümleyi kaydetti.

Dört duvar arası. Pancurları aralık duran pencere. Bir köşeye çekilmenin verdiği sarhoşluk. Yalnızlık dehaya inanma imkânını veriyordu. Bizi yabancıların miskin seviyelerine alıştıran şey, onların yanımızda bulunmalarıydı. Fakat her türlü gürültü kesildiği, her türlü hareket yok olduğu zaman, bizi yükselten, bizi gerçek seviyemize götüren itici kuvvet nasıl bir kuvvetti!

Yüce saadet bu olsa gerekti. Bu, tecrübeden geçen güven olsa gerekti. Ne bir şüphe, ne bir esef. Julien olsa, bu işte Tanrı'nın parmağı bulunduğunu söylerdi. Hayır, bu saadette Tanrı'nın hiçbir payı yoktu. Bu sadece yeryüzüyle ilgili bir şeydi, çalışan insanlara has, yorgunluktan sonra gelen bir kendi kendini tatmin edişti.

Kalbi hızlı hızlı çarpıyordu. Ter içindeydi, halbuki yerinden bile kımıldamamıştı. Julien'in tasavvuf anlayışı uzağı pek iyi göremeyen bir anlayıştı. Tanrı insanların her günkü hayatına karışmazdı. Pek pek, büyük düşüş noktalarını tesbit ederdi. Ama, bu belli-başlı noktalar arasında, ademoğlu kendi yolunu bildiği gibi çizmekte serbestti.

Gérard bir cıgara yaktı. Duman aralık pencereye doğru süzülüyordu. Bütün hareketlerimiz de, bunun gibi, aynı hedefe doğru yöneliyordu. Yalnız, bu yönelişi bir ân için değiştirmek kendi elimizdeydi. Bir üfleyişte, binbir arabesk çizen duman, bir karışıyor, sonra dalgalı bir ırmak halinde obur geceye karışıyordu.

Pencereye yaklaştı, pancurun kanatlarını açtı, bu soğuk, engin karanlıkları içine çekti.

Vosges Meydanı, yeşilliklerin teşkil ettiği karaltılar dolu bahçesiyle, düzgün bir dörtgen çizen ufacık evleriyle, gerilerinde ölgün ışıklar yanan pencereleriyle geçmiş devirlerden birine gömülmüş gibiydi.

Théophile Gautier'yi, Hugo'yu, Marion Delorme'u hatırlamak istemedi. Harcıâlem edebiyattan tiksiniyordu. Ona hareket lâzımdı. Ona yaratıcık lâzımdı. Yeni bir şey yaratmak istiyordu. Kötülük hakkındaki felsefî denemesine yarın başlayacaktı. Birinci bölüm şu olacaktı: «Kötülükle iyiliğin güzelle çirkine benzerlikleri». Yaman bir hamle olacaktı.

Dışarının soğuk havası şakaklarını buz gibi donduruyordu. Tam pencere önünden çekileceği ânda, meydandan doğru, tanıdık iki insan karaltısının ilerlediğini gördü. Ağır adımlarla, kemerlere doğru geliyorlardı.

Bir sıçrayışta geri çekildi. Bu gördükleri, Elisabeth'le Tellier idi. Papayır âşıkları gibi, el ele, kol kolaydılar. Demek ki Elisabeth hâlâ Tellier ile görüşüyordu, öyle mi? Demek ki onu hâlâ seviyordu, öyle mi? Bu ihtimal Gérard'ın elini, ayağını kesiyordu. Kulakları uğulduyordu. Bir dağın tepesine kadar tırmanmış gibi, kalbi hızlı hızlı atıyor, soluğu tıkanıyordu.

Masaya ellerini dayadı, başı dik, gözleri pusuda bekler gibi haince ifadelerle kısık, uzun zaman durdu.

* * *

Bn. Fonsèque, kendi odasına girdi, elektrik düğmesini çevirdi, dona-kaldı. Gérard karşısındaydı. Elleri cebinde, yüzü solgun, bitkin, bakışları sertti. Saçının ince bir perçemi alnından sarkıyordu. Yemişini yer yemez, acele bir işi olduğunu bahane ederek sofradan kalkmıştı.

Annesi: «Ne yapıyorsun burada?» diye sordu.

— «Kapa kapıyı, sana diyeceklerim var.»

Kadıncağız, fena bir haber almak korkusuyla, acele, kapıyı kapadı, ona doğru ilerledi.

Gérard bir cıgara yakmıştı. Bn. Fonsèque, oğlunun cıgara içmesini istemezdi ama, bir şey demedi.

Gérard, sakin bir sesle: «Elisabeth gene Tellier ile buluşuyor, biliyor musun?» dedi.

Annesi derin bir soluk aldı. «Mesele bundan ibaretmiş, çok şükür!» diye düşündü.

— «Kendisi biraz önce bana söyledi. Hattâ Tellier, mağaza müdürlüğünden ayrılmamaya karar vermiş.»

Gérard alaycı bir gülümsemeyle: «Yemin etsem başım ağrımazdı» dedi. «Elisabeth bunu sana ben yokken söylemeyi tercih etmiş. Kahpece bir şey ama, kurnazca da. Sen ne cevap verdin?»

— «Çok memnun oldum, dedim. Çünkü Tellier gitseydi ben pek zor durumda kalırdım.»

— «Kararından vazgeçsin diye Elisabeth ısrar etmiş olacak.»

— «Besbelli.»

Gérard yüzünü buruşturdu. Tiksinir gibiydi.

— «İğrenç bir şey!»

— «Neden?»

— «Tellier şimdi neler düşünecek, kimbilir!»

— «Kendisinden ayrılmak istemediğimizi düşünecek.»

— «Elisabeth'in ayrılmak istemediğini düşünecek.»

— «Böyle de olsa ne çıkar?»

Gérard masaya bir yumruk indirdi.

— «Ne çıkar, ne demek? Buna güvenecek, kızı sıkboğaz edecek, peşini bırakmıyacak, onunla evlenmek isteyecek, tekrar «Elisabeth'i bana verin» diyecek. Elisabeth sersemi de, bu sefer «Peki» diyecek!»

Bn. Fonsèque koltuğuna oturmuştu. Alçak sesle konuştu:

— «Bağırma» dedi. «Belki işitir.»

— «Ne yapıyor o?»

— «Odasında... Uyuyordur.»

Gérard homurdandı:

— «Rüya görüyordur! Senin hayır duanı da alınca iksir içmiş gibi rahatlamıştır. Ne hazin şey!»

— «Ben bunun zararlı bir tarafını görmüyorum.»

— «Görmüyor musun? Sen hiçbir zaman bir şey görmezsin ki zaten! Luce meselesinde de bir zararlı taraf görmemiştin. Sen, bütün ödevinin, kızlarını açılan kollara, açılan yataklara bir ân önce yerleştirmekten ibaret olduğunu sanıyorsun!»

— «Gérard!»

Gérard sesini ıslıklaşacak kadar yavaşlattı:

— «Kızlarını, nereye düşeceklerini düşünmeden, safra atar gibi bırakıyorsun!»

Aşırı gittiğinin kendi de farkındaydı. Buna rağmen, annesini üzmek için, haince sözler söylemek için, delice bir istek duyuyordu.

— «Çocuklarının felâketini hazırlıyorsun, dudaklarından da, bezirgânca bir gülümseyiş hiç eksik değil!»

— «Sus! Ağzından çıkanı kulağın işitmiyor!»

Bn. Fonsèque, şaşalamıştı, dokunsalar ağlayacak haldeydi. Löp yanaklı iri kafasını sallıyor, ellerini bitiştiriyordu.

Gérard söylediklerine hemen pişman oldu. Annesi bukadar şiddetli bir hücuma lâyık değildi. Sonra da, tuttuğu yol sakattı. Onu tatlılıkla ikna etmek, mantıkla uyutmak daha doğruydu. Ama, sadece evlenme lafı aklına gelir gelmez içini kemirmeye başlayan öfkeyi nasıl tutabilirdi ki?

Annesinin yanına bir sandalye çekti, oturdu. Çiçekli duvar kâğıdıyla, aşağılık akajudan eşyalarıyla, köhne oda

dikkatle onları dinliyor gibiydi. Gérard çocukluğunu hatırladı. Annesinin, onbeş yıl önce, bir gün «Bundan sonra daha idareli yaşayacağız» dediğini hatırladı.

— «Dinle, anne», dedi.

Bn. Fonsèque irkildi. Ondan öyle korkuyordu ki! Annesinin üzerinde böyle sözügeçer olması hem korkunç, hem hoş bir şeydi. Tatlı bir sesle devam etti:

— «Meseleyi uzun uzadıya düşündüm. Elisabeth'i bu adama varmakta serbest bırakmaya hakkımız yok...»

— «Dilediğine varır, serbesttir.»

— «Şüphesiz. Ama, şu sırada, serbestçe bir tercih yapamayacaktır. Luce'ün evlenmesi onu kışkırttı. Küçüğü kendinden önce kocaya vardı diye canı sıkkın. Evde kalmaktan korkuyor. İlk karşısına çıkan erkeğe yamanacak. Artık onun gözünde asıl olan şey aşk değil, benliktir. Bir yarışma benliği. Bir sporcu benliği... Tellier'yi sevseydi birkaç ay önce onu reddetmezdi.»

— «Sen öğüt verdin.»

— «Öğüdüme kulak verdiğine göre demek ki sözlerimi makul bulmuş.»

Bn. Fonsèque mendiliyle harıl-harıl terini siliyordu. Oğlu ne zaman onu ikna etmek istese, kadıncağız önceden kani olmaya hazır bulunur, kendini hazır hissederdi. Oğlunun cümleleri sanki birer ağdı, birer birer üzerine atılıyor, onu kıskıvrak yakalıyordu. Buna rağmen, âdet yerini bulsun kabilinden, gene de çırpınıyor, bu ağlardan kurtulmak istiyordu.

— «İtirazımıza gücenecektir...»

— «İlk heyecan geçtikten sonra, herkese meydan okumak için vardığı bir erkekle karşı karşıya kalınca daha çok gücenmeyecek mi sanıyorsun?»

Gérard'ın haksız olduğu apaçık meydandaydı. Ama, annesi onun neden haksız olduğunu tayin edemiyordu.

Kendisine verecek cevap bulamıyordu, hiçbir cevap bulamıyordu.

Alçak sesle: «Olsun... olsun...» deyip duruyordu.

Gérard ayağa kalkmıştı.

— «Elisabeth'le konuşman gerek» dedi.

Bn. Fonsèque boşuna bir isyanla direndi:

— «Olmaz! Yavrucak üzgün. Canını sıkmak istemem.»

Gérard'ın sesi, itiraz kabul etmez bir şekilde devam ediyordu:

— «Başka bir kısmet beklemek daha iyi. Acele yüzünden bütün bir hayatı mahvetmek doğru mu? Sorumluluk bizde kalır sonra.»

Gérard pek beyendiği, zaman zaman kullandığı bir cümleyi tekrarlıyor, «Körü yolda yedermek gerek» diyordu.

Her lafa cevap yetiştiriyordu. Annesi ne deyeceğini şaşırmıştı; gerçeği göremiyor, karar veremiyordu. Birden, Gérard'ın haklı olmasını için için temenni etti, çünkü ona boyun eğmek üzere olduğunu seziyordu. Hem niçin haklı olmasındı? Kız kardeşlerini seviyordu. Onları mesut görmek istiyordu.

Bn Fonsèque, oğlunun zayıf yüzünü, kendi yüzünden birkaç santimetre ötede, korkunç bir irade içinde kendisine doğru eğilmiş görüyordu. Gérard'ın mütehakkim gözleri kendi gözlerinden ayrılmıyordu. Fakat, kadıncağız artık yenilmiş olduğu için, ondan korkmaz olmuştu. Onu bitkin, sinirli hissediyordu. Belli-belirsiz, ona acıyordu.

Gérard: «Yarın konuşabilirsin» dedi. «Meselâ akşam yemeğinden sonra...»

— «Beni dinlemeyecektir...»

— «İlk defasında beni dinledi ya!»

Kadıncağız cılız bir ümide kapıldı:

— «Peki, öyleyse sen kendin niçin konuşmuyorsun?»

— «Benden kuşkulanıyor da onun için. Benim Tellier' ye garazım var, sanıyor. Ama, sen öyle değilsin; sen onun tarafını tuttun. Sözlerin daha faydalı olur.»

Bn. Fonsèque bu görüşe karşıkoymak için bir söz aradı, bulamadı; uzun uzun, iki eliyle dizlerini oğdu, durdu. Gérard, soluk soluğa, gömleğinin koltuk altları terden yapış yapış, karşısındaki söz dinler, düşünceli eğik başa bakıyordu. İhtiyar kadının kırçıl saçları ince bir çizgiyle ikiye ayrılmıştı. Alnı düzdü. Artık üzülmüyordu. Karşıkoyamıyordu. Gérard dâvayı kazanmıştı.

— «Yapacak mısın bu işi?»

— «Elisabeth'e ne diyeyim?»

IV

GÉRARD, masasının başında oturmuş, binanın uğultulu sessizliğine kulak kabartıyordu. Fakat bir saatten beri küçük salonda tartışan Elisabeth'le annesinin uzaktan gelen seslerini seçemiyordu.

Biçare kadını iyiden iyiye kışkırtmıştı. Bir gün önce ona fısladığı savunma tezini şimdi annesi kelimesi kelimesine kızına okuyacaktı. Ama, Elisabeth savunabilecek çaptaydı.

Gene de kesin bir şey söylenemezdi. Bu fırtınalı iç üzüntüsü onu harap ediyordu. Sırtındaki eski ropdöşambrının eteğini bacaklarına doğru çekti, masanın üstünde duran fincandan bir yudum çay içti. Gözleri masa üstünde serili kâğıtlarına gitti. Yapmakta olduğu çevirinin başlangıç sayfalarını karıştırdı. Sonra, hemen başını kaldırdı.

Lambanın yeşil abajurundan etrafa camgöbeği bir ışık yayılıyordu. Bütün oda onun bu gece nöbetine katılıyor gibiydi. Saat onbir oldu. Gérard, kız kardeşiyle annesinin çatışmalarını, didişmelerini tahayyül etti; galebenin kimde kalacağı belli değildi. Biri pörsük, samimî, yalvaran, öteki taş gibi sert bu iki çehreyı gözünün önüne getirmesi parmaklarını terli yanaklarına götürmesine yetiyordu. Onların harcadıkları gayret onu soluk soluğa bırakıyordu. Onların bezginliği kendisini titretiyordu. Kavgada kendi yoktu ama kavgadan o yoruluyordu.

Ansızın bir kapı gıcırdadı, koridorda Elisabeth'in ayak sesleri yaklaştı. Gérard kız kardeşinin odasına döndüğünü sandı. Fakat genç kız odasının hizasını geçmişti.

Gérard kalktı. Ayakları uyuşmuştu. Yatağına koşmak, yatmak, uyku taklidi yapmak istedi. İş işten geçmişti. Oda kapısı, şiddetle, ardına kadar açılmıştı. Eşikte Elisabeth gözüktü.

Dikilmiş bir yılan gibi, başı yukarıdaydı. Elleri zayıf vücudunun iki yanında sarkıyordu. Soğuk kurşuni, dürüst bakışlı gözleri ona ilk darbeyi indirdi.

Gérard duvara doğru gerilemişti.

Elisabeth, sâkin bir sesle: «Hesap göreceğiz» dedi.

Gérard, hücumu kabul ettiğini anlatmak için başını eğdi.

— «Annemle tartıştık.»

— «Ya, öyle mi?»

Bu sözü söyler söylemez, yalan söylemenin faydasızlığını anladı.

— «Biliyorum» dedi.

— «Bana öğüt versin diye ona tembih eden sensin. İnkâr etme. Onu dinlerken senin sesini duyar gibi oluyordum. Sana mahsus olan konuşma usulünü tanıdım. Senin kötü niyetliliğini sezdim.»

— «İnkâr etmiyorum.»

— «Benimle kendin gelip konuşmaya cesaret edemedin.»

— «Tellier ile gene görüşmeye devam ettiğini benim karşımda itirafa senin cesaretin var mı? Dolap ben yokken çevrilmiş, ben yokken durdurulması daha yerinde olurdu.»

Elisabeth biraz genişçe olan omuzlarını silkti, başını salladı.

— «Bu laf ebeliğini, Julien'e sıkacağın palavralara sakla. Benim sana söyleyeceğim şey kısacık. İşlerime karışmana müsaade etmiyorum. Dilediğimi yapacak kadar

yaşça büyük görüyorum kendimi. Daha bu akşam, saat altıda, Tellier ile evleneceğim. Sana inat, evleneceğim. Telmihlerin seni benden uzaklaştırıyor, elbet; ama, ondan, asla!»

— «Hatırımda yanlış kalmadıysa, telmihlerim, birkaç ay önce seni ondan uzaklaştırmıştı ama, değil mi?»

— «Evet ama, o zaman onu sevmiyordum.»

— «Şimdi?»

— «Şimdi seviyorum.»

— «Bu sevgi, böyle, birdenbire mi doğdu?»

— «Evet.»

— «Luce evlendikten sonra, sende de evlenme hevesi depreşti. Ondan geri kalmak istemiyordun. Sana bir erkek isterdi.»

— «Hissetmekten kendin âciz olduğun duyguları kirletmeye yeltenme!»

— «Bu âczimle iftihar ederim!»

Elisabeth, ellerini bir sandalyenin arkalığına dayadı. Bu cilâlı tahtaya bir silâhın kabzasıymış gibi sımsıkı yapışıyordu. Boğuk bir sesle konuştu:

— «Çok dikkat et, Gérard» dedi. «Buraya barışmak isteğiyle geldim. Tellier'ye karşı duyduğum soğukluğun yersiz olduğunu sana izah etmek, hattâ onu beyenmiyorsan bile, benim saadetimi bencilce mahva hakkın olmadığını anlatmak istiyordum. Bu tepeden bakarcasına takındığın tenkit durumundan vazgeçmeni senden son defa olarak istiyorum. O zaman ben de herşeyi unutacağım.»

Gérard yüksek perdeden ıslık çalıyordu.

Elizabeth: «Razı olmuyor musun?» diye sordu.

— «Hayır.»

— «Benden günah gitti. Çekilip gitmekten başka yapacak işim kalmadı.»

Bir adım attı.

Ağabeysi: «Başka yapacak işin var, beni dinlemek» dedi.

Onun yolunu kesmek için kapı pervazına yaslanmıştı.

— «Çıkmama engel mi olacaksın?»

— «Beni dinlemeden çıkmana, evet.»

Elisabeth'e baktı. Gözüne, her zamankinden daha uzun boylu gibi görünüyordu. Gözleri çukurlarının gölgesinde pırıldıyor, lâmbanın ışığı çözük saçlarının uçlarını tutuşturuyordu. Gergin robunun altında, göğsü hızlı hızlı inip kalkıyordu. Gérard hiçbir zaman kini bukadar yakınında sezmemişti.

— «Şu ânda benden nefret ediyorsun, Elisabeth» dedi. «Halbuki senin iyiliğin için çalışıyorum. Şunu bil ki, senin tahmin ettiğin gibi, evlenmene esas bakımından karşı değilim. Ama, Tellier'ye varmanı istemiyorum.»

— «Bu da benim umurumda bile değil!»

— «Ona varmanı istemiyorum, çünkü sana lâyık değil o.»

— «Bu hükmü verecek olan benim.»

—«Ne yazık ki artık veremeyeceksin, çünkü dediğine bakılırsa onu seviyormuşsun. Onun için, seni uyarıyorum. Haklı olduğumu kabul etmek zorunda kalacaksın.»

— «Çekil, Gérard, gideceğim.»

— «Seni hülyalarından yoksun edeceğim diye korkuyorsun, değil mi?»

— «İleride pişman olacağın kelimeler sarfetmen ihtimalinden korkuyorum.»

— «Beni düşünmen hoşuma gidiyor ama, beni iknaa yetmiyor. Beni iyi dinle, Elisabeth. Sizin evleneceğinizi düşündüğüm zaman, bir yanda, güzel, zeki, kültürlü, her şekilde üstün hayata namzet güzel bir genç kız, öte yanda...»

— «Yeter, Gérard!»

Elisabeth, boğuk bir sesle haykırmıştı. Lâmbanın aydınlığında, yüzü kireç gibiydi, göreni korkutan, kendi de korkmuş bir ifade taşıyordu. Gérard tam isabetli bir darbe indirdiğini anladı. İçinde ürpertiler yaratan bir sevinçle, ısrar ediyor, kelimeleri teker teker söylüyor, sesinin âhengini insafsızca ayarlıyordu:

— «Öte yanda, bir Joseph Tellier görüyorum: Mağazamızın müdürü. Tahsilsiz, parasız, görgüsüz bir dükkâncı...»

Her cümlede Elisabeth'in korkunç derecede eza duyduğunu seziyordu. Genç kız ona doğru ilerlemişti. Gérard onun beyaz alnını, yukarıdan aşağı doğru inen kabarmış damarını, öfkeden ateş saçan gözlerini tâ yakından görüyordu. Elisabeth'in morarmış, incecik dudakları bir çizgi gibi gözüküyor, uçları sinirden titriyordu.

— «İğrençsin!» dedi.

— «Heyecanın yüzünden, sen sadece yakın geleceği düşünebiliyorsun. Ama, ikinizi de bekleyen uzak geleceği düşün. Bütün ömrün Tellier ile birlikte geçecek. Yemeklerde, akşamları Tellier ile. Tellier'nin okşayışları. Uykudan kalktığı zaman darmadağın saçlarıyla, çarpık ağzıyla Tellier. Don-paça Tellier!..»

— «Sus, Gérard!»

— «Sofrada, sana alışveriş dalaverelerini anlatan Tellier. Sonra, yemek arasında sofradan kalkıp, yağlı dudaklarıyla, pantolonunun önüne dökülmüş ekmek kırıntılarıyla, seni öpmeye gelen Tellier!»

Elisabeth kapıya saldırdı. Gérard onu bileklerinden yakaladı, sesini daha da yükseltti:

— «Sonra, yatağa girmeden önce, ayağından, ökçesi beslenmiş sakat kundurasını çıkaran topal Tellier! Daha sonra, yatakta...»

Elisabeth, bileğini çekip kurtarmıştı. Ansızın, bir tokat indirdi.

Gérard, şimdi yerinden kımıldamıyordu. Bayılacakmış gibi, baş dönmesi, övürtü duyuyordu. Karşısındaki tanınmaz hale gelmiş, kinden güzelleşmiş aydınlık yüze bakıyordu.

O sessiz dudakları ışıklanmış gibi gördü. Dizleri bükülür gibi oldu. Buna rağmen, gene kendinde şu sözü mırıldanacak kadar kuvvet buldu:

— «Ne de olsa ağzının payını aldın, kızım!»

V

HİZMETÇİ kadın, koridorda, Vigneral'in önüne düştü. — «Küçükbey neredeyse gelir» dedi. «Bir dakika beklerseniz... Küçükhanıma haber vereyim...»

Bir kapıyı itti, bu geniş omuzlu, dar kalçalı, kuş kafası gibi küçük başı perişan kumral saçlı, uzun boylu adama, kenara çekilerek yol verdi. Vigneral'in sırılsıklam muşambasının etekleri açıktı, altından, pantolonunun dizleri çıkık bir spor kostüm görünüyordu. Kıravatı çarpılmış, yeleğin dışında sarkıyordu.

Vigneral, Gérard'ın odasına girdi, kapıyı kapadı. İçerisi, ömrü evde geçen genç adam, bir de kâğıt kokusu dolu bu karanlık, fazla sıcak odayı sevmezdi. Duvarlarda da pek çok kitap vardı. Masanın üstünde fazla kâğıt vardı.

Muşambasını karyolanın üstüne bıraktı, kitaplığın raflarına yaklaştı. Samimi dostlarından birinin bu herşeyi okumuş, hiçbir şey görmemiş, hem bilgisiyle, hem cehaletiyle mağrur yeşilimtırak benizli, gözlüklü, sıska genç adam olmasına birtürlü aklı ermiyordu.

Gérard'ın herşeyi sinirine dokunurdu. Onun fazla kalın elbiseler giymesi, elini uzatmadan önce pantolonuna silmesi, mide bulandıracak kadar hafif tütünden cıgaralar içmesi fenasına giderdi. Konuşurken takındığı tavırlar, başını geriye atışlar, burundeliklerini kısıp gözlerini süzüşler de öyle. Meşhurlardan, karşısındakinin benliğini incitecek kadar fazla misaller getirişi de öyle. Vigneral,

arkadaşının yüzünü görür görmez, yüksek sesle konuşmak, açık-saçık hikâyeler anlatmak, hiç lüzum yokken kollarını, bacaklarını oynatmak ihtiyacı duyardı; belki de onu görmeye sırf bu ihtiyaçla geliyordu.

Okulda, bir cimnastik dersinde tanışmışlardı. Gérard okula yeni gelmişti. Birer işkence vasıtasına benzeyen cimnastik aletleriyle dolu duvarlara, paralellere, trapeze yapışmadan önce ellerine tüküren, oldukları yerde iki yana yalpalanan, kolları sıvalı gömlekler giymiş öğrencilere korkak korkak bakıyordu. Bir düdük sesi duyulmuş, öğretmen «Fonsèque!» diye onu çağırmıştı. Gérard Fonsèque atlamış, fakat halkaları yakalayamamış, paspasa serilmişti. Öğretmen «Gergin ip üstünde yürüyen fil kadar zarifsiniz!» diye onunla alay etmişti. Sonra ona cimnastik hareketleri öğretme işini Vigneral'e vermişti.

Dostlukları o günden başlamıştı. Sonraları, biribirlerine tasarılarını açmışlar, sırlarını söylemişlerdi. Vigneral büyük sınıflardayken müzakere saatlerindeki konuşmalarını hatırlıyordu.

Gérard, o sıralarda, cinsiyet konularında gururlu bir bilgiçlik taslardı. Yavaş sesle, arap saçı gibi karmakarışık kadın maceraları anlatırdı. Bu maceraların hepsinin kahramanı da kendisiydi. Bu maceralarda lâfı geçen kadınlar, bazan annesinin ahbabı olan, Paris'e misafir gelmiş esrarengiz yabancı kadınlardı. Onu, bir gün önce bir biçimine getirip evlerine almışlar, başını döndürmüşler, adeta sömürmüşler. Bu yüzden, coğrafya imtihanını hazırlamaya vakti kalmamış. Bazan da, bir konağın penceresinin arkasında gözüne çarpmış, saz benizli bir mürebbiye; ona gizlice şiirler yazıyormuş. Bu şiirlerden bazıları pek güzel düştüğü için onları cilt halinde toplamayı düşünüyormuş. «Bunların ilhamında özellik var, ne demek istediğimi anlarsın ya!» diyordu.

Vigneral, sivri sivri ergenliklerle dolu, gözleri hum-

ma içinde yanan, bu kuru dudaklı sarı benzi, şimdi, gene görür gibi oluyordu. Soluğu yüzüne çarpmasın diye başını çevirirdi. Sonra sonra, Gérard huy değiştirmişti. Felsefe şubesinden beri, «aşağılık gudde meseleleri» dediği konuya karşı tam bir ilgisizlik göstermeye başlamıştı.

— «Evet, açlığı gidermek gerektiğini kabul ediyorum ama,» diyordu, «bu açlık oburluk haline gelmemeli.»

Son bakalorya imtihanından sonraydı ki, Vigneral onu bir geneleve götürmüştü. Gérard oradan kan-ter içinde, benzi sapsarı, tiksinerek çıkmıştı. Sokakta giderlerken, hastalık lafları etmişlerdi.

Vigneral bir cigara yaktı, yağmurdan buğulanan pencereye yaklaştı. Bu havada, insanı yazıhane yazıhane dolaşmak zorunda bırakan bir meslekten nefret etmemeye imkân mı vardı? Hem de bu dolaşma ne uğurdaydı? Bin güçlükle altı kutu karbon kâğıdı satmak uğrunda. Kazancı, pek pek, gece, metresinin evinden kendi evine dönmek için vereceği taksi parasından ibaret olacaktı. Meğerki, ilk metro saatine kadar onun evinde yatsın! Fakat, Tina'nın koynunda bütün bir gece yatmak ihtimalini aklına getirmek istemiyordu. Bu fingirdek, esmer, alabildiğine sersem kız sinirime dokunuyordu. Bu Paris aşiftesi Toc-Toc Bar'da barmen olduğunu bahane edip, her fırsatta, bir ördek yavrusu sesiyle «*O. K. chérie*» demek meraklısıydı. Bir de «Soldaki havluya yüzünü silme, sevgili *darling*!» deyişi vardı kaltağın!

Vigneral saatine baktı: Altı olmuştu. O günkü fabrika temsilciliği işini bitirdikten sonra, Gérard'ı görmeye gelmişti. Ama, ona söyleyecek bir sözü yoktu. Zaten ona ne zaman bir söyleyeceği olmuştu ki? «On beş dakika daha gelmezse savuşurum» diye düşündü.

Bu kararı henüz vermişti ki, koridorda telaşlı bir yürüme duydu. Kapı açıldı. İçeriye Marie-Claude girdi. Gü-

lümsüyordu, utangaç bir hali vardı. Vigneral'e her zamankinden daha boyalı gibi göründü.

Vigneral: «Oh, tam zamanında geldiniz!» dedi. «Bu edebî kuluçka makinesinde can sıkıntısından boğuluyordum.»

— «Gérard yayınevine gitti. Neredeyse gelir. Oturun, rica ederim.»

Vigneral ayakta durdu. Bir köylü sessizliğiye, hiçbir şey demeden, kızı tepeden tırnağa süzmekle meşguldü. Ruhsuz saçların çerçevelediği o mânâsız yüzü beyenmiyordu ama, gözler çabucak dikkati çekiyordu. Gayet iri, bebekleri pırıltılı, yeşil, ot yeşili gözlerdi bunlar. Birden, elini uzattı:

— «Bu nedir?»

Marie-Claude'un göğsünü süsleyen, mineli dört, beş markayı gösteriyordu.

— «Bunlar alâmetler. Seyahatlerde, kış sporlarında alınmış şeyler...»

— «Siz seyahatlere çıktınız mı? Kış sporlarına gittiniz mi?»

— «Hayır.»

— «Öyleyse bu işaretleri niçin takıyorsunuz? Hem görülmemiş bir şey, değil, hem de gülünç...»

Genç kız kızardı, bir ân onun aptallığına hükmetti. Fakat, Vigneral o sözünün hemen arkasından başını sallamış, elini alnında dolaştırmıştı.

— «Herneyse! Üzerinizde işaretleriniz de olsa, geldiğinizden dolayı size teşekkür ederim. Üstelik de sizi rahatsız ettim. Çalışıyor muydunuz?»

— «Louvre okulundaki derslerimi kopya ediyordum.»

— «Ha! Louvre okulu! Ne emsalsiz bekleme salonu! Uslu genç kızlar için ne bulunmaz Ârâf! Hayatı süslemek, vakit geçirmek gerek!»

Marie-Claude alınmış göründü:

— «Aldanıyorsunuz» dedi. «Ben Louvre okuluna vakit geçirmek için gitmiyorum. Sanat tarihini seviyorum da ondan, hem...»

Vigneral pek keyifli keyifli gülümsedi.

— «Bahane!» dedi.

Genç kız onun haklı olduğunu seziyordu; itiraz etmekle saçmalamıştı. Buna rağmen gene: «Bilemezsiniz» dedi.

— «Bilirim, Mari-Claude'cuğum, bilirim!»

Vigneral'in, kendisine «Marie-Claude'cuğum» demesi öteden beri pek hoşuna giderdi. Bu çocuğun güvenli haliyle dobra dobra konuşması insana haksız çıkmak, itaat etmek, himaye edilmek arzusu veriyordu. Bir zaaf, bir boyun eğme, aile havası içinde bir fedakârlık arzusu! Marie-Claude, ansızın, ona bir paket cıgara, ya da bir kıravat hediye etmek, sonra bu hediyeden dolayı onun tatlı tatlı azarını işitmek arzusu duydu. Sonra hemen kendini topladı. Yanakları al al olmuştu.

Vigneral devam etti:

— «Evlendiğiniz gün. siz de benim gibi, bugünkü meşguliyetlerinizin sadece, sabırla beklemeye yarayan şeyler olduğunu anlayacaksınız. Dişçinin bekleme odasındaki masanın üstünde duran resimli mecmualar gibi. Asıl filimden önce gösterilen aktüalite filmi gibi. Sahi, Elisabeth'in evlenme işi ne oldu?»

Vigneral'in, önüne bir kemik gibi attığı bu konuya Marie-Claude dört elle sarıldı.

— «Koskocaman bir mesele oldu bu! Evin hali çekilir şey değil. Elisabeth'le Tellier dinî nikâhın lafını ettirmiyorlar. Annem bu yüzden perişan! Bunu hayisyetsizlik sayıyor. Babanızı, Charles Amca'yı düşünün diyor!»

— «Gérard ne yapıyor?»

— «O bu işle hiç ilgili değil. Elisabeth'le kavgalı. Ne-

den, bilmiyorum. O zamandan beri konuşmuyorlar. Sabahları merhabalaşmıyorlar. Annem, Tellier'yi yemeğe davet ettiği zamanlar, Gérard akşamı Julien Lequesne'le geçiriyor. Herşey buna göre. Kimi üzgün, kimi kızgın, kimi sinirli. Bu insanların içinde bir başıma ben ne yapacağımı şaşırıp kaldırım.»

Marie-Claude'un, kendisine pek yakışan üzüntülü bir hali vardı. Çocukluğa has kemikli bilekleriyle, renkleri biraz kırmızı ellerini nereye koyacağını bilemezdi. Vigneral'in dikkatle baktığını görünce ellerini usul usul arkasına götürdü.

Vigneral, bu ziyaretin, üzerinde yaptığı yadırgamaya benzeyen etkinin zevkini çıkarmaya çalışıyordu. Bir gece önce çıplak, bayağı, arsız bir kadınla bir yatakta yatıyordu. Soluğu kesilircesine kadının dudaklarını öpüyordu. Onu derin derin kokluyordu. Onu hamur gibi yoğuruyordu. Halbuki şimdi, araya bir günlük çalışmadan başka fasıla girmeden, bu iyi terbiye görmüş, safdil, kendisine belli-belirsiz âşık küçük genç kızla karşı karşıyaydı. Marie-Claude, herhalde, geceleri yatmadan önce kendisini düşünüyordu. Herhalde, yanında kendi adı söylense ürperti geçiriyordu. Herhalde, gizli bir cüzdanın içinde, lisenin bahçesinde, Gérard'la ikisinin yan yana çekilmiş eski bir fotoğrafını saklıyordu. Hattâ belki bir hâtıra defteri bile tutuyordu.

Vigneral ansızın kızın sözünü kesti:

— «Hâtıra defterinize yazılacak ne olaylar var, değil mi?»

Marie-Claude irkildi:

— «Hâtıra defterim olduğunu ne biliyorsunuz?»

Vigneral, kız görmesin diye, başı bir parça eğik, gülümsüyordu.

— «Gérard söyledi.»

— «Gérard'a hiç göstermedim.»

— «Göstermediniz ama, o bir gün odanızda bulmuş.»

— «Okumuş mu?»

— «Evet.»

Marie-Claude fena halde şaşırmış, telâşlanmıştı. Soluk gibi bir sesle haykırdı:

— «O! Çok ayıp şey!»

— «Kızdınız mı? Defterinize okadar utanılacak şeyler mi yazıyordunuz?»

— «Sizin üstünüze elzem değil!»

Besbelli ki o defterde kendisi hakkında sayfalar dolusu şairane sözler vardı. Onları okumak için ne isteseler verirdi.

Birden, Marie-Claude'un gözlerinde damlalar gördü. Çenesi titriyordu. Vigneral bir iki kelime daha söylese kız hırçınlaşacak, kapıyı vurup çıkacak, koşa koşa odasına gidecekti karyolasına kapanıp, yüzü yastığa gömülü, ağlamak için!

Hemen onu teselli etti:

— «Hadi, hadi, şaka ediyorum... Mahsus söyledim... Gérard bana hiç hâtıra defterinizden falan bahsetmiş değil.»

— «Kim bahsetti ya?»

— «Hiç kimse.»

— «Tahmin mi ettiniz?»

— «Evet.»

Marie-Claude çok telâşlanmış, çok heyecanlanmıştı. Gözleri yaşlı, dudakları aralık, ona bakıyordu. Vigneral, birdenbire, bu şirin dudakları ısırmak arzusu duydu.

Marie-Claude: «Siz çok ahlâksızsınız!» dedi.

Vigneral ayağa kalkmıştı. Bir kahkaha attı. Kız da, omuzları sarsıla sarsıla, kesik kesik gülmeye başladı.

Tam o esnada, arkalarındaki oda kapısı açıldı. Gérard odaya girdi. Marie-Claude bir yaygara kopardı.

— «Korktum!» dedi. «Geldiğini duymamıştım.»

Gérard solgun bir gülümseyişle: «Farkındayım» dedi.

VI

PATIRDICI bir davetliler kalabalığının sardığı masanın üstünde çok fazla sandviç vardı.

Daha bir gün önce, Bn. Fonsèque'le hizmetçi kadın, mutfakta oturup, ekmekleri kesmekle, tereyağ sürmekle, tereyağın üstüne jambon, peynir döşemekle meşgul olmuşlar, ölesiye yorulmuşlardı. Sonra, bu tereyağlı ekmekleri gecelemeleri için teneke kutulara doldurmuşlardı. Marie-Claude ikide-bir fırtına gibi içeri dalıyor, kâğıt üstünde biriken ekmek kırıntılarını topluyor, atıştırıyordu.

O çok fazla sandviçe karşılık, içki yeter miktarda değildi. Şampanya bitmişti bile. Hizmetçi kadın şaşırmış, «Portakal suyundan getireyim mi?» diye soruyordu.

Masayı uzatmak için eklenen tahta yerinden oynamıştı, tümsek örtünün üstünden belli oluyordu. Bu birkaç kusur bir yana, toplantı muhakkak ki iyi olmuştu. Hattâ bir kepazelik çıkarmasından korkulan Gérard bile şaşılacak derecede terbiyeli davranıyordu.

Bn. Fonsèque, bir pencerenin kenarına çekilmiş, yiyip içenleri seyrediyordu. Halının üstüne düşen cıgara külünü hemen fark ediverecek, masanın üstüne bırakılan kirli bardağı derhal görecek, kırılıp ayağın burnuyla gizlice divanın altına sürülen fincanı hemen sezecek, buna rağmen, yüzü daima gülümseyen, eli daima uzanmaya hazır, hep karşılama, ya da uğurlama hazırlığında evsahibelerine has bir bakışı vardı.

Medenî nikâhtan sonra evde yapılan bu çok sade kabul törenini ısrarla isteyen o olmuştu. Dinî tören isteğinden fedakârlık ettiği için, kendisine bunu borçluydular. Yalnız, bu çok sade törenle Aucoc'ların Luce için yaptıkları muhteşem tören arasındaki farkın kızını üzmesinden korkuyordu. Luce ne kadar gururlanmıştı, Elisabeth ne kadar bigâneydi! Elisabeth, birkaç gün önce, Aucoc'ların pek debdebeli hediyesinin, üstü örtülü bir hakaret olduğunu iddia etmiş değil miydi?

Bn. Fonsèque, davetlilerin omuzları üstünden, gözleriyle onu aradı. Elisabeth, Luce'le, Paul'le konuşuyordu. Peki, Tellier neredeydi? Aucoc'un babasıyla. Mükemmel. Marie-Claude? Vigneral'le. Önemi yoktu. Peki, Gérard neredeydi?

Sağa döndü, sola döndü, Gérard'ı göremedi.

Aralık duran kapının gölgesine sinmiş o yorgun, pırıltılı yüzü göremedi. Gürültü, sıcak Gérard'ı sersemletiyordu. Herşeye razı olmuştu. Bir tek isteği vardı: Odasına kavuşmak, odasına kapanmak, bir gece kuşu gibi, lâmbanın yeşil ışığı altına serilmek, kâğıtlarının, kitaplarının karşısına geçmek, hiç kımıldamamak, hiçbir şey düşünmemek, bu marazî sıkıntının geçmesini beklemek.

Yalnız, o gün, dayanamıyacağı kadar ıztırap çekmişti. Sinsi bir işkence! Kırmızı peykeleriyle, yaldızlı tahta kaplamalarıyla; yabanlıklarını giymiş, bembeyaz gelinin etrafında telâşlı, sinirli, uğultulu, kara kara dolaşıp duran aileleriyle, belediyenin düğün salonu. Nikâhlanacak çiftlerin çağırılışları. Teşrifat memurunun daha da bozarak telâffuz ettiği acayip bir ad, hep birden kalkıp dipteki kapıya doğru ilerleyen bir dizi «bay ve bayan». Dişçi muayenehanesindeymiş gibi, burada da mahut «Sıra kimde?» sorusu. Sonra, yeşil örtülü masasıyla, dazlak kafalı, yuvarlak belediye başkanıyla, karaciğerinin bozukluğu yeşilimtırak benzinden belli kâtibiyle, o kişiliksiz nikâh

salonu. Göğsü üç renkli hamaille süslü başkanın karşısına geçip oturmuş Elisabeth'le Tellier.

Onların imtihan verişlerinde hazır bulunmaya gelmiş gibi, arkalarına dizilmiş akraba. Bir önceki nikâhın sıcaklığı hâlâ üzerlerinde duran iskemleler. Bu ten ve kan gerçeğinin etrafındaki, modası geçmiş düzenli işlerin hüzün verici gülünçlüğü. İmzalar, evrak alışverişleri, konuşmalar, müzakereler, nihayet, gece oynanacak oyuna daha o ânda başlayan heyecanlı hazırlık!

Törenden sonra, Gérard kız kardeşiyle eniştesini tebrik edecek kadar metanet göstermişti. Halbuki, haftalardan beri onlarla görüşmekten kaçınıyordu. Tebriklerini ne acınacak bir sevinçle karşılamışlardı! Onun bütün kötü muamelelerini bir ân önce affetmek istiyorlardı. Yüz kızartıcı bir el çabukluğuyla, herşeyin üstünden sünger geçiriyorlardı, unutuyorlardı. Karı-kocanın hayatını desteklemek, payandalamak için dostlar, ne pahasına olursa olsun dostlar lâzımdı. Annesi de, onların barışmalarına çok memnun olmuştu. Sanki bir barışma varmış gibi! Sanki, Gérard galebe çalmadıkça barışacakmış gibi!

Gérard, annesinin gözlerinin kendisine çevrilmiş olduğunu gördü. Bn. Fonsèque, nihayet, oğlunu görebilmişti. Gérard, büyük bir gayret sarf etti, dayandığı duvardan ayrıldı, bir davetliler topluluğuna doğru ilerledi. Aucoc'un babası ile genç Hurault politikadan bahsediyorlardı. B. Aucoc, geyreklerini ezen korsanın sıkısı içinde kıpkırmızı kesilmiş, meydan hatibi gibi tok bir sesle konuşuyordu:

— «Radikaller, isteseler de, istemeseler de, ağırlık teşkil ediyorlar. Gençlik, onların güçlüklerini ölçmeden hücuma geçiyor. İleride, onların bayrağı altında toplanacak.»

— «Katiyen! Biz, asgarî bir otorite içinde azamî hürriyet; azamî bir güvenlik içinde asgarî bir refah istiyoruz.»

— «İyi ya, durumlarımız uzlaştırılamaz gibi değil ki!»

Saçları beyaz buklelerle dolu, cambazhane midillisi gibi süslü, ufacık-tefecik Bn. Aucoc yaşlı bir bayanla karşı karşıyaydı.

— «Bana da ne oldu, biliyor musunuz?» diyordu. «Dün otomobilden inerken, fakir talebe kılıklı bir genç adam yanıma yaklaştı, bir destan uzattı. Üzerinde «İzbenin Şarkısı» yazıyordu. Beş frank verdim, destanı aldım. Burjuvaları, milyonerleri tehdit eden, giyotinden filân bahseden bir şarkıydı. Böyle sokak ortasında, bu zararlı şeylerin satılmasına hükûmet nasıl müsaade ediyor?»

B. Aucoc alaylı bir cevap verdi:

— «Hükûmet mi? Bir hükûmet var, demek ki, öyle mi?»

Luce'le Paul yaklaştılar. Luce çok güzeldi, fazla göze çarpacak kadar süslü giyinmişti. Kızıl saçları yürürken yolu üstündeki bütün ışıkların pırıltısıyla canlanıyordu. Gérard onun tavırlarında, özlü bir bitki yumuşaklığı, bol, hesaplı bir dişi gevşekliği, fütursuz bir hayvan rahatlığı, tokatlama arzusu veren bir hal görüyordu. Pespembe, tombul bir domuz yavrusuna benzeyen kocası peşinden geliyor, izi üzerinde soluyor, ağzından çıkan her kelimeyi, daha havadayken, bir yiyecek gibi kapıyordu.

— «Paul, iki gözüm, bize birkaç sandviç getirir misin?»

Luce'le Gérard arasında o ne uzaklıktı! Biribirlerine yabancıydılar. Yabancıdan da beterdiler; çünkü, yabancılar arasında tanışma, dostluk kurma imkânları daima vardı; onların arasında ise hertürlü anlaşma imkânı ölmüştü. Öteki de bunun gibi yapacaktı. Bu, Bn. Aucoc olmuştu, o da, Bn. Tellier olacaktı.

Paul, elinde bir sandviç tabağı, geliyordu.

— «Bu salatanın yeşili sana hiçbir şey hatırlatmıyor mu, karıcığım?»

— «Hayır.»

— «Hani Venedikte bir tablo görmüştük, çok hoşumuza gitmişti, o tablodaki adamın paltosunun rengi!»

— «Sahi! Harikulâdesin, sevgilim! Kimindi o tablo?»

Gérard topukları üzerinde bir döndü. Ama, o sırada masanın başından ayrılmakta olan Tellier ile Elisabeth'e çarptı. Tellier siyahlar giymiş, gıcır gıcır bir yakalık takmıştı; fakat yüzünde sıcağın verdiği rahatsızlığın izleri vardı, yorgun, heyecanlı olduğu belliydi; bir kurabiye gevelemekteydi.

Elisabeth: «Sıcaktan rahatsızsın galiba, Joseph» dedi.

Joseph Tellier ona gülümsedi.

Gérard, bu senli-benli konuşmayı, bu tatlı sesi, bu gülümseyişi gördü. Elisabeth kör müydü, kuzum? Herkes, kendisinden başka herkes kör müydü?

— «Elisabeth, sana teyzemin oğlu Andoche'u tanıtayım.»

Salonun nihayetinde bir çığrışma oldu. Marie-Claude, sandviçini yere düşürmüştü, kahkahalarla gülüyordu; yanındaki Vigneral de, onu yatıştırmak için sırtına vuruyordu. Bu çığlık, bu gülüş Gérard'ın sinirine dokundu.

— «Merhaba, Gérard.»

Dönüp baktı. Karşısında Julien Lequesne duruyordu. Sinek-kaydı tıraş olmuştu. Bakışı sönüktü. Kıravatı pek özenle bağlanmıştı.

Gérard, homurdanırcasma: «Siz misiniz?» dedi. «Geleceğinizi hiç sanmıyordum.»

— «Niçin gelmeyeyim?»

— «Hi-i-iç!.. Öyle düşündüm.» Sonra birdenbire, onu kolundan tuttu. «Hadi bir şey içelim.»

Yürürlerken, çenesini ileri doğru uzatarak Luce'ü gösterdi:

— «Onbeş gün önce İtalya'dan döndü.»

— «Ya, öyle mi?»

— «Mesutmuş, gûya.»

— «Öyle görünüyor.»

— «Alabildiğine de sersem olmuş!»

— «Mesut insanlara vergidir bu, kendilerine haset edenlere sersemlemiş gibi görünürler.»

— «Bir merhaba demek ister misin?»

— «Zahmete değmez... Konuşuyor, şimdi... Meşgul...»

Gérard, Julien'in gene kederli olduğunu, haline gene tevekkül ettiğini sezdi.

— «Julien» dedi, «bana öyle geliyor ki sen saadetini hazırlamasını bilmiyorsun. Saadetini düşünmüyorsun. Armut piş, ağzıma düş diye bekliyorsun.»

Masanın yanına gelmişlerdi. Julien sordu:

— «Bunu bana ne münasebetle söylüyorsun?»

— «Hiç, öyle, umumi olarak...»

— «Sahi mi?»

Julien Lequesne yığının içinden bir sandviç almıştı. Ağzına götürmeye hazırlanıyordu. Durdu, sandviçi Gérard'a uzattı:

— «Bak, sana bir şey söyleyeyim, Gérard» dedi. «Bu sandviç sana pek lezzetli görünüyor. Ama, bunu kendin kesmiş, tereyağlamış, içini doldurmuş olsaydın, belki de iştahın kesilirdi. Saadet de böyledir. İnsan, saadetini kendi hazırlarsa, çeşnisine bakmayı pek istemez. Ne demek istediğimi anlıyor musun?»

Ahenkli bir ses duyuldu:

— «Bay Lequesne!»

Julien Lequesne irkildi. Luce onlara doğru geliyordu.

Julien, pek büyük bir çam devirdiği endişesiyle: «Özür dilerim» dedi, «sizi görmemiştim.»

— «Sandviçlere dair bir şey söylüyordunuz, neydi?»

— «Ben mi... şey... hiç...»

Genç adam, alabildiğine pervasız, zarif olan bu güzel kızın karşısında kızarmış, şaşalamıştı. Onun yerine Gérard cevap verdi:

— «Sandviçleri yapmaktan çok yemeği sevdiğini söylüyordu.»

Luce: «A! Herkes öyledir» dedi.

Julien: «Öyle değilmiş, diyorlar» dedi.

Luce hiçbir şey anlamadan onlara bakıyordu.

Gérard güldü:

— «Aldırma» dedi. «Metafizikten bahsediyor.»

Böyle dedikten sonra, omuzlarını yükselterek, elleri ceplerinde, uzaklaştı.

Annesi yolda onu durdurdu.

— «Nasılsın, yavrucuğum?»

— «Fevkalâde iyiyim.»

Gérard, mantolarla dolu, karanlık ara odaya süzüldü. Aklını başına toplayabilmek için yalnız kalmaya ihtiyacı vardı. Bu insanların alıklığı, çirkinliği, kokusu, bir kâbusta imiş gibi etrafını sarıyordu. Bunlardan her biri, ayrı ayrı, tahammül edilebilir kişiler gibi görünüyordu. Fakat kalabalıkta, yüzlerinin altında hayvan, sözlerinin gerisinde aptal sırıtıyordu. Biribirlerini aydınlatıyorlar, biribirlerini itiyorlar, bir fotoğraf banyosunun içinde gibi çalkalanıyorlardı. «Bu salatanın yeşili sana hiç bir şey hatırlatmıyor mu, karıcığım? Sıcaktan rahatsızsın galiba, Joseph... Asgarî bir otorite içinde azami bir hürriyet...» Gérard, baş ağrısı içinde, kendini bir sandalyeye bıraktı, ensesini buz gibi soğuk duvara dayadı.

O sırada, sifonun sesini duydu. Tellier tuvaletten çıktı. El yordamıyla pantolonunun düğmelerini iliklediği. Göz göze geldiler. Gérard, ömrü oldukça bu şaşkın yüzü, bu

beceriksiz hareketi, bu aşağıya sarkan eli unutamayacaktı. Tellier alık alık sordu:

— «Sıra mı bekliyordunuz?»

— «Katiyen.»

Sustular. Tellier, sıkılgan, gülümsüyordu. Ayakyolundan çıkarken görüldüğü için canı sıkılmıştı.

— «Hava soğudu, ben gidiyorum,» dedi.

Gérard onun peşi sıra salona girdi. Onun, Elisabeth'e yaklaştığını, kızın elini tuttuğunu, kulağına bir şeyler söylediğini, tiksinerek gördü. Sonra, ikisi birlikte, ağır adımlarla sokak kapısına doğru yürüdüler.

İKİNCİ BÖLÜM

I

GÉRARD cep defterini çıkardı, adresi okudu: «Lequesne. C avlusu, 30 sayılı merdiven. Solda 6 cı kat.»

A B C D diye işaretlenmiş, zemini beton küçük avlulara, 1'den 125'e kadar numaralanmış karanlık kapılar açılıyordu. Bu küçük avlulardan her birinde, çocuklar oynasın diye dökülmüş kum yığınları vardı. Tuğla duvarlara küçük küçük pencereler açılmıştı.

Bu pencerelerden biri Julien Lequesne'indi ama, Gérard hangisi olduğunu bilmiyordu. Arkadaşının evine topu topu iki defa gelmişti. Hattâ bugün bile, geleceğini önceden haber vermemişti. Ona uğramak, onunla konuşmak, onu görmek ihtiyacını birdenbire şiddetle duymuştu. Evin yeni yalnızlığına dayanamıyordu. Elisabeth'le Luce'ün yokluğu, ona hele akşamları pek dokunuyordu. Boş iskemleler, kapısı kapalı yatak odası, iki çiftin hâtıralarını anmakla geçen ailecek akşam toplantıları başını döndürecek kadar zihnini dolduruyordu. «Saat dokuz» diye düşü-

nüyordu. «Acaba neredeler? Beni akıllarına olsun getiriyorlar mı?»

Asansör üçüncü katta tıkanıp kalmıştı. Merdiven bayat yemek, çamaşır suyu kokuyordu. Çukulata rengi konturplak kapılardan yaygaralar, yıkanan bulaşık sesleri geliyordu. Her aile kendi kabuğuna çekilmiş, neşeleriyle, kederleriyle, meraklarıyla oraya kapanmıştı. Her aileyi sağdaki, soldaki, üstteki, alttaki öbür ailelerden yalnız ince bir çimento tabakası ayırıyordu; onların da kendilerine göre neşeleri, kederleri, merakları vardı, komşularınkiler umurlarında bile değildi. Zar biçimi kesilmiş, özenle kutuya yerleştirilmiş insan hayatlarından bir yığın.

Gérard altıncı katın sahanlığına geldiği zaman öyle soluk soluğa kalmıştı ki, asansörün kafesine yaslanmak zorunda kaldı.

Julien Lequesne'in evinde bir dikiş makinesi işliyor, boğuk tıkırdısıyla sessizliği delip geçiyordu. Gérard kapıyı çalınca dikiş makinesi sustu. Kapılar açıldı, kapandı, birisi telâşlı adımlarla yürüdü, «Açıyorum» diyen yabancı bir ses duyuldu, sokak kapısı açıldı.

Kapının aralığında kireç gibi beyaz benizli, zayıf, gözleri endişe dolu bir kadın başı gözüktü. Julien annesini Gérard'a hiç tanıtmamıştı; o olacaktı besbelli.

— «Julien'i mi görmek istiyorsunuz? Bir saniye bekleyin.»

Julien'e seslendi. Tekrar kapılar açıldı, kapılar kapandı, yaklaşan ayak sesleri duyuldu.

— «İşte geldi.»

Kadın, şıpıtık terliklerini sürüye sürüye uzaklaştı.

— «Merhaba, Julien.»

Julien onu içeri aldı. Burası, duvarı gümüşü bir kâğıtla kaplı, sandıklarla dolu bir koridordu. Biraz önce sesi kesilen dikiş makinesi bir köşede duruyordu.

Gérard: «Geleceğimi bilmiyordun» dedi. «Seni rahatsız ettim.»

— «Ne münasebet!»

Genç adamın ayağında siyah bir pantolon, sırtında zeytuni bir kazak vardı. Bu ziyaret onu sıkmış gibiydi. Zoraki gülümsüyor, annesinin kaçıp gittiği sağdaki kapıya kaçamaklı bakışlar fırlatıyordu. Yere kumaş parçaları, beyaz iplikler dağılmıştı.

Julien: «Özür dilerim» dedi, «benim odama gidemeyeceğiz, oda anneme lâzım, dikiş dikiyor. Buraya iki adımlık yerde tanıdığım bir kahve var, istersen oraya gidip bir kadeh bir şey içelim. Ceketimi giyip geleyim.»

Kahvede, bir parça kendine geldi, hukuktaki derslerinden bahsetti, bazı tasarılarını anlattı:

— «Londra'da bir İngiliz ailesi yanında öğretmenlik teklifi aldım. Annem kabul et, diyor. Ama, okumama engel olacak.»

Gérard tavandaki lâmbanın keskin hatlarla belirttiği bu çehreye bakıyordu. Paul Aucoc olsa, tatil seyahatinde müzeleri dolaştığını belli etmek için, «Bir Greco» derdi. Bu budala, her yüzle, gördüğü bir tablo arasında benzerlik bulmak merakındaydı.

Luce şu ânda Julien'i görmüş olsaydı, hiç şüphesiz, şakakları, çenesi, gözleri gölgelerle sertleşen bu yüzü, bu dolgun mânâlı bakışı, kız kirpiklerine benzeyen uzun kirpikler arasından süzülen o bakışı beyenirdi. Zaten Julien'i beyeniyordu da. Elisabeth'in nikâhında, Gérard, kız kardeşinin sesinde de, bakışlarında da, sırrını pekâlâ keşfettiği neşeli bir mânâ sezmişti. Fakat, Julien kaçınmıştı, başkası olsa bu fırsattan faydalanırdı.

Gérard ise, bu oğlanın, kız kardeşine kur yapmasını istiyordu; onu kocasından kurtarmasını, bu mânâsız Aucoc ailesini kökünden dağıtmasını istiyordu. Bu istek, ona kendi iyi niyetinin inkâr edilemez delili gibi gözüküyor-

du. Genç kadının, kocasından ayrılmasını, eve dönmesi için değil, kendisine lâyık bir erkekle birleşmesi için temenni ettiğine göre, onu nasıl bencillikle itham edebilirlerdi? Luce'ün menfaati söz konusu idi. O, kız kardeşinin saadeti uğrunda çalışıyordu. Ama, kendi kendini büsbütün aldatmasına nasıl bir hissin engel olduğunu da anlıyamıyordu.

Yerinden kalktı:

— «Seni bir dakika yalnız bırakacağım» dedi. «Bir yere telefon edeceğim.»

Telefon kulübesi kahvenin dip tarafındaydı. Gérard kapıyı çekti. Kulübede, kendinden önce telefon etmiş bir kadının bıraktığı baygın bir losyon kokusu vardı. Camdan bakınca, Julien'i görüyordu. Numarayı çevirdi, bekledi.

— «Alo! Vagram 84-58 mi? Luce, sen misin? Ben, Gérard... Julien'le beraber bir kahvedeyiz... Bu akşam boşuz... Size uğrayabilir miyiz?»

Telefonu kapattığı zaman, yüzünde hain bir tilki gülümseyişi belirmişti. Arkadaşının ne dereceye kadar kazanma ihtimali olduğunu anlamak için, Luce'le onu karşılaştırmak gerekti. Bu ihtimali bir şey için değil, öyle, laf olsun diye ölçmek istiyordu. Macerayı daha ileri götürüp götürmemek meselesini ileride düşünecekti.

Öte yandan, kahvenin dip kısmında, Julien, kendisine kurulan tuzaktan habersiz, gazete okumakla meşguldü. Onu uzaktan böyle görmek Gérard'a avcılara mahsus heyecanlı zevki veriyordu. Kulübenin camı arkasından, avını sükûnetle gözetliyordu.

Nihayet kulübeden çıktı, masaya yaklaştı.

— «Julien» dedi, «bu akşam Luce'e gidecektim. Telefon edip, seninle beraber olduğumu söyledim. İkimiz de evine davet ediyor. Bir taksiye atlarız, on beş dakika sonra oradayız.»

Sustu. Julien'in yüzüne baktı. Genç adamın yüzünde

bir değişiklik olmuştu. Gözleri çocukça bir korku ile tekerlekleşmiş, dudakları gevşemişti.

— «Ben gitmem» dedi.

— «Niçin?»

— «Kız kardeşini bir daha görmek istemiyorum da onun için.»

— «Elisabeth'in nikâhında gördün ya!»

— «O başka, bu başka.»

— «Anlayamıyorum.»

— «Nikâhta kalabalık vardı.»

Gérard güldü:

— «Baş başa kalmak mı seni korkutuyor? Merak etme, kocası da bulunacak!»

Julien başını eğdi.

— «Gülme, Gérard» dedi. «Bu daveti benim hesabıma dilenmeye hakkın yoktu.»

Gérard, derhal, kabahati üstünden attı. Julien'in gelmesi için sözde Luce kendisi ısrar etmişti. Bu da gayet tabiiymiş. Çünkü Luce, ona karşı bir yakınlık duyarmış, bunun farkına varmayan yalnız Julien'miş. Gitmezse, Luce üzülürmüş. Gelmemiş olmasına bir sebep ararmış. Belki de kendince bir sebep bulurmuş. Bu da tehlikeli bir şeymiş.

Gérard, konuşurken, arkadaşının yüzünde, yakın bir yenilginin, baş eğmenin belirtilerini takip ediyordu.

— «Nasıl istersen öyle yap» dedi. «Ama, reddetmek patavatsızlık olur... Hem patavatsızlık, hem yazık!»

Julien elini yanağında gezdirdi.

— «Tıraş olmadım» dedi.

Söyleyecek başka şey bulamamıştı! Vigneral olsa o da aynı şeyi söylerdi. Gérard, Luce'ün nikâhlandığı gün evdeki konuşmalarını hatırladı. O gün Julien, yüzünün üzgün ifadesiyle, sözlerinin metînliği ile, onu etki altında bırakmıştı.

Julien devam etti:

— «Hem, vakit de geç oldu.»

Ama, Gérard kalkmış, şapkasını, paltosunu çividen almıştı. Julien de ses çıkarmadan kalktı.

* * *

Hizmetçi kadın onları büyük, soğuk bir odaya aldı. Tavanı gizli ışıklarla aydınlanmıştı. Pencerelerde aşağı kadar sarkan, kurşuni perdeler vardı.

— «Hanımefendi bir dakika müsaade buyurmanızı rica ediyor.»

Duvarların boyunca, çini gibi pırıl-pırıl cilâlı eşya dizilmişti. Yerde, taze yufka gibi, balrengi bir halı seriliydi. Duvarlara, yağmur altında demriyolları, kaldırım köşeleri gibi şeyler tasvir eden soluk renkli tablolar asılmıştı. Koyu sarı bir yastığın içine gömülmüş, beyaz bir fino köpeği uyuyordu. Bir büyük mağazanın yapacağı bir sergi için hazırlanmışa benzeyen bu dekor, balmumundan mankenleri eksik, donuk, ölü bir dekordu.

Julien'le Gérard, daha oturmaya vakit bulmadan kapı açıldı. Luce, arkadan Paul Aucoc, girdiler.

— «Sizi beklettik, affedersiniz! Oturun, rica ederim.»

Luce, hesaplı bir soğukkanlılıkla, evsahibeliği taslıyordu. Evli kadın olmasıyla, apartımanıyla, servetiyle, kibarca tavırlarıyla övündüğü besbelliydi.

— «Ne iyi ettiniz de geldiniz! Hem de tam, haftada biricik boş akşamımız olan bu akşam!»

— «Karıcığım, bu akşam, Prouvelat-Duteil'lere gece yemeğine gideceğiz, onu unutuyorsun.»

— «Ama, yemek geceyarısı, kocacığım! O zamana kadar...»

Gérard: «Biliyor musunuz» dedi, «Julien, evinizin döşemesini pek beyendi. Siz içeri girmeden önce bana onu anlatıyordu.»

Julien, bu yalanı işitince şaşırmış, Gérard'a bakmıştı. Fakat beriki gülümsemiyordu bile.

Luce: «Sahi mi» dedi. «Resimlerini Paul çizdi.»

Paul düzeltti:

— «Evet, maketlerini yaptım. Kıymetlere, hacımlara çok değer veririm. Tam istediğim renkleri bulamadığıma üzüldüm. Meselâ perdelerin astarları istediğim renkten daha açık düştü.»

Luce ilâve etti:

— «Buna öyle canı sıkılıyor ki!»

Misafirlere öteki odaları da mutlaka göstermek için ısrar etti. Çünkü odaların hepsi, bir arada bir bütün teşkil ediyormuş.

Luce öne düştü, erkekler onu takip ettiler. Genç kadın, narin endamıyla, uçarcasına koridorda yürürken, bir deniz kıyısında ihtiyatla yürüyormuş gibiydi.

— «Burası Paul'ün çalışma odası... Burası bizim yatak odamız...»

Tekrar salona döndükleri zaman Julien, uzun zaman sarp yollarda yürümüş gibi yorgun görünüyordu. Gérard da, onun bu durgun haline kızıyordu. Bu ziyaret, genç adamın kıskançlığını tahrik etmeliydi. Burcu burcu ten hazzı kokan bu çevre! Bu ikili hayat kokusu! Davranmak için Julien nasıl yeni bir kışkırtıcı sebep bekliyordu? Tombul kocasının yamacında, Luce'ün, bir odadan ötekine seyahat edişini, saklı hayatının hücrelerini birer birer kendisine açışını, elden kaçırdığı zevkleri burnuna sokuşunu görmek yetişmiyor muydu? Bu tombul, tafracı budala kocanın karşısında kendisinin ne kadar şansı olduğunu anlamıyor muydu?

Sohbet zoraki oluyordu:

— «Paris'te hayat çekilir şey değil, Bay Lequesne, ne dersiniz? Paul de, ben de, sinir içindeyiz. Bu ne gürültü!

Bu ne hayhuy! Hele yolların tıkanıklığı! Hele o delice yarışan arabalar! Çok gezer misiniz?»

— «Pek az, efendim.»

— «Ne talihlisiniz! Bizim boş akşamımız nadir bulunur. Yıllık tatile de daha vakit var. Noel'de muhakkak bir yere gideceksiniz, değil mi?»

— «Noel'de gitmeyeceğim. Ama, Noel'den önce belki. Hem de daha uzun bir zaman kalmaya... İngiltere'de, bir aile yanında fransızca öğretmenliği teklif ediyorlar...»

Gérard: «Yok, canım!» dedi. «Biraz önce, teklifi reddetmek niyetinde değil miydin?»

— «Henüz kesin karar vermiş değilim.»

Paul lâkırdıya karıştı:

— «İngiltere'yi severim» dedi. «Anılarından dolayı değil, elbette; manzaralarından dolayı da değil; ama, ingiliz ışığının emsalsiz nevinden dolayı. Muslinden bakar gibi bulanık bir görüş. Bu düşünceyle ele alınca, bütün İngiliz edebiyatını, bütün İngiliz resim sanatını izah edebilirsiniz.»

Luce: «Bukadar uzun zaman bizi bırakıp gitmeniz, doğrusu, yazık!» dedi. «Gitmeseydiniz, sizi, kaynatamın Trembles Malikânesinde bir hafta tatili geçirmeye davet edecektik. Kasım ayı başında oraya birkaç dostumuzu davet etmeyi kararlaştırmıştık. Bu dostlar arasında sizin yeriniz vardı, elbette.»

Julien Lequesne, hayret, ciddi, sert bir bakışla dolu gözlerini ona çevirdi.

Gérard: «Üzülme» dedi, «daha gitmedi, burada.»

Sonra kalktı, gevşek adımlarla geriledi. Kaderlerini kendi keyfine göre değiştirebilse pek memnun olacağı bu üç kişiyi daha iyi incelemek istiyordu.

Aucoc süslü-püslü, azametli, cigara tüttürüyordu. Malmülk sahipliğinin verdiği tafralı hal feci şekilde üstünden akıyordu.

Luce, bir bahar cıvıltısıyla, misafirinin kulaklarını doldurıyordu.

Julien'e gelince; o, ayaklarını iskemlenin altına sokmuş, başı eğik, benzi solgun, sorgu hâkimi karşısında süklüm-püklüm oturan sanığa benziyordu. Küçük beyaz fino, biçareye yaklaşmış, ısrarla, pantolonunun paçalarını, kunduralarını kokluyordu. Bu ısrar Julien'i sıkmıştı. Köpeğin sırnaşık burnunu uzaklaştırmaya uğraşıyor, onu eliyle kovmaya çabalıyordu. Köpek oralı değildi.

Luce, onun sıkılganlığını gidermek için: «Jenny sizden hoşlandı» dedi.

Julien kıpkırmızı kesildi .Kimbilir, belki de, kıymetli mobilyalar ortasında oturan bu aylak, pür-tuvalet, yaramaz, biraz da akılsız kadının hoşuna gitmenin imkânsızlığını düşünüyor, kahroluyordu. Gérard bile, giriştiği işin mânâsızlığını düşünmeye başlamıştı. Çevirdiği dolap okadar çocukçaydı ki, buna zerre kadar olsun önem vermiş olduğuna şaşıyordu. Julien'le birlikte Aucoc'ların evine gelmesi hiç bir fayda vermiş, hiç bir iş sağlamış değildi.

Julien, mecalsiz bir sesle: «Ben gideyim» dedi. «Vakit çok geç oldu. Yarın sabah erken kalkacağım.»

Paul: «Bizim de gitme zamanımız» dedi. «Saat onbir buçuk. Prouvelat-Duteil'ler bizi geceyarısı bekliyorlar.»

— «Dinle, kocacığım, bir şey söyleyeceğim. Prouvelat-Duteil'lere sen yalnız gidemez misin? Öyle yorgunum ki... Benim için, başı ağrıyor, diye bir masal uydurursun... Gérard benimle oturur...»

* * *

Paul'le Julien çıkıp sokak kapısı kapandıktan sonra, Luce bir koşu gitti, sırtına bir sabahlık geçirdi, salona döndü. Kardeşi orada, köpeğe takılarak, onu bekliyordu.

Luce, bu pembe krepten bol elbisenin içinde, birdenbire, ona daha gevşek, daha zayıf gibi göründü.

Genç kadın oturdu, köpeği dizleri üzerine aldı, sırtını okşamaya başladı.

Sonra, ansızın: «Suratı bir acayipti» dedi.

Gérard irkildi. Verdiği karar aklına gelmişti. Luce'ün kimden bahsettiğini pekâlâ bildiği halde sordu:

— «Kimin?»

— «Kimin olacak, canım, Julien'in, elbette»

— «Bunda şaşılacak bir şey yok ki!»

— «Niçin?»

— «Hadi canım, şimdi melâikelik taslama...»

— «Vallahi bir şeyden haberim yok.»

Gérard gözlüğünü alnına kaldırdı, burun kanadına bir kaç fiske vurdu, sakin bir sesle konuşut:

— «Kendi rekorunu kendin kırıyorsun» dedi.

— «Bir üzüntüsü mü var?»

— «Ha şunu bileydin!»

— «Sevdalı mı?»

— «Şu kadınlar ne tuhaftır! Üzüntü dedin mi, ilk akıllarına gelen şey sevda oluyor. Ondan ötesini göremiyorlar».

— «Sevdalı değil mi?»

— «Sevdalı.»

— «Kadın mı onu sevmiyor?»

— «Allah bilir!»

— «Sevdiğini söylemeye cesaret edemiyor mu?»

— «Hayır.»

— «Kim bu kadın?»

— «Sen!»

Luce çok şaşalamış gibiydi.

— «Sen çıldırdın mı?» dedi.

— «Ben değil ama, o çıldırmış.»

— «Sana söyledi mi?»

— «Bundan başka bir şey söylediği yok ki!»

Luce bir kahkaha attı. Zoraki, yapma bir kahkaha.

Güzel ellerini havaya kaldırıp indirdi, avuçlarını bitiştirdi:

— «Olur şey değil! Aman ne tuhaf şey! Vah zavallı! Yok canım, böyle şey olmaz. Ama, olur da; neden olmasın?... Evlenmeden önce dikkatimi çeker gibi olmuştu... Ama, hiç aklımdan geçirmezdim!.. Geçirsem bile bu derecesi olmaz derim... Peki, üzgün mü?»

Bunu sorarken, beklediği cevabı almak için, nasıl Gérard'ın ağzının içine bakıyordu!

— «İçin rahat etsin. Çok üzgün.»

— «Ne fena şey! Bu akşam buraya kendi mi gelmek istedi, beni götür mü dedi?»

— «Hayır.»

— «Sen mi kandırdın?»

— «Evet.»

— «Niçin yaptın bunu?»

— «Bir sevdalının cesaretini kırmanın en iyi yolu, sevdiği kadının başka birisiyle yatıp kalktığını ona göstermek değil midir? Julien sizi dirlik-düzenlik içinde gördü. Örnek bir karı-koca. Ayrılık haline gelmesine imkân olmayan birleşme. Her türlü kazâdan korunmuş bir saadet. Kendisinin bir asalak olduğunu, bu sıcak evlilik saadeti etrafında boşu boşuna dolaştığını, kendisi için, macera için artık senin ölmüş olduğunu anladı...»

— «Eksik olma!»

— «Söylediklerim senin aleyhine değil, hepsi lehine sözler.»

— «Ama, öyle tâbirler kullanarak, öyle bir söyleyişin var ki!»

Gérard cevap vermedi. İşi iyi idare etmişti. Luce, şuhluktan yoksun sayıldığı için gocunmuştu.

— «Ne yapmalı?» diye sordu.

— «İki yol var: Ya onu bir daha görmemek...»

— «Acaba bu iyi bir yol mudur?»

Gérard gülümsedi.

— «Biraz sert bir usul ama, tutulabilir yanı var. Ya da, hislerini anlamamazlıktan gelmek, sanki bir şey olmamış gibi davet etmek... Bırakmalı, illet yalama olsun.»

— «Bu ikinci yolu tercih etmek daha iyi olmaz mı dersin?»

— «Ama, bu yol çok ustalık ister.»

— «Şüphesiz. Ama, çocuğu üzmek istemem. Çok kibar, çok üzgün...»

Gérard, derhal, Julien'in gerçekten seçkin bir insan olduğunu, kendisini edebiyata verirse ilerisinin parlak olacağını söyledi. Şimdilik yalnız şiir yazıyordu, hiçbir eser de yayınlamamıştı.

— «Şiirlerini okumak isterdim. Acaba bana gösterir mi?»

— «Belki. Fakat okusan da bir şey anlamazsın ki.»

— «Bahse girer misin?»

— «Neye bahse girer miyim?»

— «Anlayacağıma!»

Gérard omuz silkti.

— «*Bay Nolle'ün Ölümü*'nü hâlâ bana geri vermedin.»

— «Onunla bunun ne ilgisi var, anlamadım.»

— «İlgisi yok, asıl berbat tarafı da bu ya zaten!»

— «Şu muammalı lâflardan ne zaman vazgeçeceksin, kuzum? Canımı sıkıyorsun.»

Luce öfkelendi, parmaklarını şaklattı. Küçük fino, dizlerinden atladı. kuyruğunu sallaya sallaya, minderine doğru gitti.

Gérard: «Bu hayvan bir filozof» dedi.

— «Niçin?»

— «Çünkü, bir kadının sinirlendiğini görünce köşesine çekilip uyumayı tercih ediyor. Ben de onun gibi yapacağım.»

— «Ben sinirlenmiyorum ki!»

— «Aynada kendine bir bak!»

— «Sinirlensem ne olacak sanki? Bu meseleler insanı sinirlendirmez mi sanıyorsun?»

— «Hangi meseleler?»

— «Julien. Bana söylediklerin çok üzücü şeyler.»

— «Onun hesabına, belki.»

Luce, kollarını ileri doğru uzattı, gerindi, gözlerini kırpıştırdı, gerdanını şişirdi, uzun uzun sızlandı:

— «Ah, ah! ne acayip şey!.. İnsanlar ne acayip!... Hayat ne acayip!..»

Gérard: «Derin sözler söyleyeceksin, hissediyorum» dedi. «Artık vakittir, ben gideyim. Ama, senden bilhassa rica ederim, konuştuğumuz şeylerden Paul'e hiç bahsetme. Patavatsızlık olur, hem de çirkin.»

— «Deli misin sen! Konuştuklarımız aramızda kalacak, elbette! Ama, ya bana mektup yazarsa?»

— «O derece ileri gideceğini sanmıyorum. Büsbütün aklını kaçırmadı ya bu!»

— «Ben buna senin kadar emin değilim.»

II

LOUVRE kurslarının büyük çoğunluğu kadınlardan mürekkep olan dinleyiciler kalabalığı, dedikodu cıvıltıları, kıkır kıkır gülüşler arasında, cümle kapısına doğru yürüyordu.

Marie-Claude tam kapıdan çıkacağı sırada, kendini tutamadı:

— «A! Vigneral!» diye haykırdı.

Vigneral, iç avluda, bir köşede ayakta duruyor, yüksek ökçelerini takırdatarak kemerin altına girmekte olan geveze, hoppa, boyalı kalabalığı dikkatle süzüyordu. Adının söylendiğini duyunca başını çevirdi, Marie-Claude'u gördü.

Genç kız: «Orada ne yapıyorsunuz?» diye sordu.

Vigneral, uzun boyu ile onun karşısında dikilmişti. Yağmurluğunun önü açıktı, ceketi de açıktı, yeleği de yoktu. Sağ kolunun altında bir evrak çantası tutuyordu. Sol elinde, dürülmüş halde, şapkası vardı. Tarazlanmış kumral saçları rüzgârda kımıldıyordu.

Tabiî bir sesle: «Sizi bekliyordum» dedi.

— «Beni mi?.. Yoksa, başka birini mi?»

— «Ne münasebet! Sizi... Yalnız sizi. Anlatırsam anlayacaksınız. Sabahtan beri şuna-buna karbon kâğıdı teklif etmekten bıktım. Hiçbiri de almak istemiyordu. Saat beşi çeyrek geçti. O sırada Rivoli Sokağındaydım. Sizin bu

Louvre kurslarını hatırladım, çıkarken belki görürüm diye her ihtimale karşı sizi almaya geldim.»

Marie-Claude hayretle bakıyordu:

— «Şansınız varmış» dedi. «Her gün başka başka saatlerde çıkarım... Çok karışık bir şeydir... Ama, böyle, durup dururken nereden aklınıza geldi?»

Kesik kesik, çabuk çabuk konuşuyordu. Sık soluk alıyordu. Kızardı, çünkü kursta yanında oturan iki genç kadın, yanlarından geçmiş, ilerledikten sonra dönüp bakmışlardı.

— «Gidelim» dedi.

— «Hayhay. Bu curcunada tersim döndü. Kalabalığın içinde güzel kızlar var. Şurada, iki adım ötede, tanıdığım bir yer var, küçük bir çayhane, gidip bir çay içelim mi?»

Çayhane gerçekten de küçük bir yerdi. Tavanı basık, duvarları balrengi kaplamalı, zemini çamgöbeği taş döşeli bir yer. Duvarlar İngiliz taş basması resimlerle süslüydü. İçerisi kalabalık değildi. Köşede, pencere kenarında bir masa seçtiler.

Marie-Claude bu maceradan pek hoşlanmıştı. Ağabeysinin arkadaşı olan bu koca adamın kendisiyle hoş-beş etmek zahmetine katlanması, ona son derece büyük bir iftihar sebebi gibi gözüküyordu.

Vigneral onu acaba zeki mi buluyordu, eğlenceli mi, yoksa güzel mi? Daha özene-bezene giyinmemiş olduğuna üzülüyordu. Yüzünde pudra yoktu. Arkasında Vigneral'in daha önce de gördüğü o uzun kollu kazak vardı, kazağın bilek kısmında da bir mürekkep lekesi. Elleri bakımsızdı. Saçları dağınıktı. Aksi gibi, Vigneral de onun kazağına, ellerine, saçlarına dikkatle bakıyor, acayip acayip gülümsüyordu.

— «Alâmetifarikalarınızdan vazgeçmişsiniz, bakıyorum; memnun oldum» dedi.

Nekadar da kendine güveniyordu! Bu şaka Marie-Claude'un ağırına gitti. Mırıldandı:

— «Vazgeçmedim, sadece takmayı unuttum. Ama, yarından tezi yok, bu unutkanlığı telâfi ederim!»

Vigneral gevrek gevrek güldü, başını salladı:

— «Âlâ! Âlâ! Yorgunluktan bitik bir haldeyim, Marie-Claude'cuğum. Sabahtan akşama kadar boşu boşuna dolaştım. Satış defterime bakın: İki kutu karbon kâğıdı, altı makine şeridi satmışım. Sadaka gibi bir şey! Mesele meydanda, evdekiler bana bir parça yardım etmeseler, bekâr erkek bütçemi denkleştirmeyi katiyen başaramıyacağım. Ne ayıp şey!»

Aylak ihtiyar bayanlarla terbiyeli çiftlerin fısıltılarına alışık bu gürültüsüz yerde sesi fazla çıkıyordu. Konuşurken bir yandan da kabasaba insanlara has beceriksiz hareketlerle çay koyuyordu. Genç kız onun küçücük porselen çaydanlığı lüzumsuz bir gayretle tartaklayışını gülümseyerek takip ediyordu.

Vigneral'de bir dobra-dobralık, patavatsız, içten bir neşe hissediliyordu. Onun bu hali, insanda zorla yakınlık yaratıyordu. Gérard nasıl oluyordu da bu çocuğu tenkit ediyordu? Marie-Claude onun gene o günkü yorgunluğundan, üzüntülerinden, çalışmalarından bahsetmesini bekliyordu.

— «Niçin başka bir iş aramıyorsunuz?» diye sordu.

— «Elimden hiçbir iş gelmez de ondan. Oturduğum yerde çalışmak beni korkutur. Şimdiki mesleğimde hiç değilse kımıldıyorum, adam yüzü görüyorum, şunu-bunu atlatmaya çalışıyorum. Yaşadığımı hissediyorum.»

— «Sizce yaşamak şunu-bunu atlatmak mıdır?»

— «Bence değil, herkesçe böyledir. İnsanlar, biribirlerini atlatmasalar hayat çekilmez bir şey olurdu. Bir şiir vardır... şeyin... La Fontaine'in Hayat öyle bir komedidir ki, yüzlerce perdeliktir, sahnesi de kâinattır» der...»

— «Misal getirmeyi Gérard'a bırakın, kuzum.»

— «Sevişen bir erkekle bir kadını alın. Nekadar çok sevişirlerse, biribirlerini okadar çok atlatırlar... biribirlerini ne kadar çok atlatırlarsa okadar çok sevişirler... Evlendiğiniz zaman...»

Marie-Claude irkildi. Evlenmesine telmih edilmesi çok tuhafına gidiyordu.

— «Başka bir konu bulamaz mısınız?» dedi. Ama, hemen arkasından, her nedense, ilâve etti: «Hoş, evlenmeye hiç de niyetim yok ya!»

Bunu telâşla söylemesi, âdeta, karşısındakinin konuyu değiştirmesi korkusundan ileri gelmiş gibiydi.

Vigneral buna karşılık: «Bu şaka çok kullanıldığı için, artık güldürücü tarafı kalmadı» dedi. «Tanıdığım bütün genç kızlar...»

Marie-Claude irkildi:

— «Rica ederim, tecrübelerinizi bana dinletmeyin!»

Genç adam onun elini sert avucu içine aldı, gülerek: «Ne oluyoruz, ne oluyoruz?» dedi. «Telâşlanmayalım!»

Marie-Claude, söylediklerine birdenbire pişman olmuştu. Gülünç olduğunu seziyordu. Kimbilir Vigneral şimdi onun hakkında ne düşünüyordu! Budala mı diyordu, münasebetsiz mi diyordu? Çareyi çayını iri yudumlarla içmeye başlamakta buldu.

Vigneral gülümseyerek onu seyrediyordu. Genç kız, içinden, «inşallah bir şey söylemez» diye geçiriyordu. Vigneral de bir şey söylemiyordu.

O zaman, Marie-Claude, yapmacık bir soğukkanlılıkla, Gérard'dan bahsetmeye başladı: Gérard yeni bir çeviri üzerinde çalışıyormuş. Kendisine «notlar almak şartıyla» Proust'u okumasını tavsiye etmiş. Kötülük konusu üzerindeki denemesini ilerletmiş ama, «infilâk maddesi» dediği o denemeyi Marie-Claude'un eline vermemiş.

Vigneral can sıkıntısıyla dinliyordu. Ağabeysinin en

ufak-tefek işleri hakkında izahat vermek ihtiyacını bu kız neden duyuyordu sanki? Sözlerinde ağabeysine karşı duyduğu sezilen hayranlık Vigneral'in sinirine dokunuyordu.

— «Gérard'ı çok mu seversiniz?» diye sordu.

— «Bu da sorulur mu? Elbette!»

— «Gérard sizin için bir dost, bir sırdaştır, değil mi?»

— Yo! Hayır.»

— «Niçin?»

— «Çünkü aklımdan geçenleri ona söylemeye cesaret edemem...»

— «Anlamaz mı?»

— «Korkarım, anlamaz.»

— «Bir parça acayip huyludur, değil mi?»

— «Çok zekidir.»

— «Şüphesiz. Fakat herkesten başka gibi bir hali yok mudur?»

— «Onun hesabına bu daha iyi!»

Acaba bu kız budala mıydı, yoksa lâkırdıyı çıkmaza mı sokmak istiyordu?

Marie-Claude gene çayını içmeye başlamıştı. Gözleri yarı kapalı, yanakları al-aldı. Başını kaldırdığı zaman, bebek dudaklarına benzeyen dudakları nemli-nemliydi.

Vigneral, bu pırıl-pırıl gözlü çocuk yüzünde, göğüsleri külrengi yün kazağı gerginleştiren bu narin vücutta bakışlarını sükûnetle gezdiriyordu. Tarazlanmaya başlamış bol yeni üzerindeki mürekkep lekesini de gördü.

Bu Marie-Claude düpedüz çocuktu. Doğrusunu söylemek gerekirse, öyle pek de güzel değildi. Sokakta, beraber giderlerken, bazı arkadaşların kendilerini görmeleri ihtimalini düşündü. Sonradan, bu mânâsız küçük kızın arkadaşı olduğunu söylese bile inanmazlardı. Rastgeldikleri yerde, Vigneral'in hiç de güzel olmayan, kılıksız, utangaç, onyedi yaşında bir çocuğu metres diye tuttuğunu söy-

lerlerdi. Halbuki, Vigneral, yanında bulundurduğu kadınları herkesin beyenmesine çok önem verirdi.

Tina'nın kavruk, sert çizgili, hırçın yüzünü, hünerli güzel dudaklarını hatırladı. Onunla kıyaslayınca, Marie-Claude'un yüzünü daha mânâsız buldu.

Genç kız, sanki onun uğradığı hayal sukutunu sezinlemiş gibi, çantasından bir pudra ponponu çıkardı, sinirli hareketlerle yüzünü pudraladı.

— «Yüzüme bakmayın» dedi. Sonra ilâve etti: «Burnumun ucunun parladığını haber verseydiniz, olmaz mıydı?»

Bu cümleyi herhalde Luce onun yanında söylemiş olacaktı, o da bunu papağan gibi tekrarlıyordu.

Vigneral, Louvre'daki kursa gidip onu aramakla ihtiyatsızlık ettiğini düşündü. Kız şimdi Vigneral'i en az kendisine âşık sansa gerekti. Bu onyedi yaşındaki yumurcaklar sırf nezaketten ibaret bir maksat üzerine koskoca bir roman uydururlardı.

Bir cıgara yaktı:

— «Size ikram etmiyorum» dedi.

— «Hata ediyorsunuz, bir tane içerim pekâlâ.»

— «Demek ki cıgara içmeye başladınız, öyle mi?»

— «Çoktan beri içiyorum.»

Vigneral, Marie-Claude'un doğru söylemediğini biliyordu. Kızın maksadı, serbestçe hareketleriyle onu şaşırtmaya yeltenmekten başka bir şey değildi.

Marie-Claude bir iki nefes çektikten sonra öksürmeye başladı.

— «Bu cıgaralar pek sert!»

Vigneral cevap vermedi. Canı sıkılıyordu. Gitmek istiyordu. Cebinden para çıkardı, tabağın kenarına vurdu.

Marie-Claude: «Geç mi oldu?» diye sordu.

Vigneral, sırf hınzırlık olsun diye, sakin sakin: «Bilmem» dedi.

Hemen arkasından, bu cevabı verdiğine pişman oldu. Kızın somurtan yüzü öteye dönmüştü. Vigneral onun dudak kenarında çıkmış ergenliğini, burun kanatlarına birikmiş pudrayı görmemişti. Bunlar hem acıklı, hem pek şirin şeylerdi. Kabahatini afettirmek için, kızı evine kadar götürmeyi teklif etti.

Marie-Claude: «Hayır, teşekkür ederim» dedi. «Yalnız gideyim, daha iyi.»

— «Kızmadınız ya?»

— «Neye?»

Evet, neye? İkisi de kalkmıştı. Vigneral, kıza yardım edip mantosunu giydiriyordu. Burnuna tertemiz bir pomat kokusu geldi.

O gittikten sonra, Vigneral, gece karanlığıyla örtülen pencere camlarının önünde, uzun zaman hayale daldı. Bu iş mânâsız bir şey olmuştu. Kendi kendinden hoşnut değildi. Marie-Claude'dan hoşnut değildi. Üstelik, içtikleri çayların parasını verdikten sonra, geceyi geçireceği Toc-Toc Bar'ın masrafına yetecek parası kalmayacaktı.

* * *

Gérard odaya girdi, bir şey örmekle meşgul annesinin yanına oturdu.

— «Marie-Claude daha gelmedi» dedi.

— «Saat daha yediye yirmi var.»

— «Kurs beş buçukta bitiyor.»

— «Belki bir arkadaşıyla beraberdir.»

Bn. Fonsèque'in başı yana eğikti; aralık dudaklarından ihtiyarlara has sık bir soluk çıkıyordu. Başından çözülen bir tutam kır saç yanağından aşağı sarkıyordu.

Gérard annesine bukadar sakin olduğu için içerledi. Halbuki kendisi meraktan ölüyordu. Dişlerinin arasından konuştu:

— «Ne örüyorsun?»

— «Luce'e bir kazak örüyorum.»

— «Giymez ki!»

— «Niçin?»

Gérard, keyfi olmadığı zaman annesini üzmekten hınzırca bir haz duyardı. Halbuki, öfkeciliğine rağmen annesine, en büyük evlâdı olarak, çok derin bir sevgi beslerdi. Ama, sevgisi boyuna kışkırtılmak ihtiyacında olan insanlardandı. Her çekişmeden sonra, kadıncağızı, bir çeşit ağlamaklı vicdan azabıyla, bir çeşit acımayla karışık, daha çok seviyordu.

Omuzlarını silkti, rahatsız eden gözlüğünü çıkardı. Birdenbire olduğu gibi meydana çıkan yüzünde gözleri küçücük, sersem ifadeli göründü.

— «Çok yorgunum» dedi. «Herkes, yalnız bir büroda çalışılabilir sanır. Halbuki, ben evde, herhangi bir hükûmet memurundan daha çok iş çıkardığımı ispat edebilirim. Hem ne iş! Onların yaptığı işten pek pek biraz daha ilgi çekici olduğu halde.»

Bu çıkış annesineydi. Bn. Fonsèque bir gün önce Aucoc'ların tuzlama müesseselerinde teklif ettikleri işi reddettiği için ona çıkışmıştı.

Bn. Fonsèque iç geçirdi, elindeki tığla başını kaşıdı.

— «Gidip bir parça uzansan, Gérard. Hem, kazağının üstüne bu yeleği niçin giyiyorsun? Üşüyor musun?»

— «Öyle olsa gerek.»

Kalktı, pencereye yaklaştı. Yağmur yağmıyordu, ama geceyi bastıran bulanık bir pus vardı.

Bir gün önce, Tellier'ler akşam yemeğine onlara gelmişlerdi. Elisabeth, mahalle kadınlarına «meğer koca istiyormuş» dedirten derin bir saadete gömülmüş gibiydi. Kocası, her lokmada, onu gözleriyle yalıyordu.

Gérard bu karı-koca karşısında eza duyuyordu. Artık, Elisabeth'in tam mânâsıyla ağabeysi değildi. Eskiden olduğu gibi şimdi kız kardeşine çıkışamıyor, onunla alay

edemiyordu. Genç kadının şapkasını tenkit ettiği «yol bekçisi karının bahçesi gibi çiçekli şapka» dediği zaman, annesinin yüzünde dargın bir ifade belirdiğini görmüştü. Tellier de bir tuhaf bakmıştı. Bu bakış hakkına tecavüz edilmiş bir kiracı bakışı, malsahibinin memnun edemediği bir ortakçı bakışıydı, «Bu da ne karışıyor?» diyen bir bakıştı.

Sonra da, Luce, Gérard'la Julien'i sayfiyeye çağıracağını vaadettiği halde ses-sada çıkmamıştı. Vaadini ona hatırlatmak mı gerekti?

Marie-Claude da hâlâ gelemiyordu. Hâfızası kız kardeşlerinin birinden ötekine gittikçe, üzüntüsü, merakı da artıyordu.

Pencerenin önünden ayrıldı, odanın bir ucundan öbür ucuna kadar gitti. Aylak, bezgin, hırçındı. Sonra, annesinin karşısında durdu:

— «Gidip metroda bekleyeceğim» dedi.

Saint-Antoine Sokağında kaldırımın bir köşesi tamir ediliyordu. Paçavralar giymiş ihtiyar kadınlar, kirloz çocuklar, kazma artığı tahta kaldırım kırıklarını topluyorlardı. Boş şantiyenin dört yanında yakılı dört kırmızı ışık arasında, eğiliyorlar, doğruluyorlar, mânâsız, uğursuz hayaller gibi, topladıkları ganimetleri torbalara dolduruyorlardı. Bir küçük kız, kırık-dökük bir çocuk arabasına kum doldurmakla meşguldü.

Gérard onları geride bıraktı, mağazaların bulunduğu kalabalık kaldırıma geçti. Bu patırdılı, çok hareketli, yiyecekle tıklım-tıklım sokaktan hoşlanmıyordu. Bu yiyecek sergisinin görünüşü gönlünü bulandırıyordu. Üzerlerine, taç giydirir gibi ince bir örtü çekilmiş o hasta sarısı tereyağ yığınları; çam dalları üstüne serilmiş o solgun karınlı balıklar; barikat gibi yığılmış o zerzevatlar; hele, kar gibi, hastane beyazı bir zemin üzerinde, temizlenmiş kesik insan parçaları sergisini andıran, artık kanı kalmamış,

büyük yarıklarla dolu o dağ gibi yığılı etler ona tiksinti veriyordu.

İki kasap dükkânı arasında bir kamyon duruyordu. Başına, koyu renkli lekelerle dolu bir haviuyu sarık gibi sarmış iri-yarı bir kasap çırağı, omzuna yarım sığır yüklenmiş, taşıyordu. Bu yarım sığırı, iki-büklüm, dükkânın ortasına kadar, orada bekleyen boş çengellere kadar götürecekti. Bu koskoca et yığını çırağın boyunca yerlere kadar sarkıyor, ona şehevî bir sarılışla yapışıyordu.

Yiyeceklerin çevresinde hepsi kadın bir alıcı yığını bal artığına üşüşmüş sineklere benziyorlardı. Para çantalarını bağırlarına basmışlar, kafaları ufacık hesaplarla meşgul, bakışları arsız arsız her yanı tarayarak, ilerliyorlar, geriliyorlar, çekişiyorlardı. Bu kekremsi yiyecek kokuları içinde, o akşam, ev halkının gırtlağına tıkıştıracak bir şeyler sağlamaya bakıyorlardı. Çirkinlikleri, yoksullukları, açgözlü tavuk telâşları, Gérard'ın âdeta yüzüne çarpıyordu.

Gérard'ın ayak takımından bu, korkarcasına duyduğu tiksinti acaba nereden geliyordu? Saadetin gafili olanlara saadeti öğretmek için bir kitap yazmaktaydı; gel gör ki, bunlardan kendisi nefret ettiğini anlıyor, haline şaşıyordu.

«Ben ancak öfkeli olduğum zaman iyi çalışabiliyorum» diye düşündü.

Halbuki, bu iğrenç dişilerle kız kardeşleri arasında ortaklama bir şey vardı. Ten bakımından, düşüncelerinin özü bakımından onlara ortaktılar. Onlar, Elisabeth'e Luce'e, Marie-Claude'a, kendisinin hiç bir zaman olamıyacağı kadar yakındılar!

Gérard genç bir kadına çarptı; kadın dönüp baktı, ona gülümsedi. Yüzü solgun, dükkânların çiğ ışıkları altında dağınık saçları meydana çıkıyordu.

Gérard onun peşinden yürümeyi, onunla konuşmayı

düşündü. Neye yarayacaktı? Aşk onun hayal ettiği kaynaşmayı sağlayabilir miydi?

Eskiden bunun olabileceğini sanmıştı. Yalnız kalmamak; kendi kendinin yükünden kurtulmak; kendi yükünün yanı başında bir parça soluk almak istemişti. Hayır, buna imkân yoktu. Aşk yolu ile kaynaşma bir ham hayaldi. Aşkın sonu bir bezginlikten, gülünç bir bezginlikten ibaretti.

* * *

Gérard, metronun çıkış yerine yaklaştı. Bir gazete satıcısı kasvetli sesiyle gazete satıyordu. Tarifenin yanında, bir yaşlı kadın, eteğini kaldırmış, çorabını düzeltiyordu. Bu şûh durum kadının varislerden şiş şiş, kalın baldırlarıyla, eski eldiven gibi buruşuk yüzüyle büyük bir zıtlık teşkil ediyordu.

Metronun ağzı, hep aynı aralıklarla, dışarıya bir halk yığını fırlatıyordu. Gérard, Marie-Claude'un, bu insan seline kapılmış olarak kendine doğru geleceğini düşündüğü zaman, bir isteksizlik duyuyordu. Bu yağlı gövdelerin, bu bacakların, bu omuzların arasına sıkışmış, bu ayağa kalkmış et yığınının övürtücü kokusu ortasında bunalmış Marie-Claude!...

Niçin geç kalmıştı sanki? Acaba kursta fenalık mı geçirmişti? Marie-Claude ona birkaç defa söylemişti: Salon çok fazla sıcak oluyormuş. Yoksa, bir otomobil altında mı kalmıştı?

Gérard, bu ihtimalleri, pek de inanmıyarak, bir bir aklından geçiriyor, gitgide sabırsızlanıyordu.

Üşüyordu. Bu akşam nezle olacaktı. Luce'ün nikâhından bir gece önceki gibi.

Annesi o gün: «Ne aksilik!» demişti.

Luce, genç kızlık yatağına son defa olarak yatmadan

önce, gelip onu görmüştü. Yüzü vazelinle sıvalıydı; alev gibi saçlarını iri delikli bir file içine toplamıştı. Sabun kokuyordu, henüz yıkanmış ten kokuyordu.

Marie-Claude, saat yediyi yirmi geçe, kardeşini kaldırımın kenarında bekler buldu. Gérard yakasını kaldırmış, şapkasını kulaklarına indirmişti.

— «Nereden geliyorsun?»

— «Bir arkadaşımla çay içtim.»

— «Hangi arkadaşın?»

— «Totote... Totote Rouchez. Tanımıyor musun?»

Hayır, tanımıyordu. Ama önemi yoktu. Gérard, şimdi, içi rahatlamış, yorgun, kız kardeşinin yanında yürüyordu.

Gece kar, benzin, duman kokuyordu. Gérard kardeşinin koluna sımsıkı yapışmıştı. Konuşmuyordu. Onu kaybetmesine ramak kalmışken bulmuş gibi, tasalı, sevinçli, yüzüne bakıyordu.

III

TREMBLES Köşkü, basık damlı, yüksek pencereli, kapkara ulu ağaçların ortasında, külrengi taştan yapılmış hantal bir bina idi.

Luce, Gérard'ı, sokak kapısı merdivenlerinin başında karşıladı.

Telâşla: «Julien geldi bile» dedi. «Ama, bilmiş ol, onu davet eden ben değilim.»

— «Peki, kim?»

— «Paul! Julien'i çok cana yakın buluyor. Böyle olunca, ben de reddedemezdim. Halim şüphe uyandırırdı.»

— «İyi etmşisin.»

— «Öyle değil mi?»

Luce pek memnundu.

Koyu renkli kanaviçe yüz geçirilmiş mobilye ile döşeli zemin katındaki büyük salonda, Elisabeth, Joseph Tellier, Julien, yarım halka olmuşlar, büyük Aucoc'lara kavuk sallamakla meşguldüler.

Paul, davetlilerin gerisinde ayakta duruyor, yüzü çörek gibi yumuşak, pırıltılı, saçları dille yalanıp yapıştırılmış gibi dümdüz, kıravatı ileri doğru kabarık, sahneyi, rikkat dolu gözleriyle derin derin süzüyordu.

Joseph Tellier: «Önümüzdeki bölge seçimlerine katılmalısınız» diyordu.

Kaynata Aucoc, içini çekerek cevap veriyordu:

— «İçimden gelirse, belki de. Politikanın taze görüş-

lere ihtiyacı var. Kendi hesabıma, Fransız toprağına kuvvetle kök salmışımdır ama, körü körüne yurtseverlerden değilimdir. İnsan, başını dik tutmalı ama, yine ayaklarına bakmalı. Biliyorum, gençlik her zaman bu fikirde değildir.»

Sözünü kesmeden, elini Gérard'a uzattı.

— «Gençlik ortalama tedbiri kabul etmiyor. Fakat, bizler, Bay Tellier, gerçeğin yamacın yarısında bulunduğunu biliyoruz. Bunun içindir ki, bu köşke «Gerçek» adını takmak istemiştim. Karım engel oldu.»

Bn. Aucoc lâkırdıya karıştı:

— «Ne alaylar edeceklerdi, düşünün! «Gerçek» satılıktır. «Gerçek» kiralıktır!»

— «Ben hayatta iken «Gerçek» asla satılığa çıkmazdı, asla kiralık olamazdı.»

Aucoc parmağını tavana kaldırıyordu. Bu korsalı, şişman, davudi sesli adamın halinde âdeta bir ihtişam vardı.

Bn. Aucoc: «Yolculuğunuz rahat geçti mi, Gérard?» diye sordu. «Bizim ev, Paris'e biraz uzak elbette ama, o gürültüden, o hayhuydan ayrılıp bir ot, sessizlik, açık hava banyosuna girmek okadar lâtif bir şey ki!»

Bu cümle kocasının harcıâlem sözlerinden olsa gerekti. Kadın bu cümlenin, usta işi bir tatlı yer gibi, kelime kelime çeşnisine bakıyordu sanki.

Marie-Claude'un, derslerini hazırlamak için evde kaldığını, Bn. Fonsèque'in de onu yalnız bırakmamak için gelemediğini öğrenince üzüldü. Ama Gérard'la Julien'i salıya kadar bırakmak niyetinde değildi. Tellier ile karısı, ikisi de pazartesi günü işe yetişecekleri için, o gün sabahleyin otobüsle giderlerdi.

Bn. Aucoc devam ediyordu:

— «Benim evimde herkes kendini evindeymiş gibi hissetmeli. Herkesin beni yokmuş farz etmesini isterim. Bn. De Fonchois bana sık sık söyler, bizim kapının önüne

geldiği zaman, elinde olmadan, cebinden anahtarını çıkarırmış, çünkü burası ona okadar kendi evi gibi gelirmiş. Bir evsahibine bundan daha mükemmel iltifat olur mu?»

Kırıtıyor, bakışını tatlılaştırıyor, başında pasta süsleri gibi duran bukleleri eliyle bastırıoyrdu. Luce'e döndü:

— «Luce» dedi, «ağabeyinle arkadaşına bahçeyi gezdirsen-e. Bay Tellier ile Elisabeth bu sabah gezdiler, onlar bizimle otururlar. Ama, arkana bir şey al. Hava serin.»

Gérard, Julien'e baktı. Julien ayağa kalkmıştı. Gözleri Luce'deydi. Yüzü, bir ümit ışığıyla gençleşmişti. Bu ümit köşke davet edilmiş olmasından doğuyordu. Gérard, için için, bu hale gülüyordu ama, bunun böyle olmasını isteyenin de kendisi olduğunu düşünüyordu.

Çıktılar. Luce'le Julien önden yürüyorlardı. Gérard'la Paul Aucoc onların hemen peşleri sıra geliyorlardı. Fakat Gérard, adımlarını derece derece ağırlaştırıyordu. Bir yandan Paul'le konuşuyor, bir yandan da, önleri sıra giden gençlerin konuşmalarına kulak kabartıyordu.

Luce'le Julien, çiçekten, sebzeden, aşıdan bahsediyorlardı. Luce, hiç bilmediği bu bahiste ondan aldığı bilgilere şaşıyordu.

— «Olur şey değilsiniz!» dedi. «Bunları nereden biliyorsunuz?»

— «Çocukluğumda köyde yaşadım...»

Gérard durdu, kundurasının bağını bağlıyormuş gibi yaptı. Doğrulduğu zaman Luce'le Julien epey uzaklaşmışlardı, konuştukları işitilmiyordu.

Luce, yaylanan adımlarla yürüyordu. Bu yürüyüş bahçeye mahsus bir yürüyüştü. Bir hafta önce en beyendiği moda mecmuasında bir yazı okumuştu. Bu yazıda, beyenilmek isteyen modern bir genç kadının, yürüyüşünü, zeminin cinsine göre ayarlaması gerektiği yazılıyordu.

Luce bir ot koparmış, beyaz dişlerini bir parça meydana çıkararak onu emiyordu. Güneş yoktu ama, o ken-

dini çok güzel hissediyordu. Julien ona âşık olmakta haklıydı. Aşkını itiraf edecek olsa, hiç şüphe yok, Luce'den ağzının payını alırdı. Fakat bu için için tutuşan sevda pek güzel şeydi.

Luce, hafif bir sesle, Julien'i biraz kışkırttı:

— «Açık havayı, kırları sevdiğinizi bilmiyordum. Sizi Gérard tipinde bir insan sanıyordum. Her halde çok içinize kapalısınız, değil mi?»

— «Evet.»

Luce, boğazına düşkün bir insanın yemek kokusu aldığı zamanki halini andırır bir ürperti geçirdi. «Tamam, oldu» diye düşündü.

— «Sıkılganlıktan mı?» diye sordu.

— «Ya da ihtiyatlılıktan.»

— «Hata ediyorsunuz. Ben ihtiyatlı insanları sevmem. İnsan, bile bile maceraya atılmalıdır.»

— «Bunda kusur etmem. Ama, maceralarımı seçerim.»

— «Seçerken makul müsünüzdür?»

— «Hayır.»

— «İçgüdüyle mi hareket edersiniz?»

— «Bu kelime çok çirkin.»

— «Ama, olayın kendisi güzel!»

Luce, verdiği cevaptan pek memnundu. Başını, baygın bir halle omzuna doğru eğdi, Julien'e gülümsedi.

Julien, zayıf, donuk benizli, şakaklara doğru çekik iri siyah gözlü yüzünü Luce'e doğru yarı dönmüştü. Genç kadın, onun böyle, başı eğik, yüzünü yarı döndürdüğü zaman ilgi çekici bir görünüşü olduğuna karar verdi. Erkekler duruşlarını gereği gibi incelemiyorlardı. Tesadüfen güzel oluyorlardı, âdeta kendileri de farkına varmadan.

Luce devam etti:

— «Gérard bana, sizin şiir yazdığınızı söyledi.»

Julien kızardı, gözlerini kırpıştırdı.

— «Evet.»

— «Şiir.. Ama, nasıl şiir?»

Luce, kendisinden daha okumuş olan, yetkisini Gérard'ın bile tasdik ettiği bu genç adamla edebiyattan bahsetmekte tereddüt etmiyordu. Kimle olursa olsun, hangi konuda olursa olsun, konuşmak bahsinde kadınların sahip oldukları istidat onda fazlasıyla vardı.

Julien: «Rastgele her şeye dair şiir. Meselâ, yaşama zorluğuna dair kıtalar, ellere dair çok uzun şiirler, gece öten tren düdüklerine dair şiirler, sonra...»

— «Gece öten tren düdüklerine dair olan şiiri okur musunuz?»

Julien gülmeye başladı, başını salladı. Şimdi yüzünün görünen kısmı, üçte-bir değildi. Luce'ün buna için için canı sıkıldı.

Julien: «Unuttum» dedi. «Zaten pek kötüydü.»

— «Kadınlar üzerine şiir yazmaz mısınız?»

— «Yazarım elbette!»

— «Birisi benim üzerime şiir yazsa, nekadar isterdim!»

— «Güç birşey değil bu.»

— «Bir dener misiniz?»

Julien, sakin bir sesle cevap verdi:

— «Çoktan denedim bile.»

Luce ellerini çırptı:

— «Okuyun bakayım!»

— «Yırttım.»

— «Niçin?»

— «Size benzemiyordu.»

— «Tekrar yazacak mısınız?»

Yan yana duruyorlardı, derin bir bakışla göz göze geldiler.

Julien, mırıldanırcasına: «Söz veriyorum» dedi.

Luce, ansızın, terbiyeli bir eda ile: «Peki, Bay Lequesne» dedi. «Bu ağaç ne ağacı? Elma mı, kiraz mı?»

Julien Lequesne ürperdi. Gérard'la Paul, geniş adımlarla, yaklaşıyorlardı.

Yemekten sonra, likör içileceği zaman salona geçtiler. Kaynata B. Aucoc hâlâ konuşuyordu. Paul Tellier, usanmış, sersemlemiş, dinliyor, cevap vermeye hacet görmüyordu.

B. Aucoc maliye mekanizmasından, bütçeden, dengeden bahsederken, Bn. Aucoc, Elisabeth, Luce de giyim-kuşam lâfları ediyorlar, hastalıktan, hayır işlerinden dem vuruyorlardı. Gérard, Paul'e bir satranç teklif etti, kazanan, Julien'le oyuna devam edecekti.

Ancak kanguruların oturabileceği kadar bodur iskemlelerle, sedef kakmalı, uydurma Arap tarzı bodur masalarla döşenmiş, hamam gibi sıcak, küçük bir odaya yerleştiler. Duvarlarda halılar asılıydı. Bir divanın her iki başına birer sehpa konulmuş, üstlerine, dövme bakırdan birer tane tabak yerleştirilmişti.

Camlı kapıdan, köşkün bahçeye inen merdiveni görünüyordu. Bu merdiven, meydanda gözükmeyen bir fenerin ışığıyla aydınlanmıştı. İleride, bahçe karanlıktı. Yalnız, bahçe yolunun kurşuniliği belli oluyordu. Bitişik odadan, konuşanların sesleri, yukarı kattan, hizmetçi kadının ayak sesleri duyuluyordu.

Gérard'la Paul, satranç tahtasının başına geçmişler, taşlara hiç el sürmeden, kötü kötü düşünüyorlardı. Julien, ayakta duruyor, elinde bir kadeh konyak, gûya oyunu seyrediyordu ama, gerçekte, bütün dikkatiyle, bitişik odadan gelen sesleri dinliyor, her perdesi yüreğine sokulan bir sesi ayırdetmeye çalışıyordu.

Gérard, güç bir hücumu savdıktan sonra, gözlerini kaldırıp arkadaşına baktı.

«Seviyor» diye düşündü. «Onun varlığını belli eden her işareti dört gözle bekliyor. En akla gelmedik deliliği yapabilecek durumda. Öteki de bunun etkisi altında.»

— «Sıra sende. Gérard.»

Gérard elini tereddütle uzattı.

— «Kim kazanıyor?»

Luce iki odayı biribirinden ayıran perdeyi aralamış, masanın çevresindeki üç genç adama bakmıştı.

Paul: «Oyun bitmeden sana nasıl cevap verelim?» dedi.

— «Ben bu oyunu sevmiyorum, çünkü çok uzun sürüyor; hem de oynayanların hep canları sıkılıyor gibi bir halleri var! Siz oynamıyor musunuz, Bay Lequesne?»

Julien Lequesne: «Sıramı bekliyorum» dedi.

— «Sabaha kadar beklersiniz. Ben, köpeği gezdirmeye çıkıyorum. Bana arkadaş olur musunuz?»

O önde, Julien arkada, çıktılar. Biraz sonra, Gérard, ikisinin de gölgesini, merdiven trabzanının kenarında gördü. İndiler, adım adım, karanlıkta erir gibi kayboldular.

Paul, kaşlarını çatmış, alt dudağını ısırıyor, düşünüyordu.

Gérard içinden: «Satranç tahtasında kendisine kurduğum tuzağı düşünüyor» diyordu, «ama evlilik hayatını tehdit eden tehlikenin farkında bile değil. Gözden düşmesi de öyle yakın ki, ona kinden çok acıma duyuyorum.»

Hafif bir piyano sesiyle hülyasından ayrıldı. Bitişik odada, Bn. Aucoc piyano çalıyordu.

Paul: «Schubert» dedi.

— «Belki.»

Şimdi, Luce'le Julien Lequesne, gecenin ıslak kokusu içinde, o iki ağaç arasındaki taş peykenin üstünde oturuyor olabilirlerdi. Acaba ne konuşuyorlardı? Acaba el ele tutuşmuşlar mıydı? Hazdan, hayretten bitik bir halde, öpüşüyorlar mıydı? Yok, yok... İş ancak yoluna girmek üzereydi...

Gérard'ın kalbi hızlı hızlı atıyordu. Genç adam kanının bu atışını şiddetle kıvrılan parmaklarının ucunda his-

sediyordu. Karşısında, Paul, fildişinden bir paytağı başparmağıyla işaretparmağı arasında fırıl fırıl döndürmekle meşguldü.

— «Hay Allah, hay Allah!» diyip duruyordu.

Biçarenin mahut meseledeki gafleti öyle derindi ki, Gérard. birdenbire ona aldatılmakta olduğunu bağırarak haber vermek arzusunu duydu.

Piyano sustu. Yeniden ortalığa yayılan bu sessizlik tahammülü aşan bir şeydi. Zevkine garip şekilde karışan hüzün de tahammülü aşıyordu. Başını elleri arasına aldı. O ânda, içinden, ağlamak, ya da kitapları arasında yapayalnız bulunmak isteği geçti.

— «Sıkıldınız mı, Gérard?»

— «Hayır... Hayır...»

Gevşek gevşek. bir taş sürdü. Merdiven sahanlığında ayak sesleri oldu. Kapı gıcırdadı. Salonun içinde Luce'ün gülüşü, Luce'ün sesi... Dönmüşlerdi! Bir iki saniye sonra, karşısında olacaklardı, yüzleri, sözleri, onları herhalde ele verecekti.

Gérard mendilini çıkardı, ateş gibi yanan, ter içinde kalan göz kapaklarını, yanaklarını, alnını sildi. Aralanan perdenin halkaları şıngırdadı.

Luce: «Dışarıda öyle bir soğuk var ki!» dedi.

Kırmızı tırnaklı küçük ellerini biribirine çarpıyordu. Aynı zamanda, öyle bir şehevî gururla gülümsüyordu ki. Gérard, umduğundan fazla haber almış oldu.

Luce'ün arkasından Julien de içeri girdi. Bir uyurgezer saadeti içinde uyuşmuş görünüyordu.

Luce: «Şahın askerlerini hâlâ biribirine yedirip bitiremediniz mi?» diye sordu. «Peki, öyleyse ben bir fiskeyle aranızı bulayım.»

Satranç tahtasını devirecekmiş gibi yaptı. Kocası onun bileğini, daha havadayken yakaladı. O zaman, Luce, ânî bir rahatlama ihtiyacıyla, boşta kalan öteki kolunu onun

boynuna doladı, hızla kulağından öptü, süratla dönüp savuştu.

— «Şeytan seni didik didik didikle diyor» diye haykırdı. «Haberin olsun, bu gece, pencere açık yatacağım.»

Gevrek bir kahkaha attı. Julien gözlerini karanlık pencerelere çevirmişti.

* * *

Gérard'ın uykusu acaba neden kaçıyordu? Yatak çarşafının sıcağından mı, odanın yabancı kokusundan mı, yoksa başı ucunda duran saatin ölçülü tıkırdısından mı?

Uyumaktan ümidini kesti, artık düşünmemek istedi. Yüreği rahat edebilmesi için, kendi varlığının dışına çıkması gerektiğini hissediyordu. Fakat, dayanılmaz bir kuvvet, onu aynı şuur çalkantılarına doğru çekiyordu.

Gece karanlığının ortasında eriyip göze gözükmez hale gelmiş, sessizliğin yükselen bir su yığını gibi sardığı bu köşkü; uykuya varmış vücultarla, biribirine karışan soluklarla, rüyalarla dolu bu köşkü gözünün önüne getiriyordu. Vücutlar biribirine yaklaşıyordu, biribirine sürtünüyordu, karanlıkta, sesler biribirini arıyordu.

Eskiden, mucize eseri kadar saf bir iptilânın varlığına inanmak istemişti. Fakat şimdi, bunu aklına bile getirmek istemiyordu. İki aç yaratığı biribirine doğru iten duygunun mahiyetinden yana kendi kendini aldatmanın ne mânası vardı?

Nikâh, evlilik, karı, koca... bu durumu anlatan bütün kelimeler ağır, hantal, gülünç şeylerdi. Hepsi işin esasını anlatan madrabazca ahenkler taşıyordu. *Sevmek* diyince, akla, her hangi bir yatak odası geliyordu, telâşlı bir soyunma geliyordu, don-gömlek bir insan, kirloz bir jartiyer, ıslak kombinezon, karşılıklı duran kıllı, sivilceli vücutlar, terle karışık ten kokusu, arsızca öpüşler, hazdan ileri gelen çirkin iniltiler...

Bu murdarlığı, nasıl menfur bir el çabukluğuyla, nasıl bir hazin cemilekârlıkla türlü lâtif renklere boyamışlardı? Bütün sanatlar nasıl bir suç ortaklığı yapmışlardı da, aşkın hayvanî suratını örtmüşlerdi?

Şiir âşıkların dudaklarını asla söylemedikleri kelimelerle süslüyordu; musiki, seven erkekle seven kadını birbirine perçinleyen o bulanık özsu saldırışını göklere çıkarıyordu; resim sanatı, sevdalıların yüzlerindeki hayvanca ifadeyi düzetiyor; heykel sanatı da onların tenindeki pürtükleri düzleştiriyordu.

Nesillerce erkek, kadın bu yalancı tasvire inanmış gibi görünüyor, hastalıklarına, azgınlık hâtıralarına, yataklarda bıraktıkları kokulara rağmen, bu tasvirleri kendilerine benzetebiliyorlardı!

Bu, danışıklı döğüşlerin en büyüğüydü! En azametli gizleme teşebbüsüydü! Ama, gerçeği ortaya çıkarmaya bir kalkışın bakalım! Kâinat, tatlı hayalini kaybetmek korkusuyla, üzerinize çullanırdı.

«Sen ne anlarsın!» derdi.

«Hele bir sevebilseydin!» derdi.

«Sen de sev de gör!» derdi.

Gérard sevmemişti. Asla da sevmeyecekti. Bu muhakkaktı. Kadınlarla olan ilişkileri mi? Onsekiz yaşındayken kız kardeşlerinin bir arkadaşıyla bir küçük macera geçirmişti. Gezmelere gitmişlerdi. Sinamaya gitmişlerdi. Sonra, günün birinde. sebebini kendileri de bilmeksizin, birbirlerini bir daha görmeyivermişlerdi.

Bir de, o genelevdeki olay vardı ki, hatırına bile getirmek istemiyordu. O sersem surat, o löp dudaklar, o boyalı, apaçık, yemek kokan ağız.

Bunlardan başka... Başka, ertesi günü olmayan buluşmalar, çifte mânâlı konuşmalar... Hepsi bundan ibaretti, yani hemen hemen hiç!

Gérard önce, kendisinde cinsî bir eksiklik var san-

mıştı. Ama, şimdi kanaati başkaydı. Aşırı bir derin görüş onu ten hazzından alıkoyuyordu. Başkalarının aklı yüz kızartıcı bir ateşlilik içinde zıvanadan çıkarken, onun aklı, yokluğa karışma haliyle, cismin karanlığa gömülmesi haliyle, cinsî delilikle savaşıyordu.

Bir yaratık olarak, isteği yenmekte güçlük çekmiyordu. Ama, içinden söküp atamadığı başka bir istek, ruhlara sahip olmak isteği vardı ki, ondan kurtulamıyordu.

Hiç değilse Julien'in, halinden anladığını sanmıştı. Ama Julien'in de, iç hayatı lâhana fidesi yastığı gibi düzgün olmasına rağmen, ötekilerden kalır yeri yoktu. Luce'ün bir daveti, onun peşine takılmasına yetmişti.

Bu sakat durum onu korkutmuyordu, tiksindirmiyordu, belki hoşlandırıyordu. Julien bu ufacık aldatmalar çamuruna zevkle dalıp çıkıyordu. Bir erkeğin değerini ölçmek için, gözlerinin önüne bir yatak sermek yeterdi. Daha esvaplarını çıkarmadan, nazariyelerini çıkarıp atardı. Esvapları henüz, cildinin çirkin kusurlarını örtmekte devam ederken, o, ruhunun bütün ayıplarını ortaya dökerdi. Bu imtihanda ayak direyecek bir tek erkek yoktu!

Gérard «Julien şu ânda Luce'ü düşünüyordur» diye söylendi. «O da onu düşünüyor. Bu damın altında, ikisi benim iradem'in eseri olarak birleştiler.»

Yastıklarına dayanıp doğruldu. Göğsü daralıyordu. Varlıklarını içinde birdenbire seziverdiği hüzünden, kötülükten korkuyordu. Niçin bedbahttı? Onları biribirinin kucağına atan kendisi değil miydi? Bu sonucu kendisi ummuş, hazırlamış değil miydi?

Yağmur karanlık camlardan aşağı süzülüyordu; yağmurun geveze kocakarı fısıltısına benzeyen sesi odanın içinde, tâ yanı başındaydı.

Birdenbire, hasta olması ihtimali aklına geldi. Ama, değildi, kalbi düzgün atıyordu.

— «Bir şey değil, bir şey değil» diye söylendi.

Luce elden ele geçiyordu. Julien onu Paul'ün elinden alıyordu, başka birisi de Julien'in elinden alacaktı. Kimbilir, Luce'ün etrafında divil-divil dolaşan, izini koklayan, ağzını sulandıran, bekleyen kaç kişi vardı! Kadın dilenciliği, kadın avcılığıydı bu.

İşte korkunç olan şey buydu. Luce'ün, yatağında, lavabosunun önünde, Paul'ü, ya da Vigneral'i düşüneceği yerde Julien'i düşünmesinin önemi yoktu. Luce'le birlikte bu erkeklerden biri, ya da öteki bulunursa, Gérard bundan ne kazanacaktı? Mesele, kız kardeşleriyle kendi arasına girecek herhangi bir erkek meselesiydi.

Onun nefret ettiği erkek işte bu erkekti. İstediği şey sevilmek değildi. Tek sevilen insan olmaktı. Kız kardeşleri, bakışlarını bir tek defa ondan öteye çevirseler, düşüncelerini ondan bir ân ayırsalar, dertleniyordu.

Çocukluğunda kız kardeşlerinin yanına yaklaşan, onları güldüren herkesten nefret ettiğini hatırladı.

Bir gün Elisabeth akranı olan bir erkek çocukla birlikte bisiklet gezintisine çıkmıştı da, o, bir dolabın içine girip kapanmıştı. Nefessizlikten ölmek istiyordu. Onu orada bulmuşlardı. Salondaki kanepenin üstüne uzatmışlardı. Annesi, soğuk suya bir tülbent batırıp yüzünü silmişti.

— «Niçin saklandın?» diye sormuş, ama ondan cevap alamamıştı.

Bu akşam hiç kimse onun üstüne eğilmiyecek, şefkatli bir sesle ona hiçbir şey sormayacak, ateş gibi yanan alnını ıslak bezle nemlendirmeyecekti. Halbuki o, bunca yıldan sonra, aynı ıztırabı duyuyordu, hem de aynı insanlar için.

* * *

Gérard, bu gerçeğe erince dona-kalmış, kımıldamıyordu. Şimdi, daha başka hâtıraların hücumu altındaydı.

Birkaç saat önce, Luce'le Julien gezintiden döndük-

leri zaman duyduğu o ânî üzüntü! Elisabeth'le kocası arasında bir bakışmayı yakalayabilmek için duyduğu şiddetli sabırsızlık! Marie-Claude'un bir kimseyle ilgilenmesinden, bir kimseyi beyenmesinden korkusu!

Demek ki bütün bunların sebebi birdi! Artık hiç şüphesi kalmamıştı: Bütün hayat, kız kardeşlerinin, elinden alınması korkusu içinde geçmişti. Fakat endişe. yürek rahatlığı kadar devamlı, onun kadar tabiî bir duygu haline gelebilirdi.

Gérard'ın, ne kadar yeis içinde yaşadığını kavrayabilmesi için, Luce'ün bu son macerasını görmesi gerekmişti. Şimdi ıztırap çekiyordu, bütün kuvvetiyle, hayretle karışık bir benlik yarasıyla, çocukça bir dehşetle, boğazına tıkanan bir hıçkırıkla, bir haykırma ihtiyacıyla ıztırap çekiyordu. Bir çamur yığınını örten ağaç dallarını aralamış gibiydi. Orada gördüğü kendi bulanık hayaline doğru eğiliyordu. Bu yabancı yüzün kendi yüzü olduğunu görmek korkusuyla titriyordu.

«Ben! Ben!»

Yüzü ter içinde, şakakları atarak, başını tekrar yastığa koydu.

Ne yapsaydı acaba? Nasıl bir saadet umabilirdi? Tutumu ne olmalıydı? Acaba Juelien'in bu sevdadan vazgeçmesini mi dilemeliydi? Saçma bir şeydi bu. Genç adamın fırsattan faydalanması daha iyiydi.

Asıl mesele, Luce'ü kocasının elinden koparmaktı. Galebe çalanın ganimetini elde tutup tutamıyacağı ileride görülecekti. Hiçbir şey söylememek, hiçbir şey yapmamak, işi mukadderata bırakmak gerekti. Fakat kendi bahtsızlığını kendisi yaratmış olduğunu düşünerek, kız kardeşiyle arasında bir yüz, bir vücut, karanlıkta kalabilecekken aydınlığa çıkan bir engel yaratmış olduğunu düşünmek acı değil miydi? Onların yeni doğmaya başlayan aşklarını kendisi körüklemişti! Onların suç ortağı olmuştu!

— «Ne önemi var!» diye düşündü. «Julien bu işi başarmalıdır. Son şansım bu başarıda. Kendi saadetim söz konusu...»

Gérard farkında olmaksızın ellerini bitiştirdi.

Dışarıda bir dal çatırdadı, kırılıp devrildi. Koridorun sonunda bir kapı gıcırdadı. Sonra, gene sessizlik başladı.

Gérard bir cıgara yaktı. Karşısındaki dolabın karanlık aynasmda, yanık cıgaranın ucunu, elini kımıldattıkça, ateşten bir sinek uçar gibi oradan oraya dolaştığını görüyordu. Bütün dikkatiyle, bu minimini ışığın hareketlerini kovalıyordu.

* * *

Gérard ancak saat dokuzda uyandı.

Kapalı pancurlardan, yağmurlu havanın ölgün ışığı sızıyordu. Odada, belli belirsiz bir kireç, bir muşamba cilâsı kokusu vardı. Ocağın üstünde, deri mahfazalı bir küçük saat tıkırdıyordu.

Yataktan kalktı, çabucak giyindi, koridora çıktı.

Julien'in odası kendi odasına bitişikti. Kapıya vurdu. Kimse cevap vermedi. Kanadı iteceği sırada, merdiven başında görünen hizmetçi kadın onu durdurdu:

— «Bay Lequesne gitti» dedi.

— «Nasıl, gitti mi?»

— «Evet, bu sabah, saat yedi buçukta gitti. Bay ve Bayan Tellier ile beraber, otobüsle gitti.

— «Gitmeden önce, kimseyi görmedi mi?»

— «Kimseyi görmedi, efendim.»

— «Bana bir haber bırakmadı mı?»

— «Hayır, efendim.»

Hizmetçi kadın uzaklaşmıştı. Gérard, bitkin, üzgün, koridorda duruyordu.

Julien gitmişti! Acaba buna memnun mu olmalıydı, yoksa üzülmeli miydi? Daha o gece genç adamı maceraya devamda serbest bırakmaya karar vermişti. Halbuki, plânları işte gene alt-üst olmuştu.

Acaba bir gün önce, bahçede ne olup bitmişti? Luce genç adamın açıktan açığa cesaretini mi kırmıştı ki, o da bu şekilde kaçıp gitmeyi tercih etmişti? Acaba Luce, onun iltifatlarını hor mu görmüştü? Anlamamazlıktan mı gelmişti? Luce'ü bir ân önce görmeli, sorup öğrenmeliydi.

Basamakları dörder dörder indi, yemek salonuna girdi. Luce tek başına oturmuş, kahvaltı ediyordu.

IV

LUCE'E sorduklarından beklediği sonucu alamadı. Genç kadın, hakarete uğramış gibi tavırlar takınıyordu. Julien'e karşı çok kibarca davrandığını söylüyordu. Gezintileri sadece pek dostane olmuş. Ağabeysinin tahminleri çok fenasına gidiyormuş. Misafirinin gizlice kaçmasına gelince, buna asıl şaşan kendisiymiş, bu hareketi kaynanasıyla kaynatasına, kocasma nasıl izah edecekmiş? Onun için, Julien kendisinden özür dilemedikçe yüzüne bakmıyacakmış.

Bu hayalî, lavanta kokulu, inatçı haspanın ağzından başka laf almaya imkân yoktu. Bununla beraber, sözlerinde samimî olması ihtimali de yok değildi.

Gérard, Paris'e döner dönmez, Julien'e uğramayı aklına koydu. Bu hususta, ancak o kesin bir şey söyleyebilirdi. Belki de çocukçağız Luce'ün kocasıyla aynı dam altında yaşamaya dayanamamıştı. Sonuç olarak, bu anlaşmazlık mükemmel bir yakınlaşma bahanesiydi. Ama, hiç vakit geçirmeden harekete geçmek gerekti.

Öğleden sonra saat dörtte, Gérard arkadaşının kapısını çaldı. Zilin sesi kulağına geldi, fakat kapıyı açan olmadı. Bir daha çaldı, yumrukladı. Nafile. Ne Julien evdeydi, ne de annesi.

Gérard bu aksiliği hesaba katmamıştı. Bir basamağa oturdu, birkaç dakika bekledi. Fakat öyle heyecanlıydı

ki yerinde duramıyordu. Gidip sonra tekrar gelmek daha iyiydi.

Şimdilik, mağazaya uğramasına hiçbir engel yoktu. Joseph Tellier, otobüse Julien'le birlikte binmişti. Belki de bu ânî dönüşün sebebini kendisine o izah edebilirdi.

Merdivenlerden paldır-küldür indi, bir taksi çağırdı, mindere yaslandı, gözleri kapalı, elleri göğsüne yaslı, sükûnetle nefes almak için kendini zorladı.

İki yıldan beri görmediği mağaza yeniden yeşile boyanmıştı. Vitrini yün yumakları, bez kunduralar, sutyenler, örgü yelekler süslüyordu. Kapının iki yanında birer rafta, aşağılık iç çamaşırları duruyordu. İşinin başında bir tek tezgâhtar kız vardı. Elleri külrengi önlüğünün ceplerinde, suratı bir karış, kapının önünde duruyordu.

— «Bay Tellier burada mı?»

— «Hayır. yok. Bir iş mi konuşacaktınız?»

Gérard bir ân duraladı, sonra cevap verdi:

— «Evet, bir iş konuşacaktım.»

— «Ya, vah-vah!»

— «Ama, bekleyebilirim...»

— «Siz bilirsiniz. Tezgâhın yanında bir iskemle var, buyrun, oturun. Yalnız, bilmiş olun, gelmesi bir saat sürer.»

Gérard iki taş basamaktan mağazaya girdi. İçeride, bir kumaş, naftalin, toz kokusu vardı, insanın genzini tıkayordu. Mağaza loştu. Duvarlar, bakır saplı, etiketli siyah karton kutularla doluydu. Çok uzun olan tezgâh mağazanın üçte birini kaplıyordu. Gérard, kokudan dolayı bir cigara yaktı.

Demek ki Tellier bütün gününü bu yerde geçiriyordu. Bu kuyu gibi karanlık yerde, bu kekremsi küf kokuları içinde! Bu tozlu kutuları evirip çevirdikten, açıp kapadıktan sonra; tezgâhtar kızlara ağız dolusu küfür savurduktan, satıcıları madrabazca pohpohladıktan, bir köşebaşı

meyhanesinde birkaç kadeh içki içtikten, bozuk parasını saydıktan, kepenkleri indirdikten sonra, yorgun-argın, sersemlemiş bir halde, elleri kir içinde, evine dönüyor, azametli Elisabeth ona kapıyı açıyor, daha eşikte, ona dudaklarını uzatıyordu! Bu kız bu adamda ne bulmuştu da ona böyle sarılmıştı? Belki de bir sakat adam âcizliği, bir aşağılık adam bağlılığı...

İçeriye bir polis girdi, nöbet beklediği kadar orada kalsın diye emanet bıraktığı pelerinini aldı. Sonra elini kasketine götürdü, cakalı bir yürüyüşle çıkıp gitti. Bir köşeden öbür köşeye bir fare geçti.

Bundan sonra ortaya çöken sessizlik içinde, Gérard soluğunun gitgide daha sesli çıktığını duydu. Üzerine uyuşukluk çöküyor, eli, ayağı gevşiyordu. Davranması gerekti. Tezgâhtar kızı sorguya çekmeyi düşündü. Kız onun kim olduğunu bilmiyordu. Belki de Tellier'nin dükkânı idaresine dair bir şeyler çıtlatırdı. Fakat, Gérard «basit» insanlarla konuşmayı bilmezdi. Eşiğe yaklaştı. Acaba ne söyleseydi? Rastgele sordu:

— «Ben burada iki tezgâhtar var sanıyordum.»

— «Evet, öyle.»

— «Öteki hasta mı?»

— «Hayır. Ama, hasta sayabilirsiniz. Çünkü bütün işi ben görürüm.»

— «Peki, ama, o ne yapar?»

— «Ne yapacak, havyar keser!»

— «Bay Tellier buna ses çıkarmaz mı?»

Kız kendisini tersleyecek sandı.

Kız: «Ne münasebet!» dedi. «Bu erkek milleti avaz avaz bağırır da, püften bir sebep soluklarını kesiverir.»

— «Bay Tellier bu kızdan korkar mı?»

Tezgâhtar kız, cevap vereceği yerde, önlüğüne takılı bir toplu iğneyi aldı, kirli, cilâlı tırnaklarını ayıklamaya koyuldu.

Gérard patavatsızlık etti:

— «Bay Tellier hakkında bildiğiniz bir şeyler vardır herhalde, değil mi?»

— «Sizin ne üstünüze elzem?»

Kız, yumruklarını kalçalarına dayamış, ona bakıyordu. Gözkapakları, kuşkuyla kısılmıştı, burnu havadaydı. Tilki gibiydi.

Gérard: «Hiç» dedi. «Ama, anlamak istedim de!»

— «Benim burada işim alıcıya mal satmak; haber vermek değil. İzahat almak istiyorsanız, dönüp geldikleri zaman onlara sorarsınız!»

— «Dönüp geldikleri zaman mı? Beraberler mi ki?»

Tezgâhlar kız baltayı taşa vurduğunu anladı. Gérard'a kötü kötü baktı:

— «Bilmiyorum» dedi.

— «Neredeler?»

— «Bilmiyorum!»

Cezaya dikilmiş bir küçük okullu kız gibi, ileri-geri sallanıyordu.

Gérard omuz silkti. Mağaza müdürü ile tezgâhtarı arasında iş yüzünden bir anlaşmazlık vardı herhalde. Yahesaplarda bir tırtıklama olmuştu, ya da sosyal sigorta işlerinde bir yolsuzluk.

Böyle ufak-tefek işlere önem vermeye lüzum yoktu. Julien'in oturduğu binaya telefon ederse, zamanını daha iyi harcamış olurdu. Kapıcı, genç adamın eve dönüp dönmediğini kendisine söyleyebilirdi.

Mağazada telefon yoktu. Gérard, karşıki kaldırımda, sokağın köşesinde bir kahve görmüştü.

Tezgâhtar kız rafların bir başından öte başına gidip geliyordu. El çantasını koltuk değneği yastığı gibi kolunun altına sıkıştırmıştı.

Gérard: «Şuraya kadar gidip geleceğim» dedi.

— «Kim aradı diyeyim?»

— «Benim geldiğimi söylemeyin.»

Gérard iç çamaşırları yığınının üstüne beş frank para fırlattı, çabucak uzaklaştı.

Tam kahveye gireceği sırada, ürperdi, duvara yapıştı. Camın arkasında Joseph Tellier'yi, bir masanın başında, bir kadınla yan yana oturur görmüştü.

Biraz böyle bekledi, sonra ilerledi, bir daha baktı. Kendisini ne Tellier görebilirdi, ne de yanındaki kadın. Yüzlerinin dörtte üçü görülecek şekilde oturmuşlar, hararetli hararetli birşeyler konuşuyorlardı.

Birden, o yabancı kadın, elini Tellier'nin ensesine koydu, yüzünü ona yaklaştırdı. Yandan bakınca genç, zayıf görünüyordu; boyayarak irileştirilmiş gözleri vardı. Başı açıktı, sırtında, mağazadaki tezgâhtar kızın önlüğünün aynı bulunuyordu.

Tellier hiç oralı olmamıştı. Cigarasının dumanı saçlarının üstünde dalgalanıyordu. Kalın ensesinde, ateş alı tırnakalrıyla, o küçük pençe hâlâ yapışık duruyordu.

Heyecandan, Gérard'ın nefesi kesilmiş, dizlerinin bağı çözülmüştü. Bir arabalık kapısını siper aldı. Havasızlıktan boğulacak gibi oluyordu. Hem öfkesinden, hem sevincinden tıkanacak haldeydi.

Şimdi, öğreneceği kadar öğrenmişti. Tezgâhtar kızı sorguya çekmek, bildiğini söyletmek, onu itirafa zorlamak isterdi. Hızla bir davrandı, dayandığı yerden ayrıldı, bir adım attı, bir adım daha attı, mağazaya doğru koştu.

Tezgâhtar kız onu gülerek karşıladı:

— «Paranın üstünü mü almaya geldiniz?» dedi.

Gérard birşey söylemedi. Yalnız, kızın, yüzünde birdenbire bir endişe ifadesi belirdiğini, kapıya yaslandığını gördü. Acaba onu deli mi sanmıştı? Gérard yüzünü sıcak bir ter kapladığını hissediyordu. Soluk soluğa idi, ellerini karnına bastırmış, öksürüyordu.

— «Ne var? Ne istiyorsunuz?»

Gérard sert bir sesle: «Dükkâna gidin» dedi. «Sizinle konuşacağım.»

Boğuk boğuk çıkan kendi sesini kendi tanıyamadı. Tezgâhtar kız, hiç kabahati olmadığı halde, birdenbire öfkelenmişti. Aynı zamanda, oracıkta yere serilmek, bir köşede unutulup uyumak istiyordu.

— «Münakaşa edecek vaktim yok» dedi. «Siz Bayan Fonsèque'i tanır mısınız?»

— «Buranın sahibini mi? Evet.»

— «Ben onun oğluyum. Paul Tellier ile tezgâhtar kızı kahvede gördüm. İşin içyüzünü tahmin ediyorum. Ama, kesin bilgiye ihtiyacım var. Sorduklarıma cevap vermezseniz, sizi kapı dışarı ettiririm... Kapı dışarı!..»

Kız ahlat yeşili suratını iki yana çevire çevire, kekelercesine cevap verdi:

— «Benim bir şeyden haberim yok...»

Gérard: «Yalan söylüyorsunuz!» diye bağırdı. «Demin ağzınızdan o lâfı kaçırdıktan sonra, şimdi birşey bilmiyorum diyemezsiniz!»

Kızın bileğini pençe gibi sertleşen avucuna kıstırdı. Fakat kızın dehşete düşmüş yüzüne bakınca, kendini topladı, daha yavaş bir sesle devam etti:

— «Bana yutturmaya çalışmak boştur. İtiraf ederseniz siz kazançlı çıkarsınız. Susarsanız, tersine, cezasını çekersiniz. Bahane bulmak güç değil. Yerinizde kalmak istiyorsanız, bu sizin kendi elinizde. Sizi dinliyorum...»

Kendi icadına kendi de şaşıyordu. Ona, böyle konuşan kendisi değilmiş, kendisi hiçbir zaman böyle konuşamayacakmış, rüya görüyormuş gibi geliyordu. Serin bir hava cereyanı, şakaklarında biriken ter damlalarını buz gibi soğutuyordu. Kız hâlâ susuyordu.

Gérard sordu:

— «Beraber yatıyorlar, değil mi?»

Kız irkildi, aptal aptal Gérard'ın yüzüne baktı, ağzını açtı:

— «Hayır.»

Gérard bir parça eğildi, ona yaklaşmak, bakışlarıyla onu tamamen kavramak ister gibi yaptı:

— «Beraber yattılar, değil mi?»

— «Evet.»

Gérard, göğsünde müthiş bir sıkışma duydu. Yüz kızartıcı bir memnunlukla titriyordu. Karşısındakinin bir ters kelime söyleyerek zevkini bozmasından, kendisini aldatmasından korkuyordu.

— «Peki, şimdi?» diye alçak sesle sordu.

— «Şimdi kız onu parmağının ucunda çeviriyor.»

Gérard bıyık altından güldü:

— «Tellier'yi artık istemiyor mu?»

— «Tellier onu istemiyor.»

— «Ne zamandan beri?»

— «Evlendiğinden beri. Hattâ biraz daha öncesinden beri...»

Gérard'ın içini acı bir hayal kırıklığı kapladı. Fakat, Tellier'nin kalın ensesi, saç bitiminden kavramış o tavuk pençesi el gözünün önüne geldi.

— «Peki, öyleyse niçin o kahvede buluşuyorlar?»

Tezgâhtar kızın içi rahatlamıştı. Burun büktü:

— «Tellier'yi avcunun içine aldı da ondan. Beni sakatladın, diyor, rahim iltihabı oldum, diyor, birsürü masal okuyor, tedaviye ihtiyacım var, diyor; annemle babam beni sıkıştırıyorlar, diyor; para ister, diyor... Maksadı para sızdırmak...»

Gérard şimdi kızı kendi haline bırakmış, söylediklerini, sokağın gürültüsü kadar bile duymuyordu.

Tellier, Elisabeth'i aldatmış denilemezdi. Fakat bu aşağılık ilişki Tellier aleyhinde mükemmel bir delildi. Elisabeth, dükkân köşesinde kadın sıkıştıran bir âdi zam-

paranın koynuna girmişti. Elisabeth, kirli, namussuz bir yumurcağın artığına varmıştı. Elisabeth, bu suratı badanalı, saçları kirloz kızın kendisinden önce eriştiği sevgiyi dileniyordu. Bunlar, Elisabeth'in gururunu bir çırpıda yerlere serecek delillerdi. Kendisi, bu sayede dâvayı kazanabilirdi.

— «Bu kızın adı nedir?»

— «Marcelle Audipiat.»

— «Nerede oturuyor?»

— «Championnet Sokağında 40 numarada.»

Gérard cebinden bir küçük defter çıkardı, çabucak adı, adresi yazdı.

Tezgâhtar kız çantasını açmış, usulen, pudrasını tazeliyordu. Gérard, yazacağını yazdıktan sonra, kız sordu:

— «Benim söylediğimi haber vermezsiniz, değil mi?»

— «Söz veriyorum.»

— «Yerimde kalacağım, değil mi?»

— «Ona da söz veriyorum.»

Kız burnunu sildi:

— «Polis hafiyesi işi gibi bir şey!»

Gérard, kendine gelmeye başlayan, ıslanmış köpek gibi aksırıp tıksıran, hınkıran bu kıza hayranlıkla karışık bir tiksintiyle bakıyordu.

Tellier her ân gelebilirdi. Gitmeliydi. Fakat halinden o kadar hoşnuttu ki daha şimdiden eve dönmek istemiyordu.

Artık, Julien'le Luce'ün gönül maceraları onu yarı yarıya daha az ilgilendiriyordu. Vigneral'in her akşam Toc-Toc Bar'da vakit geçirdiğini hatırladı. Gérard, bu yere hiç adım atmamıştı. Fakat kendisine bunca faydalı, umulmadık şeyler kazandıran bir günü müstesna bir şekilde bitirmek ihtiyacını duyuyordu.

* * *

Toc-Toc Bar'ın salonu yaşlı kadınların boyanmasına elverişli bir ışığa gömülüydü. Köşede, bir Zenci, ölü ellerine benzeyen iri elleriyle, piyano çalıyordu.

Tina, mavi yakalı bir beyaz ceket giymiş, kulağı hizasına kaldırdığı kapla kokteyl çalkalıyor, damlasını bile hesaplarcasına kadehleri dolduruyor, müşterilere sesleniyor, garsonu azarlıyor, paraları toparlıyordu.

Saat henüz yedi olduğu halde bütün iskemleler doluydu. Vigneral, dipte bir masaya oturdu. Tina, parmaklarının ucunu titreterek bir selâm verdi. Piyanist, yiyecek gibi dişlerini göstererek ona gülümsedi, başını sallayarak pedale bastı. Garson masaya yaklaştı.

— «Bir gin-fiz, bayım?»

— «Bir de sandiviç.»

Hafif bir şey yemek niyetindeydi. Sonra barın kapanmasını bekleyecek, kalorifer kokulu bir otel odasında Tina ile geceleyecekti. Bu programın inceden inceye düzenliliği onu sıkıyordu. Ama, bu duman, gürültü dolu bara, bu alcalı-bulacalı kıza ihtiyacı vardı. Ancak bu sayede sersemliyor, avunuyordu.

Bugün, hayatının en büyük çamını devirmişti. Halbuki hesapsız hareket etmiş de değildi. Olay şeytanca bir sadelik içinde geçmişti.

Vigneral, o günkü simsarlık gezmesini bitirdikten sonra, Gérard'ı görmeye gitmişti. Gérard biraz önce sokağa çıkmıştı. Marie-Claude onu salona almıştı.

Orada, bir saat kadar, arkadaşça çene çalmışlardı. Sonra, Marie-Claude, durup dururken, ona, sınıfının geçen yıl toplu halde çekilmiş bir fotoğrafını göstermek istemişti.

Genç kızın odasına girmişlerdi. Vigneral bu sade döşeli, aktör portreleriyle süslü, lâvanta değil, belli-belirsiz pomatla pudra kokan tertemiz odayı tanıyordu.

Bir koltuğun koluna oturmuştu. Marie-Claude bir çek-

me açmış, tıklım-tıklım kurşunkalem, lastik, kartpostal, kumaş örnekleri dolu bu çekmeden bir fotoğraf çıkarmıştı. Fotoğrafta, kısrak suratlı bir bayanın etrafına toplanmış, arka arkaya iki sıra olmuş, çirkin çirkin birsürü küçük kız görülüyordu.

— «Beni görüyor musunuz?»

— «Hayır.»

— «En yukarıdayım. Şu gözlüklü küçük kızın yanında...»

— «Babasız çocuk doğurmuş katil kız suratlı bu yumurcak siz misiniz?»

— «Bundan bir yıl önceki ben. O zamandan beri değişecek vakit bulamadım herhalde!»

Marie-Claude, Vigneral'in omzundan doğru eğilmiş, gülüyordu.

— «O yıl nekadar eğlenmiştik! Matematik dersine Cuissard geliyordu. Bir gün, sokaktan, şarkı söyleyerek bir eskici geçti. Mathilde Cohen haykırmaya başladı, «Babam geçiyor, onunla konuşacağım!» diye tutturdu. Matmazel Cuissard deli olacaktı! Bir keresinde de...»

Lise hâtıralarını anlatmaya başlayınca çenesi açılıyordu. Teneffüse çıkmış bir öğrenci oluveriyordu.

Vigneral garip bir izlenim içindeydi, kendini kızlar teneffüshanesine düşmüş bir büyük sınıf talebesi gibi görüyordu. Kendisine ansızın yükletilen bu «yırtıcı kurt» durumunu beyeniyordu. Marie-Claude hâlâ konuşuyordu, konuşurken de nefesi tehlikeli bir masumlukla onun yüzüne çarpıyordu.

Fakat birdenbire, Vigneral, genç kızın, konuşurken aklı başka yerde olduğunu seziverdi. Kendi aklı da, onun anlattıklarında değildi. İkisinin zihnini de aynı fikir çelmişti.

O zaman, Vigneral, bir densizlik ettiğini bile bile, fa-

kat gene de zevkli bir duygu içinde, genç kızın önce bir elini, sonra öteki elini tutmuştu.

Marie-Claude susmuş, ürkmüş, yanakları al al olmuştu. Dişleri, ağzının lâtif boşluğunu belli edecek şekilde aralık kalmıştı.

Vigneral, yüzünü bu hazırlanmış yüze yaklaştırmıştı.

Öpüşmenin yaklaşmasıyla büyüyen, yeşil su gibi, aydınlık bir ürpertiyle şekil değiştiren güzel gözlerden gözlerini ayırmadan, bu yumuşak çocuk tenini, önce çenesinden, sonra yavaş yavaş yükselerek yanağından, sonra dudaklarından öpmüştü.

Marie-Claude, dudaklarını sâf bir çekingenlikle, büzmüş, onun aç dudaklarına, nefesini tutarak, hafif bir solukla, ılık bir dudak boyası kokusu duyurmuştu.

Vigneral, kolları arasındaki vücudun tepeden tırnağa titrediğini hissetmişti. Marie-Claude, onun kolları arasından sıyrılır gibi olduğu zaman, boynunu büken bir kuş gibi, başını onun omzuna saklamıştı.

Vigneral, o ânda, kendi kendisiyle elbette iftihar etmişti. Hattâ yarım saat sonra Marie-Claude'dan ayrıldığı zaman bile, bu maceradan memnuniyetsizlik duymuyordu. Ama şimdi, yaptığı işin yol açabileceği kötü sonuçları enine-boyuna ölçebiliyordu. Toy bir küçük kızı okşamanın vereceği kısacık zevk uğrunda, çapraşıklıklarla dolu bir ağa yakalanmıştı.

Marie-Claude'la yatıp kalkmak mı? Bunu akla getirmek abesti. Hafiften okşamalar, aperitif yerine geçecek küçük öpücükler, yalvaran bakışlar? Bunda da fayda görmüyordu.

Bir genç kız sevgisinin karşılıksız çek olduğuna öteden beri inanmıştı. Bu genç kızlar, insanı, daha başka işte kullanmalarında fayda tasavvur edilebilecek bir sâflıkla idare ederler, sonra en heyecanlı ânınızda, haysiyetleri rencide olmuşçasına bir yarım-sol hareketiyle sıvışırlardı.

Bir tek hal çaresi vardı: Marie-Claude'u bir daha görmemek. Ama, bu da pek yazık olurdu, çünkü Vigneral kızı pek ağzına lâyık görüyordu.

Aslına bakılırsa bu işler, Tina'dan bıktığı için olmuştu. Bu isterik kadına ancak yatakta katlanabilirdi. Vigneral onun, tezgâhın arkasında, kuklacı elinde sarsılan kukla gibi kıvranışına baktı. Biraz sonra yanına gelecek, ya bir falcı kadına gidip fala baktırdığını, ya bir arkadaşının iskambil falı açtığını, ya da rüyada, bir gübre yığını üstünde gezinen çıplak kadınlar gördüğünü anlatacaktı. Ne zavallı şeydi!

Yakın masalardan birinde, miyop bakışlı. geçkince, sarışın, dudakları bezgin ifadeli bir kadın yeşil bir kokteyl içiyordu. Belli bir şey... Birini bekliyordu.

Vigneral bundan hüzünlendi. Hayatın onun gözündeki özeti, hepsi hoşuna giden, bazıları üzerinde durduğu, yaklaşamadıklarının hepsine karşı istisnasız hasret duyduğu bir kadınlar geçidiydi. Kadınlar dağıtılırken hakkı yenmiş gibi bir boynu büküklüğü vardı: Sofrada, yanında oturanın tabağına hasetle bakar gibi bir şey.

Gérard ona: «Senin asıl doymayan tarafın, gözlerin» derdi. Gérard haklıydı.

Vigneral, arkadaşını hatırlayınca, aklına gene Marie-Claude geldi. Kendisi ayrıldıktan sonra, onun mahçup, şaşkın halini tasavvur etti.

Genç kıza telefon edeceğine söz vermişti. Edecek miydi? Hayır. Ertesi günü olmayan bir çocukça işti bu.

Bir parça hafiflemiş bir vicdan azabıyla, göğsüne yaslanmış olan o hafif başı, ceketinin koluna yapışmış o ufacık elleri hatırladı. Genç kızı öpmesi kâfi gelmişti, artık ona karşı istek duymuyor gibi geliyordu; fakat içinde bir nevi kardeşçe şefkat, bir acıma vardı.

Gözleri dalgın, alnı kırışık, önündeki cin-fizin köpüğünü çekerken, daha ilk yudumda, az kaldı boğulacaktı.

Gérard bara girmiş, ona doğru ilerliyordu. İlk anda, arkadaşının meseleyi haber aldığını, kendisiyle kavga etmeye hazırlandığını sandı. Ama, kim haber vermiş olabilirdi ki?

Gérard, sükûnetle masanın başına oturdu, aynı içkiyi ısmarladı. Vigneral sordu:

— «Daha yemek yemedin mi?»

— «Hayır.»

— «Eve uğramadın mı?»

— «Hayır.»

Bu cevap içini rahat ettirdi.

— «Nereden aklına esti buraya gelmek?»

— «Sadece seni görmek istiyordum.»

Eh! İşler yolunda gidiyordu. Tehlikeyi atlatmış olmak kanaati ona arkadaşına karşı yeniden bir yakınlık duyuruyordu. Gérard'ın varlığı onu Marie-Claude'a daha yaklaştırıyor gibi geliyordu.

«Bu akşam Marie-Claude'u görecek. Belki buluştuğumuzu ona söyleyecek...» diye düşünüyordu

— «Ben de seni görmek istiyordum» dedi. «Ama, bir zamandan beri seni evde yakalamak kabil değil.»

Gérard memnun bir ifade ile bıyık altından gülüyor, cılız, uzun parmaklı ellerini biribirine sürtüyordu.

— «Sebebi var, şu aralık pek meşgulüm.»

— «Çalışıyor musun?»

— «Evet.»

— «Edebiyat işleri mi?»

— «Gibi bir şey...»

İlâhi Vigneral! Bir bilseydi! Bir bilebilseydi! İçindeki sır Gérard'ı rahatsızlık verecek kadar sıkıştırıyordu.

Başını salladı, mendiliyle yüzünü sildi. Bu salonda gereği kadar kalabalık, gereği kadar gürültü yoktu. Her zaman nefret ettiği bu şeyleri, garip bir hissin sevkiyle, bugün arzu ediyordu.

Önüne getirilen sandiviçin içi murdar bir Rus salatasıyla doluydu. Cin-fiz gırtlağını tırmalıyordu. Duman gözlerini yakıyordu. Kendini zorluyor: «Hepsi mükemmel, mükemmel» diyordu.

Saat galiba sekize geliyordu. Çünkü müşteriler kafile kafile gidiyorlardı. Bara perçinlenmiş gibi oradan ayrılmayan iki müşteriden başka içeride kimse kalmayınca, Tina ceketini çıkardı, gençlerin yanına geldi.

— «Tanışmıyor musunuz? Bay Gérard Fonsèque, Matmazel Tina.»

Vigneral, onları biribirine tanıtmak zorunda kaldığı için fena halde öfkelenmişti. Gérard'ın tenkitçiliğinden ürküyordu. Bu iktidarsız fikir adamı hangi kadını beyenebilirdi ki? Hiç şüphe yok, Gérard, onun bu kadınla olan ilişkisini Marie-Claude'a anlatacaktı. Hem de kimbilir ne tâbirlerle! Ama, mademki genç kızı bir daha görmek istemiyordu, bundan daha mükemmel bahane bulunabilir miydi? Ne de olsa, Tina'nın yanlarında oturması sinirlerini bozuyordu.

— «Artık müşterin kalmadı mı?»

— «Hayır, canımın içi.»

Vigneral, Gérard'ın yanında kendisine «canımın içi» diye hitap edilmesine son derece içerlemişti.

Gérard, mültefit bir eda ile: «Bu sizinki de epey yorucu bir zanaat olsa gerek» dedi.

Vigneral'in içinde kahpelik sezdiği bu iltifata Tina cevap verdi:

— «Maalesef öyle, efendim. Üstelik de her çeşit insanla temas etmek durumundayım. *Darling* bana sizin yazı yazdığınızı söyledi. Burası sizin için mükemmel bir inceleme alanı olabilir!»

Vigneral tırnağı tersine dönmüş gibi ürperdi. Besbelli bir şeydi, Tina kıvrak tavırlarıyla, sohbetinin tatlılığı ile

Gérard'ın gözlerini kamaştırmak istiyordu. Feci bir şeydi bu!

Tina devam etti:

— «Barda oturan şu ihtiyarı görüyor musunuz? Her hafta bir kötükadın bulur, onu otele götürür, eline bir cetvel tahtası verir, burnuna hafif hafif vurdurur; burnu kanayıncaya kadar. Sonra, burnunu siler, kadının eline para verir, savar. Sonra bir de Bay Piédouche'umuz var. Büyü hakkında bir şeyler yazmıştı. Büyü konusunu herhalde merak edersiniz, değil mi?»

Vigneral: «Çocuğu rahatsız etme, canım» dedi.

— «Sen de ne zaman büyüden, sihirden bahsedilse yan çizersin. Bu adamdan daha maddi insan olmaz, efendim. Yazık, bukadar da okumuş!»

Gérard gözlerini genç kadından ayırmıyordu. Onun bukadar bayağı, bukadar sersem oluşu çok hoşuna gidiyordu. Vigneral'den de, kâinattan da öç alıyormuş gibi bir izlenim duyuyordu.

Arkadaşı bu kadınla yatıp kalkıyordu. Aynı kadınla daha başkaları da yatıp kalkıyorlardı; yatıp kalkacaklardı da. Bu kadının peşinde dolaşarak, onu zorlayarak vaktini ziyan edecek bir kimse daima olacaktı. Onun aşıladığı duygularla verebileceği tek mükâfatın değeri arasındaki nispetsizlik gülünçtü. Aşk, adamını doyurmazdı. Bunu ileride kullanmak için, bir tarafına not etmeliydi.

Tina, beyenileceğine emin, bir gizli tarikat rahibesi gibi muammalı bakışlarla, öbür dünyadan geliyormuş gibi bir sesle konuşuyordu:

— «N'aparsınız! Öyle şeyler var ki inkâr edilemez. Manyetizma, gizli fikirleri okuma hüneri. Bir Kekette var, tanıyor musunuz? Daire çizip hüddam çağırma âyinleri yapıyor. Gitmek ister misiniz? Bir yolunu bulurum...»

Gérard şöyle düşünüyordu:

«Bir barda, düşük bir kadının yanında oturuyorum,

annemle kız kardeşim benim nerede bulunduğumu bilmiyorlar.»

Bu hal, onun düşünebileceğinden daha iğrençti. Büyük bir itina ile, acayip hâtıralar biriktiriyordu.

Vigneral'in yüzündeki öfkeli ifadeyi gördü. Tina'nın, ona iltifat etmesine kızmış olacaktı her halde. Bu profesyonel kadın avcısını kıskandırmak eğlenceli bir şeydi. Kibarca bir eda ile cevap verdi:

— «Bu dediğiniz şey beni pek ilgilendiriyor. Vingtras, Stanislas De Guaita, Eleanora Zagün!.. Hüddam daveti son derece meraklı bir hünerdir. Huysmans'ın *Là-bas* adlı eserinde bir hüddam çağırma sahnesi vardır ki müthiş gerçekçi bir şeydir!»

Vigneral homurdandı:

— «Bu sefer, seni çağıran bir müşteri çıktı!»

Gérard'la arkadaşı bar kapanıncaya kadar oturdular. Sonra, Tina ile birlikte, civardaki bir gece barına gittiler. Orası sabahın üçüne kadar açıktı.

Gérard iki «cin-fiz mezon» içtiği için çakır keyifti. Fakat perişan fikirleri arasında, gene de büyük bir sevinç içindeydi.

«Yarın... Yarın...» diye düşünüyordu.

Tavana bakıp gülümsüyor, duvarlara bakıp gülümsüyordu. Tina onu pek şirin buluyor: «Bana anlattıkları gibi değilmiş» diye düşünüyordu.

Gérard dans bilmediğini söylemişti ama, Tina onu pistin ortasına kadar sürüklemişti. Bu tam-tam ahengini, bulanık bir ışık altında acayip ifadeler almış bu çehreleri, bir kan kuyusu çevresindeymişler gibi biribirine sarılıp sarılıp ayrılan bu vücutları sonradan sık sık hatırlayacaktı.

Tina'nın yüzü, devrik, alttan ona bakıyordu. Gérard, ince robun altından, kızın göğüslerinin, bacaklarının birer hayvan gibi kıpırdadığını hissediyordu.

Tina gülüyordu. Boyalı dudaklarının bir ucunda bir altın diş pırıldıyordu. Vigneral'in önünden geçerlerken: «Hello!» diye sesleniyor, beriki, məhzun bakışlı kırmızı yüzünü onlara çeviriyordu.

Caz sustuğu zaman Gérard kusma ihtiyacı duydu. Dönüp masaya geldi. Alnından akan terler gözlerine doluyordu. Kulakları uğulduyordu. Karnında sancı vardı.

Tina, Vigneral'e abanmış, bardağının dibindeki içkiyi bir saman çöpüyle öttüre öttüre içiyordu. Gérard, genç kadının boynunda mor bir tırmık izi gördü.

Birinin: «Gérard, Gérard» diye seslendiğini duydu.

Kırlıkta, uzaktan gelen bir ses gibiydi bu. Alnını ateş gibi yanan avuçlarına dayadı.

Onu bir taksiye atıp götürmek zorunda kaldılar.

V

ERTESİ gün Gérard eve ancak akşamın sekizinde döndü. Paltosunu çıkarırken Luce'ün gülüşünü duydu; o zaman, annesinin, Luce'le kocasını akşam yemeğine davet etmiş olduğunu hatırladı.

Gérard geç kalmıştı, ev halkı onu beklemeden sofraya oturmuştu. Kapıyı açtı, selâm verdi, ortadan bir özür diledi, içinde koyu, ılık bir çorba bulunan tabağının başına geçip oturdu. Başı eğik, bakışları dalgın, ne yaptığının farkında değilmiş gibi yiyordu.

Aklı tamamen o gün ikindi üstü geçen olaydaydı. O yüzün asil, üzgün ifadesi, «Biliyordum» diyen o sesin biteviye ahengi hâlâ zihnindeydi. O ne dediyse Elisabeth hep aynı sakin cevabı vermişti. Bu bildiklerini nereden öğrendiğini sormamıştı. Tellier'nin metresiyle buluşmakta devam edip etmediğini sormaya teşebbüs etmemişti. Halbuki Gérard, bu noktayı açıklamamaya özen göstermişti. Elisabeth kocasının özel hayatına burnunu soktuğu için ona sitem bile etmemişti. Yalnız: «Biliyordum zaten» demekle yetinmişti.

İyi ama kimden öğrenmişti de biliyordu? Yoksa Tellier evlendiklerinin ertesi günü bunu itiraf mı etmişti? Ya da Elisabeth, meseleyi dolayısıyla mı öğrenmişti? Sonra, mademki biliyordu, nasıl oluyordu da hâlâ onunla yaşamayı göze alıyordu? Joseph Tellier'nin, Elisabeth'i hisleriyle kendine bağlaması mümkün müydü? Kardeşinin

bütün hareketlerine o iğrenç ihtiyaç mı hâkimdi? Onun gözünde, iradeyi elden alan cinsî ihtirastan başka hiç bir seyin hükmü yok muydu?

Gérard buna inanamıyordu. Elisabeth'i işinden çıktıktan sonra yakalayıp götürdüğü o külüstür kahvede sahne uzun sürmemişti. Gérard, şimdi bile, kahvenin döşeme taşları üstündeki tahta kepeklerini, bakır çember çevrili mermer masaları, karşısında oturan, gözle görülmez bir duvara yalsanıyormuş gibi dimdik, dümdüz, sert yüzlü Elisabeth'i görür gibi oluyordu.

Bu derece büyük bir çöküntüye uğramış olmak ona elem veriyordu, onu öfkeden kudurtuyordu. Çevirmek istediği iş bozulmuştu. Ümitleri mahvolmuştu. Elisabeth bu akşam Tellier ile konuştuğu zaman, yaptığı teşebbüs belki de alay konusu olacaktı. Yeni baştan yalnız kalmıştı. Silâhları, bir rüyada gibi, elleri arasında kırılıveriyordu.

Okadar yeis içindeydi ki, çevresindeki konuşmalara dikkat bile ettiği yoktu. Annesi Aucoc'ları bu akşam yemeğe davet etmekle iyi bir şey yapmamıştı. Gérard bugün kabil olduğu kadar az insan yüzü görmek, kabil olduğu kadar az insan sesi duymak istiyordu. Bir tek yüz, bir tek ses ona yetiyordu. Kabartma bir yüze benzeyen o yüz; kardeşinin sesine benzeyen o «Biliyordum zaten» sesi!

Gérard aklını başına topladığı zaman, tabağının değiştirilmiş olduğunu, şimdi, yanında Rus salatasıyla et yemekte olduğunun farkına vardı. Toc-Toc Bar'ı hatırladı, salçalı artıklarla dolu sandiviçi hatırladı, ortasından ikiye bölünmüş solucan gibi kıvranan Tina'yı, Vigneral'i hatırladı... O sırada mesuttu. Hedefe varmasına biriki adımlık yolu kaldığını sanıyordu.

Bn. Fonsèque: «Dün akşam Gérard eve kaçta geldi, biliyor musunuz?» dedi. «Sabahın üçünde.»

Aynı zamanda, sitemli, gururlu gözlerle oğluna baktı.

Luce bir kahkaha attı:

— «O! şimdi de gece barlarına mı gidiyorsun? Sefahat arkadaşın kim, öğrenebilir miyimz?»

Annesi: «Vigneral» dedi. «Gérard bu oğlanla oldu muydu içim hiç rahat değil!»

Marie-Claude'un bıçağı, elinden düşmüş gibi, tabağına çarptı.

Luce itiraz etti:

— «Asma Yaprağı'ndan şikâyet etme, çok cici çocuktur. Son zamanlarda pek güzelliği üstünde.»

Marie-Claude başını kaldırmadı. Zaten ufacık olan bir ekmek parçasını, birdenbire, ikiye bölmekle meşgul olmaya başlamıştı.

Tellier, gelişi-güzel lafa karıştı:

— «Van Gogh'un ilk yaptığı resimlere pek benziyor. Öyle değil mi, Marie-Claude?»

Genç kızın yanakları kızardı. Sonra herkes hep birden konuşmaya başladı. Luce'ün sesi hepsininkinden çok çıkıyordu. Yapmacık hareketler yapıyor, başını arkaya devirip gerdanını şişiriyordu. Julien'in habersiz gidişi ona pek dokunmuşa benzemiyordu. Belki de kocasına bir şey belli etmemek için hislerini gizliyordu. Sanki bu süs budalası, iddialı, sersem şişko herhangi bir şüphe beslemek kabiliyetindeymiş gibi!

Daha sonra, seyahatlerden laf açıldı. Paul Aucoc, daima fotoğraflarla dolu cüzdanını karıştırıyordu. Minos'un tahtında otururken çekilmiş bir fotoğrafı vardı, onu arıyordu. Luce, onu değil de, ağzı hayretten bir karış açık bir Rus köylüsüne yaprak cıgarası ikram ederken çekilmiş olanı göstermesini istiyordu. Elden ele bir negatif resim dolaştı, lâmbaya tutup baktılar.

Bn. Fonsèque: «Evet, evet, görüyorum a canım...» diyordu.

En sonunda, sofra halkı hep birden kalktı, kahveyi salonda içmek için oraya çekildi. Gérard, can sıkıntısı içinde, dalgın, mağrur, en geriden geliyordu.

Annesi: «Bu çocuk pek cılızlaştı» diye sızlanıyordu. Sonra ona döndü: «Yavrucuğum» dedi, «saat sekiz postasıyla sana bir mektup geldi. İçeride duruyor. İstersen git al.»

Gérard hemen koştu; bu bahaneye pek memnun olmuştu.

Mektup, kitabevlerinden gelmiş prespektüslerle beraber bir tepsi içine konulmuştu. Gérard, zarfın üstündeki yazının Julien'in yazısı olduğunu gördü, zarfı yırttı. İçinde zayıf bir ümit vardı. Elisabeth'in meselesinde uğradığı yenilgiyi belki bu mektup avuturdu.

Fakat daha ilk satırlarda hemen telâşlandı. Julien, kısa bir iki cümleyle, Londra'ya gittiğini haber veriyordu. Kendisine bahsettiği o öğretmenlik işi onu orada beklemekteymiş.

«Bu mektubu aldığın zaman ben İngiltere yolunda bulunacağım» diyordu.

Bu kararının âni bir karar olmadığını, bu işi uzun uzun düşündükten sonra yaptığını, bu sayede, kendisi için olduğu kadar başkaları için de üzücü olan bir hale son vermiş olacağını da söylüyordu.

Hepsi bukadardı; ne zaman döneceğinden hiç bahis yoktu. Adres diye de bir şey yoktu. Mektup kâğıdının üstünde, yazıldığı yer olan gar lokantasının başlığı vardı. Bir de hamiş eklemişti. Luce'den, Aucoc'lardan özür dileyordu.

Gérard kâğıdı katladı, cebine koydu. Bu son darbe, uğradığı akametin acısını artırmıştı. Her iki işte de kaybediyordu. Önce Elisabeth, arkadan Luce, onun gerdiği ağlardan birkaç saat içinde kurtulmuşlardı.

Baştan başlamak gerekiyordu; ya da herşeyden vaz-

geçmek. Çünkü kuvvetlerin eşit olmadığı bu savaşa yeniden girmeye asla cesaret edemiyecekti. Uğraşmaya hiç mecali kalmamıştı, uyduracak sebep de kalmamıştı. Kanı beynine hücum ediyor, kulaklarını uğuldatıyordu. Gözlerinde tam gözkapaklarının üstünde bir acı vardı.

Julien niçin kaçmıştı? Elisabeth kocasının kendisini aldatmasını niçin kabul ediyordu? Kendi mantıklı tahminleri hep niçin yanlış çıkıyordu?

Her iki taraf da kahpelik etmişti. Arkadaşı kahpelik etmişti, çünkü gülünç olmaktan korkmuştu. Kız kardeşi kahpelik etmişti, çünkü geceleri ona fazlasıyla zevk veren bir erkekten vazgeçememişti. İkisi de, ellerindeki tatmin edici küçük vasıtaya dört elle sarılıyor, açıkça maceraya atılmanın tehlikesinden korkuyordu.

İnsan, kaybettiği şeyin ne olduğunu bilir ama, kazanacağı şeyin ne olacağını bilemez! Kendisi de kalkmış, bu miskinler hesabına çalışıyordu! Onlara hiç de lâyık olmadıkları bir gelecek hazırlayacağım diye didiniyordu.

Bu dünyada, onun anladığı şekilde yaşama kabiliyetinde insan yok muydu? Dünya, alışkanlıklarına korkak korkak yapışan taşlaşmış varlıklardan mı ibaretti? Araştırma zihniyeti, vakar, cesaret ebediyen ölmüş müydü?

Ama, belki de Julien evlilik müessesesine fazlasıyla saygı gösterdiği için buna karşı açıkça hücuma geçmek istemiyordu. Hata ediyordu. Evlilik haddizatında saygıdeğer bir şey değildi Dengi dengine bir evlilik saygıdeğer olabilirdi, çünkü insan saadetinin şekillerinden biriydi. Buna karşılık, evlilik çirkin, hayvanca, miskin bir şeyse, hattâ bu evlilerin menfaati namma onu yıkmak gerekti.

Bitişik odadan, Gérard'm kulağına sesler, kahkahalar geliyordu. Âşığının süklüm-püklüm gidişini haber alınca, acaba Luce ne diyecekit? Herhalde rahat nefes alacaktı, çünkü onun da ötekilerden kalır yeri yoktu.

«Âşıkdaşlık, muayyen bir haddi aşmadıkça...» diye düşünüyordu. Kadınların, ilk rastgeldikleri erkeğe bütün vücutlarıyla teslim oldukları halde komşulara meleklere has bir sâflıkla dolu fikirlerini ithaf edişleri ne harikulâde bir kabiliyetti!

Kafasında fikirler perişanlaşmaya başlıyordu. Bir aralık bu perişanlık o hale geldi ki, ansızın, çıldırmaktan korktu.

Bu bir kere daha böyle olmuştu. O akşam, metafizik kursundan eve döndüğü zaman aynanın karşısına geçmiş, alçak sesle kendi kendine sormuştu.

«Sen kimsin?» demişti. «Adının Gérard Fonsèque olduğuna emin misin? Çevrende yaşayan, senin annem, kız kardeşlerim dediğin yaratıklar senin nen oluyorlar?»

Bugün gene buna benzer bir hezeyanın pençesindeydi; yalnız, bu seferki daha da tehlikeliydi, çünkü bunun sebebini biliyordu.

Gérard, karşısındaki tek gözlü dolgu geyik kafasına, portmantonun çivilerinde asılı paltolara bakıyordu. Onları tanımıyor, kendini tanımıyor, bundan acayip bir haz duyuyordu.

Biraz sonra, daha sakinleşti, şaştı. Yeisinin arasında, belli belirsiz bir sevinç bir geçit açmıştı. Sanki Julien'in gidişi en gizli düşüncelerine bir karşılıktı! Sanki, kurduğu tuzağın boşlukta kapanmasını öteden beri istemiş gibiydi.

«Luce'le benim aramda bir erkek eksildi! Bir erkek eksildi! Ne yazık!» diye düşündü.

Kalktı, koridordan geçti, salonun kapısını açtı.

Luce o sırada Paul'e: «Bir kahve daha içme» diyordu, «zaten uykusuzsun...»

Gérard: «Yorgunum, yatacağım» dedi.

Odasına çekildikten sonra, hâlâ, salondan gelen sesleri duyuyordu. Paul'ün uykusuzluğunu tartışıyorlardı.

Gérard geceyarısı onun uyanışını, uyku sersemi seslenişini tahayyül etti. Yorgun, kırık-dökük, sarsak vücutların kımıldanışlarını tahayyül etti. Bir arada dinlenme halinin hayvanlara has sadeliğiyle, iki yaratık arasında vücuda getirdiği birliğe karşı savaşabilir miydi? Bir arada yenilen yemeklerin, tenin bir arada maruz kaldığı aşağılık zaruretlerin yol açtığı ortaklıkla savaşabilir miydi?

Birden, Luce'ü de, Elisabeth'i de, balçığa gömülür gibi içine daldıkları tatsız-tuzsuz hayattan çekip çıkarmak iddiasını gülünç buldu. Kendisini, geçen yolcunun peşine takılıp onun etrafında döne döne, zıplaya zıplaya havlayan, yorulup harap olan fino köpeğine; ötekileri de, bu boşuna gayretin farkında bile olmadan yürüyüp giden o yolcuya benzetti.

İnsanın kendi dışında yapacağı her teşebbüs nafileydi. Her ferdin kendi yalnız hayatında başkalarının yalnız hayatına açılmış pencere yoktu. Herkes sırf kendisi için yaşamakla yetinmek zorundaydı.

Oda, pencereleri açılıp, havalandırılmıştı. Gérard çabucak soyundu. Çocukluğundan kalma bir âdeti vardı, çoraplarını çıkarmadan yatardı.

Daha yatağa girer girmez, salonda kalmadığına pişman oldu. Acaba şimdi ne konuşuyorlardı? Onu mu konuşuyorlardı, acaba? Yoksa Julien'i mi?

Birdenbire, boğazı sıkılır gibi oldu, üzerine bir uyuşukluk çöktü, içinden ağlamak geldi. Başını yastığa koydu, uyumak istedi. Hiçbir şey düşünmek istemiyordu. Rüya görmek istemiyordu. Yalnız, uyumak istiyordu.

Bir müddet sonra uyku bastırdı, ağzı açık, daldı. Söndürmeyi unuttuğu lâmba, yaralı yüzünü andıran çökük avurtlarını sabaha kadar aydınlattı.

VI

BN. Fonsèque, kapının dışından sordu:

— «Seni rahatsız etmiyorum ya?»

Gérard: «Ediyorsun, elbette,» diye cevap verdi.

Ama, annesi kapıyı itmişti bile. Odanın karanlığından, içeriyi seçemedi. Eşikte durdu. Ortalık güpe-gündüz olduğu halde, pancurlar yarı aralıktı.

Gérard, bir eli ensesinde, yatağına uzanmış, robdöşambrının aralanmış eteklerinden, eski pijaması meydanda, ağır ağır cıgara içiyordu. Yatağında kahvaltı etmişti. Bir iskemlenin üstünde, tepsi içinde, boş bir fincanla, bal artıklı bir küçük tabak duruyordu.

Bn. Fonsèque: «Elisabeth gelmiş, seni görmek istiyor» dedi.

Gérard bir sıçrayışta ayağa kalktı.

— «Ne?»

— «Seni görebilmek için, işine gitmemiş.»

Kadının sesi garip şekilde titriyordu. Derken, sızlanır bir ahenk aldı:

— «Gene ne oldu aranızda?»

Gérard toparlanıyor, pencereyi aralıyor, beceriksizce hareketlerle pancuru katlıyordu:

— «Hiç... Hiç, emin ol.»

— «Peki, niçin geldi, öyleyse?»

— «Bilir miyim ben?»

Böyle demekle beraber, gene de annesine arkasını dö-

nüyordu; dışarıdan giren aydınlıkla, yüzündeki telâşlı, aksi ifadeyi görmesinden korkuyordu. Elinden geldiği kadar sükûnetle ilâve etit:

— «Çağır, gelsin.»

Fakat annesi yerinden kımıldamıyordu: Kollarını iki yanına sarkıtmış, yalvaran bir ifadeyle dolu yüzünü ileri doğru uzatmıştı.

— «Makul olacağına söz ver...»

Gérard, parlamasıyla sönmesi bir olan bir öfkeyle, kendine geldi:

— «Makul mü? O da ne demek? İyi ama, neden korkuyorsun, allahaşkına? En küçük olayı facialaştırmaktan zevk alıyorsun!»

— «Evlenmesinden önceki son konuşmanızı bilirsin ya...»

Gérard kızardı: «Eski hikâye!» diye bir şey mırıldandı.

Annesi başını sallayarak çıktı.

Gérard, zihninin gitgide artan perişanlığını gidermek için duvara dayandı, gözlerini yumdu. Kız kardeşi acaba ondan ne istiyordu? Bu işlerle uğraşmaktan bıkmıştı. Elisabeth nekadar hücum ederse etsin, karşılık vermekten kaçınacaktı.

Bu kararı verince biraz ferahladı, buna kendi de şaştı. Sanki bulduğu bu çare onu her türlü saldırıştan koruyacaktı, bir daha da hiçbir şey onu üzmeyecekti.

* * *

Elisabeth odaya girdiği zaman Gérard hiç istifini bozmadı.

Elisabeth yağmurluğunu çıkarmamıştı. Başında ensiz kenarlı bir şapka vardı, hasta gibi solgun yüzü meydandaydı. Dudaklarında boya yoktu, kızarmış gözkapaklarının altında, gözleri bıçak çeliği gibi pırıldıyordu.

Kardeşinin gösterdiği sandalyeye oturdu ama, dimdik kaldı.

Susuyordu. Gérard da, konuşmayı lüzumsuz bir zemine götürmek korkusuyla konuşmuyordu. Ansızın, Elisabeth, sert bir baş hareketiyle, ateşli fakat hazin, ahenksiz bir sesle sordu:

— «Joseph hakkında bana söylediğin şeyler doğru değil, değil mi, Gérard, doğru değil?»

— «Sen bana demedin miydi zaten biliyorum diye?»

Elisabeth ürperdi. derin derin ağabeysinin yüzüne baktı:

— «Sana yalan söyledim» dedi. «Hiçbir şey bilmiyordum. Ama, senin aldandığına emindim.»

Gérard kalbi duracak gibi oldu. Derin bir şaşkınlık içindeydi. Ayak diremekten, gevşememekten, Elisabeth'in karşısında kendini ele vermemekten başka hiçbir isteği kalmamıştı.

— «Peki, şimdi?» diye sordu.

Genç kadının yüzü birden kırıştı, isyan eden gururu ile savaş halinde olduğu belliydi.

— «Dün akşam» dedi, «senin bana söylediklerini Joseph'e anlattım. Korkma, senin adını vermedim. Sabahleyin bir imzasız mektup aldığımı, okur okumaz yırttığımı, bunları oradan öğrendiğimi söyledim. Birçok şey sordum, sıkıştırdım, cevap istedim. Savunması için yalvardım.»

— «Ne dedi?»

— «Biz evlenmeden önce bir metresi varmış, o zamandan beri yüzünü görmüyormuş.»

Gérard'ın içinde çirkin bir sevinç kabarıyordu. Tartışmamak kararını unutmuştu.

— «Kimmiş bu metres, kim olduğunu söyledi mi?»

— «Ben istemedim.»

— «Hata etmişsin. Tafsilât pek parlak. Bir tezgâhtar

kız. Bizim mağazanın tezgâhtarı. Göğüslüklü, kirloz saçlı, aşağılık orospunun biri...»

Elisabeth bezgin bir sesle: «Ne çıkar?» dedi.

— «Nasıl, ne çıkar? Para karşılığında kendini okşatan bir kız yüzünden kocanın seni ihmal etmesinin sence hiç önemi yok mu?»

— «Asıl önemli olan, gerçekten ihmal ediliyor muyum, orası. Bana yemin etti, tekrar görüşmeyi kabul ettiğimin hemen ertesi günü onunla münasebetini kesmiş. Ama, elimde hiç delil yok. İnanayım mı, inanmayayım mı? En doğru haberi bana sen verebilirsin.»

Gérard, Elisabeth'i hiç böyle perişan yüzlü bir kadın halinde görmemişti. Joseph Tellier'nin bu iğrenç olayı Elisabeth'in kendini bırakmasına yetmişti. Şimdi karşısında, âciz, zayıf, endişeli, yarasını yalayarak tımar eden bir zavallı hayvan gibi yalvaran bakışlarıyla yüreğine su serpmesini bekliyordu.

Bukadar acıklı bir değişiklik Gérard'ı tiksindiriyor, aynı zamanda zevklendiriyordu. Tam olaylara yenildiğini sandığı ânda, yeniden onlara hâkim duruma geçmişti. Tellier ailesinin geleceği sırf onun vereceği cevaba bağlıydı. Bir cümle, bir kelime söylemesi yeterdi, bu insanların hayatı, onun seçeceği yana yönelecekti. Bu sorumluluk, Gérard'da, bir köşeyi hızla dönmeye hazırlanan insanın direksiyonda duyduğu zevkli yürek çarpıntısına benzer bir haz yaratıyordu.

Elisabeth, soluk gibi bir sesle sordu:

— «Söylemeye korkuyor musun?»

Gérard, başını öteye çevirdi. Ne demeliydi? Önce, Tellier'nin onu aldatmadığını itiraf arzusunu duydu. Fakat bunu söylemek kız kardeşini aynı yavan hayata fırlatmak demek olacaktı; halbuki, kendisi, Elisabeth'i o hayattan kurtarmak istiyordu. Yalancı şahitliğin ödevlerin yüksek katına yüceldiği haller yok muydu? Elisabeth'in

menfaati yalan söylemesini emrediyordu. Ama, yok, yok, kendini aldatmaya ne lüzum vardı? Muhakkak olan bir şey varsa o da böyle bir fırsatı kaçırmanın doğru olmadığıydı! Böyle bir rakibi ezmek için her vasıta mubahtı.

Elisabeth, gene: «Susuyorsun» dedi. «Beni düşünüyorsun, üzülmemi istemiyorsun; ama, böyle yapmakla bana kötülük ediyorsun.»

Gérard kız kardeşine yaklaştı, elini omzuna koydu. Başını kaldırıp yüzüne bakan Elisabeth'in gözleri yere yatmış, yaltaklanan bir köpeğin gözleri gibi yumuşak bakışlıydı.

Onun sabırsızlıktan öldüğünü Gérard seziyordu; acıdığı için, aynı zamanda haymlığından, darbeyi geciktiriyor, bu çileden çıkmış kadın karşısında, kendi sakinliğinin tadını çıkarıyordu.

Son kavga ettikleri akşamki gibi, Elisabeth'in alnındaki damarın kabardığını görüyordu. Dudaklar titriyordu. Elisabeth, ellerini birbirine öylesine kenetlemişti ki, eklemleri biribirine kanı kaçmış bir deri parçasıyla tutturulmuş gibi görünüyordu.

Gérard ağır ağır konuşmaya başladı:

— «Seni avutmak, ya da hiç değilse susabilmek isterdim. Korkarım, açık açık konuştuğum için bana sitemde bulunacaksın...»

Elisabeth onun ağzının içine bakıyordu. Islık gibi sesiyle: «Hayır, hayır, çabuk söyle» dedi.

Artık sabrı tükenmiş, ne yapacaksa yapıp bir ân önce kendini kurtarması için doktora yalvaran hasta gibiydi.

— «Ama, bana inanacak mısın?»

— «Yalan söylemekte ne menfaatin olabilir?»

Gérard, boşluğa atılırcasına, gözleri alabildiğine açık, kalbinin kanı çekilmiş halde, mırıldandı:

— «Benden günah gitti. Joseph Tellier seni aldatıyor, Elisabeth. Seni o şırfıntıyla aldatıyor...»

Sustu, zararlı cesaretine kendi de şaşmıştı. Korkuyla birlikte, içinden bir tiksinti de yükseliyordu. Haykırarak, söylediklerini geri almak istedi. Ama, iş işten geçmişti. Sonra da, kısacık bir zaman meselesiydi bu. Kendine karşı kazandığı bu çetin zaferin zevkini ileride tadacaktı. Kurbanına doğru eğildi, onu ne hale koyduğunu görmek istiyordu.

Elisabeth'in yüzü feci bir şaşkınlıkla kaskatı kesilmiş gibiydi. Güç işitilir bir sesle: «Emin misin?» diye sordu.

— «Emin olmasaydım bundan sana bahseder miydim?»

— «Nasıl öğrendin?»

— «İkisini bir arada, bir kahvede gördüm. Bir masanın başında oturmuşlar, göz göze, dudak dudağa, sevişiyorlardı...»

Elisabeth: «Olamaz!» diye haykırdı.

— «İnanmazsın demedim mi sana?»

— «Kusuruma bakma, deli gibiyim...»

Gérard etten et koparıyormuşçasına korkunç bir uğyu içinde, devam etti:

— «Derhal mağazaya koştum. Öteki tezgâhtar kızı sorguya çektim. Ne biliyorsa hepsini anlattı...»

— «Öğrenmek istemem...»

— «Öğreneceksin. Öğrenmelisin, Elisabeth. Kocan bu kızı evlenmenizden önce tanımış. Ama, onunla ilişkisini kesmemiş. Onu hâlâ görüyor. Ona para veriyor. Kendisiyle yatmaya razı olsun diye, para vermek zorunda. Şimdi, kız hastaymış. Tellier onu sakat etmiş. Hattâ belki gebe bile bırakmıştır!»

Elisabeth bu son hareketi reddetmek ister gibi başını iki yana sallıyordu.

— «Bunu beklemiyordun, değil mi? Ben, çoktan beri, bu adamın iki yüzlü bir hayat geçirdiğinden kuşkulanıyordum. Buna rağmen, duyduklarım beni hayrette bıraktı,

doğrusu. İnsan şüphe etmek istiyor. Ama, gördüm, gözümle gördüm.»

İçinden müthiş bir öfke kabarıyordu. Bu kendini bırakmış kadından hıncını alıyordu. Onun yüreğinde açtığı yaraların acısını kendi içinde de derinden derine duymaktaydı. Kalbinde hem zaferin gururunu, hem zavallılığın acısını hissediyordu.

Artık, durmasına imkân yoktu. Birdenbire aralarına girecek olan sessizlikten korkuyordu.

— «İsimleri aldım. Tarihleri aldım...»

Bir cep defteri çıkardı.

Elisabeth onu susturmak için elini kaldırdı.

Gérard: «Hayır, hayır!.. Bilmen gerek!» dedi. «Kızın adı Marcelle Audipiat. Championet Sokağında 40 numarada oturuyor. İstersen gidip görelim, konuşalım, sorguya çekelim. Mesut rakibeni görmüş olursun, bolca bir bahşış verip, uğradığın felâketi onun kendi ağzından duyarsın. Haydi gidelim. Bir taksiye atlayalım.»

Elisabeth'in gelmek istemeyeceğini bildiği için ısrar ediyordu:

— «Hadi gel! Gelsen-e? Böylece, hiç değilse, doğru söylediğime inanmış olursun. Kanaat getirirsin...»

Elisabeth içini çekti:

— «Kanaat getirdim zaten» dedi.

Gérard, soluğu kesilmiş, bitkin bir halde, bir ân sustu. Sonra kız kardeşinin yanına oturdu, onun buz kesilen ellerini avuçlarının içine aldı.

— «Acı çekiyorsun» dedi. «Bundan ben sorumlu olduğumu biliyorum. Ama, ileride bana teşekkür edeceksin, onu da biliyorum. Bu adam seni sevmiyordu, hiçbir zaman da sevmemişti. Daha evlenir evlenmez, o kızla olan ilişkisini tazeledi. Bu olay onun hakkında hüküm vermeye yeter. Kendine, kendi çevresinden bir dişi seçti. Elisabeth, şekerim, seni avutabilmek, sana: «Söylediklerim doğru

değildi, evine dön, onun yanına dön, birlikte hayatınıza devam et...» diyebilmek isterdim. Ama, buna hakkım yok. Şimdi ne yapmak niyetindesin?»

Elisabeth, karşısındaki duvara bakıyor, büzülmüş oturuyor, susuyordu.

Gérard, kız kardeşinin hüngür-hüngür ağlayarak açılmasını, kendini bırakmasını, göğsüne sığınmasını istiyordu. Bir daha sordu:

— «Ne yapmak niyetindesin?»

Elisabeth: «Bilmiyorum» dedi.

— «Onu afedebilecek kudreti kendinde görüyor musun?»

— «Hayır.»

Gérard rahat bir nefes aldı.

— «Yoksa boşanmayı mı düşünüyorsun?»

— «Hiçbir şey düşünemiyorum. Beni kendi halime bırak, okadar...»

Elisabeth doğruldu. Benzi öyle solgundu ki, Gérard onu bayılacak sandı.

Kendisi de bitik bir haldeydi. Yürek çarpıntısından haraptı, kendi kendinden iğreniyordu. Birdenbire içi acımayla dolmuştu. Kardeşi, yağmurluğun fışırtıları içinde uzaklaşırken, rüyada gibi arkasından baktı.

Elisabeth tam kapının önüne gelmşiti ki, Gérard onu dirseğinden yakaladı.

— «Öğle yemeğine eve gitme» dedi. «Bizimle kal. Biraz kendine gel. Düşün...»

Elisabeth elini alnına götürdü. Yarı açık avcunda beyaz bir çakıl taşı gibi tortop bir mendil vardı. Burun kanatları kısıktı. Birdenbire gözlerini kapadı, başını yana eğdi:

— «Ama, niçin? Niçin?» diye inledi.

VII

KAPISI kapalı duran oda açıldı. Mahzendeki karyola yukarı çıkarıldı. Nikâhtan beri büyük elbise dolabına yerleştirilen yazlık esvaplar oradan alınıp dolap boşaltıldı. Tuvalet odasında, Elisabeth'in balrengi sabahlığı, diş fırçası bardağı, pudra kutusu, sert saç fırçaları takımı yeniden göründü. Öğle yemeği saati, yazıhanenin çalışma saatlerinden dolayı, 12.30 olarak tesbit edildi.

Bn. Fonsèque, kızının çevresinde, nekahette bir hastaymış gibi fırıl-fırıl dönüyor, boyuna göğüs geçiriyor, boyuna sorular soruyor, onu sıkılıyordu.

— «Ne oldu da evini bırakıp geldin sanki, anlamıyorum» diyordu.

Elisabeth: «Kavga ettik» dedi.

— «Olsun! Barışın! Hiçten sebeplerle her karı-koca biribirinden ayrılacak olsa, dünyada evli insan kalmazdı. Ben aranızı bulayım mı?»

— «Hayır.»

— «Burada ne zamana kadar oturmak niyetindesin?»

— «Kararımı vereceğim güne kadar.»

— «Ama, boşanmak niyetinde değilsin ya?»

— «Onu da bilmiyorum...»

Joseph Tellier, karısını görebilmek ümidiyle, birçok defalar, Fonsèque'lerin evine geldi. Her gelişinde Elisabeth odasına kapanıyor, dışarı çıkmıyordu. Bn. Fonsèque, damadını salona alıyordu. Bu bitkin, kocamış, gözleri kıp-

kırmızı, sesi kısık adamın karşısında, kendini tutamıyor, bir acıma duyuyordu. Zavallıcık yardım istiyor, yalvarıyor, günahsız olduğunu iddia ediyor, ısrar ediyordu.

Bn. Fonsèque: «Ne yaptınız Elisabeth'e, kuzum?» diye soruyordu.

— «Bana inanmadığına göre, bunu kendisi söylesin.»

Boyuna mektuplar yazıp bırakıyor, bunları karısına vermesi, ısrar edip okutması için kaynanasına yalvarıyordu. Sonra, zavallı bir adam tavırlarıyla ezile-büzüle veda ediyor, tekrar gelmek için izin istiyor, süklüm-püklüm teşekkürler ediyor, burnunu siliyor, istemiye istemiye kapıdan çıkıp gidiyordu.

Her seferinde de, o gittikten sonra, Bn. Fonsèque ağlamaklı oluyor, öfkeci oluyordu. Kızının odasına koşuyor, söylenmeye başlıyordu:

— «Ne kabahat işlemiş olursa olsun, kötü adam değil, ben eminim. Sana bir mektup bıraktı. Al, oku.»

Elisabeth, zarfı açıp okumaya bile lüzum görmeden mektubu yırtıyordu. Sonra sonra, annesine Joseph Tellier'nin mektuplarını almayı yasak etti.

Fakat kadıncağız bu sert kararı damadına söylemeye cesaret edememiş, zarfları bir çekmecede saklamaya karar vermişti. Eşe dosta, istemiye istemiye, Elisabeth'in, koca seyahatte iken, kendisiyle oturmaya geldiğini söylüyordu.

Luce'le Paul Aucoc da genç kadına birşey sormamak, bu saçma dargınlığa telmihte bulunmamak tembihini aldılar. Onlar da görüşmelere ara verdiler.

Zaten, Bn. Fonsèque de, bir zaman sonra, kızına sormaktan usanmıştı. Evin içinde, zayıf, solgun, içine kapalı dolaşan kızına analık şefkatinin hiç fayda etmeyeceğini biliyordu. Onu avutmaktan âciz kaldığını gördükçe de üzüntüden hasta oluyordu. Az uyuyor, ense ağrılarıyla, kulaklarında uğultularla uyanıyordu. İştahı kesiliyordu.

Et yemeklerinin görünüşüne de, kokusuna da gelemez olmuştu.

Bir akşam nefes darlığı geldi, karyolasının ayak ucuna düşüp bayıldı, kimsenin haberi olmadı. Ayıldığı zaman kendini, giyinik halde, halının üstünde buldu. Başı, sopayla vurulmuş gibi güm-güm ötüyordu. Tir-tir titriyordu. Korktu, doktor çağırmak istedi. Fakat ertesi gün, daha iyiceydi.

Gérard, annesiyle yalnız olduğu zaman, durgun, üzgün halinden dolayı ona çıkışıyordu:

— «Kızını evine aldığına pişman olmuş gibisin» diyordu.

Kendisi durumdan gayet memnundu. Boşanma sebeplerinden yana bilgi edinmek, boşanma masrafları hakkında fikir sahibi olmak için, gizlice, bir avukata danışmıştı.

Bununla beraber, bu meseleyi Elisabeth'le konuşmaya henüz cesaret edemiyordu. Önce, onu iyi etmesi, geçmişleri ona unutturması gerekiyordu. Onun için, şimdilik kız kardeşine âdeta fuzuli bir özen göstermekle yetiniyordu. Çalıştığı yere onu kendisi götürüyor, Joseph Tellier sokakta yanına gelmeye kalkışmasın diye, akşamları gidip işten gene kendisi alıyordu.

Ona çiçekler alıyordu. Onu sinamaya, tiyatroya götürmeyi teklif ediyordu. Çoğu zaman, Elisabeth, dışarı çıkmak istemiyordu. Ama bir akşam, Gérard, gazetelerde methini okuduğu bir filmi görmeye bütün aileyi götürmüştü. Bu, enayi bir gönül macerasını anlatan bir filimdi. Sömürürcesine öpüşlerle, havagazı fenerleri altında ayrılışlarla, kabarık dantel süsler içinde beşiklerle dolu sahneleri vardı. Işıklar yandığı zaman, Gérard, Elisabeth'in, gizli gizli, gözyaşlarını sildiğini görür gibi oldu.

O günden sonra, bir daha, onu sinamaya götürmek için ısrar etmedi. Ailece toplanıp oturmayı tercih ediyordu. Evdeyken, Elisabeth'in varlığı onu bir yemek gibi doyu-

ruyordu. Saatlerce, ondan gözünü ayırmıyor, bütün dikkatini ona veriyor, yiyecek gibi, hep ona bakıyordu.

Bazan, Elisabeth'in arkasında kocasının yüzünü de görüyor, geri planda, fuzuli bir balık yüzüyormuş gibi gözüne gözüken bu surat olmadıkça Elisabeth'i tek başına görmesi mümkün olmayacakmış hissine kapılıyordu. Bazan da, tersine, Elisabeth sanki bu evden hiç ayrılmamış gibi geliyordu. Sanki Elisabeth, hep o sırrını çözmeye öylesine uğraştığı aynı zeki, kuru genç kızdı.

Elisabeth kalkıyor, oturuyor, eline bir örgü alıyor, ya da aldığı bir örgüyü bırakıyordu. En küçük hareketlerinde, Gérard'ın, arsız hasis bakışlarına benzeyen bakışları ona takılıyordu.

Gérard, artık, onu-bunu sorguya çekişlerine, oradan oraya seğirtişlerine, söylediği yalanlara pişman değildi. Elisabeth'i yuvasında, sevgisinin kölesi olarak tutmak için, gerekirse, aynı şeyleri her gün tekrarlamaya razıydı.

Hâtıra defterine «Bir aptal kadar mesudum» diye yazdı. Bu çapraşık hal içinde okadar rahattı ki, yanaklarına bir parça renk geldi, biraz da topladı.

Julien Lequesne meselesini unutmuştu. Alışkanlıklarını kaybetmemek için, Marie-Claude'a takılmakla vakit geçiriyordu. Hattâ bir akşam, ailece bir araya toplandıkları saatte, kötülük üzerine yazdığı inceleme yazısını okumuştu da, bereket versin, hiç kimse bir şey anlamamış, buna pek sevinmişti.

* * *

Marie-Claude birtürlü uyuyamıyordu. Yatağının içinde oturmuş, boynunu ileriye doğru uzatmış, gözleri, eski aşinası olduğu odanın karanlığına açık, saadetini düşünüyordu.

Vigneral'i, kendisini öptüğü günden beri bir daha gör-

memişti. Endişelerle, üzüntülerle dolu üç hafta geçtiği halde. Vigneral'den hiç ses-sada çıkmamıştı. Derken, o akşam, kurstan çıktığı saatte onu, görmeye gelivermişti. Özür dilemiş, grip olduğunu, işleri çıktığını, ondan dolayı gözükemediğini söylemişti. Sinirli, öfkeli, suçlu gözüküyordu. Sözüne inanmasını rica ediyordu. Marie-Claude da inanmıştı, sırf ona tekrar kavuştuğu için inanmıştı.

Saat beş buçuktu. Hava karanlıktı. Genç adam, onu, ıssız, sis altında uyuşuk Tuileries'ye sürüklemişti. Havada ıslak bir çakıllı kum kokusu vardı. Heykellerin dibinde, mürekkep gibi siyah su birikintileri titreşiyordu. Islak, buz gibi soğuk bir peykeye oturmuşlardı. Oturur oturmaz da, Vigneral ona sarılmıştı. Nefesi ağzından hafif bir buhar halinde çıkıyordu. Kumral saçlarının tellerinde damlalar pırıldıyordu.

Marie-Claude şimdi, hâlâ, o üşümüş yüzü kendi yüzünde, o arsız dudakları kendi dudaklarında hissediyordu. Yanlarından gelip geçenler oluyordu. Dönüp bakıyorlardı. Fakat Vigneral onu bırakmıyordu. Acayip acayip şeyler anlatıyordu:

— «İnan bana, Marie-Claude'cuğum. Dedikleri kadar çapkın bir adam değilimdir. Gérard beraber gezmeye gittiğimizi anlatmıştır, bir kadından bahsetmiştir...»

— «Hayır, etmedi...»

Marie-Claude onun ne demek istediğini anlamıyordu. Heyecandan kısılmış bu tok, tatlı erkek sesinin ahengine kapılıyordu. Kendilerini herkesin görebileceği bu bahçede delikanlının omzuna yaslanıvermeyi birdenbire gayet basit, gayet tabiî bulmuştu. Vigneral kımıldadıkça, ceketinin iç cebindeki cüzdanın hışırtısını duyuyordu. Vigneral'in burnunun ucu nemli olduğunu, bundan da utanmadığını seziyordu. Vigneral tekrar ona doğru eğilmiş, genç kız, öpsün diye dudaklarını bırakmıştı.

* * *

Şimdi, gecenin koyu karanlığında, heyecanı ona uyku uyutmuyordu. Tepeden tırnağa titriyordu. Elleri nemliydi. Bacakları yatak çarşafına yapışıyordu.. Dudaklarına bir soluğun, buz gibi havanın değişini hissediyordu.

Alçak sesle, kendi kendine: «Onu seviyorum, mesudum, sevinçliyim!» diyip duruyordu.

Gerçekten de, saadetinden deli gibi söyleniyordu. Ama, bu saadetinden kimseye bahsedememek ne acıydı!

Lâmbayı yaktı, gece dolabının içinden bir defter çıkardı. o günkü sayfaya esrarengiz bir daire çizdi, çevresine çizgiden ışıklar yaptı. Ömrü boyunca bu resmin gizli mânâsını hatırlayacaktı.

Kalktı, sırtında yalnız gecelik gömleği, odanın içinde dolaşmaya başladı. Elbise dolabının eski aynası önünden geçerken oradaki hayaline bakıyordu. Kendini birdenbire güzel görmeye başladı, Vigneral'in, orada bulunup da bu güzelliği göremeyişine üzüldü.

Vigneral o sırada acaba neredeydi? Acaba uyuyor muydu? Buluşacakları günü mü düşünüyordu? Onu ancak iki gün sonra görebilecekti. İçini çekti, gömleğinin kayan arkasını düzeltti, ufacık ılık elini saçlarına daldırdı. Yarın aktör Fred Colmar'ın Vigneral'e benzeyen o fotoğrafını karyolasının baş ucuna iliştirecekti. Hiç kimse işin iç yüzünü anlayamadan, Vigneral, böylece, geceleri onu bekleyecekti. Çok tatlı, çok heyecanlı şeydi bu!

Ama, bu oda da nekadar sıcaktı! Marie-Claude radyatörü kapadı, bir müddet. bir defterle yelpazelendi; sonra birdenbire, mutfağa gidip bir bardak su içmeye karar verdi.

Koridora çıktığı zaman, Elisabeth'in kapısının aralık durduğunu gördü. Acaba ablası uyumuyor muydu? Yatağına dönmeden önce, birisiyle bir parça çene çalabilse ne iyi olacaktı!

Kapıyı itti. Oda karanlıktı. Sessizlik içinde, belli-be-

lirsiz, düzgün soluma işitiliyordu. Çekingen bir sesle sordu:

— «Uyuyor musun, Elisabeth?»

— «Hayır. Ne istiyorsun?»

Marie-Claude sevinçten ürperdi.

— «Hiç... Bir bardak su içmek için mutfağa gidiyordum. Girebilir miyim?»

— «Git, yat, daha iyi.»

— «Uykum yok.»

Odaya girdi, ablasına sormadan lâmbayı yaktı.

Elisabeth'in sakin yüzünü görünce ne diyeceğini şaşırdı. Bir iş yapmış olmak için gerindi, gözlerini oğuşturdu.

Vigneral'den bahsetmeyi, onun adını söylemeyi, hâtırasını anmayı nekadar istiyordu! Aralarındaki sırrı ele vermeden onun adını söylemek için bir şekil aradı, başka yana bakarak, kalbi halecanlı, alelâcele konuştu:

— «Bugün kime rastgeldim, biliyor musun?»

— «Hayır.»

— «Vigneral'e. Onun hakkındaki fikrin nedir?»

— «Vigneral hakkında ne düşündüğümü sormak için mi geceyarısı yatağından kalktın?»

Marie-Claude kulaklarına kadar kızardı. Dili dolaştı.

— «Yok, canım! Onu gördüm de onun için soruyorum. E, söyle, fikrin ne?»

Elisabeth omuz silkti.

— «İyi çocuktur, epeyce çapkındır, pek okadar zeki de değildir.»

Marie-Claude itiraz etti:

— «Ben hiç de senin fikrinde değilim.»

Canı sıkılmıştı. Bu konuyu halinden anlamaktan âciz bir kimseyle konuşmaya kalkıştığına daha şimdiden esef ediyordu. Hararetle devam etti:

— «Vigneral çapkın değildir. Yalnız, kadınlara dikkatle bakıyor, bu da göze çarpıyor!»

— «Zaten ben de bu «göze çarpıyor» a takılıyorum ya!»

— «Budala değildir. Düşüncelerinin şekli Gérard'ınkinden başka türlü, okadar. Sen de artık, çevreni yalnız Gérard'ın gözleriyle görüyorsun!»

— «Zavallı yavrucuğum!»

Elisabeth kardeşine acıyarak bakıyordu.

* * *

Bir susma oldu. Marie-Claude bundan yararlanıp kapıya doğru yürüdü. Artık, zevkinin bundan fazla kaçırılmasını istemiyordu. İnsanlar, kötü yaratıklardı, kör yaratıklardı. Onlara talihinden bahsetmek bile talihi yarı yarıya kaybetmek demekti.

Tam kapıdan çıkacağı sırada Elisabeth seslendi:

— «Vigneral'e nerede rastladığını söylemedin.»

Genç kız, gurur, öfke dolu bir hareketle döndü:

— «Kursa geldi, beni almaya.»

Ablasının şaşırarak haykırmasını, ona biralay şey sormasını, koltuklarını kabartacak şaşkınlıklarını bekledi. Bir çam devirdiğinin farkındaydı ama, bir yandan da, bu çamın devrilmesi zarurî olduğunu düşünüyordu.

Elisabeth, genç kızı çileden çıkartan sakin bir eda ile: «Bu adam düpedüz aklını kaçırmış» dedi.

— «Niçin, anlayamadım?»

— «Senden ne istiyormuş?»

— «Ben de onu düşünüyorum.»

— «Gelişinin sebebini izah etmek için elbet bir şey söylemiştir, değil mi?»

— «Evet, söyledi.»

— «Ne dedi? Söyle bakayım!»

— «Bunun da onunla benim aramda bir sır olduğunu kabul edelim.»

Kızcağız gecelik gömleğiyle orada duruyor, gururla, böbürlenerek, gülümsüyordu.

— «Yanıma gel, Marie-Claude. Ellerini bana ver. Vigneral sana kur yapmaya kalkmadı ya?»

— «Yaptı.»

— «Seni seviyorum mu dedi?»

— «Evet.»

— «Sen de ona inandın mı?»

— «Evet.»

— «Ama. bu saçma bir şey, şekerim! Seninle alay etmiş.»

— «Ne biliyorsun?»

— «Onun bir başka kadınla ilgisi var. Vigneral herhangi bir kadınla yatabileceğini umarsa ona hemen yapışır. Senin gibi küçük genç kızlar onu ilgilendirmez. Daha doğrusu, ilgilendirse bile ben inanmam.»

Marie-Claude: «Doğru söylemiyorsun! Doğru söylemiyorsun!» diye haykırdı.

Sapsarı kesilmişti. Çocuk yüzünde gözleri öfkeden ateş saçıyordu.

Elisabeth devam etti:

— «Onu bir daha görmeyeceğine bana söz ver. Söyle ona...»

— «Hiç bile söz vermem. Ona da bir şey söylemem. Canım ne zaman isterse onu görürüm... Beni seviyor.. Ben de onu seviyorum... Sen anlayamazsın... Beni üzmekten hoşlanıyorsun sen... Sana bunu söylememeliydim... Sana söylemeden önce ne mesuttum!..»

Çenesi titremeye başladı. dudaklarının uçları sarktı ama, ağlamıyordu.

— «Biraz öteye git, yer aç» dedi.

Karyolanın ucuna ilişti. Elisabeth çıplak kolu ile onun omuzlarını kuşattı. Marie-Claude devam etti:

— «Çok şirin, çok güzel, çok kuvvetli! Sen onu tanımıyorsun! Tanısaydm, sen de benim gibi severdin.»

— «Hadi, hadi, maksadım seni üzmek değildi. Sakin ol bakayım...»

Başı omzuna yaslı bu narin vücudun güçlükle soluk aldığını hissediyordu. O eğilmiş başın yalnız açık kestane rengi saçlarını görüyordu. Yorgan üstünde duran elini ateş gibi yanan bir el sımsıkı kavradı.

— «Bugün Tuileries'ye gittik... Bir peykeye oturduk.»

Genç kız birdenbire sustu.

Sonra: «Elisabeth, lâmbayı söndürür müsün?» dedi.

— «Niçin?»

— «Bilmem... Daha iyi olur da ondan...»

Elisabeth elektrik düğmesini çevirdi, Marie-Claude'un sesi acele acele, karanlıkta, sözüne devam etti.

Marie-Claude anlatırken ablasını sonsuz bir keder kaplıyor, ondan uzaklaştırıyordu. Bu tutkunluğun taşkınlığı Elisabeth'in şimdiki yalnızlığına karşı bir hakaretmiş gibi geliyordu. Bütün bunları, bu harareti, bu gururu, bu ısrarlı sevgiyi o da tanımıştı. Bütün bunların hepsini kaybetmişti. Şimdi başka birisi, yüzüne, kendi neşe dolu geçmişini fırlatıyor, hızla çarpıyordu. Bu neşe dolu küçük kızın karşısında kendini birdenbire nekadar zavallı, nekadar nafile hissediyordu!

Marie-Claude sustu. Elisabeth, onu dinlememiş olduğunun ancak o zaman farkına vardı. Onu azarlamak, belki ona öğütler vermek isterdi. Buna cesareti yoktu. Başını geriye devirdi, karanlıkta, Marie-Claude'un solgun bir leke gibi duran yüzüne baktı.

Genç kızın gözleri, gece karanlığında bir su yüzü gibi pırıldıyordu. Parmaklarını çocuğun yumuşak yanaklarında, boynunda, dudaklarında gezdirdi. Sonra birden, bütün vücudu korkunç bir ürperti ile sarsıldı. Çok zavallıydı.

Kendini zor tutuyordu. Haykıracaktı. Hıçkırıklar, bulantı gibi, dudaklarına doğru yükseliyordu. Fısıldadı:

— «Hadi git... Git, uyu Mari-Claude'cuğum.»

— «Canını mı sıktım?»

— «Ne münasebet!»

— «Bana darıldın mı?»

— «Biraz yorgunum... Beni yalnız bırak...»

— «Gérard'la anneme bir şey söylemeyeceksin değil mi?»

— «Ne? Yok, yok... Ama, hadi şimdi çabuk git...»

Elisabeth'in alnına hafif, hızlı bir öpücük kondu, iki çıplak ayak, döşeme tahtaları üzerinde pıtır-pıtır uzaklaştı.

Elisabeth, yalnız kalınca, yüzünü yastığa gömdü, dişlerini sıktı, gözyaşlarını bekledi.

* * *

Ertesi gün, Elisabeth, Fonséque'lerin apartımanından ayrıldı, kocası ile yaşamak için evine döndü. İki hafta sonra, karı-koca Metz'e gittiler. Joseph Tellier, Aucoc müessesesinin oradaki şubesinde, ilerisi parlak olan bir iş bulmuştu.

Bu akılda olmayan kaçış Gérard'ı şiddetle sarstı. Annesi, binbir türlü dolambaçlı yollardan giderek, ona mağaza ile bir parça meşgul olması teklifinde bulundu. Gérard teklifi kesin surette reddetti. Annesi de, ticarethanesini sattı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I

BAYAN Fonsèque'in hastalığı birkaç ay ara verdikten sonra yeniden başladı. Güpe-gündüz derin uykulara dalıyor, geceleri de kulunçlarından dolayı uyuyamıyordu. Yatağında oturuyor, yorganın altında, baldırlarını oğuşturuyordu. Ev halkına seslenmemek için kendini tutuyordu. Bazan da parmaklarının ucu uyuşuyor, elini yanağına değdirince, ölü etine değmiş gibi acayip bir soğukluk duyuyordu. Zayıflıyordu. Gözleri bulanık görüyordu.

Bir sabah, Gérard kahvaltıdan sonra annesinin odasına girdiği zaman, onu koltuğuna yığılmış, fistanının düğmeleri çözük, saçları perişan, dizlerinin üstünde bir tasla görmüştü. Kan kusuyordu. Başını kaldırdı, yüzü kireç gibiydi, dudakları köpük içindeydi, sakin ifadeli gözleri mânâsız bakıyordu. Hafif hafif soluyordu. Gülümsemeye çalıştı.

Alelâcele çağırılan doktor, hastanın paslı, kaskatı dilini muayene etti, kan aldı, üremi teşhisi koydu, glükozlu serum iğneleri verdi. Kan alındıktan sonra hasta biraz ra-

hatlamıştı. Ama, Gérard artık annesinin işi bitmiş olduğunu sezinliyordu. O günden sonraki haftaları bir uyurgezer gibi geçirdi.

Evin içi karargâha dönmüştü. Luce bazan orada yatıyor, daha sabah karanlığı, boyanmış, kokular sürünmüş, arkasında markalı bir beyaz gömlekle, üzgün, oradan oraya dolaşmaya başlıyordu.

Paul Aucoc, eldivenleri elinde, cenazeye gider gibi kolalı yakası boynunda, sesinde bir ciddiyet edasıyla, sık sık geliyordu. Marie-Claude, daha rahat ağlamak için odasına kapanıyordu.

Elisabeth'e gelince, annesi belki de çabucak geçecek önemsiz bir şey olan bu hastalık yüzünden büyük kızının rahatsız edilmemesini istemişti. Buna çok önem veriyor, her gün Metz'e gönderilen sağlık haberlerini okutup dinliyordu.

Fakat, hastalık doktorun tedavisini geride bırakıyordu. Zaman oluyordu, hasta artık soluk almıyor sanıyorlardı. Derken, birkaç saniye sonra, göğüs gitgide daha çok, gitgide daha çabuk kalkıp inmeye başlıyordu Hasta havayı iri lokmalarla yiyormuş gibi teneffüs ediyordu. Sonra solunum gene azalıyor. duyulmaz hale geliyordu. Derken, diş etlerinde yaralar belirdi. Ateşi normalden aşağı düştü. Nabız ağırlaştı.

Elisabeth'le kocası Joseph Tellier'ye telgrafla haber verdiler, ölümden birkaç saat önce yetiştiler.

Gérard, Elisabeth'in, karnını gizlemek için, bol bir elbise giymiş olduğunu hayretle gördü. Yedi aylık gebeydi. Gérard, başka zaman olsaydı, sırf bu gebelik olayı karşısında iğrenirdi. Fakat o ândaki üzüntüsünden dolayı, ona artık hiçbir şey dokunmuyor gibiydi.

Bn. Fonsèque komaya girdi, az sonra, öldü. Cenaze işleriyle uğraşmayı Joseph Tellier üzerine aldı. Cenaze töreninin sınıfını o tayin ediyor, mezar yeri satın alma işiyle

o meşgul oluyor, tören davetiyelerini bastırmak işine o bakıyor, emirler veriyor, kendisiyle hiç ilgisi olmayan bir cenazenin işlerine asıl cenaze sahibinden daha çok karışıyordu.

Çünkü Gérard'ın hiçbir iş görecek hali kalmamıştı. Hiçbir işin kendisini, yasından alakoymasını istemiyordu. Altı üstüne gelen evde o, bir çocuk gibiydi. Yardımdan âciz, anlamaktan, herhangi kimseye akıl vermekten âcizdi. Onun fikrini soran da yoktu. Pek pek, verilen kararlar kendisine bildiriliyordu, okadar.

Cenaze tabuta konduktan sonra, Gérard gizlice annesinin odasına sokuldu. Bu derlenip toplanmış, buz gibi soğuk, hiçlik için hazırlanmış dekora baktı.

Korkunç bir hâtıra ile sarsıldı: «Bir ölünün son gecesini geçirdiği odada daima kan izleri bulunur» u hatırladı.

Koridora kaçtı, orada, çocukluğundaki gibi, gözlerini kapadı. Tersine asılmış bir tablo bulunan duvarın dibinde, tıka basa doymuş bir hayvan gibi uzanıp yatmış siyah deri kaplı kanepe gözlerinin önündeydi.

Evin kapısına kara bezler astılar. Giriş tınazlar gibi yığılı çiçek demetleriyle dolup taştı. Gérard, bu çiçek demetlerinin kokusunu duyunca kız kardeşlerinin nikâhını hatırladı. Yanan mumların kokusu ortalığı kaplıyordu. Gümüş şamdanlar loşlukta parıl parıldı.

Sonu gelmez bir ruhani âyinden sonra, cenaze arabayla mezarlığa götürüldü. Sağanak sağanak yağmur yağıyor, mezarın içi yavaş yavaş, sarımtırak bir suyla doluyordu.

Tir-tir titreyen Gérard, mezarın çevresine birikmiş kız kardeşlerine bakıyordu. Yuvalarının üstünde toplanmış kargalara benziyorlardı. İnce yas duvaklarının altından, gözlerini beyaz mendillerle siliyorlardı.

Elisabeth'in karnı, robunun siyah kumaşını geriyordu. İçinde hayat imal edilmekte olan bu çirkin şişkinlik, ayak-

ları dibinde açılmış duran çukurla hazin bir tezat teşkil ediyordu.

Gérard, Elisabeth'i şişiren, onu bir kaşığa benzeten, bu içi nefesli boşluktan, bu iğrenç keseden, bu çirkin yükten gözlerini ayıramıyordu. Elisabeth'in mezarlığa gelmesine izin verilmemeliydi.

Tabut, ağır ağır indirildi. Kenarlarından, bakır tutamaklarından yağmur süzülüyordu. Bir rüzgâr esti, üç kız kardeş, tersine dönen, iç çamaşırlarının soluk pembe rengini meydana çıkaran siyah eteklerini elleriyle bastırdılar. Teşkil ettikleri topluluktan bir hıçkırık yükseldi. Bir yandan ağlıyorlar, bir yandan da havaya kalkan eteklerini zarif bir hareketle bacaklarına bastırıyorlardı.

Şimdi, cilâlı büyük kutu dibe değmişti. Onu henüz insan ellerine bağlı tutan ipler gevşedi, çözüldü. Şimdi, topraktan duvarların arasına, sağanak altına, bir tahta sandık yatırılmıştı. İlk kürek toprak tabutun kapağına çarpınca davul derisine vurmuş gibi ses çıkardı. Tıraşı taze, leş kargası gibi kara, semiz zangoç mezarcılara nezaret ediyordu. Birkaç dakika sonra her iş bitmiş olacaktı.

Gérard annesinin şefkatli, hisli, endişeli bakışını gözünün önüne getirdi. Şimdi onun yüzüne kürek kürek balçık atıyorlardı. Annesi, sanki «yapmayın!» demek ister gibi ağzını açıyor, topraklar ağzına doluyor, ipler, yorgun vücudunu sıyırıyordu.

Gérard içine düşmeyi göze alarak çukura eğildi. Başı dönüyordu. Haykırmak, imdat çağırmak, çırpınmak istedi. Kuvvetli bir kol onu tuttu, omuzlarından sımsıkı kavradı.

Gérard sürüklendiğini, bir peykenin üstüne oturtulduğunu hissetti. Karşısında, topraklarının rengi atmış eski mezarlar, demir ıstavrozlarıyla, solmuş, çürümüş çiçekleriyle, sıralanıyordu.

Ürperiyordu. Boğazı acıyordu. Bastığı yerde, ıslak ça-

küllü kumla karışık, küçük cam parçaları gözüne ilişti. Bir tren düdüğü sessizliği yırttı.

Birdenbire nasıl yalnız kalmıştı! Kaybolan mesut günleri hatırladı, annesinin hareketlerini, hallerini, sözlerini hatırladı. Ansızın, karşısında, kendi mezarıymış gibi, soğuk bir gelecek açılıyordu; orada yalnız, onsuz yaşaması gerekiyordu. Bomboş odalar, daha artan sessizlik, gelecek günlerin ıssızlığı gözlerinin önüne geliyordu.

Gökte şimşekler geveliyormuş gibi görünen iri iri bulutlar uçuyordu. Yaklaşan ayak sesleri vardı. Tellier en önde yürüyordu. Yüzünde, gereği gibi yerine getirilmiş bir görevden dolayı duyduğu memnunluğun ifadesini taşıyordu. Peçete kadar büyük bir mendille alnını siliyordu.

Elisabeth, onun arkasında duruyor, çok semiz bir tavuk gibi iki yanına yalpalıyordu. Kederin, gebeliğin yorgun düşürdüğü yüzünden, duvağını kaldırmıştı.

Luce, kocasının kolunda, geriden geliyordu. İçin için ağlıyor, burnunu çekiyordu.

Paul Aucoc, ciddi ciddi, onun elini okşuyordu. Bu geceden tezi yok onu avutacaktı.

Marie-Claude, Vigneral, ihtiyar Aucoc'lar, eş-dost, aşevine çorba almaya giden fakirler gibi ayaklarını sürüye sürüye, daha arkadan geliyorlardı. Hepsi gelip onun önünde durdu.

— «Biraz kendine geldin mi?»

— «Bir şey içmek ister misin?» diye soruyorlardı.

Aile efradı tekrar taksilere bindi, eve döndü. Tellier, arabada, bir değnek parçasıyla, kunduralarının çamurlarını temizledi. Luce, şakaklarını sıkan şapkasını çıkardı.

Yolda mola verdiler, bir sucukçu dükkânından biraz yiyecek aldılar.

II

APARTIMANIN sessizliği Gérard'ı öyle sıkıyordu ki, yastıkta başını kımıldatmaya cesaret edemiyordu. Bu sessizlik bir gürültü yokluğu değildi. Boşluğun soluk alışıydı. Sanki odasının duvarları, döşeme tahtaları yıkılmıştı da kendisi bir bacanın tepesinde, boşlukta tüneyip kalmıştı.

Sonra, belli belirsiz bir bulaşık sesi, bir çocuk sesi, yıkık evi, parça parça yeniden yapıyordu. Fakat bütün bu sesler okadar uzaktan, okadar yüksekten, okadar aşağıdan geliyordu ki, onlar da ayrı bir sessizlikti. Bu dolgun, muazzam, bigâne sessizliği, insanların yaklaşmasına engel olan bir fasıla gibi, ebediyen beraberinde taşıyacakmış hissi geliyordu.

Gözlerini yumdu, gözkapaklarının altında kalan kırmızı gece, ona tatlı ürpertiler verdi. Ateşi düşmüştü, elbette ama, kaslarının ağrısı ayağa kalkmasına engel oluyordu.

Cenaze günü soğuk almıştı, hemen ertesi gün de dizleriyle dirsekleri müthiş bir ağrıyla kaskatı kesilmişti. Marie-Claude, önce, bir eczacının öğüdüyle ona, damla hastalığına iyi gelir diye bir ilâç vermişti; ama, biraz sonra çağırılan hekim hastalığa şiddetli romatizma teşhisi koymuş, özel bir tedavi tavsiye etmiş, hastanın uzanıp dinlenmesini, perhiz yapmasını söylemişti. Daha birkaç

damlası içilmiş ilk ilâcın yerini, gece dolabının üstünde, bir şişe salisilat almıştı.

Gérard, tiksine tiksine, saatte-bir hap yutuyordu. Parmağını kıpırdatsa terliyordu. Kulakları sağırdı, tıkalıydı. Herhangi bir iş görmesine imkân yoktu.

Tellier ile karısı, Metz'e dönmeden onu yoklamaya gelmişlerdi. Joseph Tellier, kayınına sinir bozucu bir sevgi gösteriyordu. Galiba, ayrılmalarına tek sebep o olduğunu Elisabeth, kocasından gizlemişti. Genç kadın, kocasının yanına döndükten sonra aralarında hiçbir hesaplaşma olmamıştı. Zaten evine dönüşünün sebebi gebe olmasıydı. Gérard'a göre, şimdi, kocasının yanında, kaçıp kurtulmasına ramak kalan o yavan alışkanlıklarına yeniden başlamış bulunuyordu.

Artık hiçbir şey ona tesir edemezdi. Annesinin ölümünden bile ağabeysi kadar üzülmüş değildi. Elinin altında, hemen ağzına götürebileceği kadar yakınında, kederini gidermeye yarayacak murdar bir ilâç hazır duruyordu.

Luce de öyleydi. Belki Marie-Claude da. Hiç değilse, Marie-Claude, geleceğin kendisini hârikalı bir tesadüfle karşılaştırmasını umabilirdi. Fakat Gérard'ın kendisinde hiçbir şey yoktu, onu ıztırabından alıkoyacak hiçbir şeyi de bulunmayacaktı. Onu başkası uğrunda terk etmeyecek biricik insan, annesi ölmüştü.

* * *

Gérard, bazan, annesinin hâtıralarıyla, bir sevgi tufanı altında boğulacak gibi oluyordu. Bazan da, hiçbir şey duymadığını sanıyor, bu korkunç boşluk onu telâşa düşürüyordu. O zaman, mezarın duvarları arasından aşağıya doğru inen, kendisinden uzaklaşan, gömülen, gözden kaybolan, toprak, yağmur altında kalan cilâlı meşe ağacından tabutu düşünüyordu. Düşününce de, tepesinden tırnağına kadar dehşetle ürperiyordu.

Sessizlik ona dehşet veriyordu. Yalnızlık da öyle.

Marie-Claude neredeydi? Saat altıya gelmişti. Halbuki çarşamba günleri kurs dörtte bitiyordu. Bir gün önce, canını dişine takarak, müthiş ıztıraplar içinde kıvrana kıvrana, genç kızın odasına kadar sürüne sürüne gitmiş, duvara asılı duran kurs saatleri cetvelinin kopyasını çıkarmıştı. Şimdi, sabahtan akşama kadar, kız kardeşinin ne zaman nerede bulunduğunu saati saatine biliyordu.

Ama, bir insanın hangi saatte nerede bulunduğunu bilmek de neye yarardı? Rakamlardan ibaret bu ağın içinde, Marie-Claude'un kendisini yakalıyamıyordu ki! Onun, herkese söylediğinden fazla hiçbir şeyini bilmiyordu ki!

Acaba bir sevdiği var mıydı? Belki yoktu. Bununla beraber, bir gün gelecek, bu felâketi göze almak gerekecekti. O da ötekiler gibi, aynı denemeyi geçirecekti. Yalnız, bu sefer tehlike daha büyüktü. Genç kızı elinden kolay kolay bırakmaya razı olamıyacaktı. İleri süreceği sebepler ne olursa olsun, onu sımsıkı tutacaktı.

Vaktiyle, kız kardeşlerinin menfaatine çalıştığını sanmıştı. Ne münasebet! Bu his yapmacıklarının zamanı geçmişti. Korumaya çalıştığı şey kendi saadetiydi. Hayatını korur gibi onu koruyordu. Kız kardeşlerine ihtiyacı vardı. Onlarsız yaşayamazdı.

Eskiden, yüksek seslerle, zarif fistanlarla, uzun saçlarla dolu olan bu ev, hayatın bir su yığını gibi içinden çekilivereceği bir deniz böceği kabuğu haline mi gelecekti? Bu kadın yüzleri, bu narin eller arasında naz, özen içinde geçen hayatı yalnızlık, can sıkıntısı içinde mi sona erecekti?

Sevilen bir varlığın kalbinde sizin etkinizi söndürecek başka hiçbir etki olmadığını, sizin hayalinizden başka hiçbir hayalin izi olmadığını, o kalbi yalnız sizin doldurduğunuzu bilmek ne büyük haz kaynağıydı!

Marie-Claude bazan: «Dün bana söylediğin şeyi dü-

şündüm...», «Bugünkü derste bulunsaydın eğlenirdin» gibi şeyler söylüyordu. Bu alelâde sözler Marie-Claude'un kendisini düşündüğünü, bütün olayları onun cephesinden gördüğünü, onun için yaşadığını ispat ediyordu.

Gérard daha başka ne isteyebilirdi? Genç kızın, odasına girdiği zaman sandalyenin üstüne bıraktığı esvaplarına, kitaplarına, kâğıtlarına elini sürmesi hoşuna gidiyordu. O sırada bu alelâde hareket, onun gözünde, sonsuz bir şefkat mânâsına bürünüyor, onu hudutsuz bir zevke gömüyordu.

Marie-Claude'u şimdi daha da çoğalan bir sevgiyle seviyordu; çünkü, kız kardeşlerinin, elinde kalan sonuncusuydu. Eskiden üç kişiye böldüğü sevgisi, özeni şimdi yalnız Marie-Claude'a yöneliyordu. Ötekiler artık onu ilgilendirmiyordu.

Julien'in İngiltere'ye gidişini Luce gizlemeye pek de çalışmadığı bir ilgisizlikle karşılamıştı. Elisabeth, kahpelik etmiş, kocasına kaçmıştı. Gérard onlara güvendiğine hata etmişti.

Gene saatine baktı. Altı buçuk olmuştu. Endişelerini yenmeye kendini zorladı. Gündelikçi kadın geldiğini haber vermek için bir kapıyı hızla örttü. Devamlı hizmetçilerine yol vermişlerdi. Gérard, vaktiyle annesinin dediği gibi «yorganına göre ayağını uzatmak için» apartımandan çıkmayı, başka yere taşınmayı bile düşünüyordu.

Pencereye doğru döndü. İri damlalar halinde yağan yağmur, camlardan ağır ağır süzülüyordu. Odanın içi karanlıktı. Lâmbayı yakmalı, okumaya gayret etmeliydi. Yaktı. Gece dolabının üstünden bir kitap aldı. Yatak çarşafının ucunda bir mürekkep lekesi vardı.

Marie-Claude ancak yedide eve geldi. Gérard onu hemen odasına çağırdı. Genç kız, şapkası elinde, yanakları soğuktan al al, geldi. Siyah esvapların, güzelliğini gözler-

den sakladığı bu vücudun üstünde yüzü şaşılacak derecede genç, sıhhatli görünüyordu.

— «Bugün geç kaldın!»

— «Toto Rouchez'yle beraber, süsleme sanatları kütüpanesine gittim. Nasılsın?»

Gérard'a yaklaştı, yastıklarını düzeltti. Hiçbir şey söylemiyordu ama, Gérard kardeşinin halinde, izah edemeyeceği bir memnunluk seziyor, sinirleri bozuluyordu. Etten, düşünceden ibaret bu kapalı kutuda acaba neler oluyordu? Bu çocuğun hayatı acaba nasıl bir sırla besleniyordu?

— «Yarın seni kaçta göreceğim?» diye sordu.

— «Yediden önce değil.»

Gérard ürperdi:

— «Niçin?»

Genç kız, birlikte Sainte-Geneviève kütüpanesine gitmek üzere Totote Rouchez'ye söz vermişti. Vazgeçtiğini söylemek güçtü.

Akla yakın şeydi ama, Gérard kardeşinin yalan söylemesi ihtimaliyle zehirleniyordu. Marie-Claude yalan söylüyordu! Bunu, kızın sağa doğru, karyolanın biraz tepesine doğru kayan bakışından, sesinin dikkatle ayarlanışından, ellerinin, hafifçe havada kıvrılmış, gözle görülmeyen bir erganunun telleri üzerindeymiş gibi duruşundan anlıyordu.

Kızın çevresinde sahte bir hava vardı; bin çeşit teferruatın yarattığı bu havada günlük hayatın bütün hareketleri, bütün sözleri sahtelikleriyle sırıtıyordu.

Fakat Gérard bu şüphelerini unutmak, gerçekmiş gibi kabul etmek istiyor, dakikasında aklı başına geliyordu. Genç kızın karşısında, gülümseyip yüce bir tevekkül gösteriyor, komedi oynuyordu.

— «Haklısın» diyordu, «gez, dolaş, arkadaşlarınla ko-

nuş, sanat eserleri karıştır, elinden geldiği kadar kendini oyala. Ağabeyinle meşgul olma. Hasta can sıkar!»

Marie-Claude ona dilediği kadar can yoldaşı olmaktan kendisini alakoyan şeyin dersleri, imtihan hazırlıkları olduğunu söylüyordu.

— «Ben de sana onun için sitem etmiyorum ya. Beni bukadar düşünmen bile çok. Emin ol, sen yanımda bulunmasan da oluyor. Ben annemin hâtırasıyla baş başayım. Birkaç kitap. Birkaç yaprak kâğıt. Bir kalem... Tam yalnızlığa alışmam gerek!»

— «Tam yalnızlık diye bir şey olmayacak ki!»

— «Bugün için öyle... Ama, ileride? Annem ne diyordu, biliyorsun ya: «Çocuklar dünyaya bizim için gelmezler» diyordu. Kendine koca olarak seçeceğin erkeğin peşinden gitmek için beni seve seve bırakırsın.»

Marie-Claude birdenbire kızardı, Gérard'dan uzaklaştı:

— «Ne demek istiyorsun?»

— «Alınmanı gerektirecek bir şey değil. Evleneceğinden bahsediyordum.»

— «Günün birinde evlensem bile, seni görmeye devam edeceğim...»

Gérard melûl melûl güldü, başını salladı:

— «O bambaşka bir şey. O zaman ben davetli misafir olacağım, belki de sığıntı bir misafir...»

Marie-Claude avuçları arasında sinirli sinirli mendilini yuvarlamakla meşguldü.

— «Saçmalıyorsun, saçmalıyorsun! Hem bu sözlerin mânâsını anlıyamıyorum!..»

Gérard onu bileklerinden yakaladı, çekti, karyolanın ucuna oturttu, yüzünü yüzüne yaklaştırdı, hem sert, hem şefkatli bir sesle konuştu:

— «Aşırı derecede iyi yüreklisin» dedi. «Benim gibi

şefkatine muhtaç olanlara kendini fazlasıyla feda ediyorsun. Daha bencil olmalısın...»

Genç kızın yüzüne dikkatle bakıyor, onun heyecan içinde, azap içinde olduğunu, bu hâkim bakışların altında utanç hissettiğini seziyordu.

Marie-Claude, dili dolaşırcasına: «Dinle» dedi. «Yarın akşam, kurs biter bitmez hemen eve gelmeye gayret edeceğim... Totote'la anlaşırım...»

Gérard terli eliyle onun ensesini okşuyordu:

— «Nasıl istersen, cicim» dedi. «Seni zorlamak istemem. Hadi şimdi git, soyun. Yemeği benim odada yiyeceğiz.»

III

VİGNERAL, haftada birkaç defa Marie-Claude'u kurstan çıktığı saatte almaya geliyordu. Genç kız, sıralar arasında, kokular sürünmüş geveze bir kalabalığın, pudralarını tazeleyerek kaynaştığı dershaneden en önce dışarı fırlıyordu.

Vigneral, onu puslu rıhtımlar boyunca yürütüyordu. Karanlık, durgun suya ışıklı kazıklar kakılmış gibi görünen havagazı fenerlerinin yankılarını seyrediyorlardı. Arts Köprüsü'nden geçiyorlar, taş baskısı resimler satan esnafın, bazı uzmanlık kitapları satan kitapçıların toplu halde bulunduğu bir dar sokağın sonundaki çayhaneye giriyorlardı.

Burası her zaman buluştukları yerdi. Masaların arasında kadife kaplı bölmeler vardı. Hizmet gören kız kasaya doğru uzaklaştığı zaman, görülmek tehlikesi olmadan, öpüşmek mümkün oluyordu.

Bazan Marie-Claude can sıkıcı bir konferanstan kaçıyordu, öğleden sonra bir mahalle sinamasına gidiyorlardı. İki kişilik, örtülü bir loca tutuyorlardı. Altlarında, salon hemen hemen boş oluyordu. Koltukların düzgün dizisi içinde, birbirine yaslanmış birkaç çift baş gözüküyordu. Usul usul müzik çalıyordu. Ekrandan, yaygın, daima değişik bir aydınlık geliyordu. Açık havada çekilmiş sahnelerden, gazete makaleleriyle imzasız mektup projeksiyonlarından sakınıyorlardı, çünkü o zaman aydınlık daha çok oluyor-

du. Locanın içi gaz, toz kokuyordu. Programcı kızın cep feneri sıra sıra koltukların arasında sallana sallana dolaşıyordu. Bitişik locadan, fısıltılar, yerinden oynatılan sandalya gürültüleri duyuluyordu.

Marie-Claude şapkasını çıkarıyor, mantosunun düğmelerini çözüyor, kendini Vigneral'in kolları arasına bırakıyordu. Vigneral, ona ateşli bir hamleyle sarılıyordu. Maharetli ellerini onun vücudunda dolaştırıyor, çok geçmeden robunun düğmelerini çözüp yanını açıyor, kombinezonunun askısını indiriyor, göğsünü avcu içine alıyor, tutuyor, ısıtıyor, yavaş yavaş okşuyor, genç kız hazzından inlemeye başlayıncaya kadar bu okşayışlara devam ediyordu.

Böyle ânlarda, Marie-Claude ondan korkuyordu. Çünkü loşlukta genç adamın yüzünü, alabildiğine açık ağzını, bir noktaya dikilmiş, hayın, üzgün ifadeli gözlerini görüyor, teslim olmakla beraber ona ıztırap veriyormuş gibi geliyordu. Ama Vigneral, birdenbire gülümsüyor, onu göğsüne bastırıyordu. Kulağına bir şeyler söyleyerek, bir küçük çocuk avutur gibi omzunda sallıyordu. Marie-Claude, onun ceketinde pudra lekesi bırakmamak için, elini yanağının altına koyuyordu.

Gözle görülemeyen bir orkestra iç ürpertici havalar çalıyordu. Ekranda mürekkep karası dudaklar birleşiyordu. Marie-Claude'un kalbi ahenkli bir sarhoşlukla doluyordu. Bütün dünya ona mükemmelliğin son haddine ulaşmış gibi geliyordu. Sırf ona senli-benli hitap etmenin zevkini tatmak için «Seni seviyorum... Seni seviyorum...» diye mırıldanıyordu.

Sonra, birdenbire, Vigneral onu yine kendine çekiyordu; ellerini karnında, bacaklarında dolaştırarak, telâşla, çıplak tenini arıyordu. O zaman Marie-Claude çıldırıyordu, başı bir omzundan ötekine gidip geliyordu. El çantası yere düşüyordu.

Filim bitmeden çıkıyorlardı. Marie-Claude çevresi aktör fotoğraflarıyla süslü holdeki aynada tuvaletini tazeliyordu. Yüzünde yer yer pembelikler görülüyordu. Gözleri ufalmış, içlerinde üzgün bir ifade belirmiş oluyordu. Vigneral'in yakasının uçları havaya kalkmış bulunuyordu. Hafifçe şiş dudakları ona külhani bir eda veriyordu. Kasadar kız, kulübesinde, ağzı bir karış açık, esniyordu. Neon lâmbaların öte yanında, ağır yağmur damlaları dökülüyordu. Marie-Claude'un birdenbire aklına geliyordu: Matemde olduğu için sinamaya gitmesi doğru değildi, Gérard evde yalnız, onu bekliyordu.

Sinirli, melûl, eve dönüyordu. Ağabeysi hemen soruyordu:

— «Nereden geliyorsun? Ders kaçta bitiyor?»

Yalan söylemek gerekiyordu. O, mazeretler arayıp söylerken, yüzünde, ellerinde, elbisesinde Gérard'ın o sakin, soğuk, haris bakışlarının dolaştığını hissediyordu. Mantosunun üzerinde bir dudak boyası lekesi, yakasında bir buruşuk görecek diye korkuyordu. Aşkı ortalığa nur saçıyormuş da bir hâle gibi onu aydınlatıyormuş sanıyordu.

İşin doğrusu, bu hasta, yapayalnız adamın karşısında, kendi saadetinden belli-belirsiz utanç duyuyordu. Öğleden sonra akşama kadar onu yüz-üstü bıraktığı için kendi kendini kabahatli buluyordu. Gérard'ın, yalnızlığına sessizce boyun eğişi genç kızın kuruntularını daha da artırıyordu.

Gérard kardeşini oyalamaya, kendisini unutmaya, yasını yenmeye teşvik ediyordu. Muhtemel bir geleceği hatırlatıyor, günün birinde Marie-Claude'dan uzak kalacağını söylüyordu. Ama, Marie-Claude'un mesut yaşadığını bilmek ona yetecekti.

Yaptığı fedakârlıkla mesutmuş gibi bir eda ile: «Bütün bir gün sensiz kalmaya alıştım bile» diyordu.

Bu sözü duyunca, Marie-Claude ağlamamak için ken-

dini zor tutuyordu. Kendi kendini bencillikle suçlandırıyordu. Kendi kendine ağır cezalar veriyordu. Vigneral'i onbeş gün görmeyecekti, bir ay görmeyecekti.

Böylece, cezayı yedikten sonra, ağabeysinin yanında birkaç saat, harikulâde bir feragat içinde yaşayordu. Ama, ertesi günden tezi yok, gene sapıtıyordu. Yorgun-argın, uykusuzluktan bitkin, Vigneral'in karşısına çıkıyordu. Huzursuzluğunu ona anlatıyordu. Vigneral onu öyle sade cümlelerle avutuyordu ki, genç kız, bu sözlerin etkisi altında kalışına şaşıyordu.

Vigneral tanıdığı kadınların hiçbirinden bu güvenli teslimiyet, bu tam mânâsıyla boyun eğiş izlenimini duymamıştı. Metresleriyle hep savaşmış, hep hileye başvurmuştu. Fakat bu küçük kızcağızın tek zaafı, karşısındakini himayeye davet etmesiydi. Bazan Vigneral'in içinden onu kanatıncaya kadar öpmek, sonra bir ağabey gibi kucağına alıp okşaya okşaya uyutmak arzusu geliyordu.

Sinamalarda, kahvelerde kısacık buluşmaları ateşli, yeknesak öpüşmeleri, bir yanı eksik kucaklaşmaları Vigneral'in arzusunu büsbütün kamçılıyordu. Genç adam hep kapalı bir oda, loşlukta açılmış büyük bir karyola hayali kuruyordu. Marie-Claude'u çıplak, narin, çocuk vücuduyla bu karyolanın üstüne atıyor, içini kavuran derin susuzluğu giderinceye kadar, kendisine teslim olmuş farzediyordu. Fakat, genç kızın ona olan güveni, bu tasarıyı gerçekleştirmesine başlı başına engel oluyordu.

Bazan, Marie-Claude'la evlenmenin daha iyi olacağını düşünüyordu. Ama, meşru birleşme bir korkuluk gibi karşısına dikiliyor, bu isteği hemen söndürüyordu.

Eski metresiyle ilişkisini kesmişti. Marie-lCaude'la yatmaktan kendisini hâlâ alıkoyan mânâsız saygı hissinden dolayı kendi kendisine atıp tutuyordu. Marie-Claude'u bir daha görmemek için kendini zorluyordu. Genç kız bir randevuya gelemeyeceğini haber verdiği zaman öfkeleni-

yordu. Onu sevmemeye kendini alıştırıyordu. Marie-Claude'un ağabeysine karşı gösterdiği sevgiyi kıskanıyordu. Eskisinden çok daha az karbon kâğıdı satıyordu. Dostlarını, arkadaşlarını ihmal ediyordu.

Bir gün ona evlenme teklifinde bulunmaya karar verdi.

Bu iş için, arkadaşlarından birinin evini sağladı. Marie-Claude, onunla birlikte bu odaya kuzu kuzu gitti.

Oda, cilâları sıyrılmış, çıkıntılı yerleri eskimiş modern eşya ile tıka-basa dolu bir yerdi. Kanepenin kadife yüzünde kirli yoluklar vardı. Ocağın üstünde kadın fotoğrafları duruyordu. Odanın havasında keskin bir briyantinle tütün kokusu dolaşıyordu.

Vigneral genç kıza evlenme teklifi için söylemeye hazırlandığı sözleri zihninden bir daha geçirdi. Ama, bunları söylemeye bir türlü karar veremiyordu. Yabancı gözlerden uzak, rahat bir odada, onunla ilk defa olarak yalnız kalıyordu. Şeytan, aklına çok kuvvetle girmişti.

— «Olsun bitsin, sonra evlenirim» diye düşünüyordu.

Marie-Claude divanın raflarından birine siyah kaplı iki defter bırakmıştı. Bu okul eşyası Vigneral'in çok zevkine gitmişti. Kıza doğru ilerledi, onu kanepenin üzerine çekti, oraya birlikte yuvarlandılar.

Marie-Claude, hiç kımıldamadan, tir-tir titriyor, Vigneral'in, üstünü başını soyınasına ses çıkarmıyordu.

Vigneral, onun yüzüne bakmaktan kaçınıyordu. Genç kızın yeşil gözbebekleri, utançtan, zevkten katılaşıp kalmış gibiydi.

Marie-Calude, çırılçıplak kalınca, genç adam, balrengine bürünmüş gibi görünen bu narin vücudu bir yudum-

da içercesine seyretti. Bacağın biri uzanmıştı, öteki yukarı doğru büküktü. İnce kollar dışarı doğru dönüktü, kan damarının maviliği belli oluyordu. Ayrık, küçük, yuvarlak, dolgun göğüslerin tepeleri pek ufaktı, çocuk göğüslerine has koyu pembeydi. Her soluk alışta kaburga kemiklerini örten deri geriliyordu. Karnını yanık kestane rengi bir ayvatüyü örtüyordu.

Vigneral, genç kızın üstüne doğru eğildiği sırada, ayak tırnaklarına cilâ sürmüş olduğunu gördü. Bunu görünce, sebebini hiç de bilmeden, son tereddüdünü de bıraktı.

IV

İKİ kardeş karşılıklı yemek yiyebilsinler diye, sofra, Gérard'ın karyolasına bitişitrilerek kurulmuştu. Gérard yatakta oturuyordu, omuzlarına püsküllü bir eski battaniye örtmüştü. Kömür karası tıraşı uzamış, avurtlarını daha çökük gösteriyor, uzamış siyah saçları, karmakarışık, ensesine kadar iniyor, kulaklarının çevresini örtüyordu.

Marie-Claude, karşısına oturmuş, yüzünün boyası taptaze, acele acele, ateşte biraz kararmış bir koyun pirzolası yiyordu. Acelesinin sebebi vardı, Totote Rouchez onu saat yarımda evinde bekliyordu.

Gérard kız kardeşinin yanından bir ân önce kaçmak isteyişine kızıyor, onun yalan söylediğini de seziyor, her zamanki perhiz yemeği ilan o kötü zerzevat lâpasını elinden geldiği kadar yavaş çiğneyerek işi uzatmaya çalışıyordu.

Marie-Claude bıçağını, çatalını bırakmış, bileğindeki saatine bakıyordu.

Gérard, tatlı bir sesle: «Sinirleniyorsun» dedi. «Öyle yavaş yiyorum ki! Ama, ne yapayım, doktor, yemeğini iyi çiğne, diye tembih etti. Sonra da, okadar tasalanmıyorum, bugün geç kalsan da zarar etmez, dersin yok. Totote düşünürse hak verir... Hem ben bu Totote'u pek görmek istiyorum...»

Vichy suyu şişesine uzandı, bir bardak su doldurdu.

Gözlerini Marie-Claude'dan ayırmadan, yudum yudum içti.

Tabağının dibinde birkaç yaprak hindiba kalmıştı ama, onları yemiyordu. Peçetesini tortop etmiş, ağzını siliyor, sile sile bitiremiyordu. İç geçiriyor, gözkapaklarını oğuşturuyordu.

Marie-Claude, Vigneral'i düşünüyordu; şimdi o muhakkak ki metronun kapısında kendisini beklemeye başlamıştı bile. Buna rağmen, Gérard'ı yemeğini bitirmeden bırakıp gidemiyordu.

Gérard, birdenbire: «Biriki yaprak hindiba daha yiyeyim» dedi.

Genç kız içinden kopan bir isyanla irkildi ama, sabırsızlığına hemen arkasından pişman oldu.

Gérard, tabağına ağır ağır yemek alıyordu. Bir yandan da konuşuyordu:

— «İştahım yavaş yavaş açılıyor... Sana söyledim miydi Tellier'den mektup geldi diye? Doğum onbeş gün sonra olacakmış... Elisabeth'in yapısı sağlamdır, kolay doğurur. Marul istemiyor musun?»

— «İçinde sarmısak var.»

— «Ey, ne çıkar?»

Gérard daha bir gün önce, marul salatasına sarmısak katmasını gündelikçi kadına özellikle tembih etmişti. Genç kızın dalaveresini meydana çıkarmak için bu denemeye başvurmak kararındaydı.

— «Totote sarmısak sevmiyor mu?» diye alay etti.

Marie-Claude telmihi sezdi, kızardı, omuzlarını silkti. Nasıl da savunuyordu! Belki birkaç tehditli söz söylese, kız her şeyi itiraf edecekti. Fakat bu haşin usul, öteki kız kardeşleri hakkında tatbik ettiği zaman fayda vermemişti. Hileye başvurmak, el altından iş görmek, bu taptaze aşkın kaynaklarına teker teker ağu akıtmak daha akıllıca hare-

ket olurdu. Marie-Claude'u zorla değil, merhamet damarlarını harekete getirerek alakoymalıydı.

Evet, Gérard, haline acınır bir insan olmaya razıydı, yeter ki kız kardeşi yanında kalsın! Her kadın ruhunun derinliklerinde eza çekmek, kendini feda etmek arzusu uyuklardı. Marie-Claude'un içinde de uyuşuk halde bulunduğuna şüphe olmıyan bu isteği, bu fedakârlık istidadını, bu, kutsal ateşlerde yanmak aşkını murdarca bir şey olan hastabakıcılık şekline kolayca dökülüveren o yolunu sapıtmaya hazır kabiliyeti istismar etmek gerekti.

Gérard'ın, bu şerefli feragat yolunda, yaratacağı hava ile, kız kardeşinin başını döndürmesi kolay işti. Hayâsız bir dilenci kararıyla, bütün yaralarını göz önüne sererek merhamet dilenecekti. Kız kardeşinin acıyıp da vereceği sadakayı hiç utanmadan, hiç sıkılmadan alacaktı. Mağduru olmak suretiyle ona galebe çalacaktı. Fakat onu tekrar ele geçirinceye kadar kimbilir ne ıztıraplar çekecekti! Marie-Claude'u, bir başkası için süslenmiş püslenmiş, pudralanmış olarak şu masanın başında oturur görmek acı şey değil miydi?

Marie-Claude sabırsızlanıyordu. İkide-bir saatine bakarak aşağı-yukarı dolaşan o yabancı adamı sokakta bekletmekten çekiniyordu.

Gérard: «Yemiş yemeyecek misin?» diye sordu.

— «Hayır... Canım istemiyor...»

Ayağa kalkmıştı, savuşmaya hazırlanıyordu. Gérard daha şimdiden aşkının aleviyle ateşlenmiş, ışımış olduğunu görüyordu. Yüzünde hiçbir değişiklik fark etmediği halde, bir zamandan beri güzelleşmiş olduğuna dikkat ediyordu.

Bir kadın yüzünün zarifliği acaba nasıl aşağılık besinlerle besleniyordu? Marie-Claude, bir günlük şaşaasını acaba hangi tatmin edici bayağı unsurlardan alıyordu? Aklına geliveren ilk sözü söyledi:

— «Bu yas elbiseleri sana yakışmıyor, yavrum. Sonra da, belki sinamaya filan gitmek, eğlenmek istersin. Bu üniforma ile pek yakışık almaz...»

Marie-Claude hiç cevap vermedi. Alelâcele, peçetesini katlayıp dürmekle meşguldü.

— «Hadi git! Görüyorum, beni bırakıp gitmek için acele ediyorsun. Hakkın da var ya! Annem öldüğünden beri pek çekici bir arkadaş değilim. En küçük bir oyalanma annemin hâtırasına ihanet olacak gibi geliyor bana. Ama, sen bunu anlayamazsın. Senin hesabına pek memnunum. Seni sakin, mesut, herşeyden azade, benden de azade görmek isterim...»

Kendi sözleri kendisini rikkate getiriyor, gözlerini yaşartıyordu. Marie-Claude'un sarardığını, başını öteye çevirdiğini gördü. Genç kız, birdenbire hıçkırık tutmuş gibi oldu, iskemle üstündeki çantasını kaptı, koridora fırladı.

Gérard: «Marie-Claude! Marie-Claude!» diye seslendi.

Sokak kapısı kapanmıştı bile.

* * *

Gündelikçi kadın sofrayı topladı, yere dökülen kırıntıları süpürdü, mutfağa gitti.

Gérard bir salisilat hapı yuttu. Bacaklarını hâlâ bükemiyordu. Yalnız, omzundaki ağrı geçmişti. Belki iki, üç haftaya kadar kalkar, sokağa çıkabilirdi. O zaman, Marie-Claude'u takip edecekti, konuştuğu erkekle onu bir arada yakalayacaktı, darbelerini nereye indireceğini o zaman tayin edecekti.

Marie-Claude çıkıp gittikten sonra, bütün ev düşmanca bir uykuya gömülüp buz kesilmişti. Duvarları kitaplarla dolu, ölü bir aydınlığa gömülü bu odada Gérard kendini güvenlikte hissetmiyordu. Marie-Claude, ondan uzakta, şimdi, sokaktan koşa koşa karşıya geçiyor, bir erkekle

buluşuyor, onun koluna asılıyor, yanına sokuluyor, soluk soluğa, kesik kesik cümlelerle, niçin geç kaldığını söylüyordu.

— «Ağabeyim alıkoydu. Onun bilmesini istemiyorum» diyordu.

Gérard gerisini tahayyüle cesaret edemiyor, yıpratıcı kıskançlığını dindirmek için geçmişe dönüyordu: Saint-Antoine Sokağında gördüğü o eğilip kalkarak tahta kaldırım kırıntıları toplayan ihtiyar kadınlar gibi o da eğiliyor, alevlerinde ısınmak için avuç avuç hâtıralar topluyordu:

Marie-Claude'un çocukluk hali gözünün önüne geliyordu. O zaman, kız kardeşinin gönül temayüllerini kollamasına henüz hacet yoktu. Bu hayalden tutturup, kadının o çapraşık bünye yapısını, kadında arzunun derece derece uyanışını, iç uzuvlarının, beden şekillerinin sinsi sinsi oluşunu düşünüyordu.

Bir küçük kız çocuğu, ailenin bütün mahremiyeti içinde, masum, hiçbir şeyden, hiç kimseden sakınmasına lüzum olmadan, bitki gibi yaşıyordu. Fakat, yüz çizgileri bir parça uzadı, boyu bir parça büyüdü, göğsü bir parça kabardı mıydı, erkekler hemen onunla meşgul olmaya, etrafında divil divil dolaşmaya başlıyorlar, onu zevklerine uygun bir dişi olarak görüyorlar, yanlarına çağırıyorlar, kovalıyorlar, yakalıyorlardı...

Ah! O kahpece söz, o «Şimdi kaç yaşında? Onaltı mı? Ondokuzunda gibi gösteriyor!» sözleri! Bu görüş karşısında herşey mubahtı.

Kızın kendisi de bu sözlerden son derece memnun oluyordu. Didişmek, teslim olmak, ıztırap çekmek için delidivane oluyordu. Yanına ilk yaklaşan erkeği hoş karşılıyordu. Onun çekingenliğini, yalancılığını bile bile inkâr ediyordu. Sevmek, çabuk sevmek, kimi olursa olsun, ne için olursa olsun hemen sevmek istiyordu; ama, bütün kuvvetiyle sevmek şartıyla.

Dünya maskara şeydi, kokmuş bir şeydi, gönül bulandıracak, insanı kusturacak kadar kötü! Bir dostun, bir metresin ziyareti bir parça uzarsa, o gittikten sonra, ne de olsa oda fena koktuğu için pencereleri açmak zorunda kalışımızı düşünmek feci bir şey değil miydi? Ama, buna kimse dikkat etmiyor, kimse bundan rahatsızlık duymuyordu.

Erkeklerde de, kadınlarda da, engel olamadıkları şeyi sineye çekmek hususunda menfur bir istidat vardı. Kokular, tabiî ihtiyaçlar, hastalıklar duyguları öldürmüyordu. Herkes bunlara göz yumuyordu. Herkesin işine gelen bir tâbirdi bu «göz yummak.» Herkes, çevresinde olup bitenlere göz yumuyordu.

Gérard, zaman zaman, bitmez-tükenmez hayat ameliyesini yaparken kendisini uyutmadıkları izlenimini duyuyordu. Dikkatli bir anestezi herkesin can acısını gideriyordu. Yalnız kendisi uyanıktı, ayıktı, teni, aklı yerindeydi. En hafif bir temasla avaz avaz bağırıyordu.

Evet, onun hayatı olduğu gibi kabul etmesine engel olan eksiği, hemcinslerinin, etkisi altında hayvan gibi uyuşup kaldıkları o pahada ağır uyku ilâcıydı. Bu uyku ilâcı da, aşktı. Onların bütün çirkinliklere razı olmalarını sağlayan tek vasıta aşktı, dünyanın ortasında, içine daldıkları bu yapma uykuydu.

Gérard, Vigneral'le, Tina ile birlikte Toc-Toc Bar'da geçirdiği o geceyi hatırladı. Kıvır kıvır, misk kokulu, hünerli bir kadın vücudunu kolları arasında tutmuştu. Duya duya, yalnız tiksinti duyabilmişti. Başkalarının farkında bile olmadıkları sarsıntılara, on kat, yüz kat artmış olarak katlanmak gerekti. Ebediyen bedbaht olmaya boyun eğmek gerekti.

Ortalık kararmıştı. Gérard, pencereleri şiddetli bir yağmurun dövdüğünü gördü, şaşırdı. Marie-Claude hafif

giyinmişti, üşüyecekti. Üşüsündü! Hastalanır, bu sayede hiç değilse evden çıkmazdı.

Bu kızla meşgul olması hata idi. Kendisiyle ilgilenen kimse var mıydı? Hiç kimse ona aldırış etmiyordu. Şu dakikada, onu hiç düşünen yoktu. Bastığı zemin sanki ayaklarının altından kayıvermiş gibi, bu ilgi yokluğunu hissediyordu.

«Ya birdenbire ölürsem!» diye düşündü.

O sarı balçık, yağmurun kamçıladığı o çamurlu hendek, gülünç bakır süsleri bulunan tabutun o çukura indirilişi, birden, gözlerinin önüne geldi.

Biraz sonra, Marie Claude'un odasına kadar sürüne sürüne gitmek aklına geldi. Kardeşinin kâğıtlarını karıştırırsa, onun gizli hayatına dair bazı bilgiler elde edebilirdi belki.

Bacakları sızılı, uyuşuk, yataktan çıktı, hırkasını giydi Vücudunda sonsuz bir halsizlik vardı. Başı biraz dönüyordu. Doğrulmaya, Marie-Claude'un kapısına kadar yürümeye katiyen takat bulamıyacaktı.

Çarpılmış terliklerini geçirdiği zayıf, kansız ayaklarını melûl melûl seyrediyordu. Sızılı bacaklarını yokladı. Nihayet, bir zorlayışta doğruldu. Öyle bir can acısı duydu ki, az kalsın haykıracaktı; bütün ağırlığıyla duvara yaslandı. Ama, gene de yoluna devam etti. Eşyaya tutuna tutuna, inleye soluya yürüyor, alnından sızan terleri koluyla siliyordu.

Marie-Claude'un odasına girince, masanın yanında duran bir koltuğa yığıldı. Seyircileri selâmlayan bir aktör gibi, gözleri kapalı, eli kalbinin üzerinde, uzun zaman oturdu. Kalbinin atışları azar azar hafifledi. Gözlerini açtı. Bu odanın taze havasını teneffüs edince, kendi odasının havalandırılmaya ihtiyacı olduğunu anlamıştı.

Genç kızın yazı masasının üstünde, birkaç defter, bezden bir küçük köpek, Louvre okulunun tertiplediği seya-

hatlere ait prospektüsler vardı. Gérard, bunları okşarcasına, üzerlerinde ellerini gezdirdi.

Çekmeleri açmaya cesaret edemiyordu. Arkasında aralık kalan kapıdan rahatsız oluyordu. İçi yazılı bir cigara tablasında yırtık bir metro bileti buldu. Birinci mevki biletiydi. Marie-Claude yalnızken ikinci mevkiyle gidip gelirdi. Sert bir hareketle çekmeyi açtı.

Çekme. cep defterleriyle, lâstiklerle, kurşunkalemlerle, fotoğraflarla doluydu. Hemen işe başladı. Titrek parmakları, bu çocuk hazinesinin değersiz parçalarını kaldırıyor, ayırıyor, bir bir yokluyordu. Zarfların üstündeki el yazılarının sahiplerini keşfe çalışıyor, eski takvimlerin yapraklarını çeviriyor, resimlerdeki çehreleri dikkatle inceliyor, kartvizitleri okuyordu. İsimlerden hiçbiri ona bir şey öğretmiyordu.

Bu mânâsız araştırma sabırsızlığını arttırıyordu. Eline bir bloknot geçti. İlk yaprağında «Bu benim hâtıra defterimdir» yazılıydı. Öteki yaprakları yırtılmıştı.

Gérard, çekmede bulduklarının hepsini yerlerine bıraktı, öteki çekmeyi açmak istedi. Kilitliydi. Bir kâğıt bıçağı aldı, çekmenin aralığına soktu, kilide yakın bir yere daldırdı, ağır ağır bastırdı, kilit sarsıntıyla yerinden fırladı.

Orada da davetiyeler, cep defterleri vardı. Kız kardeşi onbeş gün için bir arkadaşına misafir gittiği tatil zamanında Gérard ona bir mektup yazmıştı, onu buldu. Annesinin bir fotoğrafı, Marie-Claude'un kilisedeki ilk dinî töreninin resimleri de oradaydı.

Gérard, bir hırsız telâşıyla, bir küçük kızın bu değersiz gizli şeylerini karıştırıyordu. Sık sık soluyor, terliyordu. Okadar terlemişti ki, pijaması omuzlarına yapışıyordu.

Ayak sesleri duyar gibi oldu. Dikkat etti: Sesler yukarı kattan geliyordu. Gündelikçi kadın mutfağı topluyordu. Marie-Claude ancak saat yedide gelecekti.

Onun aleyhinde hiçbir delil bulamadığı için memnun muydu, hayal sukutuna mı uğramıştı, kendi de farkında değildi.

Hayır, bu boşa çıkan araştırma şüphelerini giderecek değildi. Kardeşi mutlaka bir erkekle buluşuyordu. Bunu biliyordu. Bunu seziyordu. Ama, kimdi bu erkek? Dostlarından biri miydi? Julien İngiltere'deydi. Vigneral'in bir kadınla ilgisi vardı. Hurault... Yok, yok, daha çok, olsa olsa bu Louvre okulu öğrencilerinden biri olabilirdi; yüzü ergenlikli, kendini beğenmiş bir delikanlı. Sanat kitaplarında okuduğu cümlelerle, ezberlediği sözlerle kızın aklını çeliyor, gözlerini kamaştırıyordu. Demek ki, Marie-Claude bu oğlan yüzünden onu ihmal ediyordu! Onu bu oğlanla aldatıyordu.

Kilit tekrar yuvasına girsin diye, kâğıt bıçağını kuvvetle bastırarak çekmeyi tekrar sürdü, Marie-Claude'un karyolasına kadar sürüklene sürüklene gitti. Orada oturup elbise dolabını açabildi.

Dolapta elbiseler asılıydı. Kız kardeşinin, yaşlı olduğu için artık giymediği açık renk elbiseler! İnce telden askılar bu elbiselerin omuzlarını iskelet omuzlarına benzetmişti. Üstteki raflarda, serili beyaz kâğıtlara kat kat çamaşırlar dizilmişti.

Gérard'ın burnuna, hafif bir sabun kokusu geldi. Bu kokuyu şimdi kardeşinin yanında bir başkası kokluyordu. Ocağın üstünde genç kızın kolonya şişeleri, tarağı, fırçası duruyordu.

İçinden, bütün bunları atmak, kırmak geldi. Elini uzattı, pudra kutusunu aldı. Kutunun kapağını açtı. Bir iş yapıyormuş gibi, parmağını pudraya daldırdı. Sonra kutuyu yerine bıraktı, pudralanan ellerini biribirine sürttü. Sebebini bilmediği bir bezginlik, bir ümitsizlik yüreğini eziyordu. Keşke kız kardeşi çirkin olsaydı, aptal olsaydı

da, kendini ona hasretseydi. Ama, o zaman da, acaba kendisi onu sever miydi?

Yüzü-koyun karyolaya kapandı. Böyle ne yapıyordu? Ne bekliyordu? Gözleri, yatak örtüsünün kocaman, pembe çiçeklerini tâ yakından seyrediyordu. Ateşe dökülmüş yağ cızırdar gibi, kulaklarında hafif bir gürültü duyuyordu.

Aradan on dakikadan fazla zaman geçtiği halde başını kaldırmadı. Omzu, dizkapağı sancıyordu. Çevresindeki sessizliği gidermek için, hafif hafif inliyordu.

En sonunda, duvarlara tutuna tutuna kendi odasına geçti. Karyolasının başı ucunda, iskemlenin üstünde, Marie-Claude'un tortop edilmiş mendilini gördü. Yattı, gözü o beyazlığa çevrildi, uykuya daldı.

V

MARİE-CLAUDE henüz çıkmıştı. Gérard, bir koltuğa oturmuş, masasının başında, bir çeviri işiyle meşguldü. Birkaç günden beri kendini daha iyi hissediyordu. Kalkabiliyor, evin içinde dolaşabiliyordu.

Daha bir gün önce, Luce'le Paul Aucoc öğleden sonra akşama kadar onunla beraber oturmuşlardı. Karı-koca Metz'den geliyorlardı, orada Tellier ile Elisabeth'i görmeye gitmişlerdi. Elisabeth bir oğlan doğurmuştu.

Luce, ağzı sulana sulana, gözlerini açarak: «Yedi kiloluk, nur topu gibi bir oğlan!» diyordu. «Elisabeth ayağa kalmış bile. Deli gibi seviniyor, elbette! Kocası da öyle böbürleniyor ki, âdeta insanı sıkıyor! Çocuğun adını Philippe koymuşlar. Pek hoş bir ad değil, ne dersin?»

Gérard, yeni duymaya başladığı ilgisizliğe şaşıyordu. Karı-koca Aucoc'lara artık aldırdığı yoktu. Luce istediği kadar sesine kıvrak ahenkler vererek konuşsun, istediği kadar kedi gibi kaygan, kıvrak hareketler yapsın, istediği kadar göz süzsün, ağabeysi eskiden kapıldığı masum öfkeler devrini artık atlatmıştı.

Elisabeth'in durumu bile, onda, bezginliğe pek benzer bir acılıktan başka bir etki yaratmıyordu. Sanki bu olaylar, başka bir gezeğende, kendisiyle hiç ilgisi olmayan, meramını kendilerine anlatmayı asla başaramayacağı kişiler arasında geçiyordu. Onun hayatı Marie-Claude'un yanındaydı, Marie-Claude'un gölgesinde, Marie-Claude'un

harareti içindeydi. Biri çıkar da yerini elinden alacak olursa ölürdü. Havaya muhtaç olduğu gibi, Marie-Claude'un varlığına muhtaçtı. O yanında yokken, ondan yoksun kalışı havadan yoksun kalışına benziyordu. Marie-Claude'un tamamen kendisine ait olmasını istiyordu; halbuki o, zamanını, sevgisini, belki de okşayışlarını, kimbilir ne uğrunda, gizlice israf ediyordu.

Marie-Claude, derinlikleri tehlikelerle kaynaşan, bilmediği bulanık bir enginden birdenbire çıkageliyordu. Binbir türlü sözle, binbir türlü acayip hareketle sırılsıklam ıslanmış gibi, odasının kenarına dikiliyor, bu sahte süsler arasında onun kendisini bulmak işi de Gérard'a düşüyordu. Onun yüzünün hassas cildinde, sesinin kıvrak ahenginde, hep bir şeyler keşfetmek istiyor ama, gayreti yarıda kalıyordu. Acaba kız kardeşi öğleden sonraki bu esrarengiz dalışlarını kime hasrediyordu? Buluştukları zaman ne yapıyorlardı? Biribirlerinden ne umuyorlardı?

Ah, birisi çıksa da, onu büyüleyen bu hayalden kurtarsaydı! Zaman zaman: «Julien benim halimden anlayabilir» diye düşünüyordu. Ama, Julien'den hiçbir haber yoktu. Vigneral ona hiç gelmez olmuştu. Başka gelen de yoktu. Hoş, sonuç bakımından, böylesi daha iyiydi ya.

Gérard hiçbir şeyden tat duymaz olmuştu. Kötülük üzerine hazırlamakta olduğu denemeyi yarıda bırakmıştı. Bir ân önce bitirmeye uğraştığı o çeviri de son olacaktı. Onu bitirdikten sonra kendine devamlı bir iş arayacaktı. Annesinin nakit olarak bıraktığı mirastan, dört çocuğunun herbirine çok az şey kalacaktı. Gérard, Marie-Claude'la beraber küçük bir apartımana taşınacaktı. Kız kardeşi nekadar isterse okadar onunla oturacaktı.

Ayakları dibinde açılan bir uçurumdan rüzgâr esmiş gibi, ürperdi. Bir haftaya kadar dışarı çıkabilecekti. Bir haftaya kadar, bahtını koruyabilecekti.

Yarıda bıraktığı sayfaya eğildi. Son yazdığı cümleyi okudu. Şöyle yazmıştı:

«Bn. Ploughman, içinde bir acıçiğdem tohumu hulâsası gizlediği Çin işi şişenin kapağını açtı, kocası, başını çevirip, ocakta yanan ateşin kıpırtılı alevlerine bakarken...

Yazdıklarını çizdi, koltuğa yaslandı.

«Ben de ateşin karşısındaki koca gibiyim» diye düşündü. «Arkamda duran birisi, damla damla, öldürücü bir zehir akıtıyor.»

Marie-Claude ona verdiği ezânın acaba farkında mıydı? Gérard, benliğinden bir parça ayrılmak, yerden ayaklarını kesmek, yükselmek, uçmak, herşeyi hor görmek, gülümsemek istiyor, fakat her defasında, amansız bir azgın rüzgâr, onu yere yapıştırıyordu.

Bn. Ploughman şişenin kapağını açtı...

Pencereden, duru mavi gökyüzünü görüyordu. Vosges Meydanı'ndaki çeşme şırıl-şırıl akıyordu. Gérard çocukken bu şırıltı ona bir ormanın yaprakları arasında delice bir koşuşmayı hatırlatırdı. Bir erkek avladığı bir kadını, yağmur altında, yeşil gölgelerle örtülü kuytuluklara doğru kaçırırdı. Gérard o kadının saadet ifadesi dolu yüzünü tanıyordu. Ama, erkeğin yüzü hızla akan bir su gibi hareketliydi.

Saat beş olmuştu. Neredeyse, sevdalılar meydanın kemerleri çevresinde seyrana çıkacaklardı. Gérard bu çiftlerden nekadar çoğunu görmüştü! Sütunların gölgesine sığınıyorlar, biribirlerine sarılıyorlar, yalak başındaki beygirler gibi, ciddi, hareketsiz, oturuyorlardı. Odasının çevresinde aşktan, öpüşmelerden, gizli kucaklaşmalardan yapılmış bir çember vardı.

Eskiden böyle şeylere kulak asmazdı. Bugün bunlardan ürküyordu, çünkü Marie-Claude da alacakaranlığın bu sürtünen, öpüşen kalabalığına karışmıştı. O da onlardan olmuştu.

Gérard kendisi de âdeta ötekilere benzemek, teninde ânî acıkmalar duymak, kolayca elde edilen sevişmeler peşinde koşmak, o yabani ihtiyacın, o kavuşma ihtiyacının içine gömülmek, o zevkle sarhoş olmak istiyordu.

Vigneral acı duymuyordu. Vigneral yiyor, içiyor, uyuyor, seviyordu; yiyecek, içki, uyku, kadın, onun bir ânlık endişelerini dindirmeye yetiyordu. Acıyı, ancak devasını elinde tuttuğuna emin olduğu nispette kabul ediyordu. Budalaların mânevî iç rahatıydı bu. Belki de Julien haklıydı. O «Başkasını kendi yerimize oynatıp, partiyi ona kazandırmak, ya da kaybettirmek daha iyidir» derdi. Her zaman değil, elbette, ama, tek başına savaşmanın çok zorlaştığı ânlarda, bazı bazı böyle yapmak uygundu. Meselâ bugün, meselâ şimdi olduğu gibi. Ah! Rüzgârın önünde eğilen incecik bir dal olsaydı; kıyının dönemecine esir bir su olsaydı; gelip geçenlerin ayağı ne yana isterse o yana giden bir çakıl olsaydı!

Gérard insan yüzleri gibi dikkatli, çıplak ellerine yanaklarını değdirdi. Tanımadığı bir ülkenin sınırındaymış gibi korkudan titriyordu. Kendinde tarife sığmaz bir değişiklik oluyormuş gibi geliyordu. Uyanık bulunduğuna henüz pek emin değildi.

Bir zil sesi onu düşüncelerinden ayırdı.

Marie-Claude gelmiş olamazdı. Başka kimseyi de beklemiyordu. Kapı açılmış, kapanmıştı. Gündelikçi kadının terlik sesleri koridorda yaklaşıyordu.

— «Bir bayan gelmiş, sizi istiyor, efendim.»

— «Bir bayan mı?»

Oda kapısının önünde, çantası elinde, tüylü koca bir şapka altında başı yana çarpılmış, yüzü boyalı, gözünün ucunda mavi bir ben bulunan bir kadın duruyordu. Gérard, kadının Tina olduğunu anlayıncaya kadar birkaç saniye düşündü.

Tina biraz şişmanlamıştı. Sık sık soluk alıyordu.

— «Beni göreceğinizi hiç tahmin etmiyordunuz, değil mi?» diye sordu. «Ama, uzun tereddütlerden sonra, gelmeye karar verdim. Çünkü çok nazik bir iş!»

Oturdu, bacak bacak üstüne attı, gözlerini kısarak duvarlara baktı. pencereye baktı.

Gérard tetik üstündeydi. Bu ziyaret onu endişelendiriyordu, çünkü sebebini bilmiyordu. Genç kadına doğrudan doğruya sormaya da cesaret edemiyordu. Ama, gene de sordu:

— «Adresimi size kim verdi?»

— «Hiç kimse. O geceki eğlentimizden sonra sizi evinize getiren takside ben de vardım. Evi hatırladım... İyice sarhoştunuz o gece. Niçin bir daha Toc-Toc Bar'a gelmediniz? Üçümüz ne güzel eğlenmiştik! Gene buluşurduk!»

Gérard'a, mânâlı mânâlı bakarak gülümsedi; sonra gözlerini, sipsivri burunlu iskarpinlerine indirdi. Sürünüdüğü keskin koku odayı dolduruyordu.

— «Sizi hangi maksatla rahatsız ettiğimi düşünüyorsunuz, değil mi?» diye devam etti. «Arkadaşınız Vigneral size hiçbir şey anlatmadı mı?»

Vigneral'in adını söylerken mağrur, alaylı bir tavır takınmıştı.

— «Vigneral'i hiç gördüğüm yok.»

— «Tamam. Ben de öyle.»

Tina, kırmızı, sivri tırnaklı parmağını yukarı kaldırdı, kaşının yerini tutan esmerimsi iki tüyü çattı:

— «Aramızda herşey bitti» dedi. «En küçük bir kavga bile etmedik, en küçük bir hesaplaşma bile olmadı. Hattâ bana haber verecek vakit bile bulamadı. Günün birinde, bana artık uğramaz oldu. Bir hafta geçti. Derken bir pusula geldi. «Seni seviyorum. Ama bir daha görüşmememiz gerek» diye yazılıydı. Pekâlâ. Ama, ben onun yüzünden işimi bırakmıştım. Bana «Ailemin verdiği parayla, iki ki-

şiye yetecek kadar kazanıyorum» diyordu. Artık çalışmamı istemiyordu.

«Onun sözü üzerine iki odalı bir daire kiralamıştım. Şimdi oranın kirasını hangi parayla vereceğim? Böyle oladağını önceden bilseydim, ihtiyatlı davranırdım. Ama, böyle şeyler önceden bilinmez ki. Ben böyle düşünüyorum, bu gibi işler tepeden inme geliyor. Ah, Bay Gérard, benim için onunla konuşsanız. Belki tesir edersiniz. Tekrar birleşelim demiyorum. Çok fazla iddialı bir şey olur bu. Ama, hiç olmazsa ilk birkaç hafta idare edebilecek kadar bir şey versin bana! Kendi kaprisleri yüzünden açlıktan ölmemi de istemez ya!»

Buhar gibi ince, hafif, soluk yeşil tül mendiliyle burnunun ucunu siliyordu.

Gérard: «Ben Vigneral'e sizden lâf açar açmaz beni dinlemez» dedi. «Niçin kendiniz evine gitmiyorsunuz?»

— «Kabul etmez ki!»

— «Mektup yazın.»

— «Cevap vermez. Yok, Bay Gérard, bana bu iyiliği yapmalısınız. Bir tek meteliğim kalmadı. İşim de yok. Metro parası sarfetmemek için yaya geldim. Halimden anlayacağınızı bildiğim için size söylüyorum bunları. Yalnız keyfini düşünen o hayvan herif gibi değilsiniz siz. Öyle iyi, öyle ciddi, öyle dürüst bir haliniz var ki! Bana bir parça yardım edeceksiniz, değil mi? Ricamı reddetmeyeceksiniz, değil mi?»

Hafif hafif burnunu çekmeye başladı. Omuzları kalkıp iniyordu.

— «Vigneral sizin bir mağazanız bulunduğunu söylemişti. Belki bir iş buluncaya kadar...»

— «Mağazayı sattık!»

— «Aklınıza başka hiçbir çare gelmiyor mu?»

— «Hayır... Ama, bir yerde iş olduğunu duyacak olursam...»

Tina: «Aman bunu söylemeyin!» dedi. «Baştan savmak istenilen insanlara daima bu sözü söylerler. Siz beni baştan savmak istemezsiniz, Bay Gérard. Öyle yalnızım, öyle zavallıyım ki!..»

İlk gözyaşlarını davet için gözlerini kırpıştırıyordu. Çok geçmeden, kirpiklerinin ucunda, ıslak bir pırıltı gözüktü. Bol boyalı dudaklarını ısırıyordu. Ellerini oğuşturuyordu.

Bir hıçkırıkla sarsıldı, boğuk bir sesle: «Kimbilir benim hakkımda ne düşüneceksiniz!» dedi.

Gérard, işlerin aldığı şekle baktıkça pek endişeleniyordu.

«Bir bardak su mu versem, para mı versem, yoksa avutucu sözler mi söylesem» diye düşünüyordu.

Dili dolaşarak: «Rica ederim, rica ederim...» deyip duruyordu.

Genç kadın içini çekti:

— «Ah, utanıyorum!» dedi.

Sonra, sert bir hareketle şapkasını çıkardı, karyolanın üstüne attı. Bir kumaş gibi parlak, yumuşak siyah saçlarını iki yana sallıyordu. Üzgün, fakat özenli bir hareketle, küçücük ellerini bu saçlara daldırıyordu.

Gérard ona yaklaştı:

— «Size söz veriyorum» dedi, «elimden geleni yapacağım.»

Tina, barda dans ettikleri geceki gibi, boyalı güzel yüzünü, ıslak gözlerini, aralık duran dudaklarını ona doğru kaldırıyordu. Tatlı bir eda ile, utangaç utangaç mırıldandı:

— «Peki... Peki...»

Sonra, ansızın, Gérard'ın ellerini kavradı:

— «Yanıma oturun» dedi.

Boş kalan eliyle, bir iskemle çekti.

— «Sizi görünce ferahladım» dedi. «Daha ilk akşam-

dan bana pek cana yakın gelmiştiniz. Ama, bunu size istediğim gibi söylemeye cesaret edememiştim. Kimin yüzünden, biliyorsunuz. Öyle kıskançtı ki! Şimdi artık, söyleyebilirim. Bu sözüm hoşunuza gidiyor mu?»

Gérard'dan başka birisi olsa, ayağa fırlar, bu kadını öper, ondan bir hayvan gibi faydalanırdı. Tina da zaten bunu bekliyordu. Bunu istiyordu. Bir parça para kazanmak, ya da bir iş bulmak için yalnız buna güveniyordu.

Gérard doğruldu.

Tina: «Kalbim öyle hızlı atıyor ki tıkanacağım» diyordu.

Gérard, başka herhangi bir kimsenin yapacağı gibi, bu kadını arzulayabilmeye için için hasret çekti. Kendi de tayin edemediği birçok meçhul sebeplerle, bu çamur deryasına, bütün kız kardeşlerinin kendisini bırakıp kaçtıkları bu azgınlık, kızgınlık ülkesine kadar inmeliydi. Ama, başı ağrıyordu. Eli, Tina'nın avcunda, nemleniyordu. Bu nemli elden utanıyordu. Nasıl ki, tıraşı uzamış yüzünden, pırıltılı burnundan, geçirdiği nöbetlerden dolayı alnında çıkan sivilceden de utanıyorsa.

Tina, Gérard'ın elini göğsüne koydu.

— «Bakın» dedi, «kalbimi şimdi duyuyor musunuz?»

Pusuda bekler gibi sessiz, karşılıklı duruyorlardı. Gérard, arzusunu kamçılamak için, okuduğu açık-saçık hikâyeleri hatırlamaya uğraşıyordu. Elinde *Casanova'nın Hâtıraları*'nın resimli bir sayısı vardı. Orada, bir iskemleye tersine oturmuş, bir çıplak kadın resmini hatırlıyordu. Kadın, ellerini, parmakları açık olarak göğsüne koymuştu, yüzünde siyah bir yarım maske vardı, maskenin tülü çenesinin altına kadar iniyordu.

Tina ayağa kalktı, ona abanarak durdu. Vücudu en küçük daveti dikkatle beklerken, bütün dolgunluğuyla ona yükleniyordu. İki koluyla Gérard'a sarılmıştı. Dudaklarını ona uzatıyordu.

Gérard, buz gibi donmuş, gülünç halde olduğunu seziyordu. İçinden ağlamak geliyordu. Ansızın, gözünün önüne, Saint-Antoine Sokağında, bir kasap dükkânı önünde arabadan et taşırken gördüğü kasap çırağı geldi. O kanı çekilmiş et yığını, adama yaslanmış, adama yapışmış sevdalı bir şişman kadına benziyordu.

Bir tiksinti duydu, sersem sersem, gözlerini yumdu. Sert bir dilin, diline değdiğini hissetti. İğrenç bir yemek yiyormuş gibi oldu. Ayrılmak, ağzının içini dolduran o kauçuk parçasını tükürmek istedi. Beyninin içinde, ateşli halkalar dönüyor gibiydi. Tâ gözlerinin yakınında, yabancı bir yüzün pörsük derisini, koyu kirpiklerini, namuslu bir işçi kadın gözlerinin ifadesini taşıyan gözlerini görüyordu. İstemiye istemiye, sıcak, kekremsi bir esmer kadın kokusu burnuna doluyordu.

Tina, elinden geleni yapıyordu. Fakat, vücuduna yaslanmış bu cılız vücutta hiçbir duygu uyandıramadığına da şaşıyordu. Gırtlağından yükselen sahte iniltiler ona Marie-Claude'un boğazı ağrıdığı zaman ilâç sürerlerken kızın çıkardığı sesleri hatırlatıyordu.

Tina: «Gel!» diye çağırdı.

Yatağa uzandı. Eteği diz kapaklarına kadar açılmıştı.

Gérard mezarlıktaki siyahlı üç kadın hayalini hatırladı. Rüzgâr, mezarın başında, eteklerini havalandırıyordu. Gérard kız kardeşlerini aklına getirmek istemiyordu ama, musallat bir çirkin fikir bu kadınla arasına onların hayalini sokuyordu.

Tina: «Yardım et de şu arkadaki kopçaları çözelim» dedi.

Robunu, alelâcele, kalçalarına kadar indirdi. Kombinezonunun askılarını çözdü. Gérard, kadının pek beyaz, yuvarlak göğüslerine bakıyor, onları enayi buluyor, şaşıyordu. Memelerin uçları esmer, buruşuktu. Sağ memenin

yanında, üzerinde uzun bir kıl bulunan bir ben gözüne ilişti.

«Vigneral, benim sade seyrine baktığım bu vücudu okşadı» diye düşünüyordu. «Tina teslim olduğu gün Vigneral mesuttu. Benim yerimde kim olsa mesut olurdu...»

Tina ona kollarını uzattı. Tekrar dudaklarını dudaklarına değdirdi. Gérard bu öpüşte, bir tütün, bir yemek kokusu duyuyordu. Korkudan, tiksintiden titriyordu. Yüksek bir kulenin tepesinden boşluğa yuvarlanıyor gibiydi. Bağırmamak için kendini zor tutuyordu.

Tina ansızın, mırıldandı:

— «Sinirlenme... düzelir...»

Gérard hemen o genelevdeki odayı hatırladı. Orada da yağlı, beyaz bir kadın kendisini alçak sesle bu şekilde teşvik etmişti.

— «Bırakın beni! Çıkın buradan!» diye bağırdı.

Hıçkırıklarla sarsılıyordu. Tina, sapsarı kesilmiş, hayretler içinde, üstünü başını düzeltiyordu.

— «Ne var? Ne oluyorsun?»

Gérard, yüzünü eliyle örtmüştü. Sonsuz bir utanç içindeydi.

— «Çıkın dışarı!.. Çıkın dışarı!..» diye söyleniyordu.

Kadın doğruldu. Gözleri pırıldıyordu. Dişlerini sıkmıştı.

— «Beni kovuyor musun?»

— «Evet... Evet, gidin!»

— «Rezil! Utanmaz! Herhalde arkadaşınla ağız birliği ettin. Beni ekip kız kardeşini alsın istiyorsun. Ben de budala gibi gelmiş, senden yardım istiyorum. Şimdi anladım! Anladım!»

— «Ne demek istiyorsunuz?»

— «Yoksa bilmiyor musun, yılan herif! Aylardır, kız kardeşinin etrafında fırıl fırıl dönüyor. Beni bıraktığı za-

man, «Seni onun için bırakıyorum» dedi. Ama, onu nikâhla alacak sanıyorsan aldanıyorsun!»

Gérard afallamıştı. Kafasının içinde düşünce namına ne varsa hepsi bir ânda uçmuştu. Yer, ayaklarının altında sarsılıyordu. Tavan başına inmişti. Göğsü, çatlayacakmış gibi atıyordu.

Tina'yı omuzlarından, müthiş bir kuvvetle yakaladı, yanına çekti, tükürür gibi suratına haykırdı.

— «Yalan söylüyorsunuz! Yalan söylüyorsunuz!»

Genç kadın bir silkinişte onun ellerinden sıyrıldı, gülmeye başladı:

— «Yo, artık geçti, cicim! Bırak, gideyim!»

— «Oturun... Anlatın bana...»

— «Oturayım mı? Yorulursun, Don Juan!»

Kapıya yaklaşmıştı. İnce bir mendille ellerini siliyordu.

— «Terliyorsun» dedi. «İnsanın parmakları vıcık vıcık oluyor. Çirkinsin. Ağzın kokuyor. Seni kimse beyenmez. Üstelik de paçavra gibi iktidarsızsın. Ama, sana gene de kızmıyorum, acıyorum.»

Gérard kımıldamıyordu. Onu dinlemiyordu. Tina'nın odadan çıktığının farkına bile varamadı.

* * *

Marie-Claude eve döndüğü zaman ağabeysini bir şimendifer tarifesini okurken buldu. Gérard, kısaca şöyle dedi:

— «Biraz daha iyiceyim. Yarın akşam, seninle beraber gidip birkaç gün Elisabeth'e misafir olalım diye düşünüyorum.»

Tarifenin üstünden bakıyor, genç kızın yüzündeki şaşkınlık ifadesini gözlüyordu.

VI

BEŞİK, odanın ortasındaydı. Gérard pembe bir yorganla dantelâ yığını içinde haşlanmış bir et parçasına benzer, burnu kulak memesi gibi yumuşak, dudakları salyalı, buruşuk suratlı bir şey gördü.

Marie-Claude hemen el çırptı, haykırdı, bebeğin üstüne eğildi, gözleriyle yiyecek gibi seyretmeye, ona agucuklar yapmaya başladı.

— «Çocuk Elisabeth'e benziyor» dedi.

Elisabeth de: «Tıpkı babası» diyordu. «Bende Joseph'in bu yaşta çekilmiş bir resmi var, tıpkı bu.»

Elisabeth sararmış, zayıflamıştı. Yalnız, bakışlarında başka bir tatlılık vardı, yüzünün çizgileri de hafifçe yumuşanıştı.

Gérard, bu kurtulmuş, yükünü boşaltmış, yeni bir yükü almaya hazır duruma girmiş karna bakıyordu. Doğumu göz önüne getiriyor, kanlar içinde kalan kız kardeşinin çıplak vücudunu ebenin becerikli ellerine teslim edişini, uzun uzun haykırışlarını, yüzü üst üste konmuş insan parmaklarına benzeyen bu saçsız küçük garibeyi karnından çatır çatır çıkarışlarını tahayyül ediyordu. Bu çirkin işkencenin hayali gönlünü bulandırıyordu.

Kapının yanındaki bir koltuğa oturdu. Tren yolculuğu onu yormuştu. Yola çıkmakla ihtiyatsızlık etmişti, çünkü daha hafta başında doktor sokağa çıkmayı yasak etmişti. Ama, Marie-Claude'u Vigneral'den acele uzaklaştırmak

gerekiyordu. Büyük yaz tatilinden önceki bu ilk ayrılık belki de ateşlerini yatıştırır, Vigneral'e başka birini baştan çıkarma imkânını hazırlardı.

Marie-Claude, ağabeysiyle yola, isteksizce çıkmıştı. Onun bir şey bildiğini acaba seziyor muydu? Bu yolculuğun asıl mânâsını anlıyor muydu?

— «Veliahdı nasıl buluyorsun, Gérard?»

Joseph Tellier, onun omzuna vurarak bunu sormuştu.

Elisabeth: «Erkekler çocuklar için daha bu yaştalarken bir şey söyleyemezler» dedi.

Tellier itiraz ediyordu:

— «Yo, yo, öyle deme!»

— «Sen başka, a canım, sen babasın!»

Tellier böbürleniyor, ne olursa olsun, psikolojik bakımdan, bu küçük yaratıklardaki içgüdü duyularının uyanışının merakla incelemeye değer olduğunu, bir yavrunun doğuşundan birkaç gün sonra kendine has bir manevî güzellik taşıdığını, genel olarak olayın düşünülecek bir konu olduğunu söylüyordu.

Çocuğu yıkamak zamanı geldiği için Elisabeth onun sözünü kesti.

Bütün aile banyo dairesine geçti. Elisabeth beyaz bir gömlek giydi, muşamba örtülü bir masanın açılır kapanır kenarlarını kaldırdı, bebeğin kundağını çözmeye başladı. Yavrucuk yaygara koparıyor, boğulacak gibi oluyor, ağzından iplik gibi şeffaf salyalar akıyordu.

Çocuk anadan doğma soyulunca bütün başlar yaklaştı, karnı dümbelek gibi şiş, göbeği fırlak bu pembe et yığınına baktı. Bebek hâlâ cıyak cıyak bağırıyor, çaganoz yavrularına benzeyen, parmakları açık, ufacık ellerini aydınlığa doğru uzatıyordu.

Elisabeth çocuğu kaldırdı, içi su dolu bir leğenin üzerinde tuttu. Onu sert, düzgün hareketlerle yıkayor, Marie-Claude da: «Aman ne şirin şey!» deyip duruyordu.

Tellier: «Bu yumurcak, tuvaleti sırasında bulunmakla bütün insanların kendisine verdikleri şereften haberdar değil» diyordu.

Küçük yıkandı, temizlendi, pudralandı.

Gérard içinden yükselen tiksintiyle savaşıyordu. Minyatür halindeki bu çıplak vücudun herkesin önünde açılıp saçılmasını saygısızlık sayıyordu. Bu görünüşün iki kız kardeşi kirlice hayallere sürüklememesine imkân yoktu. Hele Marie-Claude bu çıplak vücudun böyle mıncıklanmasını pek zevkle seyrediyordu.

— «Şu ufacık ellere bakın, şu ufacık ayaklara bakın!» diyor, yavrunun ellerini, ayaklarını hafif öpücüklere gömüyordu.

Sonra Elisabeth'in yanma oturdu, Bay Philippe'e emzik verilme sahnesini seyre koyuldu.

Çocuk, emziğin memesini şapır şupur emiyor, sonra birdenbire duruyordu. O zaman herkes üzülüyordu.

Tellier: «Burnunu hafifçe kıstırırsanız ağzını açmak zorunda kalır» diyordu.

Elisabeth emziğin gereği kadar sıcak olmadığını ileri sürüyordu.

Tellier yemin ediyor: «Sıcaklığını ben kendim muayene ettim» diyordu.

O sırada, ufacık bir tıksırık duyuluyordu; Elisabeth emziğin tepesini yavrunun dudakları arasına sıkıştırıyor, şişedeki sütün seviyesi seyircilerin endişesiyle beraber yavaş yavaş azalıyordu. Şişede birkaç damladan başka bir şey kalmadı, çocuğun yüzü buruştu, kızardı, ağzından beyazımtırak bir sıvı aktı. Tellier, telâşla, davrandı, salyayı mendiliyle sildi.

Elisabeth haykırdı:

— «Sen delisin galiba! Ya mendilin kirliyse...»

Gérard, sinirleri gerilerek başım öteye çevirdi. İçi ot dolu bir yemliğe eğilircesine beşiğe doğru eğilen bu arsız,

bu budala yüzleri görmek istemiyordu. Teneffüs ettiği hava müthiş surette yeni doğmuş çocuk, ekşi süt, talk pudrası kokuyordu. Bir daha yemek yiyemiyecekmiş gibi geliyordu.

Sofrada, çocuk büyütmek meselesinden başka bir şey konuşulmadı. Varsa, yoksa çocuğun sık sık tartılması işi, yeni çıkan emzikler meselesi, altlık muşambası konusu.

Elisabeth'le Marie-Claude bu pis murdar teferruatı konuşmaktan heyecana kapılıyor gibiydiler. Yüksek sesle konuşuyorlar, bol bol da yemek yiyorlardı.

Yemek sonunda, Tellier açık-saçık hikâyeler anlattı. Berikiler, peçetelerini yüzlerine kapayıp, kıkır kıkır gülüyorlardı. Elisabeth bir evli kadın sokulganlığıyla kocasma bakıyor, sofra örtüsü üstünden onun elini tutuyordu.

Gérard, aşağılık bir memnunluğun yavanlığı içinde pelteleşmiş, anneliğin verdiği daracık sevincin içine kapanmışa benzeyen bu kadının eski utangaç, çekingen, çok zeki kız kardeşi olduğuna âdeta inanamıyordu. Karı-kocanın en küçük hareketlerinde, bu hareketlerinin gerisinde kocalara mahsus o kirli saadeti seziyor, karı-koca arasındaki içlilik-dışlılıkları, tutkunluk halindeki alışkanlıkları, gönül rızasıyla kabul edilen kokuları, ıslaklıkları tahmin ediyor, beyni atıyordu. Bu, kirli çamaşırlarla, murdar lâzımlıklarla, iğrenç ihtimamlarla dolu bir kâinattı; yalnız onun gözüne gözüken bu kâinatın bütün acıklı dehşetini yalnız o anlıyordu. Susup oturuşuna bahane olarak uzun bir yolculuğun yorgunluğunu ileri sürdü. Hepsi de buna inandılar, çünkü kimseyi ilgilendirmiyordu.

Elisabeth: «Erkenden yatalım» dedi. «Sofra kalktıktan sonra, Gérard'ın yatağını yemek odasında hazırlatacağım. Sen de, Marie-Claude, ileride küçüğe vereceğimiz odada yatarsın.»

Demek ki çocuk kendi odalarında yatıyordu. Bu beşiğin yanında öpüşüyorlar, sevişiyorlardı. Bazan, sevişme-

leri bir viyaklamayla yarıda kalsa gerekti. Elisabeth'in, kocasının kolları arasından, istemeye istemeye sıyrılışını, yataktan kalkışını, kan-ter içinde, heyecan içinde, telâşla, viyaklayan çocuğa doğru eğilişini tahayyül etti. Sonra, «Bir şey değil» diyerek, ıslak kundağı değiştirişini, yorganın altında sabırsızlıkla soluyan berikinin yanına dönüşünü düşündü.

Bu yabancı odada uzun müddet uyuyamadı. Cilâlı büyük masaya bakıyor, bekleme salonu düzenliliğiyle duvar diplerine dizilmiş iskemlelere, içi camdan encik-boncukla dolu, şiş karınlı büfeye bakıyordu. Evin içinde duyulan belli-belirsiz gürültülere kulak veriyor, mırıltılar, döşeme tahtası üstünde çıplak ayak sesleri duymak için boşu boşuna uğraşıyordu. Kafası hummalı bir faaliyet içinde çalışıyordu.

Çocuk Elisabeth'le onun arasında yeni bir engeldi. Onları biribirine bağlayan, pamuk ipliği kadar çürük son bağ da bu çocuğun dünyaya gelmesiyle kopmuştu. Bir kadını kocasından çekip almak ne de olsa kabildi. Ama, çocuğundan ayırmak mümkün değildi.

Marie-Claude'u da böyle bir âkıbetin beklediğini akla getirmek korkunç bir şeydi. Marie-Claude'un bunu umduğunu, çeşit çeşit budalaca tahminlerle, bunu önceden tahayyül ettiğini düşünmek de dehşet vericiydi.

Şu ânda Marie-Claude muhakkak ki Vigneral'i düşünüyordu. Onun karısı olmadığına, ondan bir çocuk doğurmamış olduğuna her halde esef ediyordu. Bir çocuğu olsa da, Elisabeth'in tüysüz, pelte vücutlu piçinin altını temizleyişi gibi, o da kendi çocuğunu temizleseydi!

Gérard, Marie-Claude'un Vigneral'de nasıl bir cazibe bulduğuna akıl erdiremiyordu. Bu, kırmızı enseli, kepçe kulaklı ızbandut budalanın biriydi. Mağrurdu, irade namına bir şeyi yoktu. Fakat, bir misafirin üstünde kendi cinslerinden bir hayvanın kokusunu alıp peşine düşen,

kendilerini okşatıncaya kadar ona yaltaklanan dişi köpekler gibi, genç kız da, Vigneral'in etrafında, bir gizli bağlantılar kokusu duyuyor, ilerisini düşünmeden kendini bu cazibeye kaptırıyordu.

Vigneral'in kendisi de, kadınlardan gördüğü iltifatın bir şöhretten ileri geldiğini inkâr etmiyordu.

— «Tenzilâtla satılan mala saldırır gibi üstüme çullanıyorlar» diyordu. «Beni yere seriyorlar. Çiğ çiğ yiyorlar. Ben de onlardan vazgeçemiyorum. Meselâ Solange...»

Acaba Marie-Claude'la olan macerasını kime anlatıyordu? Çünkü, muhakkak birine anlatıyordu. Bir aşk macerasından duyduğu zevkin yarısı bu macerayı, açık-saçık teferruatla süsleyerek, hayasızca kinayelerle, kaba-saba arabacı gülüşleriyle bezeyerek anlatmasından ileri geliyordu.

Marie-Claude'u niçin Gérard'ın elinden almıştı? Onu sevmiyordu. Onunla evlenmek niyetinde de değildi, onunla yatmak niyetinde de!

Arkadaşının kız kardeşine öteki kadınlara yaptığı muamelenin aynını yapmaya hakkı yoktu. Bu kız avcılığı ötekilerden daha zalimce bir şeydi. Arkadaşlıklarına bir hakaretti, bir ihanetti, öç alınması gereken bir rezaletti!

Gérard, yorganı üstünden atmış, yatağının içinde doğrulmuştu. Duyduğu kine şaşıyordu. Bu kin artık mânevî değil, maddî bir duyguydu. Onu, hayın bir pençe gibi rahatsız ediyor, boğuyordu.

Makul düşünmeye çalıştı: Marie-Claude, Vigneral'e âşık değildi. Âşık olsaydı, Paris'ten ayrılmak istemezdi. Bu bir sevda değil, basbayağı bir âşıkdaşlıktı. Fakat, aklına derhal şu geldi:

— «İster sevda olsun, ister sadece âşıkdaşlık, Marie-Claude artık beni düşünmüyor!»

Gérard'ı harap eden buydu, yalnız bu. Kendisine karşı beslenen sevgi, hayranlık, belli olmadan geri alınmıştı;

içinde yaşadığı, yaşamaya alıştığı bir deniz kurumuş gibiydi, ortada bir kum çölünden başka bir şey kalmamıştı, etrafında yer yer su birikintileri, ölü böcek kabukları doluydu.

Bir duvar saati, hafif sesle üç defa çaldı, binanın içinden, başka bir ses ona karşılık verdi. Gèrard ellerini uzattı, yorganın altından dizkapaklarını tuttu. Dizleri artık hemen hiç ağrımıyor gibiydi. Ama, daha çok halsizdi.

Tina'nın karşısında uğradığı hezimetin sebebi de belki sadece bu halsizliğiydi. Hastalıktan yeni kalkıyordu, iyi yiyemiyordu. Yalnız, mazeretler aramanın ne faydası vardı? Tina nasıl da bağırmıştı: «Yorulursun, Don Juan!» Ya göğsünü açmak için yaptığı o hareket!

Odanın içi sıcaktı, yemek kokuyordu. Gérard yataktan kalktı, pencereyi açtı.

Sokağın iki yanındaki evler uykuya dalmıştı. Engin gökyüzünde kara bulutlar kıtık gibi yığılmıştı.

Kışlalar mahallesinden bir araba gürültüsü duyuldu. Besbelli, askerler talime çıkıyorlardı. Tekerlek gürültüleri yaklaştı, sokağın köşesini döndü. Taburun başı gözüktü. Atlar, uyku sersemi, başları eğik, ağır ağır yürüyorlardı. Toplar, kaldırım taşları üstünde, demir şangırtıları çıkararak, sekiyordu. Sürücülerin, yardımcılarının miğferleri karanlıkta belli-belirsiz ışıldıyordu.

Açık pencerenin önünden geçerken, askerler, başlarını kaldırıp bakıyorlardı. Uykusuzluktan sersem, bezgin, çuval gibi sarsıla sarsıla giden, binbir türlü angaryaya şimdiden namzet askerlerin geçisini yan gelip oturduğu rahat odadan seyreden bu yabancı adama herhalde haset ediyorlardı. Halbuki, asıl onun kendilerine nekadar gıpta ettiğini bilselerdi! Gérard'dan daha bedbaht bir adam bulmak imkânsızdı. Ama, dünyada hiç kimse bunu tahmin edemiyordu.

Bölük bir Ortaçağ aydınlığı içinde uzaklaşıyordu. Kır-

mızı fenerli bir yük arabası en geriden gidiyordu. Gar yakındı, bir tren düdüğü duyuldu.

Gérard taksiyle oraya gelişlerini hatırladı Otomobil büyük bir demir köprüden geçmişti. Gérard altlarındaki geniş boşluğu, ufuklara doğru, dağınık bir saç yığını gibi yayılan rayları görmüştü. Karanlıkta kırmızı, yeşil fenerler yanıyordu. Lokomotifler dik dumanlar püskürterek manevra yapıyorlardı.

Bu görünüş, karmakarışık yollarıyla, biribirini bozan işaretleriyle, sayısız fosurtularıyla, bir insan beynini andırıyordu. Bütün bu karmakarışıklığa rağmen, fikirler, biribiriyle çarpışmadan, biribirinin yanından kayıp, makaslardan geçiyor, dosdoğru hedefe gidiyor, yükünü boşaltıyor, soluk soluğa dinleniyordu.

Gérard gözlerini kapadı; istasyonun patırdısı, ışıkları kafasının içindeydi. Gelenler oluyor, gidenler oluyor, rıhtımlar kasvetli bir yalnızlık içinde kalıyordu. Hiç uyuyamayacakmış gibi geliyordu ona.

Sabahleyin geç uyandı. Çok yakındaki banyo dairesinden Marie-Claude'un sesini duyuyordu.

Marie-Claude şarkı söylüyordu. Uykudan kalkar kalkmaz şarkı söylüyordu!

* * *

O günden sonraki hafta Gérard için her ân bir işkence oldu. Tellier, bütün gününü yazıhanede geçiriyor, ancak saat yedide eve dönüyordu. Fakat o yokken bile Gérard kız kardeşlerinden dilediği gibi faydalanamıyordu.

Elisabeth'le Marie-Claude çocuğun yanından ayrılmıyorlar, onun lâfından başka şey konuşmuyorlardı. Yeni bir dostlukla biribirlerine bağlanmış gibiydiler, bu da genç adamı çileden çıkarıyordu. Gerçekte, kız kardeşleri arasındaki sıkı-fıkılığı kıskanıyor, gülüşlerini, bitmez-tü-

kenmez fısıl-fısıl konuşmalarını kıskanıyordu. Bazan, Gérard odaya girince, bir cümleyi yarıda kesiyorlardı, tekrar konuşmaya başladıkları zaman da, o başka bir şeyden bahsettikleri zannına kapılıyordu. Kardeşlerinin kendisine güveni kalmadı, sevgisi kalmadı hissine düşüyor, korkuyordu. O zaman, evden çıkıyor, şehirde dolaşıyor; bir bastona dayanarak, ihtiyarlar gibi tıpış-tıpış yürüyen, arasıra durup soluk alan bu genç adamın haline dönüp dönüp bakanlar oluyordu.

Yollar asker doluydu. Kahvelerin önünü, sinemaların çevresini, büyük gezinin yollarını kaplıyorlardı. Gérard, Poincaré Bulvarı'na kadar iniyor, Moselle çayı üzerindeki kuleye çıkıyordu. Orada uzun uzun duruyor, sulardan yükselen kekremsi havayı kokluyor, su üzerinde yılan gibi kıvrılan, yayılıp dağılan yeşil gölgeleri seyrediyordu.

Akşam oluyordu. Kıyıdan, serin bir hava yükseliyordu. Gérard dönmeye karar veriyordu. Artık, Tellier'nin, Elisabeth'in, Marie-Claude'un varlıklarına dayanamayacağını sanıyordu. Sofranın etrafında toplanıp, kaşık gürültüleri arasında, çorba kokusu içinde, boyuna çocuktan bahsedişleri sinirine dokunuyordu. Kendisinden ayrılan bu insanlar arasında onun ne işi vardı? Kendi kabuklarının içine çekilen bu insanlardan ne bekliyordu? Paris'e yalnız dönecekti. Vigneral'i çağıracak, kızın peşini bırakması için onu ikna edecekti. Bu mesele halledildikten sonra, Marie-Claude'u yanına çağıracak, onu sırf kendine hasredecekti.

Gezinin merdivenlerinden çıkarken bu zaferini düşünüyordu. Gök, tatlı bir mavilikteydi. Yakın gazinolardan orkestralar çalıyordu. Gérard'ın içini tabiatüstü bir bahti yarlık hissi kaplıyordu. Sanki, şimdiki dertlerinden ötede, kendisine yasak edilmiş olmayan bir sükûn, bir aşk kâinatı bulunduğunu sezmeye başlamıştı.

VII

GÉRARD, Paris'e geldiğinin ertesi günü, Marie-Claude'dan uzun bir mektup aldı. Genç kız, ona, Vigneral'in kendisini istediğini, Elisabeth'in tavsiyesi üzerine, kendisinin de bu teklifi kabule karar verdiğini bildiriyordu.

Sonra, Vigneral'ın manevî, fikrî meziyetlerini anlatan şairane satırlar geliyor, genç kız, evlenirlerse, kendilerini nasıl parlak bir geleceğin beklediğini anlatıyordu. Kendisini seven gencin ağabeysinin can-ciğer arkadaşı olmasından dolayı da pek sevindiğini söylüyordu. Aileye girecek olan kimse bir yabancı değil, tanınan, önceden denenmiş bir kimse olacaktı.

«Seni çok canayakın buluyor, sık sık senden bahsediyoruz» diyordu.

Mektuba Elisabeth de birkaç satır eklemişti. Bu evlenmeyi çok arzuya şayan bulduğu için, Gérard'ın buna aykırı bir fikir ileri süreceğini tasavvur etmediğini söylüyordu. Bunun için, Paris'te endişe içinde kıvranan Vigneral'e telgraf çekip müjdeyi vermesi için Marie-Claude'a tavsiyede bulunmuştu.

Bu sinsilik Gérard'ı kudurtuyordu. Marie-Claude, tasavvurunu onun yüzüne söylemeye cesaret edememiş, korkmuştu. Elisabeth'i dâvasına orta kedip darbeyi indirebilmek için, ayrılmalarını beklemişti. Hattâ, Paris'ten birlikte ayrılmalarına ses çıkarmayışı, ağabeysinin çevir-

diği bu dolap sayesinde asıl kendisi kârlı çıkacağını düşünmüş olmasındandı. Evleneceğini ağabeysinin yüzüne karşı söyleseydi onun aksileneceğini, fikrinden vazgeçireceğini, daha ilk kelimede ikna edeceğini pekâlâ tahmin ediyordu. Sessizlik içinde, sükûn içinde, arkadan vurmayı tercih etmişti. Ablası da, eski öcünü almak için, ona yardımda bulunmuştu.

Gérard olay karşısında şaşırıp kalmıştı. Bütün bir gün, kardeşlerinden nefretle, sinsi öç almalar tasarlamakla vakit geçirdi. Daha son sözünü söylememişti. Bir karşılıkta bulunmak ihtimali henüz vardı.

Hemen o akşam, Vigneral'e mektup yazıp evine çağırdı. Marie-Claude'u etkisi altına alamazsa, onun sevdiği erkek üzerinde baskı yapacaktı. Aklına bin türlü söylenecek söz geliyor, bunları hayınca bir vuzuhla kafasının içine istif ediyordu. Vigneral âciz bir insandı. Dizgini kasmak zor değildi. Bu cılız hasım karşısında yenilirse ona da Gérard Fonsèque demesinlerdi!

***

Gérard, arkadaşına gönderdiği mektupta ertesi gün, saat üçte randevu vermişti. Saat iki buçuktan sonra sabırsızlanmaya başladı.

Gündelikçi kadını savmıştı. Yorgun olmasına rağmen odadan odaya dolaşıyor, arkadaşı aleyhinde kullanacağı formülü canı-gönülden hazırlıyordu:

Her ihtimali hesaplamıştı. Vigneral ezilip büzülürse, Gérard ona, malî durumunun müsaitsizliğini, çapkın huylu oluşunu, bunları düşünüp, böyle bir istekte bulunmaması gerektiğini söyleyecekti. Vigneral sırtarırsa, Gérard, onun vaktiyle kendisine söylediği sözleri hatırlatacak, ağzını tıkayacaktı. Vigneral'in ona söyledi o söz şuydu:

— «Bir kadınla evlenecek olursam, iki macera arasın-

daki boşlukları doldurmak için evlenirim... Evlenme tembel avcıların işidir... Ben onlardan değilim...»

Vigneral rikkat gösterirse o zaman da onu hisleriyle avlayacaktı:

— «Herşeyden önce, Marie-Claude'un saadetini düşünmek gerek» diyecekti. «Onu mesut edebileceğine emin misin?.. Herhalde, onun ağabeysi olmam bakımından ben buna pek ihtimal veremiyorum...»

Vigneral'i salona alacaktı, eskiden annesinin oturduğu pencere yanındaki şu koltuğa oturtacaktı. Tepesinden bakmak için, onunla ayakta konuşacaktı. Lâfa sakin sakin başlayacaktı; ama, öteki en küçük bir dikleşme gösterirse, sesini yükseltecek, gerekirse bağıra bağıra konuşacaktı.

Ne olursa olsun, evden Vigneral boyun eğmeden çıkmayacaktı.

Gérard salona girdi, eşyanın biçimlerini gözden geçirdi, etajer üstünde duran fotoğraf albümünü karıştırdı. Albümün son sayfalarında, Luce'ün, Elisabeth'in evlenmelerine dair resimler vardı.

Etrafında porselenden adam tasvirleri bulunan küçük bir masa saati üçü çaldı. Gérard, merdivenden gelen ayak seslerine kulak kabartıyordu; ama, her ayak sesi onların katını geçiyor, yukarı çıkıyordu. Gérard, imtihan kapısında imiş gibi, yürek çarpıntıları duyuyordu. Hiçbir şeyi unutmamak gerekti. Şaşalamamak gerekti. Gönderdiği mektubun müsveddesini cebinden çıkardı. Yanlış değildi: «Saat üçte» diye yazmıştı. «Son derece önemli bir şey konuşmak için» ibaresinin altını da çizmişti. Âlâ! Salon sıcaktı; ama, meydandan sesleri duyulur korkusu ile pencereyi açmaya cesaret edemiyordu.

Saat üç buçukta bir zil sesi duydu, donakaldı. Bacakları titreyerek, güçlükle soluk alarak, kapıya doğru ilerledi. Annesinin cenaze gününden beri Vigneral'i görmemişti. Onun kırmızı, kuru yüzü, kurt dişine benzeyen sivri

dişleri, açık renk, patlak gözleri gözünün önüne geldi. Hatırladığı her teferruat öfkesini artırıyordu.

Kapıyı açtı. Gelen Julien Lequesne'di.

Gérard: «A! Sen misin?» dedi.

Julien'in paltosu, şapkası yoktu. Yüzü eskisinden daha zayıf, gözleri daha iri, daha siyah gibiydi. Tatlı tatlı gülümsüyordu.

Gérard duvara doğru geriledi.

Julien: «Paris'e şöyle bir uğradım» dedi. «Hemen bu akşam Londra'ya dönüyorum. Hafta başında seni görmeye gelmiştim. Evde yoktun. Kapıcı dedi ki...»

Gérard afallamış, öfkelenmişti. Julien'i içeri almayı akıl edemiyordu.

Julien: «Yoksa rahatsız mı ettim?» dedi.

Ha şunu bileydi! Sanki gelecek başka vakit yokmuş gibi, tam da Gérard'ın en istemediği zamanda gelmişti. Vigneral gelmeden onu savmalıydı.

Julien: «Çalışıyor muydun?» diye sordu.

— «Evet... Ama, asıl, birini bekliyordum... Seni içeri alamıyacağım... Daha sonra, yarın, meselâ...»

— «Yarın Paris'ten ayrılmış olacağım.»

Gérard, her ân, merdivenden Vigneral'in ayak sesini duyabileceği düşüncesiyle telâşlanıyordu.

— «Yarın gidiyor musun? Eh, ne yapalım, ne diyeyim? Keşke önceden haber verseydin...»

Sesini yükseltiyordu. Fakat arkadaşının yüzünde beliren şaşkınlığı görünce hemen özür diledi:

— «Afedersin... Bir parça sinirliyim de... Önemli bir konuşmam var... Akşamdan önce kurtulabilirsem...»

Julien'in hiçbir şeyin farkında olmasına imkân bulunmamakla beraber, Gérard işin içyüzü anlaşılmış, maksadı sezilmiş, hakkında hüküm verilmiş gibi bir his duyuyordu. İçini dolduran huzursuzluk, aklını başına toplamasına engel oluyordu.

Julien: «Trenim yediyi kırk geçe» dedi. «Seni saat altı buçuktan yedi buçuğa kadar gar bülesinde beklerim.»

— «Mükemmel!»

Gérard elini pantolonunun kenarına sildi, sonra arkadaşına uzattı. Tam o sırada, merdivende hızlı hızlı bir ayak sesi duyuldu.

Gérard: «Git, git!» diye bağırdı.

Vigneral son basamaklara ulaşmıştı bile.

— «Julien! Ben seni Amerika'da sanıyordum!»

— «İngiltere'de.»

— «Benim için ikisi de bir!»

Topukları üzerinde döndü, Julien'i omuzlarından yakaladı:

— «Havadisi duydun mu?» dedi. «Eminim, şaşırıp kalmışsındır! Hoş, ben de öyleyim ya! Gérard sana anlattı mı, Julien?»

— «Hayır.»

— «Öyleyse, sıkı dur! Evleniyorum! Hem, kimle? Bir, iki, üç! Cevap veren yok mu? Marie-Claude'la!»

Sarsıla sarsıla, koltuklarını kabartarak gülüyordu. Halinde bir azamet vardı.

— «Şaştın, değil mi? Hayır, beni tebrik etme. Daha ortada bir şey yok, dur bakalım. Gérard beni acele çağırmış, sağlık durumum hakkında, dedelerimden gelme zührevî hastalığım olup olmadığı hakkında, servetim, üniversite diplomalarım, siyasî kanaatlerim, ileriye dair ümitlerim hakkında bana sorular soracak. İmtihanı kaybettim miydi, tamam, yemiş perhizi cezası hazır! Müthiş adamdır, biliyor musun? İlâhi, Gérard! Haydi bakalım, ateşe başla: «Bayım, kız kardeşimin mukadderatını sizin elinize bırakmadan önce, sizden bazı izahat almak vazifemdir. Hakkınızda birtakım kötü rivayetler dolaşıyor. Bunları yalanlamak sizin için herhalde güç olmayacaktır.»

Gérard şaşkınlıktan bitik haldeydi. Vigneral'le konuş-

malarının bu maskaraca vadiye dökülecegi hiç aklına gelmemişti. Hazırladığı cümleler kırıntılar halinde aklına geliyordu; fakat bu sözlerden hiçbiri o ândaki duruma uymuyordu.

Şaşkınlığı gitgide artıyordu. Öfkelenmek gülünç olurdu. İşi maskaralığa dökse dâvayı kazanma ihtimali tehlikeye düşecekti. Olaylar üstün gelmiş, onu yere sermişti.

Vigneral, bütün rahatlığıyla, bütün bönlüğüyle, palavracılığına devam ediyordu:

— «Ey! Ne zaman soracaksın? Yirmi dakika vaktim var, oğlum. Yirmi dakika sonra bir taksiye atlayacağım, taksi beni, tam dördü dört geçe davetli bulunduğum aksi mi aksi bir müşteriye götürecek. Senin cinsinden bir herif, yani! Verilen mala güveni olmayan bir adam! Bir gün içinde bu tip iki insanla konuşmak biraz fazla! Ama, bir kere başa gelmiş, çekeceğiz!»

Gérard sapsarı kesilmişti. Kinden, öfkeden çeneleri atıyordu. Kaşlarından terler sızıyordu.

Boğuk bir sesle: «Seninle ciddi konuşacağım» dedi.

Vigneral yüzünü gülünç bir ifadeyle buruşturdu:

— «Ben demedim mi size, iş hapı yuttu diye!» dedi.

Julien Lequesne gülmeye başladı.

Gérard, kendine güvenini kaybetmeye başladığını sezinledi. Savaş plânlarını yaparken, ağırlığı olmayan, hacmı olmayan bir Vigneral'le, bir hayaletle, akıldan, mantıktan yoksun, hava gibi bir şeyle karşılaşacağını hesaplamıştı. Halbuki, şimdi etten, kandan bir yaratıkla karşı karşıyaydı, bütün hazırlıklarının hayalden ibaret kaldığını görüyordu. Yeneceğine güvendiği adamın karşısında acınacak, şaşkın duruma düşmüştü. Acemi bir komedi artisti gibi ipin ucunu kaçırıyordu.

— «Lâtife etmiyorum» dedi. «Kal. Beni dinleyeceksin...»

— «İstediğin kadar; yalnız, çekeceğin nutuk on daki-

kadan uzun sürmesin. Doğrusunu istersen, bu hitabeyi dinlemek zevkini başka bir gün tatmayı tercih ederim. Daha rahat konuşurduk. Acelemiz yok, sanıyorum. Düşün ki, muhtemel kayınım, birbirimizle didişmek için önümüzde bütün bir ömür var. Bir randevu tesbit edelim. Haftaya pazartesi, saat altıda... Az daha Toc-Toc Bar'da diyecektim. Rond-Point'da buluşalım mı?

«Ha, aklıma gelmişken söyliyeyim; Marie-Claude'a Tina'dan bir kelime bahis yok, anladın mı? Tereyağından kıl çeker gibi ondan ayrıldım. Bütün halatları kopardım, evliliğe doğru pupa yelken gidiyorum! Saat dört mü oldu? Ben kaçıyorum.»

Gérard onun yolunu kesmek için, telâşla kapıya doğru bir adım attı. Fakat Vigneral kımıldamıyor, dalgın dalgın başını kaşıyordu.

Birdenbire: «Düşünüyorum da,» dedi, «senin diyeceklerini dinlemeden gidecek olursam, bir hafta içim içimi yiyecek. Sen beni bilmezsin. Son derece hassas adamımdır. Benden istediğin neydi, belki birkaç kelimeyle anlatabilirsin, çok yakın geleceğin kayını; olur mu?»

Acaba samimi miydi, yoksa hâlâ alay mı ediyordu? Ne demeliydi? Gülünç duruma düşmemek şartıyla ne yapmalıydı?

— «Böyle kapı aralığında izah etmeme katiyen imkân yok.»

— «Hepsini söyleme, şöyle bir parça çıtlat.»

— «Olmaz. Zaten beni dinleyecek halde değilsin.»

— «İçimi rahat ettirecek bir şey söylemezsen gitmem.»

Şimdi, soytarılıklar ederek, gitmemek için ayak direyen oydu. Gérard, baygınlıklar geçiriyor, bu sahnenin bir ân önce sona ermesini istiyordu.

Vigneral yalvarıyordu:

— «Çabuk, çabuk. Ancak iki dakika vaktim kaldı.»

— «Haydi, git!»

— «Yo! Yağma yok! Hem adamı tedirgin et, yüreğine tasa doldur, hem de yan çiz, öyle şey olmaz!»

— «Rica ederim git!»

Julien lâfa karıştı:

— «Nen var, Gérard? Sapsarı kesildin?»

— «Gitsin!»

— «Kayınım beni koğuyor mu? Ama, buna dargınlık derler. Dar-r-rgınlık! Yok, yok, merak etme, Marie-Claude'la evlenmeme hiçbir şey engel olamaz. Bana bir mektup yaz, anlatmak istediğin şeyi o mektupla bildir. Randevumuzu da unutma. Önümüzdeki pazartesi günü saat altıda. Julien, bu koza halindeki kaynımı sana emanet ediyorum. Kendisine iyi bak. Bulunmaz numaradır. Ama, onu gene de severim. Saat dördü beş geçiyor. Taksi değil, şimdi bana bir helikopter ister!»

Bol bir kahkaha attı, çıktı, kapı kapandı.

Gérard, girişin sönük radyatörüne dayanmış, duruyor, Vigneral'in, merdivenleri, tasasız adımlarla, paldır-küldür inişini dinliyordu. Artık bitmişti. Dâvayı kaybetmişti. Mahvolmuştu.

Vigneral'in yakasını niçin bırakmıştı. Niçin ısrar etmemiş, bağırmamıştı? Niçin onun peşi sıra merdivenlerden inmemişti?

Kendinde nasıl bir değişiklik olduğunu anlıyamıyordu. Tanrı onu birdenbire bırakıvermiş gibiydi. Dimağının hareketleriyle, o hareketlerin bu dünyada gerçekleşmesi arasında sonsuz mesafeler açılmıştı.

Gérard naçizliğini anlamıştı. Bezgindi, gamlıydı. Bir evlenme daha oluyordu, son evlenme. Kız kardeşleriyle arasına bir erkek daha dikiliyordu, son erkek. Halka ka-

panmıştı. Maniada gedik yoktu. O, ebediyen yalnız kalıyordu.

— «Burada durma, Gérard. Söz veriyorum, sana hiçbir şey sormayacağım.»

* * *

Julien onu bir kahveye götürdü. Masayı kendisi seçti içeceklerini ısmarladı. Gérard, dalgın dalgın, Vichy suyu içiyordu. Julien, Londra'da, bir İngiliz ailesi yanındaki hayatından bahsediyordu: Pek memnunmuş. Öğrencileri çok sevimliymişler. Boş zamanlarından faydalanıyor, başkentin müzelerini, kütüphanelerini esaslı surette geziyormuş. Swift üzerine bir inceleme yazmak niyetindeymiş.

Gérard sordu:

— «İngiltere'den niçin ayrıldın?»

— «Ben sana bir şey sormayacağıma söz verdim. Sen de bana vaidde bulunamaz mısın? Hem, söyleyeceğim şey anlaşılmaz gibi görünecektir. Seçtiğin bir yoldan sapmak lüzumunu hiçbir zaman duymamışsın. Boş olduğuna birdenbire kanaat getirip bir savaşmadan vazgeçtiğin hiç olmamış. İnsan savaşıyor, ümitsizliğe düşüyor. Birdenbire hayatın nekadar basit, gökyüzünün nekadar sakin, devanın çok yakın, çok tatlı olduğunu görüyor. Bekliyor. En derin yaralar bile kapanıyor. Acıya karşı ayak dirememəli. Onu sükûnetle karşılamalı, onun içine gömülmeli, onu bir sünger gibi içmeli. Bir acıyı uyutmanın en iyi çaresi ondan kurtulmaya çalışmamaktır. Marie-Claude evlendikten sonra, birkaç gün için Londra'ya gelsen-e? Annen de gelebilir. Ben annemi eylül ayında oraya aldırmak niyetindeyim.»

Gérard: «Annem öldü,» dedi.

* * *

Yediyi çeyrek geçeye kadar büfede kaldılar. Karşılarında, saçları kirden yapış yapış olmuş bir ihtiyar oturuyordu. Yanakları burnunun iki yanından hayvan memeleri gibi sarkıyordu. Dudaklarına yapıştırdığı cigara, bir yara içinde fistüle benziyordu. Yüzünün ifadesi ciddiydi.

Julien: «*Aurige* gazetesi yazarlarından» dedi. «Okur mektuplarıyla meşgul olur. Zavallının biri. Geri kalmış bir fikir adamı. Hasta bir insan...»

Adam bira içiyordu. Bardağındakini bitirmiş bir bira daha ısmarlamıştı. Ortalık kararıyordu. Gérard'ın yüreğine bir acılık doluyordu.

Julien: «Gel,» dedi. «Bavullarım emanet odasında.»

İhtiyar, bir cep defteri çıkarmış, notlar alıyordu.

Garın rıhtımında halk kaynaşıyordu. Küçük el arabaları dolusu eşya taşınıyordu. Bir lokomotif, bir felâketten kaçarcasına, soluya soluya gara girdi. Lokomotiflerin gürültüsünü sinirli bir düdük sesi deldi.

Sıcak vardı. Havada buhar, kömür kokusu dolaşıyordu. Gara koskoca bir tablo asılmıştı, bu tablonun üstünde, ufacık kapaklar açılıyor, tarifeler gözüküyor, kayboluyor, kalabalık, başını kaldırıp bunu seyrediyordu.

Julien yerini tutmuştu: Bineceği vagonun basamağında, kırmızı yüzlü, tombul yanaklı, morlu bir kadın, sıska bir genç kızla vedalaşıyordu:

— «Hayatı olduğu gibi kabul et, paraya değerinden çok önem verme, insanları da neyseler öyle tanı. Bana yaptığın yardımlardan dolayı da tekrar teşekkür ederim.»

Kitap, gazete yüklü bir küçük araba geçti. Birisi seslendi:

— «Adolphe! Öteki rıhtımdaymış!»

Julien Lequesne kendi kompartımanına girdi. Sonra, yüzü koridorun penceresinde göründü.

Gérard ilerledi. Kulakları uğulduyordu, sersem olmuştu. Şimdi kendisine pencereden bakan arkadaşının za-

yıf yüzünü, kara gözlerini, sakin, cazibeli bakışlarını tepesinde görüyordu.

Hareket ânının yaklaşması Julien'e üzgün bir güzellik vermişti. Bir kurtuluşun verdiği güzelliğe benziyordu. Etraflarındaki başlar dalgalandı.

Morlu şişman kadın: «Daha iki dakika var» diye seslendi:

Julien Lequesne arkadaşına elini uzattı:

— «Gérard» dedi, «bana inan, hayat istenilen şekilde elde edilmez, olduğu gibi kabul edilir.»

Bunu söylerken garip bir tatlılıkla gülümsüyordu.

Tren kalktıktan sonra, Gérard, kalbinden bir şey koparılıyormuş gibi, müthiş bir acı duydu. Dikili duran merdiveniyle, donuk ışıklı fenerleriyle, lâkayt, uzaklaşan basık damlı, kül rengi son vagona bakakaldı.

Kalabalık, gişelere doğru, ağır ağır çekiliyordu. Biraz önce tıklım tıklım insan dolu olan rıhtım, şimdi uçsuz-bucaksız, ıssız bir hal almıştı. Tozlu asfaltın üstünde portakal kabukları, cıgara izmaritleri sürünüyordu.

Gérard yalnızlığını aklına getirince sıkıntı duydu. Hiç kimsesi yoktu. Yanında hiç kimse yoktu. Eve döndüğü zaman onu hiç kimse karşılamayacaktı. Yarın sabah uyandığı zaman, başı ucunda hiç kimesyi görmeyecekti.

Gardan çıktı, bir gazete aldı. Gökyüzü yumuşak, bezgin akşam maviliğine bürünmüştü. Hafif bir rüzgâr sokakların tozlarıyla oynuyordu. Gérard vücudunda hiçbir canlılık duymuyordu. Bacakları onu kendi bilmediği bir yerlere götürüyordu. Bazan, bir mağazanın önünden geçerken, camda, tıraşı uzamış, ter içinde kalmış yüzünün hayalini görüyordu.

Koluna bir kadın girdi:

— «Geliyor musun, cicim?»

Gérard adımlarını hızlandırdı. Kadının elinden kurtulmak için bir taksi çağırdı.

Vosges Meydanının kemerleri altında öpüşen bir çiftin, onun yüzünden rahatı bozuldu. Erkek başını kaldırdı. Gençti. Ağzı kızıla boyanmış, yaraya benziyordu. Denize dalıp çıkmış bir yüzücü gibi sert sert soluyordu.

Bir direğin dibinde, paçavralar içinde, bir dilenci uyuyordu. Meydandan doğru, uzun setreli iki Yahudi ilerledi. Bağırışa, çığırışa birbirini kovalayan çocuklar geçti. Ansızın derin bir sessizlik oldu. Sonra haykırışmalar, cırlak sesler yeniden başladı.

* * *

Sokak kapısının altından içeriye birtakım kâğıtlar sokulmuştu. Mektup yoktu. Hepsi büyük mağazalardan gelmiş prospektüslerdi.

Gérard: «İhtiyar kızlara da postadan bunlar çıkar,» diye düşündü.

Gözüne birdenbire çok geniş, boşu boşuna süslü, tertipli gözüken yemek salonunda bir kişilik takım hazırlanmıştı. Tabak, bardak, soğuk et yemeği, sofra örtüsünün teşkil ettiği beyaz, soğuk çölün ucuna sıkışmış bir vaha gibiydi. Tavan lâmbasının kasvetli ışığı eşyanın çehresini silikleştiriyordu. Sandalyeler duvar hizasına sürülmüştü; deri aralıkları eskiden onlara dayanmış omuzların izlerini muhafaza ediyordu. Sanki, her biri yerini muhafaza etmiş hayaletler, yemek için sofraya oturmuşlardı. Gerçekten de böyleydi.

Gérard, biçare bir insan oğulcuğu halinde, yokluğun son ucuna dört elle sarılıyordu. Oda, bütün bu yoklar için pek büyük değildi. Bütün bu iç sesler varken, sessizlik çok derin sayılmazdı.

Gérard, eskiden dört insan yüzünün kendisine baktığı, karşısındaki boşluğa gözlerini dikti. Bir hâtıralar yığını elemini artırdı. Rüya görür gibi karmakarışık bir hal-

de, üç kız kardeşini, annesini tahayyül etti; ona bakıyorlar, onunla konuşuyorlar, yalnız onunla meşgul oluyorlardı. Evde, sokakta hiç erkek yoktu. Hiçbir yerde erkek yoktu. Hiç kimse onları elinden alamazdı. Hiç kimse kendisini onlardan yoksun edemezdi. Onlar kendisini sevmekten, kendisine hizmet etmekten başka zevk aramıyorlardı.

İçinden, zevkli bir acılık yükseliyordu. Bütün bunlar nekadar imkânsız, nekadar hoştu! Bu hülyalarla gerçek nekadar birbirine uzaktı! Üç kız kardeşi şimdi ne yapıyorlardı acaba? Hiçbiri ona acımıyordu, hiçbiri onun halinden anlamıyordu, onun hatırı için, ten zevkinden vazgeçemiyordu. İçlerinde en şefkatlisi, en incesi olan Marie-Claude bile, ötekilerin aşağılık sürüsüne katılıyordu.

Gérard en feci ihtimali, Marie-Claude'suz ilerisini göz önüne getirmeye çalıştı: Ölmüş bir ev. Tek başına sofra. Sessizlik.

Julien beklemeyi tavsiye ediyordu. Neyi bekleyecekti? Artık hiçbir şeyin gelmesi ihtimali bulunmadığını kesin olarak seziyordu.

Gar kahvesindeki bunak ihtiyar gözünün önüne geldi. Belki kendisi de ona benzeyecekti; aksi huylu, kirloz bir yazar taslağı. Kavruk kalmış ümitleri, kılı kırk yaran kinleri bulunacaktı. Ona bir köşede bir sütun vereceklerdi. Sonra geri alacaklardı. Adı «gazeteye yazı yazan adam»lardan olacaktı.

Bardağına su koydu. Sürahinin bardağa çarpınca çıkardığı duru ses kulaklarında öyle büyüdü ki, sinirine dokundu.

Sessizlik yeniden başladı. Dolgun bir sessizlikti bu. Etrafında, kendisine doğru yaklaşan ne varsa hepsini içiyor, yutuyor, onu dünyanın öteki ucuna sürüyor, aheste aheste öldürüyordu.

Gérard'da bir şey yemeye ne istek vardı, ne hal. Tabağı itti. Kalktı.

Koridorda, bütün odaların kapılarını birer birer açtı. Her odada lâmbaları yaktı. Birkaç dakika ev kalabalıkmış gibi göründü. Kız kardeşleri de, annesi de oradaydı. Şimdi, şuradan, koridorun dönemecinden ortaya çıkıvereceklerdi. Seslerini, gülüşlerini işitiyordu. Ama, onların içinde yaşadıkları dekoru hiçbir insan şekli canlandırmıyordu.

Yalnızlığını bir kere daha duydu, bir kere daha korkunç bir acı hissetti. Onun elemini hiç kimse üstüne alamazdı, nasıl ki hiç kimse onun hesabına yiyemez, içemez, sevemez, yaşayamazdı. «Hayat elde edilmez, kabul edilir». Julien ne demek istemişti acaba? Önceden ümit edilmiyen şey nasıl kabul edilebilirdi?

Bütün ışıkları birer birer söndürdü. Sanki arkasında yeniden, karaltılarla, kasvetle dolu bir uçurum yaratmıştı. Kendini bir mezar bekçisine benzetti; mezarları bir bir dolaştıktan sonra, gece karanlığında, zeytinyağı kandili kadar ölgün ışıklı kulübesine giden bir mezar bekçisi!

Odasına girdi. Saat dokuz olmalıydı. Pencere açıktı, uzaktan bir köpek uluması duyuluyordu. Yarıda kalan çevirisi masanın üstünde duruyordu: *Bn. Ploughman çin işi şişenin kapağını açtı....*

Bu, alelâde bir hikâyenin son kısmıydı. Bn. Ploughman'ın verdiği zehir kocasını öldürmüyordu; şiddetli kusmalara sebep oluyordu. Alelacele çağırılan doktor, adamı kurtarıyor, kadının cinayetini meydana çıkarıyordu. Çevrilecek parça onbeş sayfadan ibaret kalmıştı. Gérard masanın başına geçti.

Fakat yazmıyordu. Önüne bakıyordu. Ansızın, elini alnına götürdü. Zehirlenme taklidi yapsa, kız kardeşlerini korkutsa, onları pişmanlık, korku içinde, merhamet içinde, yatağının başı ucuna toplasa..

Fazla şiddetli mide bulantılarına meydan vermemek için, kitapta gösterilenden daha az dozda ilâç alacaktı. Böylece, hastalanırdı ama, hiçbir zehirlenme tehlikesine mâruz kalmazdı.

Marie-Claude'u tekrar kazanma pahasına, bir karaciğer krizi geçirmeyi göze alıyordu. Bu krizin uyandıracağı telâştan sonra, genç kız Vigneral'le evlenmekten mutlaka vazgeçerdi. Ağabeysini ne dereceye kadar üzdüğünü onun bu kendini zehirleme hareketiyle ölçerdi. Israrının Gérard'ı daha başka yeisli bir harekete sürüklemesinden korkardı.

Marie-Claude'un nasıl bir kız olduğunu bilirdi. Kendini öldürmekle onu tehdit ederse, istediğini yaptırırdı. Bunu daha önce nasıl da düşünmemişti!

Kendi kendine: «Ne beceriksizim! Ne beceriksizim!» diye söylendi.

Yalnız, zehiri bulmak da bir meseleydi. Birdenbire hatırladı: Romatizma ağrıları çektiği sırada, doktor onu acıçiğdemden yapılmış bir ilâçla tedavi etmek istemişti. İlk gün, bunlardan iki üç tane yutmuştu. Fakat ertesi gün tekrar gelen doktor, bu ilâcın yerine salisilat vermişti.

Şişe evde duruyordu. Üç yerine sekiz hap alırdı, mesele halledilmiş olurdu. Zehirlenmenin tarihini, saatini de iyice hesaplamalıydı ki, mektupla haberdar edilecek olan kız kardeşleri vaktinde yetişip onun can acısıyla kıvrandığını görsünlerdi. Neyse, bunlar hep teferruattan şeylerdi.

Marie-Claude'a yazacağı mektubu zihninde tasarlamaya başlamıştı.

«Bu satırları okuduğun zaman...» diye başlayacaktı.

İçinde acıdan kıvranarak yüksek sesle kız kardeşlerine lânetler yağdırdığı, ölümü çağırdığı yatağın başı ucunda her üçünün de ne halde olacaklarını şimdiden tahayyül ediyordu.

İçinden fıkır fıkır neşe yükseliyordu. Haykırmaktan kendini alamadı. Ellerini biribirine çarptı. Ansızın, gözlerinden yaşlar fışkırdı. Evin içinde bir kadın ayak sesi işitiyormuş gibi: «Hele şükür! Hele şükür!» diye mırıldanıyordu.

VIII

GECE dolabının üstüne, hap şişesi ile, içinde yarım parmak maden suyu artmış bardağın arasına, bir mektup zarfı bıraktı. Sonra usulca yatağa uzandı. Öğleden önce banyo yapmıştı. Kokular sürünmüştü. Kâğıtlarıyla kitaplarını düzeltmişti.

Şimdi, sırt-üstü uzanmış, ellerini iki yanına bırakmış, gözleri bir noktaya dikili, bekliyordu. Ağzı zehir gibiydi. Birkaç defa, midesinde belli-belirsiz bir sancı duyar gibi oldu. Fakat sancı çabucak geçiyor, yalnız, başı biraz ağrıyordu.

— «Galiba kâfi derecede almadım» diye düşündü.

Ama, dozu çoğaltmaya da korkuyordu. Luce'e telmektup göndereli üç saat olmuştu. Onun, neredeyse geleceğini hesaplıyordu. Elisabeth'le Marie-Claude'a da bir gün önce mektup yazdığı için iki kız kardeş de öğleden sonra gelmiş olurlardı.

Gérard bu dolabı çevirirken, şeytanca bir hesap yürütmüştü. Yalnız, hilenin başarıya ulaşması için gerçekten hasta olması gerekti. Halbuki hiçbir ağrı, sızı duymuyordu. Çevirmekte olduğu zabıta romanında şiddetli titremelerden, mide bulantısından, kusmalardan bahsediliyordu. «Anî bir titreme onu kasırgaya yakalanmış bir ağaç gibi büktü» diye bir cümle vardı. Bunu hatırladı, korktu.

Alçak sesle, kendi kendine: «Ama mademki bu şart! Mademki başka çare yok!» diye söyleniyordu.

Saatine baktı. Zehiri içtiğinden beri iki saat geçmişti bile. O ingilizce kitapta yazdığına göre, bu zehir etkisini yavaş yavaş gösteriyordu. Beş gramlık tohum hulâsası ancak üç saatte etki ediyordu. Üstelik de romanın kahramanı bu miktar zehirle ölmüyordu. Gérard, beheri bir miligramdan, pek pek sekiz tane hap yutmuştu. Orta bir miktardı. Hattâ haddinden fazla orta bir miktar. Dudaklarında hâlâ o kekremsi toz tadını duyuyordu. Ağzının içi yanıyordu. Bol, sıcak bir tükrük geliyordu.

Gözlerini yumdu, tekrar açtı.

Karşısında uslu uslu dizili kitapların sırtlarını seyrediyordu. Vosges Meydanı'ndan gelen gürültülere kulak veriyordu. Luce herhalde yoldaydı. Elisabeth'le Marie-Claude da öyle.

Kapı mı çalınmıştı? Yok. Ses, meydanda dolaşan bir çocuk bisikletinin çıngırağıydı. Gündelikçi kadını savdığı, sokak kapısının da kilitli olduğu aklına geldi. Kız kardeşleri, kapıcıyı arayıp açtırıncaya kadar vakit kaybetmesinler diye kapıyı aralık bırakmak gerekiyordu.

Kalktı, kapıya kadar yürüdü, kapı kanadını açtı. Birdenbire duvara dayanmak zorunda kaldı. Ne oluyordu? Boğazı, kor dökülmüş gibi yanıyordu. Başında ağırlık vardı, ağrı vardı; kafasının içi, bir uçak pervanesi gürültüsüyle dolmuştu.

Yavaş yavaş yatağına döndü. Yatağa girmek için bir bacağını kaldırdığı sırada, başka bir ağrı da karnına yapıştı. Bir feryat kopardı. Yorganın üstüne serildi. Tir-tir titriyordu.

— «Tamam, tamam! Başlıyor galiba» dedi.

Mide bulantıları geldi ama, kusmadı. Yüzünden soğuk, vıcık vıcık bir ter akıyordu. Bardağa maden suyu doldurdu, suyu içerken dişlerinin bardağın kenarında çıkardığı takırdıdan telâşa düştü. Bardağın eline temasını da hissetmiyordu. Sanki parmakları donmuş, uyuşmuştu.

Suyu bitirmeden bardağı bıraktı. Artık kımıldamaya korkuyordu.

Halsiz halsiz: «Marie-Claude!.. Luce!.. Elisabeth!..» diye seslendi.

Niçin gelmiyorlardı? Onların yüzünden bu çektikleri yetmiyor muydu? Yersiz bir gecikmeyle, acılarının daha uzamasını mı istiyorlardı? Ya aldandıysa? Ya öldürücü miktarda ilâç aldıysa? Ya hiç gelen giden olmazsa?

Sessizlik, duyduğu acıyı artırıyordu. Yanında bir insan bulunsa, acıları geçecekmiş gibi geliyordu. Bir insan yüzü, kendisine doğru uzanmış eller...

Derken, sokak kapısının kapandığını duydu. Koridorda hızlı hızlı biri yürüdü. Gérard, sevincinden baygınlık geçirdi:

— «Luce! Luce, sen misin?»

Beklediğinin tersine, içeriye Elisabeth'le Marie-Claude girdi.

— «Gérard!»

Marie-Claude onun üstüne eğilmiş, ona sarılmış, yüzünü öpüyor, dili dolaşarak, şaşkın, heyecan içinde haykırıyordu:

— «Neren ağrıyor? Ne içtin? Ne zaman? Niçin?»

İki kız kardeş ikisi birden sorular soruyorlardı, sesleri biribirine karışıyor, Gérard da, sevgiyle karışık bu dehşet sahnesini zevkle seyrediyordu.

Elisabeth, ılık suda bez ıslatmış, onun yüzünü siliyordu. Marie-Claude nabzını yokluyordu. Yüz çizgilerinde, pek şirin bir endişenin ifadesi vardı. Parmakları ona yaklaşırken titriyordu. Sesleri dudaklarının ucunda heyecandan sönükleşiyordu. Kız kardeşleri, tıpkı onun temenni ettiği haldeydiler.

— «Yastıklarını düzelt.»

— «Ayaklarına sıcak su koyalım mı?»

— «Konuş, Gérard! Bir şey söyle! Joseph doktor getirmeye gitti. Daha mı fenasın?»

Gérard: «Daha iyiyim» diye inledi.

Gerçekten de, acının en şiddetli olduğu o ânda, sonsuz bir sükûn, huzur duyuyordu.

Biraz sonra, Joseph Tellier doktorla beraber geldi. Hemen peşleri sıra, Luce'le Paul Aucoc da geliyordu.

Odanın içi adam doluydu. Gérard, sapsarı benziyle, büzülmüş vücuduyla, terden sırılsıklam, hızlı hızlı soluk alıyor, faltaşı gibi açılan gözlerini fırıl fırıl döndürüyordu. Elleri yatak çarşafı üzerinde kenetleniyordu. Dudakları bir cambazhane soytarısının numara yapışı gibi sarkıyordu.

Tellier: «Sâkin olun, sâkin olun» deyip duruyordu.

Önemli olaylardaki erkekçe, teşkilâtçı tavrını takınmıştı. Paul Aucoc, kıravatının düğümünü dürtüşleyip duruyordu. Luce, apartımanın içinde oradan oraya koşuyor, kimbilir ne arıyordu.

Doktor, gece dolabının üstündeki hap şişesini aldı.

— «Kaç tane yuttunuz?» diye sordu.

Gérard cevap vermedi, yüzünü duvara döndü.

«Sekiz tane yuttum dersem, hilemi anlar, kardeşlerime tehlike olmadığını söyler» diye düşündü.

Halbuki kız kardeşlerinin içi rahatlamasını istemiyordu. Onların düştükleri telâş, can acısına katlanmasma yardım ediyordu. Çektiği acı aynı derecedeydi, bunun böyle devamı da onu endişelendirmeye başlamıştı. Bu kadar az dozda ilâç bu derece şiddetli ârâz gösterebilir miydi? Baygınlıklar geçiriyor, ağzından, kuduz gibi salyalar akıyordu.

— «Sizin yüzünüzden... Hep sizin yüzünüzden» diye inliyordu.

Bacağından bir kafein iğnesi yaptılar. Yumruklarını ısırarak avaz avaz bağırmaya başladı.

Doktor: «Çok koyu bir kahve pişirin» dedi. «Onun ar-

kasından, eriyik halinde tanen vereceksiniz. Reçeteyi yazacağım.»

Gérard kahveyi içtikten sonra kusmaya başladı. Müthiş titremelerle sarsılıyordu. Kusmuklarla kirlenmiş çarşafın üstünde tortop oluyor, bir yay gibi gerilip gevşiyordu.

Luce: «Çok tehlikeli değil, değil mi?» diye soruyordu.

Doktor kız kardeşlerin üçünü de koridora çekti. Dönüp geldikleri zaman bitkin halleri Gérard'ı korkuttu.

— «Niçin ağlıyorlar?» diye sordu. «Onlara ne dediniz? Öğrenmek istiyorum. Kitapta beş gram hulâsadan bahsediyordu. Demek ki, birer gramlık sekiz hap bir şey değil.»

Acınacak bir telâşa yakalanmıştı. Hıçkırıklı bir sesle yalvarıyordu.

— «Bir şey yok, değil mi? Söyleseniz-e, bir şey yok, değil mi?»

Tellier, gözlerini bilgiç bir tavırla aça aça: «Hulâsa halinde olmasıyla hap halinde olması arasında büyük fark vardır!» diyordu.

— «Ama, doğru değildi ki! İstemiyordum ki!.. Ne?.. Ne?... Ölecek miyim?... Söylemeye cesaret edemiyorsunuz! Ama, imkân yok buna! Tedavi edin beni! Kurtarın beni!.»

Doktorun yakasma yapışıyordu. Bu tanımadığı adamın kıllı ellerini tutuyor, öpüyordu.

Derken, arkaya doğru atıldı:

— «Kabahat onlarda! Beni bıraktılar, bana ihanet ettiler! Bakın! Bakın! Baş ucuma gelmek için kendimi öldürmemi beklediler! Herhalde meşguliyetleri çok olacak!.. Rezilleri, hödükleri bana tercih ettiler! Onlarla yatıyorlar!. Ben umurlarmda değilim!.. Ben acı çekiyormuşum onlara ne, yeter ki, belli saatte iğrenç zevklerine kavuşsunlar!..

«Siz onları tanımazsınız! Hayvanlardan beterdirler

onlar! Yalnız o zevklerini düşünürler! Yalnız onun için yaşarlar! Hepsi muradına erdi!

«Aucoc! Tellier! Vigneral! Bu odada ne yapıyorlar? Evimde ne işleri var?.. Benim geberdiğimi görmeye geldiler!.. Onların murdar suratlarını görmek istemiyorum!. Çıksınlar!.. Çıksınlar!.. Ben kız kardeşlerimle yalnız kalmak istiyorum! Onlar benimdir!.. Onları kimseye vermiyeceğim!..»

Doktor, Joseph'le Paul'e bir işaretle, uzaklaşmalarını anlattı. Bu, Gérard'ı bir parça yatıştırır gibi oldu. Boğuluyordu. Boğuk bir sesle konuşuyordu:

— «Hah! Şimdi elime geçtiniz... Dönüp geldiniz... Yatağımın yanına... Tamam... Bana elinizle dokunun bir parça... Ah Allahım, nekadar fenayım!..»

Kan kusuyordu. Çenesi kan lekesi sıvaşık yüzünü onların ellerine, roplarına doğru uzatıyordu. Yüzlerine bakıyor, onları kokluyor, gözyaşları harap yüzünü, ıslatıyordu.

— «Niçin gittiniz?.. Benim yanımda rahat değil miydiniz?.. Benimle oturduğun kadar rahatsız mıydın, Marie-Claude?.. Ah! Bir iyileşebilsem!..»

— «Elbette iyileşeceksin, canım! Hepimiz beraber oturacağız...»

Marie-Claude hıçkırıklarını bebek mendiline benzer minimini bir mendille boğuyordu. Elisabeth, dehşet içinde, kaskatı, sapsarı, ağabeysinin yanıbaşında oturuyor, dizlerinde bir tas tutuyordu. Luce, bakımlı, uzun parmaklarıyla, hastanın ıslak saçlarını, vıcık vıcık alnını okşuyordu. Gözyaşları boyasını bozmuştu. Kirpiklerindeki boya gözkapaklarına akmış, dudak boyası yanaklarına yayılmıştı.

Gérard: «Boyanı tazele» diye fısıldadı. «Seni güzel görmek istiyorum!»

Gözlerini yumdu. Ağrıları bir parça azalmıştı. Ken-

dini, eski günlere, nezle olduğu zaman kız kardeşlerinin gelip karyolasının çevresini aldıkları günlere kadar gerilemiş görüyordu. Şimdi de eskisi gibi, genç, kokular içinde, şefkatli, işte onun yanındaydılar. Hangi elbiseleri sevdiklerini, hangi sözleri kendisini güldürdüğünü biliyordu. Dikkatleri, bir salkım gibi, ona asılmıştı.

«Hayat elde edilmez, kabul edilir...» Hayat... Hayat... Hayatı sakat yaşadığına, kız kardeşlerinin de sakat yaşamakta olduklarına, çevrelerinde, varlıklarında herşeyin sakat olduğuna inanıyordu. Hissettiği şeyi anlatmak istedi. Fakat kelimeler, duman gibi, zihninden uçup gidiverdi.

— «Bu çok mühim» diye düşündü.

Dirseklerine dayanarak doğruldu.

Yeniden, karnında korkunç bir sancıyla kıvrandı. Karnının içini bir el paralıyor gibiydi. Ateşi vardı. Soluyordu. Muazzam, çıplak, ağır, boyuna kıpırdanan bir kadın vücudunun, üstüne çullandığını, onunla didiştiğini hayal ediyordu. Ağzının içine, bir avuç balçık gibi, kalın, gevşek bir dil giriyor, orada kalıyordu. Yüzüne toprak atıyorlardı. Onu diri diri gömüyorlardı. Annesi gibi! Yağmur altında! İçinden kabukları soyulmuş kökler fışkıran çamurdan duvarlar arasına!

— «İstemiyorum!» diye avazı çıktığı kadar bağırıyordu. «Bir şey yapın!.. S-u-u-u!..»

Kusmalar yeniden başladı. Safrayla, kanla karışık kusmalar. Şakır şakır terliyordu. Kramplar geliyor, vücut bir geriliyor, bir gevşiyordu. Birçok defa, başıyla topuklarına dayanarak yay gibi kıvrıldı. Sonra, ateş düştü, nabız yavaşladı, zaaf hali son dereceyi buldu.

Doktor anlatıyordu.

— «Aldığı doz çok kuvvetli değil. Onun için, klasik panzehirler verdim. Ama, hastanın naturasını hesaba katmalı. Hastamızın böbrekleri pek sağlam değil.»

Yorgunluktan, üzgünlükten bitkin düşmüş olan Marie-

Claude'u saat onbirde yatırdılar. Kızcağız boyuna bu facianın tek sorumlusu kendisinin olduğunu, ömrü olduğu kadar bu günahın kefaretini ödeyemeyeceğini söyleyip duruyordu.

Geceyarısı kalktı, Gérard'ın odasına girdi. Fakat bu şeffaflaşmış yüzü, bu alabildiğine açık gözleri, morarmış dudakları görünce bayıldı.

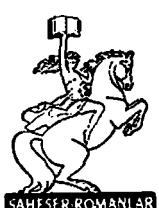
* * *

Ertesi gün, sabahtan öğleye kadar, hasta sâkindi. Güneş, açık pencereden içeriye bol bol giriyordu. Vosges Meydanı'ndaki çeşmelerin şırıltıları işitiliyordu. Çocuklar haykırışıyorlardı. Gérard'ın yüzünde sâkin bir gülümseme belirdi.

— «Yarın ne yapıyorsun, Marie-Claude?» diye mırıldandı.

Sonra başı yastığa düştü, son nefesine kadar birtek söz söylemedi. Öğleden sonra saat dörtte öldü.

Bu matem, Vigneral'le Marie-Claude'un nikâhlarını birkaç ay geciktirdi.

Güven Basım ve Yayınevi — Vasıf Ülkü, İstanbul, 1967

GÜVEN
YAYINEVİ